

SKP 1980-84 – ett parti i kris

Innehåll

Inledning.....	1
Varför gick KFML/SKP under?	1
En utvikning: Maoister om maoismen	2
KFML/SKP:s historia – återkommande kriser	4
SKP:s politiska band till Kina avgörande	6
En avvikande röst: Kjell Berglund	7
Några lärdomar.....	9
Bilaga: Intervju med Kjell Berglund	10
SKP:s 3:e kongress 1980.....	12
Kjell Berglund: Om Lenin och demokrati.....	12
Kjell Berglund: Åter till marxismen – om krisen i vårt parti	16
SKP:s 4:e kongress 1984.....	28
Inledande kommentar	28
Partiets arbete 1980-84 (ur ”Utkast till Politisk rapport 1980-84”)	28
Kjell Berglund: ”...som fan läser Bibeln”	38
Christer Lundgren: Menar Kjell vad han skriver?.....	46
Ständiga Utskottet: ...”kapitalismens osäkra stjärna”... ..	49
Nio punkter för framtidens vänster	51
Kjell Berglund: Kejsarens nya kläder	60
Kjell Berglund: Marxistiskt krisprogram: ”Mot imperialismen – för socialismen”	76
Förord	76
Inledning.....	78
A1. Krisen	82
B1. Imperialistisk offensiv	96
C1. Massornas motoffensiv	101
D1. Mot imperialismen – för socialismen	105
E1. Ledarskapets kris	115
Mot åtstramning och storfinans!	119

Inledning

Denna dokumentsamling handlar om det *maoistiska* SKP:s (SKP = Sveriges Kommunistiska Parti) utveckling under början av 80-talet, en utveckling som slutade med att partiet först bytte namn till Solidaritetspartiet (1986) som sedan upplöste sig själv (1990).

Dokumentsamlingen är indelad i 4 delar med följande huvudsakliga innehåll:

- *Inledning*. Här görs en lite mer allmän genomgång av maoismens utveckling, både internationellt och i Sverige, med tyngdpunkten på KFML/SKP. Dessutom presenteras resten av dokumentsamlingen och Kjell Berglund, en viktig avvikande röst i ett SKP i kris
- *SKP:s 3:e kongress*. Dokument med anknytning till SKP:s 3:e kongress
- *SKP:s 4:e kongress*. Dokument från SKP:s förkongressdebatt
- *"Marxistiskt krisprogram"* som Kjell Berglund förelade SKP:s 4:e kongress.

Varför gick KFML/SKP under?

KFML, *Kommunistiska förbundet marxist-leninisterna*, var först på plan av den nya vänster som växte fram i Sverige under 60-talets andra hälft och början av 70-talet.¹

Redan från allra första början knöt KFML an till den kinesiska kritiken mot Sovjetunionens "revisionism", KFML blev "maoistisk". Den kinesiska kulturrevolutionen spelade en stor roll som inspirationskälla och den sovjetiska inmarschen i Tjeckoslovakien (1968) bidrog till att avståndstagandet från Moskva-kommunismen blev mycket uttalat.²

Under 60-talets andra hälft hade KFML en snabb medlemsutveckling, som bl a grundade sig i dess antiimperialistiska arbete i "De förenade FNL-grupperna", DFFG, varifrån en stor del av de nya medlemmarna rekryterades. Storhetstiden inträdde i början av 70-talet, då t ex veckotidningen *Gnistan* hade en upplaga på 15000-17000 exemplar. Från mitten av 70-talet var det däremot snarast fråga om en ständig kräftgång.

Vad berodde tillbakagången på?

Ett svar som många f d KFML/SKP-medlemmar gärna hänvisar till är att de objektiva förutsättningarna var ogynnsamma (såväl internationellt som i Sverige). Och så pekar man på att vänstern, i världsmåttstock, gick kraftigt tillbaka i slutet av 70-talet och början av 80-talet.

Att objektiva omständigheter påverkar möjligheterna att bygga revolutionära partier är givetvis alltid sant och att förutsättningarna försämrades avsevärt från 70-talets andra hälft, om det råder heller ingen tvivel (det världsomfattande revolutionära uppsvinget hade upphört och reaktionen var på bred frammarsch). Men hänvisningar till objektiva villkor förklarar inte hur det kan komma sig att just KFML/SKP, som från 60-talet och en bra bit in på 70-talet var den *största* vänstergruppen i Sverige, *totalt* bröt ihop, medan "r-arna" och "trotskisterna" inte gjorde det. Om man dessutom tar i beaktande att "r-arna" och "trotskisterna" faktiskt *växte* under större delen av 70-talet, samtidigt som KFML/SKP gick bakåt (i synnerhet från mitten av 70-talet), då ligger det nära till hands att sluta sig till att talet om ogynnsamma objektiva villkor till stor del är undanflykter, ett sätt att bortförklara det faktum att en grovt felaktig politik kraftigt bidrog till förfallet. Att skylla på omständigheter som stod utanför organisationens möjligheter att påverka kan givetvis fungera som tröst – "det var ju ändå kört" – men

¹ KFML/SKP:s tidiga historia (fram till 1970) behandlas i artikelsamlingen [Om Kfml](#) (ur tidskriften *Zenit*).

Utvecklingen fram till slutet av 70-talet tas upp i artikeln "KFML/SKP: För ett parti i folkets tjänst!", som ingår i antologin [Utanför systemet, vänstern i Sverige 1968-78](#).

² Samtidigt som KFml tog avstånd från den sovjetiska inmarschen i Tjeckoslovakien 1968, fortsatte man att försvara invasionen av Ungern 1956.

det bidrar samtidigt till att man undviker de svåra frågorna och struntar i att grundligt analysera och omvärdera den politik och ideologi som man stod för.³

Hänvisningar till de ”objektiva villkoren” kompletteras ofta med andra faktorer, t ex att man hade dålig social förankring, att man var för sekterisk, att man var ideologiskt oenhetlig osv. Sådana faktorer kunde givetvis spela en viss roll, men återigen så var det inget specifikt för KFML/SKP. Och dessutom borde man ju i så fall ha vidtagit krafttag för att förbättra förankringen, göra upp med sekterismen osv. Vi kommer på så sätt tillbaka till där vi började: Det var politiken som det var fel på. Att man inte insåg och åtgärdade detta berodde på att man satt fast i ett ideologiskt och politiskt tänkande som försvarade att komma till sjukdomsinsikt. Att SKP:s nesliga undergång inte var ödesbunden, dvs det fanns andra möjligheter, visar utvecklingen i andra länder, bl a i grannlandet Norge där det maoistiska AKP i tid vidtog åtgärder för att komma runt dessa problem.

Med en bättre politik så hade åtminstone inte sönderfallet blivit så totalt. AKP i Norge lyckades överleva genom att göra en kursändring i tid. Ett ännu bättre exempel är maoisterna i Nederländerna, som bröt med maoismen (kallar sig numera Socialistische Partij, SP) och är idag förmodligen Europas största parti till vänster om socialdemokratin.

Det är vidare ett faktum att de vänsterorganisationer som i det längsta höll fast vid maoismen också är de (särskild i länder utanför ”tredje världen”) som drabbades värst och i stort sett *utplånades* under 80-talets första hälft (t ex i USA, Frankrike, Spanien och Italien). Detta i motsats till de trotskistiska organisationerna, som också fick problem, men som ändå inte drabbades i samma utsträckning, utan de överlevde (och i vissa fall t o m stärktes).⁴

Med ovanstående resonemang hoppas jag ha klargjort att om man vill förstå KFML/SKP:s nedgång och fall, då kan man inte inskränka sig till allmänna förklaringsmodeller, utan man måste titta konkret på partiets ideologiska och politiska fysionomi. En central fråga i detta sammanhang är partiets relationer till maoismen och till Kina. Det var ju här som SKP:s främsta inspirationskälla när det gällde ideologi och politik stod att finna.

En utvikning: Maoister om maoismen

Detta att knytningen till Kina och maoismen spelade en fatal roll för den maoistiska rörelsens utveckling gäller givetvis inte bara Sverige. Det som är en smula förbryllande är dock att så få svenska maoister (SKP:are) försökt analysera den egna rörelsen ur ett sådant perspektiv – de flesta har *antingen* nästan helt brutit med sin ”radikalism” (dvs inte bara med maoismen) *eller* så lever de kvar i det förgångna och fortsätter att okritiskt omhulda många av de politiska idéer som förknippas med maoismen.⁵

³ Tendensen att skylla den egna organisationens misslyckanden på ogynnsamma objektiva betingelser är inget som bara f d SKP:are ägnar sig åt. Tvärtom så är detta ett utmärkande drag för hela den svenska yttersta vänstern, inklusive olika trotskistiska riktningar. Genom att ituta sig själva att ”Det är inte vår politik som det är fel på, utan de ogynnsamma objektiva förutsättningarna”, så kan man sätta sig till ro och invänta ljusare tider. På så sätt slipper man rannsaka den egna politiken.

⁴ I Frankrike t ex är de trotskistiska organisationerna – varav de största är Lutte Ouvriere (LO), ”lambertisterna” (OCI-PT) och LCR – tillsammans betydligt större än kommunistpartiet och i senaste presidentvalet fick LCRs kandidat ensam betydligt fler röster än kommunistpartiets. Det finns också flera framgångsrika exempel på vänstersamarbete, t ex vänsterblocket i Portugal, som samlar den yttersta vänstern (utom kommunistpartiet) – inklusive f d maoister. I Latinamerika finns liknande rörelser.

Det flesta organisationer med rötterna i maoismen som fortfarande existerar har klippt banden till maoismen, antingen genom att likt SP i Nederländerna eller AKP i Norge (som förresten nu är upplöst – man ingår nu i det nya partiet *Rødt*) frigöra sig från mao-stalinismen, eller genom att i stället anknäta till en mer traditionell stalinism (ofta inspirerat av Albanien), dit kan vi räkna svenska KP.

⁵ Hur många gamla maoister har ens läst [Resolution on CPC history \(1949-81\)](#), som antogs av det kinesiska kommunistpartiet 1981 och som kritiskt analyserar den maoistiska epoken? Hade man tagit frågan seriöst skulle

Den första kategorin har kommit med en hel del läsvärt som innehåller (ofta subjektiva) fakta om hur organisationerna fungerade osv och kan på så sätt vara till hjälp när man vill analysera vad som skedde. Men när deras utgångspunkt främst är att ”göra upp” med sitt ”förflutna” inom ”ml-rörelsen”, så förser de oss inte med någon användbar *analys*, utan det blir mest bara brottstycken, ögonblicksbilder av en komplicerad process. På grund av att ämnet inte behandlas systematisk, med användning av ordentliga källor osv, så kan man heller inte ta för givet att de bilder som vi förmedlas är korrekta.⁶

Den andra kategorin verkar helt ointresserad av att kritiskt granska sin historia utan fortsätter i samma hjulspår som inget hänt.⁷ I och med att dessa maoistiska relikter inte gjort några allvarliga försök att kritiskt granska vare sig de egna organisationernas utveckling eller utvecklingen i Kina, så blir de en slags propp för *hela* vänstern. Genom att de fortsätter att upprätthålla myterna, försvårar de inte bara en vettig (och nödvändig) diskussion om revolutionär strategi och taktik, utan försvårar även skapandet av nya organisationer för att ändra det politiska ”landskapet” i Sverige – det är ingen tillfällighet att det i Sverige inte finns någon motsvarighet till danskarnas Enhedslisten eller norrmännens Rød Valgallianse/Rødt, som trots sina brister ändå är uttryck för försök att hitta nya vägar att komma framåt.

Oviljan/oförmågan bland maoister att göra upp med sitt förflutna utifrån en vänsterståndpunkt är särskilt uttalad i Sverige. I andra delar av världen har det gjorts allvarliga försök att analysera och dra lärdomar av den egna historien. Ett exempel på detta är den amerikanska f d maoisten Max Elbaum, som i sin bok *Revolution in The Air*⁸ på ett seriöst sätt tar itu uppgiften att skriva den amerikanska maoismens historia ur ett kritiskt vänsterperspektiv. Elbaum utnyttjar därvid även andra f d maoisters analyser. Nedanstående bokutdrag ger exempel på det slag av självrannsakan som borde ha varit nödvändig även för de svenska maoisterna, men som vi ännu inte sett röken av.

Max Elbaum: Maoismens roll (utdrag)⁹

...Kortsiktigt gav maoismen en kraftig knuff till många unga revolutionärers entusiasm. Men i mitten av 70-talet hade dess avigsidor blivit tydliga. Inte minst den amerikanska maoismens stöd till Kinas katastrofala politik att närma sig Washington tog sin tribut. En av de antirevisionistiska pionjörerna, Harry Haywood, drog faktiskt så småningom slutsatsen att det var detta som låg bakom rörelsens fall:

Många problem bidrog till den nya kommunistiska rörelsens kris, men det var den felaktiga strategiska linjen om Tre världar som var den bakomliggande orsaken till dess sammanbrott. Denna linje

---

man ha översatt det till svenska och noga studerat och diskuterat detsamma. I stället kommenterade man dokumentet, tillsammans ett kortare utdrag, *Gnistan* (nr 34/1981 – artiklarna om Kina i detta temanummer om Kina kommer marxistarkivet att publicera i sin helhet). Med tanke på den betydelse som Mao, kulturrevolutionen m m haft för KFml/SKP, så borde man lagt större vikt vid resolutionen. Man behöver givetvis inte acceptera den analys som där görs, men att inte göra detta viktiga dokument tillgängligt i sin helhet, är minst sagt ett fattigdomsbevis. För att underlätta för de som *nu* är intresserade av att ta del av dokumentet, så har vi lagt en engelsk version på marxistarkivet – se ovan.

En gammal bekant, som fortfarande är en slags maoist, avfärdade resolutionen med kommentaren ”det är ju segrarnas version”. Javisst, men att nöja sig med detta är att stoppa huvudet i sanden, ty då inställer sig frågan: Hur kom det sig att de segrade? Det måste väl ändå till stor del bero på stora misstag i det förgångna och därmed så bör man givetvis noga studera ”segrarnas version”. Det gäller att *lära* av historien, inte ignorera den!

⁶ Till denna kategori hör Augustsson, Hanséns läsvärda bok *De svenska maoisterna* (Lindelöws bokförlag, 2001)

⁷ Ett exempel på detta är Åke Kilanders *Vietnam var nära* (Leopards förlag, 2007), som är ett försök att teckna den svenska Vietnamrörelsens historia. Som *analys* av De Förenade FNL-grupperna, DFFG, är denna bok i stort sett värdelös, fast som en dokumentation – ”hur såg maoisterna själva på DFFG när det begav sig” – är den bra. Se [Recensioner och debatt om "Vietnam var nära"](#).

⁸ Max Elbaum, *Revolution in The Air – Sixties Radicals turn to Lenin, Mao and Che*, Verso 2002.

⁹ Det följande utdraget är från a.a., sid 322-23 (översättning av Göran Källkvist). Hela sista kapitlet i boken (sid 315-38) är ett försök att summera ”lärdomarna” – både positiva och negativa – av denna vänsters historia.

anammade vår del av den partibyggnads rörelsen okritiskt från kineserna. Uppfattningen att Sovjetunionen är ett socialimperialistiskt land där kapitalismen har återupprättats betydde, för kineserna, att det hade skett en grundläggande förändring av den internationella styrkebalansen. De framställde inte bara Sovjetunionen som fiende utan ”huvudfiende” till världens folk... Det fanns en inneboende logik i teorin om Tre världar, som gick i riktning mot klassamarbete och underskattning av USA-imperialismen... [men] uppfattningen att kapitalismen har återupprättats i Sovjetunionen har i huvudsak sin grund i en idealistisk syn på socialismen...

Haywoods dom över de analytiska misstagen och negativa resultaten av teorin om Tre världar är mitt i prick. Men maoismens problem gick ännu djupare, vilket en av Kinas mest framträdande anhängare i mitten av 70-talet, partiledaren i CP(ml) och redaktören för *Call*, Dan Burstein, medgav under CP(ml):s kris i slutet av 70-talet:

Vi trodde att vi hade hittat svaret i kinesernas erfarenheter... De tidiga teorierna om vad ett parti borde vara, hur man skulle göra revolution, hur man skulle se på de filosofiska och ideologiska frågorna, etc, bestämdes till stor del av modellen från Kulturrevolutionen...

Om vi gräver lite djupare i hur linjen från Kulturrevolutionen påverkade oss negativt, så är det lättare att se hela det system av ultravänsteristiska teorier och praktik som ofta kännetecknade vårt arbete.

Det fanns teorier... om att varje partis historia till största delen är historien om kamp mellan två linjer. Att det äger rum en ständig kamp mellan borgarklassen och proletariatet i partiet. Att varje teori har en viss klasstämpel. Dessa uppfattningar ledde till en ohållbar situation när det gällde en verklig debatt och demokrati...

Ett annat av Kulturrevolutionens antaganden... var ståndpunkten att nästan alla av de existerande institutionerna och organisationerna var fördärvade och reaktionära, och helt och hållet skulle ersättas av nya ”rena” proletära organisationer... [H]är finns ett nära samband med vår iver att bilda nya, oberoende organisationer och rörelser utan att ha mycket annat att stöda dem med utöver den politiska linjen...

De närmast mystiska egenskaper som kulturrevolutionen tillskrev Mao Zedongs tänkande bidrog till vår benägenhet att betrakta marxismen-leninismen mer som en religion än en vetenskap¹⁰.

KFML/SKP:s historia – återkommande kriser

KFML/SKP hade problem under större delen av sin existens.

Den första större krisen var rebellrörelsen 1968, som var direkt relaterad till dåvarande KFML:s maoism. Rebellrörelsen var (särskilt i Mellansverige) i hög grad inspirerad av den kinesiska kulturrevolutionen som den försökte importera till Sverige, med tragikomiska resultat. Den dog dock ganska snart ut och problemet föreföll vara ur världen – så här i efterhand bör det dock inte vara så svårt att inse att rebellrörelsen var ett tidigt symptom på att något var sjukt med KFML, men det insåg man givetvis inte då det begav sig.

Nästa stora smäll var utbrytningen av den gruppering som blev r-arna (1970). Detta var en betydligt allvarligare splittring än rebellrörelsen och den blev också bestående.

Problemen fortsatte. Årligen ynglade KFML/SKP av sig någon mindre oppositionell gruppering, fast ingen av samma storleksordning som r-utbrytningen.

En lite större avsplittring kom i oktober 1972, med bildandet av den ”Marxist-leninistiska Fraktionen” (MLF), vilken dock snarast kan karakteriseras som en slags efterbörd till r-utbrytningen två år tidigare. Sedan dröjde det några år innan det började krisa till sig ordentligt

¹⁰ Elbaum citerar här ett utkast till en politisk rapport som Burstein skrev till CPML i november 1980, då han redan lämnat organisationen. Hela rapporten finns tillgänglig på Internet: [Political Report \(Working Draft\)](#) [On the Crisis of the CPML and its Origins].

(1974 fick man t o m ett medlemstillskott från r-arna, via utbrytarna i ”Kommunistiska Enhetsgruppen”, KEG).

1975 är ett brytningsår i SKP:s historia, det år då SKP når sin kulmen. Detta år äger skogsarbetarstrejken rum, där SKP spelar en viktig roll, men bakom kulisserna fortsätter den politiska degenereringen, vilken snart skulle yttra sig i allt uppenbarare kräftgång och kris.

En viktig orsak till detta var att SKP fick en alltmer förvriden världsuppfattning, vilken hade sina rötter i partiets knytningar till Kina och anpassningen till Kinas ändrade utrikespolitik, med först ”supermaktsteorin” och sedan ”teorin om tre världar” som ledstjärna. Detta ledde till att kampen mot ”socialimperialismen” blev det överordnade målet och att man ”glömde” klasskampen för att i stället göra försvaret av den svenska nationen (inklusive med militära medel) till överordnat mål.¹¹

Ett tidigt uttryck för hur SKP:s världsuppfattning satte krokben för en vettig politik var det faktum att SKP nästan helt lyckades ställa sig vid sidan av den viktiga Chile-rörelsen efter militärkuppen i Chile (1973)¹². Ett annat exempel är försöket att 1974 omvandla DFFG (FNL-rörelsen i Sverige) till en antisovjetisk front, vilket retade upp många Vietnam-aktivister.¹³

Under resan till slutmålet (SKP:s död) lämnade givetvis många skutan, en del frivilligt, andra uteslöts.

1977 var på många sätt ett ödesår. 1976 hade det bildats en opposition mot SKP:s högervridning. En viktig politisk fråga i den partistrid som då uppkom var inställningen till VPK, och särskilt försöken att få tillstånd samarbete med VPK (”Enad vänster”-linjen). Kritikerna gick segrande ur den striden vid SKP:s 2:a partikongress 1976¹⁴, vilket ledde till protester från många som tillhörde ”det gamla gardet”, bl a grafikern Sture Ring, som i början av 1977 tog initiativ till ett upprop, kallat ”Ur oredan kommer en ny enhet att växa fram”, där man krävde en ”Enad vänster”. Uppropet undertecknades av ett 30-tal medlemmar och SKP-ledningen svarade bl a med att kräva en slags lojalitetsförklaring av partimedlemmarna. Många kända SKP-are, såsom Sköld Peter Mattis, Gunnar Bylin och Bo Gustafsson vägrade att skriva under och uteslöts.

En ledande person i den vänsteropposition som gick segrande ur striden vid 1976 års kongress var Per-Åke Lindblom (PÅL). Det skulle dock inte dröja särskilt länge innan han själv uteslöts, närmare bestämt 1978, ungefär ett år efter lojalitetsförklaringen. PÅL och hans meningsfränder bildade senare SKPml.¹⁵

Den uppblussande konflikten mellan Vietnam å ena sidan och Kampuchea/Kina å den andra (med Vietnams invasion av Kampuchea i slutet av 1978 och Kinas ”straffexpedition” mot Vietnam 1979) var viktiga internationella händelser som bidrog till att fördjupa krisen i

¹¹ Se artikelsamlingen [Kina, vänstern, Vietnam & utrikespolitiken](#)

¹² Se artikeln ”Chilekommittén – 3 år av aktiv solidaritet” i artikelsamlingen [Tidskriften Fjärde internationalen om Chile](#)

¹³ Se dokumentsamlingen [Debatt om Vietnam, Sovjet och FNL-rörelsen](#)

¹⁴ Se [SKP:s 2:a kongress](#), som innehåller kongressdokumenten, tillsammans med en kortare introduktion

¹⁵ I intervjun [Lärdomar av KFML/SKP:s sönderfall](#) ger Per-Åke Lindblom sin syn på denna utveckling. Se även [Lärdomar av socialismens utveckling – några reflektioner](#), där PÅL ger sin syn på den internationella utvecklingen, stalinismen m m som otvivelaktigt var en kvarsten kring KFML/SKP:s hals. Se även [Maoister om ”m-l-rörelsens” undergång](#).

SKP.¹⁶ Det hela blev inte bättre av att allt fler SKP:are började förstå att skräckrapporterna om Pol Pots Kampuchea faktiskt innehöll en stor dos sanning.¹⁷

Den alltmer uttalade fientligheten mot Sovjetunionen fortsatte dock. Sovjets inmarsch i Afghanistan (1979) gav SKP ett visst andrum – man lade ned stora resurser på solidariteten med motståndsrörelsen i Afghanistan, man skickade bl a dit journalister och organiserade Svenska Afghanistan-kommittén efter modell från FNL-rörelsen, med den skillnaden att borgerliga krafter, bl a folkpartister spelade betydligt större roll än de gjort i Vietnamrörelsen, vilket givetvis inte var så underligt, eftersom liberalerna kunde basera sitt ståndpunktstagande på sin traditionella antisovjetism och antikommunism.

Allteftersom antisovjetismen blev allt viktigare för SKP:s politik, förlorade de alltmer intresset för annan kamp.

Hur långt bort från verkligheten sovjet-fobin till slut ledde, illustreras av att man vid en facklig sammandragning sommaren 1980 vägrade stödja en hamnarbetarstrejk, med argumentet att den var Moskvastyrd och ett led i ”socialimperialisternas” krigsförberedelser. Den SKP:are som berättade denna sällsamma historia, avslutade med att säga ”Detta var droppen som fick bägaren att rinna över och jag förstod att det var dags att säga tack och adjö till SKP”.

Den nya politiska inriktningen lades fast vid SKP:s 3:e kongress i slutet av 1980.¹⁸

Kräftgången, och sökandet efter en ny identitet fortsatte. En stor del av den följande dokumentationen handlar om debatten inför organisationens 4:e kongress (i juni 1984), som ytterligare fjärmade SKP från sitt ursprung. 1986, två år efter denna kongress, omvandlades så SKP till ”Solidaritetspartiet”, vilket markerade att organisationen i praktiken var död som en ”vänstergrupp”. Det hela slutade 1990 då Solidaritetspartiet upplöstes.

SKP:s politiska band till Kina avgörande

I det avslutande kapitlet i sin doktorsavhandling, publicerad i bokform under titeln *Röd stjärna över Sverige* (Lund 2008), kommer Anne Hedén fram till liknande slutsatser som de ovan, att den kraftiga tillbakagången för KFML/SKP främst berodde på att de fortsatte att anpassa sin politik efter Kinas. Här följer ett längre citat ur Hedéns kommentarer om detta (*Röd stjärna... s 258-59*):

En väsentlig slutsats utifrån denna studie är att maoismen i Sverige, som från början varit den dominerande kraften i den nya vänstern, alltså inte försvann från den politiska kartan i första hand på grund av att radikaliseringsen stannade upp i skiftet mellan 1970- och 1980-tal. Inte heller hade intresset för vänsterpolitik avstannat i samhället. Istället tog sig vänsterpolitiken andra former. Inte heller stämmer den förklaring som vissa anför..., att ”maoismens nedgång i Sverige var en direkt följd av Maos död, de fyras gängs fall, brytningen Kina-Albanien, Vietnamkrigets slut och de röda khmerernas Kambodja.” KFML/Skp:s tillbakagång och SKF/SKVF:s transformation till PR-organisation med resebyrå handlade inte i första hand om Kinas ställningstaganden. Det var istället den högst självvalda lojaliteten med Kinas linje i alla turer och vändningar – först för, sedan emot de fyras gäng, ställningstagandet mot Vietnam och för Pol Pot och supermaktsteorin – som skapade nergången. [...]

¹⁶ Antologin [De socialistiska krigen](#) redovisar debatten som fördes i Sverige om konflikten mellan Kina-Kampuchea och Vietnam.

¹⁷ Om utvecklingen i Kampuchea, se Ben Kiernans artiklar [Förord till "How Pol Pot Came to Power"](#), [Hur Pol Pot kom till makten](#), [Pol Pot-regimen](#) och [Pol Pot-regimen – slutet](#) samt Philip Shorts [Stalins mikrober](#). Det kan vara intressant att ta del av kritik av Pol Pots Kampuchea från maoistisk utgångspunkt: [Vad gick fel med Pol Pot-regimen?](#) och [Norska maoister om Pol Pots Kampuchea..](#)

¹⁸ Artikeln [SKP i kris](#) (från 1981) summerar kortfattat SKP:s utveckling fram till denna kongress. Dessutom diskuteras de olika grupperingar som finns i SKP och vilka möjliga framtidsutsikter som står till buds för SKP:s del. Helt korrekt konstateras att ”SKP:s saga lider mot sitt slut”.

Kina försvann inte från maoisternas politiska karta för att någon eller några kom till insikt om hur det verkligen förhöll sig i Folkrepubliken. Istället hade man i årtal investerat i tilliten till det kinesiska ledarskapet, i sina exklusiva kinesiska informationskanaler och i prisandet av Folkrepublikens föredömliga insatser för världen folk.

De ledande maoisterna och Kinavännerna ställde själva in utopin. Inte på grund av bristande övertygelse eller av politisk besvikelse utan för att de ansåg att detta var den enda rätta vägen i förhållande till vad de såg som supermakternas dominans.

Denna tillit, lojalitet och övertygelse gjorde alltså att maoismens ledande organisation KFML/Skp i Sverige hamnade utanför – och själv steg ut ur – socialism- och vänsterfältet. När de försvann från fältet försvann också en avsevärd del av fältet till vänster om socialdemokratien och dåvarande vpk. Drivkraften att vara nära kineserna ideologiskt och praktiskt tog överhanden över målsättningen att vara med att bygga en ny radikal arbetarrörelse. Därmed slutade den maoistiska sfären strida om fältets viktigaste frågor: strategierna för att bygga socialismen i Sverige.

En snabb jämförelse med KFML(r), den maostalinistiska strömning som så småningom valde en visserligen Kinavänlig men mindre följsam hållning i de internationella kontakterna, visar att r:arna fortsatte att fungera inom vänstermiljön.

En avvikande röst: Kjell Berglund

I denna dokumentinsamling intar *Kjell Berglund* (1938-2006) (KB) en hedersplats. Det är givetvis på sin plats att förklara varför.

Kjell Berglund (KB) var under större delen av sitt vuxna liv en viktig och känd radikal profil i de lappländska Malmfälten, närmare bestämt i gruvorten Gällivare-Malmberget.

KB var också en produktiv skribent, med ett otal artiklar publicerade i såväl ”vanliga” tidningar som vänsterpressen. Insändare, artiklar, översättningar osv kom i strid ström från KB. Denna verksamhet fortsatte han med ända fram till sin död, även om hans sjukdom under de sista åren gjorde att han inte orkade med allt som han skulle vilja göra.

Han sammanställde vidare en *Marxistisk uppslagsbok* (publicerad 1978), till stor del baserad på texter som han översatt från ryska, ett språk som han talade flytande. KB författade även en medicinsk rysk-svensk ordbok som dock aldrig blev publicerad.

Ryssland var för något som alltid låg KB mycket varmt om hjärtat. KB läste regelbundet rysk press och följde uppmärksamt och med växande oro utvecklingen i Ryssland, särskilt efter Sovjetunionens sammanbrott.

Den främsta anledningen till att vi här ägnar KB så stor uppmärksamhet är givetvis inte att han var en vänsterprofil i Malmfälten, utan därför att han var den politiskt mest avancerade opponenter mot SKP:s urartning. De ståndpunkter som han gjorde sig till talesman för var desto mer anmärkningsvärda med tanke på hans stalinistiska bakgrund – hans far (Edvin) var ledande medlem i det svenska kommunistpartiet och själv hade KB varit organiserad i den kommunistiska (läs: ”stalinistiska”) rörelsen sedan 50-talet. Trots detta förmådde han på avgörande punkter göra upp med och ompröva sin ideologiska barlast och presentera en revolutionärt marxistisk kritik av såväl KFml/SKP:s politik, som det stalinistiska arvet, när samtidigt

många yngre maoister inte förmådde annat än att antingen lämna den sjunkande skutan eller (passivt eller aktivt) medverka till att skutan stävade vidare mot undergången.¹⁹

KB vägrade att passivt följa med på färden mot avgrunden. Han gjorde motstånd och försökte ändra på färdriktningen. En viktig anledning till detta var otvivelaktigt hans personliga kvaliteter, men också den miljö som han verkade hade stor betydelse. För det första hade KB proletära rötter i Malmfälten, en del av Sverige med djupt rotade klasskampstraditioner; för det andra var KB väl skolad i marxismen och leninismen (han var mycket beläst på Lenin); för det tredje hade han personliga erfarenheter av Sovjet, där han på 60-talet (i Moskva och Tallin)²⁰ verkat som reporter och översättare; och för det fjärde fanns i Gällivare/Malmberget en livaktig grupp med trotskistiska idéer som KB kunde diskutera och samarbeta med.²¹

Några större spår i det maoistiska SKP satte dock inte KB:s opposition. Det berodde dels på att klasskampen internationellt och nationellt befann sig på tillbakagång, men också specifikt på att SKP-skutan färdades i full fart högerut, och perspektivet på en socialistisk framtid för flesta medlemmarna sjönk allt längre ner under horisonten och därmed var mottagligheten att ta itu med en grundlig omvärdering av den gamla politiken och ideologin utifrån en genuint revolutionär utgångspunkt inte särskilt stor bland de mer eller mindre demoraliserade SKP:arna. KBs ansträngningar att väcka en sådan diskussion bemöttes därför huvudsakligen med ointresse och likgiltighet.

Detta betyder inte att det idag är ointressant att ta del av vad KB förde fram under dessa år. Hans texter innehåller lärdomar som fortfarande har ett värde för alla som vill lära av historien och dessutom man kan ju alltid hoppas att det bland dåtidens ”maoister” finns sådana som fortfarande är socialister och vill kämpa för en socialistisk framtid – dessa har nu en chans att ta del av och studera KB:s texter på ett mer fördomsfritt sätt än vad de var beredda att göra när det begav sig.

För att undvika missförstånd så bör det kanske påpekas att KB:s texter inte är en samling tidlösa sanningar. KB:s tänkande är inte statiskt utan det utvecklas hela tiden. Det han försöker

---

¹⁹ Kjell B är givetvis inte unik i detta avseende – en stor del av den trotskistiska rörelsen, särskilt dess ledande kader, kommer från stalinistiska organisationer, men de flesta av dessa var relativt unga när de bröt med stalinismen, i motsats till KB som var över 40 år gammal när han tänkte om. När det gäller äldre stalinister så är det vanligaste att de vid brytningen med stalinismen går högerut – oftast brukar de då hamna i socialdemokratien om de inte helt lämnar politiken. I detta sammanhang bör vi dock inte glömma att det finns lysande undantag från denna regel. Detta gäller t ex den ledande franske kommunisten André Marty, som var nära 65 år gammal när han på allvar började göra upp med stalinismen utifrån en revolutionär ståndpunkt (se artikeln [André Marty - en fransk revolutionär](#)), så det är aldrig för sent.

I dag, efter det att stalinismens rester lidit sammanbrott, när kapitalismen återupprättats i det gamla Sovjetblocket, inklusive i f d Sovjetunionen (som också brutits upp), borde det egentligen vara ganska självklart att det är nödvändigt att grundligt analysera och omvärdera stalinismen (och maoismen). Det har gjorts sådana (halvhjärtade) försök, men det är nästan skrattretande att se hur svårt många gamla maoister, som fortfarande ser sig som någon slags revolutionärer, har att klippa av navelsträngen. I stället för att på ett mer förutsättningslöst sätt ta itu med frågeställningarna försöker de hitta alla möjliga och omöjliga argument för att urskulda stalinismens brott: Stalinismen var grym och det skedde många övergrepp, men den var mer eller oundviklig och i historisk mening progressiv menar man. Och de revolutionära alternativen, i synnerhet trotskismen, var i alla fall inget att ha (och man använder sig fortfarande av stalinistisk historieförfälskning i sin kritik av trotskismen). Det är inte utan att man misstänker att vi här främst har att göra med – förmodligen undermedvetet – personlig prestige: Man vill inte erkänna att trotskisterna hade rätt och att man själv haft fel, så därför fortsätter man att hålla upppe garden mot trotskismen

²⁰ KB:s kritiska inställning till Sovjet grundlades under hans vistelse där och efter Sovjets invasion av Tjeckoslovakien 1968, lämnade han sitt arbete vid radion i Tallinn och återvände till Sverige, där han blev ”maoist”.

²¹ Detta var för en annan viktig egenskap hos KB: Han var aldrig sekterist på det viset att han vägrade diskutera politik med personer som hade andra ståndpunkter än han själv, såsom ”trotskister”. För KB var det sakfrågorna, de politiska argumenten och ståndpunkterna som var viktiga, inte den etikett som satts på en viss person eller politisk grupp. Detta i motsats till många andra ”maoister”.

göra är att använda marxismen som ett verktyg för att analysera verkligheten och hitta en framgångsväg – precis som man ska göra – men han gör då även misstag, t ex så är han – vilket den historiska utvecklingen skulle visa – väl optimistisk inför framtidsutsikterna i Polen (och ”östblocket” överhuvudtaget). Men å andra sidan är misstag oundvikliga när man på ett aktivt sätt försöker analysera och ingripa i verkligheten – de enda som inte gör några misstag är de som inte vågar ta ställning och göra någonting, utan nöjer sig med att titta på och följa med strömmen.

KB:s opposition mot SKP:s inriktning började 1979, då han besökte Kina och blev besviken av vad han där såg. Han började fundera och studera klassikerna igen och även ta del av trotskistiska idéer (han lär bl a ha blivit mycket påverkad av Eklund-Reichards bok [Är Sovjetunionen kapitalistisk?](#) som kritiserade den maoistiska synen på Sovjetunionen). KB blev alltmer övertygad om att varken Kinas kommunistiska parti (KKP) eller Albanska arbetets parti (AAP) var några verkliga alternativ till det sovjetiska SUKP – man måste avgränsa sig från alla dessa.

Inför SKP:s 3:e kongress 1980 hade KB kommit så långt i sin ideologiska utveckling att han började formulera sig skriftligt och lade sig i debatten, både genom inlägg i den interna debatten och genom artiklar i SKP:s press.

Under åren fram till nästa SKP-kongress (1984) vidareutvecklade KB sina politiska ståndpunkter och var mycket aktiv i förkongressdiskussionerna. Han presenterade också ett grundligt genomarbetat ”Krisprogram” (vilket givetvis kongressen inte antog).²²

Efter 1984 års kongress fjärrar sig KB alltmer från SKP och 1985 överför han sitt kommunfullmäktigemandat i Gällivare till den nybildade organisationen *Malmfältens arbetarförening* (MAF) och i september 1985, en vecka efter det årets riksdagsval, deklarerar han offentligt att han söker medlemskap i *Socialistiska Förbundet*, en politisk organisation av trotskistisk tendens (”morenister”).²³

Några lärdomar

Vad kan man då lära sig av SKP:s utveckling? Det finns givetvis både sidor och faser som inte fått någon belysning i denna inledning och den följande dokumentinsamlingen, som skjutit in sig från vinkeln av Kjell Berglunds handlande. Men av det som framvisats och det vi känner till i övrigt, verkar följande slutsatser riktiga:

- SKP visade att det visst går att förverkliga en politisk vänsteropposition i Sverige. Räknat i termer som antal medlemmar, geografisk spridning, aktivitet inom intresseorganisationer, tidningsförsäljning och ungdomsorganisering (särskilt elevfacken och 7:e aprilrörelsen i Norrbotten) hann SKP närma sig massinflytande inom vissa miljöer.
- SKP kom dock aldrig att upplevas som ett verkligt politiskt alternativ av radikala svenska arbetare, trots perioden av livaktig strejkaktivitet under 70-talet. Tillväxten medlemsmässigt åtföljdes dessutom av en allt starkare högervändning (och utträden och utslutningar).
- SKP urartade nästan i exakt samma takt som mytbilden om maoismen avslöjades, med den kinesiska politikens högervändning, både inrikespolitiskt och utrikespolitiskt, samspelt med USA och utvecklingen i Indokina (och i synnerhet konflikten Vietnam vs Kampuchea och Kina)

²² Detta dokument avslutar dokumentinsamlingen nedan.

²³ Om Kjell B:s utträde ur SKP, se även intervju-bilagan nedan.

- SKPs urartning kulminerade i en extrem nationalism, som kom att innefatta militaristiska synsätt på svensk krigsmakt, svensk vapenindustri och obstruktiv inställning till värnpliktsfacklig organisering. I det sammanhanget är det mer än symtomatiskt, att SKP aldrig ens på ett seriöst sätt ställde frågan om behovet av en International.
- SKP föddes och likviderades som en väsentligen stalinistisk organisation. Ingen period av dess utveckling bars upp av en inre, levande diskussion om program, strategi och historiska lärdomar. När till sist, bortemot 4:e kongressen (1984), då den utåtriktade verksamheten i stort sett upphört, medlemsantalet halverats och rekryteringen av nya medlemmar upphört osv, fanns ändå inget utbrett intresse av att diskutera och utvärdera de erfarenheter som gjorts. Från likriktad till förstummad medlemskår.

Kjell Berglund bröt upp från denna tradition, sökte sig tillbaka till tidig bolsjevikrörelse och Trotskijs vänsteropposition. Det medförde 20 år till av politisk aktivism, av insändare, av intensivt engagemang i pensionärsföreningen, i rollen som cirkelledare och som ledsagare för ryssar och balter, som stannat kvar eller flytt till Sverige. Ingen annan (f.d.) maoist fortsatte kampen för att förbereda förverkligandet av ett vänsteroppositionellt alternativ till SAP och V i svensk arbetarrörelse.

Bilaga: Intervju med Kjell Berglund

I följande intervju, som publicerades i *Internationalen* nr 45-1984, motiverar KB själv sitt utträde ur SKP.

Känd Gällivare-SKP:are lämnar partiet

– Skp för en reformistisk politik, den utgår inte på något sätt från de arbetandes intressen.

Ännu en av de ledande personerna från skp, en gång den svenska kinavänsterns flaggskepp, har lämnat partiet. Kjell Berglund från Gällivare var den förste skp-are som valdes in i en kommunfullmäktige. Året var 1978. Han har sedan dess suttit fyra perioder för skp. Men nu är det alltså slut.

– Den resolution om strategin, ”Strategi för framtidens vänster”, som skp antog på sin nyligen avhållna kongress är ett rakt igenom reformistiskt aktstycke. Den utgår inte ifrån de behov som finns bland arbetarna, säger Kjell Berglund till *Internationalen*.

Övergett socialismen

– Partiet har övergett socialismen och strävar bara efter att lappa och laga det kapitalistiska samhället, fortsätter han.

– Det krismanifest som skp antagit är inget annat än en traditionell önskelista av samma slag som till exempel vpk har. Manifestet har ingenting gemensamt med ett revolutionärt program.

– Ytterligare en anledning till mitt avhopp är taktiken inför nästa års riksdagsval.

Skp har ännu inte tagit något beslut om hur partiet kommer att agera i nästa års riksdagsval, men Kjell Berglund menar att allt tyder på att partiet ställer upp. Det tycker han är dåligt.

– Det är inte bra att ställa upp självständigt, det appellerar inte på något sätt till det missnöje som idag finns mot socialdemokraternas åtstramningspolitik.

– Mitt förslag är att uppmana till röstning på SAP eller vpk och kombinera detta förfarande med en skoningslös kritik av socialdemokraternas åtstramningspolitik.

– En sådan valtaktik skulle ge de arbetare som idag är missnöjda med (s) en handlingslinje.

Kjell Berglund är ensam om sitt avhopp från skp, inga av hans f d partikamrater delar helt hans åsikter.

Pests mittat

– Motsättningarna går kors och tvärs inom skp, så det är svårt att urskilja några klara linjer, säger Berglund.

Delvis kanske detta kan förklaras av skp:s sätt att sköta debatten inom partiet.

Det krisprogram Berglund lade fram inom skp förklarades i det närmaste pests mittat av partiets ledning. Någon större lust att diskutera det fanns inte.

– På själva kongressen fanns det inga hinder för mig att ta upp frågorna, men mitt dokument diskuterades aldrig ute i partiet.

Skp:s partistyreelse hade tillgång till dokumentet ett år innan kongressen. Fyra månader innan kongressen skulle gå av stapeln lade Kjell Berglund krisprogrammet som motion till kongressen. Dokumentet skickades inte ut till medlemmarna förrän två veckor innan kongressen.

– Det är alldeles för lite tid för ett så pass omfattande dokument, säger Berglund och fortsätter:

– Det fanns aldrig någon vilja att diskutera några grundläggande frågor.

Heliga kor

De två mest framträdande frågorna i skp:s politik är uppslutningen bakom försvaret och synen på Sovjet som en rovgirig imperialistmakt. Kjell Berglund har en annan uppfattning i dessa frågor idag. Han betecknar sin uppfattning som trotskistisk.

– Det är svårt att diskutera dessa frågor i skp, det finns en rädsla att rota i dessa frågor. För mig personligen tog det lång tid innan jag överhuvudtaget vågade börja forska i dem. Det finns en stark bas inom skp för de traditionella skp-ståndpunkterna och man är överhuvudtaget inte intresserade av att diskutera det. Det är en slags heliga kor för skp, avslutar Berglund.

Kjell Berglund kommer att behålla sin plats i kommunfullmäktige och den beteckning han sätter på sig själv är oberoende socialist.

Till nästa års val har han tagit upp diskussioner med ”Malmfältens arbetarförening”, MAF, om att sätta upp en arbetarlista inför kommunvalet.

– Det är tänkt att listan skall bestå av arbetarkandidater från olika arbetsplatser och från olika partier.

Det politiska innehållet för denna arbetarlista kommer att rikta in sig mot regeringens åtstramningar och nedläggningar framförallt i Malmfälten.

Politiskt sympatiserar Kjell Berglund med organisationen ”Socialistiska förbundet”, och har ansökt om medlemskap där.

SKP:s 3:e kongress 1980

I denna avdelning ingår bara två texter av Kjell Berglund, dels ett inlägg i SKP:s veckotidning *Gnistan* (om Lenins partiteori och demokrati) och dels ett dokument från den interna kongressdebatten.

Kjell Berglund: Om Lenin och demokrati

Följande artikel (ur *Gnistan* 37/80) var ett svar på ett inlägg av Hans Falk tre nummer tidigare, som hade hävdade att Lenins teori om partiet som arbetarklassens förtrupp är odemokratisk och förkastlig.

Ena året är borgerlig demokrati ett enda stort larv – nästa år det enda vettiga och riktiga att slåss för. Ena dagen är socialdemokratin pest och kolera – andra dagen vill vi smeka sossarna fram till socialismen. Ett år enad vänster med vpk, och allt genom fronten – ett annat år är allt utom vi själva flum- och slaskvänster och arbetarklassen segrar utan bundsförvanter.

Så har det varit i den kommunistiska rörelsen åtminstone sedan Oktoberrevolutionens seger och bildandet av Kommunistiska Internationalen. Ett ständigt flängande mellan ”vänster”- och högeropportunism.

Jag ska inte gå in i något försvar av den av mig översatta och redigerade *Marxistisk uppslagsbok*, som Hans Falk apostroferar i sitt inlägg. Jag vill bara säga att jag så här åtta år efteråt skulle ha gjort den ganska annorlunda och mer nyanserad. Livet och praktiken har lärt mig en del.

Varför är det då så att det som ena året är högsta mode i vår rörelse förkastas året därpå och vice-versa?

Kris sedan 20-talet

Jag tror att det hela har sin grund i det faktum att marxismen-leninismen befunnit och befinner sig i en permanent kris ända sedan 20-talet. Närmare bestämt från det ögonblick då det stod klart att det inte skulle bli någon snar socialistisk revolution i de högst utvecklade kapitalistiska länderna – trots alla försäkringar om motsatsen från Lenin och Komintern. I det ögonblicket kastades huvudlinjen om för världens kommunistiska partier – till en början nästan omärkligt, sedan helt tydligt och klart. Huvudlinjen svängde från det högst prioriterade målet att göra revolution i det egna landet som en del av världsrevolutionen till att försvara Sovjetunionen och bidra till det socialistiska uppbygget där. Sedermera blev uppgiften att försvara också ”folkdemokratierna” i Östeuropa och Folkrepubliken Kina.

I det ögonblicket när revolutionen åtminstone de facto (om än inte alltid i teorin) ersattes av försvaret av Sovjetunionen och det socialistiska lägret, så förvandlades kommunisterna i de utvecklade kapitalistiska länderna till impotenta revolutionärer. De förmådde inte längre klart se vilka lagar det var som styrde det kapitalistiska samhällets utveckling i dess olika stadier. Och givetvis än mindre forma en taktik och strategi, ett program, för de arbetande massorna, ett program som skulle få arbetarklassen att välja socialismens väg.

Kommunisterna kunde inte för sitt liv begripa hur kapitalismen, som för länge sedan var dödsdömd och för lika länge sedan borde ha nått gränsen för produktivkrafternas utveckling under kapitalistiska förhållanden, ändå envist fortsatte att leva och frodas. Och hur socialdemokratin, denna socialismens förkättrade förrädare, kunde vinna sådan massupplutning i arbetar-

klassen. Eller hur det kom sig att socialismen var och förblev lika avlägsen även i det fåtal kapitalistiska länder där kommunisterna lyckats bli verkliga masspartier.

Likaväl som 1932, när Sven Linderot summerade gamla SKP:s första 15 år, kan vi idag säga att kruxet är "... att i praktiken frångå socialdemokratin ledarskapet för massorna och självt gå in för att lösa och leda de proletära klasstriderna mot bourgeoisin." Det var också det vi ställde som mål för KFML vid dess bildande 1967 och för det blivande partiet.

Idag, när vi står inför SKP:s tredje kongress och kan summera 13 års erfarenheter, måste vi konstatera att vi hittills har misslyckats med den huvuduppgift ett kommunistiskt parti, värt namnet, måste ha. Nämligen att vinna de proletära massorna för den socialistiska revolutionen.

Två sidor av samma sak

Enligt min mening är det inte sant att Lenins partiteori, eller marxismen-leninismen överhuvudtaget, inte skulle gå att förena med en riktig inställning till demokratin. Däremot är det sant att Lenins teorier, så som de under årens lopp tillämpats i de socialistiska länderna och av kommunistiska partier med SUKP i spetsen, har haft föga att göra med verklig demokrati eller med t.ex. den svenska arbetarklassens uppfattning om vad som är och inte är demokrati. Och det är sant att inget kommunistiskt parti i ett socialistiskt land förmått lösa frågan om demokratin i partiet och demokratin i samhället på ett tillfredsställande sätt. Och det är sant att den "proletära demokratin" i de allra flesta fall visat sig vara klart underlägsen den "borgerliga demokratin".

Men nu är ju frågan mer komplicerad än så. Demokratin och diktaturen har alltid element av varandra, ja är faktiskt två sidor av samma sak.

Man kan inte låta bli att förvåna sig över hur obehindrat Hans Falk avlägsnar sig från verkligheten. Han ställer inte frågan historiskt och materialistiskt – utan formellt, som om det blott gällde att rätt och slätt välja mellan olika modeller. Vi borde efter alla dessa år ha lärt oss att använda ett alldeles annorlunda betraktelsesätt. Vi borde ha lärt oss att utgå från samhällets rörelselagar, vilka ytterst bestäms av klasskampen.

Det är kampen mellan oförsonliga klassintressen som ligger till grund för de förhållanden under vilka människorna producerar materiella nyttigheter – och så har det varit alltifrån slav-samhället och framåt. Det är också dessa produktionsförhållanden som ligger till grund för och skapar behovet av de olika institutioner och organisationer som finns i samhället.

Formen varierar

Den form under vilken den härskande klassen uttrycker sitt herravälde genom staten varierar naturligtvis beroende på styrkeförhållanden mellan de olika klasserna. Den absoluta monarkin var inte detsamma som 1900-talets bonapartism (eller för den delen vår tids konstitutionella monarki) och fascismen är inte detsamma som den parlamentariska (borgerliga) demokratin. Men dessa variationer i formerna för klassherraväldet ändrar inte på dess innehåll. D.v.s. att staten i varje som helst specifikt produktionssätt faktiskt uttrycker den härskande klassens makt och intressen.

Den borgerliga demokratin är i sig inte alls självklar i det kapitalistiska samhället. Tänk på exemplen med fascismen och de mångtaliga militärdiktaturerna. Nej, den borgerliga demokratin står i samklang med kombinationen av en livskraftig nationell kapitalism och en organisatoriskt stark arbetarrörelse (därmed inte alls sagt en politiskt stark sådan).

Kort sagt förutsätter den borgerliga demokratin en viss grad av jämvikt mellan borgarklassen och arbetarklassen på basis av det kapitalistiska produktionssättet. Om något väsentligt i denna jämvikt skulle rubbas (t.ex. i en djup ekonomisk och politisk kris eller att en om-

fattande splittring och försvagning av arbetarklassen skulle ske) så växer det med 90 procents säkerhet fram nya former för den borgerliga klassdiktaturen.

Å andra sidan kan självfallet styrkeförhållandena (till följd av objektiva och subjektiva omständigheter) förskjutas till arbetarklassens fördel med den påföljden att arbetarklassen – i förbund med andra klasser och skikt – störtar den borgerliga klassdiktaturen och upprättar proletär diktatur.

Ty det är så de facto, att den borgerliga demokratin samtidigt också är klassdiktatur – hur mycket Hans Falk än försöker skyla över detta faktum och hur han än försöker höja den borgerliga demokratin ("vår" demokrati) till skyarna.

Varför det då?

Bedräglig

Ja, praktiken – den verklighet vi lever i – borde ha visat oss alla att den borgerliga demokratin faktiskt är bedräglig och falsk även om den ger ett visst utrymme för arbetarklassens ekonomiska och politiska kamp.

För det första har parlamentet som sådant ingen verklig makt – eftersom parlamentet hela tiden tvingas ta hänsyn till och är underordnat kapitalismens rörelselagar (och detta faktum gäller i minst lika hög grad de kommunala församlingarna). D.v.s. det som så att säga förkroppsligar den borgerliga demokratin antar i praktiken en ytterst begränsad form.

För det andra – och det är det viktigaste – är de parlamentariska församlingarna omgärdade av en hel utomparlamentarisk liga av banker, storföretag, rätts-, polis- och militärväsende och alla den kapitalistiska statens övriga byråkratiska institutioner – som alla orubbligt bevakar och försvarar den kapitalistiska ordningen.

Det är därför som Lenin helt riktigt säger, att det är kommunisternas uppgift att avslöja den borgerliga demokratin för att sedan i takt med den revolutionära resningen upplösa parlamentet inifrån.

Valen till de borgerliga parlamenten är endast en mätning av styrkeförhållandena mellan klasserna – medan livet utanför dessa församlingar är den verkliga arenan för klasskampen.

Men är då inte den borgerliga parlamentarismen i grunden sund och skulle den inte med alla sina möjligheter kunna utnyttjas fullt ut i en av arbetarklassen styrd planekonomi? Nej, jag tror inte det eftersom den hör samman med och är en produkt av kapitalismen.

Den proletära diktaturen förutsätter att samhället tar över produktionsmedlen under arbetarklassens ledning. Och därför kommer den också att skapa en hel rad nya former för arbetarklassens och folkets demokratiska maktutövning. Givetvis kan man tänka sig att formerna för denna maktutövning bibehålls – riksdag, landsting, kommunfullmäktige – men de måste ges en verklig makt och ett reellt bestämmande. Men arbetarklassens och folkets inflytande över politiken får inte stanna vid att de vart tredje år väljer dessa församlingar.

Nya maktorgan

Dels måste varje förtroendeman som valts vara skyldig att regelbundet rapportera för sina väljare om sitt arbete, sin inställning i olika frågor och kunna avsättas omedelbart därest väljarna så kräver. Men det kommer också att skapas nya maktorgan – t.ex. fabriksråd, kvartersråd o.s.v. – där folkviljan dagligdags kan komma till uttryck och där de arbetande massorna kan utöva verklig makt. Men för att den proletära makten verkligen ska kunna genomföras så måste den borgerliga staten krossas. Det måste byggas upp en ny stat som verktyg för arbetarklassens makt.

Att de länder som hittills försökt sig på att bygga socialismen i högre eller mindre grad misslyckats med att skapa en verklig demokrati, en demokrati som fullt ut står för det arbetande folkets makt, behöver inte betyda att det inte skulle gå att skapa en socialistisk demokrati. Skulle så vara fallet, så finns det heller ingen väg som leder till socialismen.

Måste då vi kommunister överge Lenins partiteori som Hans Falk säger att vi ska göra? Ja, olyckligtvis talar Hans Falk aldrig om vad Lenins partiteori är för något. Men av hans slutsatser att döma är det absolut inte Lenins partiteori han vill avskaffa, utan istället den borgerliga vanföreställningen om den. Liksom borgarna och socialdemokraterna sätter han likhetstecken mellan Lenins partiteori och förhållandena i de byråkratiserade öststaterna, där parti/statsbyråkratin hävdar partiets ensamrätt att styra åt arbetarna, där partiet och staten växt samman, där de proletära maktorganen helt har urholkats o.s.v.

Lenins partiteori

Detta har emellertid ingenting gemensamt med Lenins partiteori, vars tre viktigaste beståndsdelar är följande:

1) Lenin konstaterar att partiet inte är detsamma som klassen, om än det inte har några från arbetarklassen skilda intressen. Partiet är den organiserade förtruppen, som dagligen och stundligen kämpar för att få de arbetande massorna att omfatta det revolutionära programmet. Detta gör partiet i kamp mot andra riktningar inom arbetarrörelsen och i vetskap om att det inte är partiet som genomför revolutionen.

2) Marxist-leninister och opportunisterna kan inte tillhöra samma parti. Därför måste det finnas kommunistiska partier, som organisatoriskt avskilt sig från opportunisterna för att kunna hålla fast vid det revolutionära programmet och för att revolutionen ska kunna ledas till seger.

3) Partiet måste vara uppbyggt enligt den demokratiska centralismen, som gör det möjligt att förena demokrati och centralism och förhindra byråkratism och anarkism i partilivet.

Det är med andra ord helt felaktigt att sätta likhetstecken mellan Lenins partiteori och förhållandena i öst, och det är helt obefogat att anklaga Lenin för "elitism".

Lenins partiteori är tvärtom en teori riktad mot elitism och byråkratism, vilket är samma sak. Genom den frivilliga anslutningen av medlemmar, en oavbruten politisk skolning och återkommande konferenser och möten, garanterar partiet varje enskild medlems rätt att aktivt och demokratiskt påverka partiets politik. Det är annat än den elitism som råder t.ex. i SAP eller vpk, där dessa partiers medlemmar glider allt längre bort från ledningen, passiviseras och lyder under en maktfullkomlig byråkrati.

Flerpartisystem

Förespråkar då inte Lenin ett enpartisystem? Nej, faktiskt inte. I såväl hans skriftställning som politiska praktik framkommer istället helt klart att han är motståndare till ett enpartisystem. Och det är inte alls så konstigt, eftersom ju enpartisystemet står i direkt motsättning till Lenins partiteori.

Var det då inte under Lenins ledning som man i Sovjet förbjöd mensjevnikerna och socialistrevolutionärerna och genomförde ett beslut som innebar förbud mot fraktioner i partiet? Jo, så var det – men Lenin framhöll också med skärpa att det var tillfälliga åtgärder på grund av den svåra situation som landet upplevde med inbördeskrig och vit terror, jordbruksembargo från kulakerna o.s.v. Lenin var också väl medveten om att sovjetdemokratins sålunda hade satts ur spel i och med de åtgärder som bolsjevnikerna hade tvingats vidta.

Sedan är det en annan sak att partiet och Stalin permanentade detta sakernas tillstånd, och enligt min uppfattning är detta faktum en av hörnstenarna i förståelsen av Sovjets urartning.

Arbetarklassens naturliga massorganisationer är fackföreningar, Kooperation, hyresgäst-rörelse, samt de arbetarklassens maktorgan som tidigare skisserats.

För att kunna leda arbetarklassen och slutgiltigt besegra opportunisten inom arbetarrörelsen måste partiet vinna massorna för sitt program och inte pådyvla dem detta program. Och det bästa sättet är att massorna ges full frihet att organisera sig i partier och skilda organisationer.

Genom att det kommunistiska partiet och staten inte är samma sak, så har partiet inga självklara rättigheter gentemot de andra partierna. Om till exempel ett borgerligt arbetarparti lierar sig med en kontrarevolution för att störta den proletära staten, så kan inte det kommunistiska partiet bara gå in med ett direktiv som förbjuder detta parti. I sin egenskap av ett parti bland flera kan det endast vända sig till folkmaktsorganen för att få stöd för sin politik. Det är dessa suveräna maktorgan som beslutar vad som ska göras. De och inte det kommunistiska partiet.

Inte partiet som styr

Till sist. Många av de demokratiska fri- och rättigheter som finns i t.ex. vårt land är ingenting som arbetarklassen fått till skänks, utan som den fått tillkämpa sig i hårda strider och under många år. Dessa demokratiska fri- och rättigheter ska givetvis följa med till det socialistiska samhället.

De demokratiska fri- och rättigheter som vi har idag är värda att försvara. Och inte bara ur taktisk synvinkel. Utan därför att de är verkliga demokratiska fri- och rättigheter som måste finnas i ett socialistiskt samhälle. Det är arbetarklassen och folket som ska styra det socialistiska samhället – inte ett parti. Ska det vara så svårt att förstå?

Vi måste en gång för alla inse att vägen till socialismen inte är någon paradmarsch, utan tvärtom kommer att ta lång tid och genomgå många svåra faser. Det som krävs av oss är att vi är inställda på en livslång kamp för socialismen. Och vi ska slå för en socialism som verkligen är värd namnet.

Kjell Berglund: Åter till marxismen – om krisen i vårt parti

Följande är ett internt debattinlägg inför SKP:s kongress 1980 ²⁴

Det är ingen idé att lära sig att lösa sina uppgifter med nya metoder idag, om gårdagens erfarenhet inte öppnat våra ögon för felaktigheterna i de gamla metoderna.

V. I. Lenin

Det har nu gått 13 år sedan vårt parti bildades. Det är både en kort och en lång tid i klasskampens historia. Men det är en tillräcklig tid. Fylld med tillräckliga erfarenheter, för att kunna utvärdera vårt arbete med att bygga ett kommunistiskt massparti i Sverige.

Tyvärr måste resultatet idag betraktas som dåligt i stora drag. SKP har inte blivit de ”arbetande massornas parti”. Vi har inte brutit upp SAP:s grepp över arbetarrörelsen och dess fackliga organisationer. Vi har inte ens lyckats bli den främsta kraften inom det som brukar kallas ”vänstern”. Och jag kunde gå ännu längre: T.o.m. den blygsamma (dock inte betydelselösa) ställning som SKP idag har i svensk politik håller på att gå oss ur händerna. Ty ingen ärlig kamrat kan idag förneka de svåra problem som vårt parti har att brottas med: sjunkande med-

---

²⁴ Originalen till detta dokument är en stencil som på vissa ställen är oläsbar och dessa delar har jag specialmarkerat med xx – det rör sig dock aldrig mer än några siffror eller ord, så därför bör det inte vara alltför störande. Om någon har tillgång till en version av dokumentet där det är möjligt att utläsa vad som det ska stå på de problematiska ställena så är jag tacksam för rättelser.

lemssiffror, ras i Gnistan-försäljningen, glesnande led i våra ”enhetståg” osv. Allt detta borde ställa vår politik, vårt förflutna, ja t.o.m. vår organisations existens inför en grundlig och hård omprövning.

Den stående rubriken för vår kongressdebatt i Gnistan är ”ny tid kräver ny politik”. I sig självt är påståendet en självklarhet. Står vi inför en ”ny tid”, dvs *nya objektiva förutsättningar*, så kräver det naturligtvis en ”ny politik”. Men påståendet är likaledes försåtligt. För det första kan det leda till en debatt om en ”ny politik” utan att den ”gamla tiden” och ”den gamla politiken” utvärderas. För det andra tar det den ”nya tiden” som given utgångspunkt för debatten.

Det inlägg i Gnistan som öppnade debatten, skrivet av Ständiga utskottet (SU), visar att dessa farhågor inte är ogrundade. Tvärtom har vår debatt ända från början genomsträvs av en underlåtenhet att just ifrågasätta tidigare politik och analyser. SU:s inledande inlägg poängterar utan omsvep att ”de första åren hade KFML en mycket klar strategi” och att politiken fram till 1974-78 var ”korrekt”. När sedan USA-imperialismen led nederlag i Vietnam ”uppstod en situation som inte kunde förutses på 60-talet”. Men återigen ”analyserade marxist-leninisterna det nya läget och Mao Tse-tung formade teorin om tre världar”. Och nu står vi ytterligare en gång, den tredje i ordningen, inför en ”ny situation”:

”En ny situation kräver en ny politik. En ny fiende reser frågan om nya vänner.”

Men finns det då inget samband mellan vår tidigare politik och de problem som SKP idag står inför? Om vår tidigare politik (och våra analyser) har varit korrekta, och om detta är en allmän åsikt bland oss, varför befinner vi oss då i en krissituation som vår verksamhetsberättelse visar? Och vidare: kan en ”ny politik”, *utan att den gamla rannsaks*, verkligen lösa dessa problem?

Ingen av dessa avgörande frågor har partiledningen ens sökt vidröra – annat än i fraser. Så skriver t ex SU i sitt inlägg:

”Utformandet av en ny politik i en ny tid kräver att ingenting är heligt, inga gamla ståndpunkter oangripbara och att det är möjligt att ompröva idéer och händelser. I det avseendet är diskussionen förutsättningslös.”

Men uppenbarligen ser inte partiledningen någon anledning att leva upp till denna förutsättningslösa inställning. I huvudsak har tydligen vår politik varit korrekt i 13 år, utan att den givit de framgångar den i så fall var värd. Det är svårt att tro på den ekvationen.

Vad däremot partiledningen och ett flertal kamrater i partiet sökt angripa är traditionella marxist-leninistiska ståndpunkter, t.ex. Lenins teori om partiet och den proletära diktaturen. Naturligtvis är dessa teorier ingalunda heliga och oantastliga. Men skall de kritiseras, så skall kritiken också riktas mot originalen och inte mot allehanda småborgerliga och borgerliga ”kopior” eller vanföreställningar av teorierna. Det var också en av de viktigaste punkterna i mitt Gnistan-inlägg.²⁵ Vi måste handskas varsamt med marxismen. Den kan inte förändras hur mycket som helst och fortfarande vara marxism. Alltför många revideringar av marxismen har ägt rum med förevändningen att under ”nya” omständigheter ”vidareutveckla” marxismen. Bernstein, Kautsky, Stalin, Chrusjtjov och Bresjnev – alla åberopade sig på marxismen, de tre senare också på leninismen. Vi vet dock att alla dessa förvrängt marxismen och leninismen, att de i arbetarklassens namn trampat den i smutsen. I mångas ögon har de emellertid ”vidareutvecklat” den. Vill vi vara marxister, dvs begagna oss av den materialistiska metoden för förståelse, måste vi ge akt på vad vi förändrar och inte förändrar. Vi kan t.ex. inte säga:

”Vi är marxister. Men vi lever i en ny tid. Vi måste byta ut den mot det eller det. Det är dock fortfarande marxism eftersom vi *kallar* och *anser* oss vara marxister.”

²⁵ Syftar på artikeln ”Om Lenin och demokrati” i *Gnistan* 37/80. Se ovan – *Red anm*

Detta är ett cirkelresonemang. Vad jag menar är att någonstans måste det finnas en gräns för vad marxismen är och inte är. En lättsinnig – ovetenskaplig – hållning i den frågan är ödesdiger.

I SU:s inlägg finns minst sagt sådana lättsinniga och tvetydiga utläggningar. Det är enligt dem inte bara marxismen som måste omvärderas, utan även revisionismen. Eller vad sägs?

”Chrusjtjovs linje var revisionism, en avvikelse från marxismen-leninismen. Men vad är revisionism idag? Får inte begreppet revisionism också ett annat innehåll när läget förändras?

Det är svårt att förstå vad SU menar med detta. Men det *kan* betyda att SU vill få oss att tro att chrusjtjovismen *idag* kan värderas positivt eftersom vi står inför en ”ny tid”. Hur som helst är det farligt att antyda och inte tala ur skägget. Jag skall återkomma till detta.

a. Står vi inför en ”ny tid”?

All framtid innebär självfallet en ”ny tid” i förhållande till den gamla. Men all framtid påkallar inte en avgörande förändring i politiken bara för att den är ”ny”. I vår debatt har begreppet närmast fått en magisk klang. Det har tagit proportioner av en orubblig sanning och hanteras som om vi alla vore helt överens om innebörden av det. Ändå är det just detta som måste ifrågasättas. Står vi verkligen inför en ”ny tid” med *radikalt ändrade objektiva omständigheter*?

Efter USA-imperialismens nederlag i Vietnam antog KKP och den internationella ml-rörelsen, inklusive SKP, teorin om de tre världarna och synen på Sovjet som den mest aggressiva imperialistmakten, vars avsikt är att utlösa ett tredje världskrig. Synen på Sovjet som ”huvudfienden till världens alla folk” kvarstår också idag. Därför är det högst egendomligt att SU skriver att ”en ny fiende reser frågan om nya vänner”. Vem är vår nye fiende? Vilka är våra nya ”vänner”, jämfört med för fem år sedan, då vi antog teorin om de tre världarna?

Såvitt jag kan se har vi inte ändrat oss, eller står i begrepp att ändra oss, på den här punkten. Bakom pratet om ”ny fiende” och ”nya vänner” ligger i stället en önskan om en *ny politik*, samtidigt som man behåller synen på de grundläggande motsättningarna i världsmåttstock!

Bakom all fraseologi döljer sig i själva verket ett försök att med ”osynlig hand” införa en ny politik utan att den gamla diskuterats och utan att arbeta fram den ur en ny analys av världsläget. Av mycket dåligt underbyggda argument tycks vi behöva en ”ny politik” därför att vi står inför en ”ny tid”. Det är ett sätt att angripa problemet som inte har mycket att göra med marxismen, och som förvandlar talet om en ”förutsättningslös diskussion” (där ingenting är ”heligt”) till en rent manipulativ manöver.

Men någonstans måste rimligtvis kraven på en ”ny politik” ha sina rötter. De praktiskt-organisatoriska problemen, avhoppen, den dåliga medlemsrekryteringen och Gnistan-försäljningen driver naturligtvis fram krav på förändringar. Likaså det faktum att den svenska arbetarrörelsen sedan 1978 står inför en öppet borgerlig regering och ett SAP i ”opposition”. Ännu viktigare torde *krisen* och dess följdverkningar vara. I det anti-imperialistiska arbetet och i andra rörelser kunde vi hävda oss bra – speciellt i början av 70-talet. *Idag* däremot, när vi står inför kraftiga pris- och hyreshöjningar, en omfattande arbetslöshet och hot om arbetslöshet, nedläggningar av hela industrigrenar, branscher och regioner osv., då förblir vi i det flesta fall trängda åt sidan. Våra svar (typ ”rädda jobben”) tycks inte inge förtroende och klingar ohörda. Vi framstår inte som något alternativ. Majoriteten av arbetarklassen ger sitt passiva stöd åt SAP, medan andra arbetargrupper demoraliseras. I en liten organisation ger en sådan situation lätt upphov till krav på ”realism”, ”genomförbarhet” och ”ansvar”. Många av debattartiklarna i Gnistan återspeglar just detta tryck på vårt parti. Och det är inte för inte som en hel organisation inom ”vänstern”, Förbundet Kommunist, håller på att duka under i jakten på ” trovärdighet”. Det är spår som borde förskräcka. Men, och det är det viktigaste, inget av detta kan

förklara varför partiledningen anser att vi nu måste förändra vår *internationella* politiska hållning. Nej, svaret måste sökas i vår tilltagande och okritiska uppslutning bakom KKP:s teorier och politik.

Partiledningen är ofta noga med att påpeka att SKP är ett "självständigt parti", som gör egna ställningstaganden. Det ger ett intryck av att SKP kan vara kritiskt mot KKP och Kina, om det är påkallat. Problemet är att SKP *aldrig* tyckt att det funnits något att kritisera hos KK eller Kina! Såvitt jag vet har vi alltid stött den *kinesiska* ledningen, oavsett om det har varit Mao Tse-tung, "de fyras gäng" eller Teng Hsiao Ping.

Det faktum att de lyckats inneha makten tycks också legitimera deras politik och teori. Vid närmare betraktande är det alltså berättigat att fråga: vari består partiledningens påstådda självständighet för SKP:s del? Vi har tyvärr lyckats få SKP att i det avseendet dra löje över sig. Alltför många ser i SKP det *gamla* SKP, som i alla lägen vände kappan efter de växlande vindarna i Moskva. Skillnaden är bara den, att vi nu propagerar Pekings politik.

Ändå är det ingen hemlighet att många inom och kring SKP ställer sig frågande till utvecklingen i Kina och den kinesiska utrikespolitiken. Desto farligare vore det därför att fortsätta i samma spår, utan att ta upp en klagörande diskussion om SKP:s politiska förhållande till KKP.

Det behövs inga särdeles djupgående studier för att se, att den nuvarande kinesiska inrikes- och utrikespolitiken förändrats jämfört med för fem år sedan. Närpå alla element i kulturrevolutionspolitiken – vilken vi tidigare hyllat – håller på att ersättas av en mer "traditionell" inriktning. I stora stycken är det en politik som påminner om den Li Shao-shi förespråkade före och under kulturrevolutionen. Det är heller ingen tillfällighet att han nu återupprättats postumt.

Li Shao-shi ansågs – och med rätta! – vara "Kinas Chrusjtjov". Han blev måltavlan inom Kina för den revisionistiska politik Sovjet stod för i såväl inrikes- som utrikespolitiken. Innebär då det nymornade intresset i Kina för Li Shao-shi och hans politik att Kina och KKP slagit in på en kurs liknande den Chrusjtjov & Co genomdrev i Sovjetunionen på 50-talet? Svaret på den frågan måste enligt min mening bli ja. Det får visserligen inte förstås mekaniskt. Kina 1980 är inte Sovjet 1958. Men de *principiella grunderna* i politiken är desamma.

Många inom partiledningen är inte dummare än att de ser dessa likheter. De vet att det vore idioti att försöka påstå annorlunda. Och likväl måste KKP:s politik accepteras. Men hur försvara dagens KKP-politik och samtidigt fördöma Chrusjtjovs? SU:s förlösande svar på dilemmat är: Vi lever i en ny tid. Felet med Chrusjtjovpolitiken – revisionismen – är inte dess innehåll *i sig*, utan att den fördes under fel tid. Den kom 25 år för tidigt! Läs SU:s ord om igen:

"Chrusjtjovs linje var revisionism, en avvikelse från marxismen-leninismen. Men vad är revisionism idag? Får inte begreppet revisionism också ett annat innehåll när läget förändras?"

Man kan invända mot mitt resonemang och säga att vad SU åsyftar är inte *Chrusjtjov*-revisionismen, utan revisionismen i allmänhet, avvikelser från marxismen-leninismen överhuvudtaget. Man skulle då kunna säga, att vad som ansågs som revisionism igår inte nödvändigtvis behöver vara det idag, eftersom *läget* är annorlunda. Men den invändningen vore poänglös. Den förbiser nämligen helt revisionismens väsen: uppgivandet av metoden och grundvalarna i marxismen. Revisionismen är ingen avvikelse i allmänhet utan en attack mot marxismen själv – ett förnekande av marxismen och leninismen. Den definition av begreppet som givits i Gnistans ordförklaringar styrker också mitt resonemang, Så här säger man:

"*Revisionism* (revidera=ändra). Används här som beteckning för den politiska strömning som formellt ansluter sig till marxismen för att maskera en politik som är fientlig mot arbetarklassen."

Så länge det kapitalistiska samhället kvarstår i världsmåttstock kommer begreppet revisionism alltjämt stå för de strömningar, grupper och partier som i teori och praktik *övergett* marxismen. Om man rent formellt ansluter sig till marxismen är man redan från början allt annat än marxist (t.ex. syndikalist, anarkist, reformist etc).

SU:s försök att uppmuntra till en omdefinition av begreppet revisionism måste bekämpas. Och den uppgiften underlättas om vi förstår att rötterna till detta framför allt står att finna i SKP:s osjälvständiga hållning till KKP. Det är inte för att partiledningen står inför en ”ny tid” som den anser att en ”ny politik” behövs. Partiledningen står inför det obehagliga faktum att dess ledstjärna i 13 år – KKP – slagit in på den kurs som ursprungligen var upphovet till att KFML/SKP överhuvudtaget bildades. Cirkeln har slutits – igen!

Men ett sådant påstående måste bestyrkas. Det mest effektiva är att avslöja Mytbildningen kring talet om en ”ny tid”. Jag sa tidigare att med ”ny tid” måste man avse förändrade objektiva förhållanden på internationell nivå. Men det räcker inte med att konstatera ändrade styrkeförhållanden. Vi måste också klarlägga orsakerna och rörelseriktningen. Men låt mig först exemplifiera SU:s syn på det nya läget med några citat ur deras Gnistan-artikel:

”Efter USA-imperialismens nederlag och uppdykande av en ny supermakt, som gör anspråk på världsherraväldet, uppstod en ny situation som inte kunde förutses på xx-talet.”

”USA-imperialismen förmådde inte utlösa ett världskrig. Nu visar analysen att Sovjetunionens strävan efter världsherravälde utgör en stor risk för krig.”

”Sveriges (och Västeuropas) präglas inte idag av något revolutionärt uppsving. Analysen visar att kriget kommer före revolutionen.”

Den nya situationen skulle således se ut så här:

- Sovjetunionen har ersatt USA som den mest aggressiva imperialistmakten
- Sovjets strävan efter världsherravälde kommer att leda till ett nytt världskrig.
- Detta krig kommer före revolutionen.
- Vi ser inget uppsving för den revolutionära kampen i Sverige, Västeuropa och Nordamerika.

I sanning ett dystert perspektiv. Men stämmer det med verkligheten?

Det är sant att USA-imperialismen tvingats på reträtt. Men det beror inte i första hand på att Sovjet i sig blivit starkare och mer ”aggressiv” makt. Först och främst beror reträtten på att USA-imperialismen tvingats till nederlag av *revolutionära* krafter på en rad håll i världen: Indokina, Angola, Iran, Nicaragua, Grenada, Zimbabwe etc. På många andra håll växer den antiimperialistiska kampen, t.ex. El Salvador, Peru och södra Afrika. Visserligen har en del revolutionära uppsving tillfälligt slagits ned – Chile, Argentina, Bolivia, Sydkorea – men innan nederlagen utgjorde de ändå exempel på en tilltagande kamp mot imperialismen och det kapitalistiska förtrycket. Den revolutionära tendensen är ingalunda bruten. Endast skrivbordsradikaler föreställer sig världsrevolutionen efter en rät linje.

Den här situationen har Sovjet kunna utnyttja för egen del. I en del av dessa länder har man kunnat skaffa sig ytterligare stödjepunkter. Men Sovjet har oftast trätt in när kampen väl pågått en tid, och då snarare haft en försiktig och tillbakahållande roll. Teorin om Sovjet som ”revolutionsanstiftare” överlåter vi till USA och den borgerliga reaktionen. Här bär också vi en del av ansvaret. Alltför ofta har t.ex. Gnistan letat efter ”sovjetisk infiltration” i stället för att behandla den sociala, antikapitalistiska utvecklingen, som ägt rum i länder som Vietnam, Angola, och Nicaragua. En utveckling som varit den avgörande drivkraften bakom USA-imperialismens minskade inflytande i världsmåttstock.

Men världsrevolutionen består inte bara av den anti-imperialistiska kampen i den sk. tredje världen. Vi ser idag en tilltagande försvarskamp i de högt utvecklade kapitaliststaterna – Västeuropa, USA, Japan, och Australien – mot åtstramningspolitik, nedläggningar och arbetslöshet. I skrivande stund går t.ex. 9 miljoner italienska arbetare ut i en halv dags generalstrejk mot FIAT-permitteringarna. I Frankrike har stålarbetarna drivit en hård kamp för sina jobb. I England utkämpade Ford-arbetarna en långvarig strejk, som bl.a. fällde den engelska labour-regeringen. I Spanien strejkade förra året {xxxx oläsbar xxx} metallarbetare för demokrati, arbete och mot åtstramningar. I Västtyskland strejkade förra året över 50000 metallarbetare för 7-timmars arbetsdag {xxx oläsbar xxx}.

T.o.m. i länder som USA och Sverige tillgriper arbetarna strejken – ”det elementära kampmedlet” – allt oftare och allt kraftfullare. Vem kommer inte ihåg den stora kolgruvearbetarstrejken 1978 i USA? Vem kan glömma den stora skogsarbetarstrejken och storkonflikten 1980 här hemma? Man kan naturligtvis kalla detta för ”revolutionär ebb”, men vari bestod då flodvågen i dessa länder? Exempelvis Portugal och Spanien kan delvis passa in i SU:s resonemang. Men inte ens i dessa länder kan vi påstå att arbetarklassen slagits tillbaka. Tvärtom. Vad det gäller Spanien kan man åter skönja en massiv uppgång i kampen.

Även i de byråkratiserade öststaterna har vi sett masskamp som slagit alla med häpnad. Vem kunde tro att de polska arbetarna, efter nederlagen 1970-71 och 1978, skulle resa sig i en sådan omfattning som de facto skedde i somras? Av allt detta kan vi dra slutsatsen att den svartsyn SU målar upp är falsk. På alla världsrevolutionens fronter ser vi en skärpt klasskamp utan motstycke under efterkrigstiden. Och detta panorama över 70-talets allt skarpere klasstrider återspeglar inget annat än det kapitalistiska systemets kris i allmänhet och imperialismens i synnerhet:

1 – Investeringstakten är den lägsta sedan 30-talet, den *internationella* inflationstakten den högsta någonsin, antalet arbetslösa har bara i OPEC-länderna ökat från 9 miljoner 1969 till 20 miljoner 1980 osv.

2 – Möjligheterna att via Världsbanken, Internationella valutafonden (IF), FN och andra organ ekonomiskt och militärt backa upp reaktionära regimer i Tredje världen genom s k ”utvecklingsprojekt”, ”långfristiga krediter” etc. kommer inte kunna genomföras, utan att riskera ett förvärrat ekonomiskt läge i de imperialistiska staterna. Följaktligen får kapitalisterna i Tredje världen det allt svårare att upprätthålla sitt klassherravälde.

3 – Under 60-talet och första hälften av 70-talet talade ”utvecklingsexperter”, borgerliga ekonomer och politiker om ”undren” i Brasilien, Hongkong, Iran och Sydkorea. Det var länder som enligt dessa proffs hittat vägen ut ur mörkret. Idag tvingas de erkänna att det var en synvilla. Dess länder sjunker nu tillsammans med övriga U-länder tack vare den djupgående internationella med gången och den därmed sammanhängande minskade efterfrågan från de imperialistiska staterna.

4 – Byråkratierna i öst lyckades under 60-talet och början av 70-talet Jugoslavien och Polen {xxxx??} skaffa sig långfristiga krediter från Västeuropa och USA för att på så sätt att utveckla handeln, införskaffa teknologi samt ”know-how”. När dessa krediter, som i och för sig kan vara av yttersta vikt för enstaka storkapitalister, i stället spädde på inflationen {xxx oläsbar xxx} krisen {xxxx oläsbar xxx}. Och detta i sin tur rubbar byråkraternas 5-årsplaner, minskar tillväxttakten osv.

De reaktionära regimerna i Tredje världen, kapitalisterna i imperialiststaterna och byråkraterna i öst försöker naturligtvis lägga krisens bördor på de arbetande massorna samtidigt som de brutalt attackerar arbetarnas demokratiska rättigheter och organisationer. *Det är detta och*

ingenting annat som återspeglar sig i allt våldsammare internationella klasstrider. Kort sagt: detta är det ”nya” i vår tid och därmed den verklighet vår strategi och politik måste utgå från.

Det intressanta är att SU ändå nämner detta förhållande. I inlägget säger man att ”monopol-kapitalisterna kommer som alltid att försöka vältra krisens bördor på folket samtidigt som de söker ersätta en del av de förlorade profitterna genom ökad utplundring”. Detta kommer, enligt SU, att leda till att ”den revolutionära ebb som ännu råder i alla kapitalistiska länder i Väst-europa och Nordamerika, kommer i vissa länder slå om i sin motsats”. Frågan är om SU verkligen menar vad man skrivit, eller om skrivningen är en ryggmärgsprodukt från tidigare år (Förut gick som bekant alltid kampen framåt...). Intressant är kanske att SU reserverat denna utveckling för ”vissa” länder. Varför ska vi strax se.

b. Kommer kriget före revolutionen?

I SU:s pessimistiska bild av den kommande tiden ingår tesen att ”kriget kommer före revolutionen”. Åtminstone sägs det gälla för Sveriges del. Det har ”analysen” visat. Nu har jag inte från SU:s sida sett någon som kunnat underbygga den kategoriska slutsatsen.

Men låt oss för ett ögonblick acceptera SU:s uppfattning. Om kriget verkligen kommer före revolutionen, hur skall vi kommunister då agera? Som marxister vet vi att krig är oundvikliga under den imperialistiska epoken. Kriget har sin grund i kapitalismens konkurrens, dvs kampen om råvaror och marknader. Krig är ett av sätten för kapitalisterna, att med andra medel fortsätta den kampen. Det enda sättet, vilket följer av det tidigare, att göra slut på kriget och krigsfaran är att nedkämpa kapitalismen i världsskala. Kampen mot ett nytt världskrig är förbunden med kampen mot kapitalismen.

Vi kan alltså inte hänge oss åt någon särskild ”fredskamp”, ställd ovanför klasserna och den internationella klasskampen. Här blir man minst sagt misstänksam när man läser SU:s inlägg: ”På 60-talet blev det fel att resa parollen ’Fred i Vietnam’”. Nu är det nödvändigt att resa parollen ’försvara världsfreden’ Ett av SU:s huvudargument för denna inriktning är avsaknaden av revolutionära uppsving idag. Jag har redan visat att detta är felaktigt. ”Försvara världsfreden” kan bli en sådan strategi för ”fred”, som utesluter, ja t.o.m. motarbetar revolutioner. När sovjetrevisionisterna och deras broderpartier ställde parollen ”Fred i Vietnam”, så var det i motsättning till ”Seger åt FNL”. Sovjetbyråkratin önskade inte att FNL och Indokinas folk av egen hand besegrade USA-imperialismen. Det kunde störa den ”fredliga samexistensen” med USA. Av samma skäl för idag KKP och den kinesiska statsledningen fram parollen ”försvara världsfreden”. Den vet nu att om de uppmuntrade revolutionär kamp på olika håll i världen, så skulle de nya förbindelserna med USA gå förlorade. KKP:s ledning vet också att det i första hand är Sovjet som tjänar på en revolutionär utveckling, som exempelvis Vietnam, Angola och Nicaragua. I KKP:s version av ”kampen för världsfred” – och som den uttrycks i vårt programförslag – är skärpt internationell klasskamp och sociala revolutioner obehagliga och störande faktorer, med förevändningen att de flyttar fram Sovjets positioner. I stället är det fråga om att olika ”länder” och ”folk” i en klasslös röra skall ena sig mot ”Sovjetunionens ambitioner”:

”Att de västeuropeiska länderna förmår ena sig, stärka sina försvarskrafter politiskt, ekonomiskt, militärt och ideologiskt och bekämpa anpassningstendenserna är en avgörande fråga för Västeuropas fred och frihet och för fred i hela världen.” (Ur förslag till politiskt program).

Innehållet i citatet är hårresande! Inte nog med att ”kampen för freden” identifieras med ett enat *kapitalistiskt* Europa – en ”front” av imperialistiska stater och regeringar – utan dessutom uppmanas dessa till en militär, ekonomisk, politisk och ideologisk (1) upprustning. Men klasskampen inom dessa länder då? Vart tog den vägen? Svaret är att det ändå är ”ebb” i kampen. Och hur skulle väststaterna kunna rusta sig om arbetarklassen krävde ekonomisk och politisk makt? För att inte tala om, om den skulle bekämpa militarismen och klassförsvaret?

Eller om arbetarklassen skulle föredra ”anpassningar” som Schmidt i stället för ”fredskämpar” som Strauss? Man kan också undra hur det går med enheten när den revolutionära ebber ”slår om i sin motsats” i vissa av de västeuropeiska länderna ...

Uppenbarligen anser vår ledning att arbetarklassen inte skall föra en egen självständig kamp mot kapitalismens krigsförberedelser. Hela programförslaget går ut på att SKP (och arbetarklassen) vädjar till ”Sverige” att vidta olika åtgärder: ”bredast möjliga enhetsfront mot Sovjetunionens expansionism”, ”kollektiv säkerhet”, ”stödja tredje världens krav på en ny ekonomisk världsordning”, bidra till att stärka samarbetet inom ”Västeuropa och dess samarbete med USA (!) på jämlik (!) grund”, ”att NATO är starkt och att USA tvingas uppfylla sina fördragsenliga förpliktelser i försvaret av Västeuropa” osv. etc.

SKP och den svenska arbetarklassen skall alltså utgöra ett slags vänliga pådrivare av ”Sverige”, för att få de svenska borgarna att utan skrupler sluta upp bakom USA-imperialisternas och det kapitalistiska Västeuropas militära upprustning! Om det är det som menas med att vi behöver ”nya vänner”, så betackar jag mig. *Mina* vänner i kampen mot imperialismens krig och rustningar kommer alltid att vara den internationella arbetarklassen, dvs de som arbetar i rustningsindustrierna, som tvingas ut i skyttegravarna att försvara kapitalets rövarkrig och som får bära bördan av kapitalismens kriser. Kan vi inte vinna den för en självständig kamp linje mot krigsförberedelserna, då kan vi inte heller vinna andra grupper ur folket. Kampen mot kriget och för fred värd namnet kan aldrig bygga på något annat än en tilltro på klasskampen och arbetarklassens revolutionära styrka. I själva verket finns det inget annat sätt att hejda ett världskrig. Endast arbetarklassens maktövertagande, dvs socialistiska revolutioner, kan lösa frågan om kriget och krigsfaran.

Här kanske någon invänder: ”Men maktövertagandet och socialismen står inte på dagordningen. Kriget gör det. Skall vi då inte försöka hejda kriget med de krafter som står till buds?” Jo, det ska vi. Men det måste vara i arbetarklassen vi söker detta stöd, inte bland USA:s och Västeuropas regeringar och militära sammanslutningar. Vi kanske inte hinner uppåda tillräckligt bland det arbetande folket i tid. Det är möjligt, men det är ingen anledning till att i stället fåfängt söka stöd hos våra klassfiender. Det är en bitter sanning att krig är oundvikliga i vår epok. Kriget kommer emellertid inte till stånd för att vissa stater bedriver ”anpassningspolitik” eller föder upp ”Münchenanda”. Nej, krig kommer för att de starkaste imperialistmakterna per definition rustar för att klara konkurrensen. I de mindre imperialiststaterna, som kommit på efterkälken i konkurrensen och rustningarna, finns det alltid statsmän som söker beveka stormakterna. Men vår och arbetarklassens uppgift kan aldrig vara att uppmana dem att upprusta. Ty, det vore att stödja kriget självt. Att idag uppmana USA, Västeuropa och NATO att upprusta sig militärt, ekonomiskt, politiskt och ideologiskt – det är det effektivaste sättet att bidra till kampen *för* ett tredje världskrig. En ökad upprustning på alla plan av USA och Västeuropa utgör idag ett långt värre hot mot Västeuropas arbetarklass än sovjetbyråkrattens politik.

Vår partiledning tycker säkert att klasskamp mot krigsfaran är ”utopiskt”, ”fraseradikalt” och ”principiellt felaktigt”. Standardargumentet och tillika huvudargumentet är att sådan politik gynnar Sovjet. Men kommunister har ofta fått finna sig i att vara i minoritet, undanträngda och isolerade. Ändå har de aldrig fruktat att möta världshistoriens kriser och krig med sitt *klassprogram*. Vi vet också att flera revolutioner föddes ur första världskriget. I dyningarna från andra världskriget växte den jugoslaviska och albanska revolutionen fram. Till viss del även den kinesiska och ”augustirevolutionen” i Vietnam (1948). I många kapitalistiska länder i Europa stod också arbetarklassen starkt genom sitt självständiga motstånd mot nazismen. I Frankrike och Italien stod arbetarna t.o.m. inför ett maktövertagande, men vars förverkligande grundligt saboterades av kommunistpartiernas ledning. I Grekland sänktes en framgångsrik

radikal partisanrörelse av Stalins underlåtenhet att stödja den till förmån för den ”fredliga samexistensen” med Churchill och Roosevelt.

Historiens erfarenheter säger oss att med världskrig följer också revolutioner och revolutionära kriser. Ju starkare och självständigare (från klassfienden) de revolutionära krafterna och arbetarklassen är innan kriget, desto troligare är det att imperialismens krigsansträngningar utmynnar i en revolutionär utveckling. Imperialistiska krig, då kapitalismens inre motsättningar blottläggs, och socialistiska revolutioner hör ihop. Det är kännetecknet för den imperialistiska epok som vi lever i.

Vi kan därför inte kategoriskt säga att ”kriget kommer före revolutionen”. I ett flertal länder – må vara i den tredje världen – har revolutionen kommit före världskriget. Och som jag tidigare visat är den internationella klasskampen på uppgång och definitivt inte på nedgång.

Otvivelaktigt är den revolutionära tendensen långt mer framskriden än den var under den perioden, då vi själva reste parollen ”Seger åt FNL”, som i grunden var en offensiv appell till hela världens arbetare, fattigbönder och tjänstemän.

SU och partiledningen menar förmodligen inte heller att ”kriget kommer före revolutionen” i *allmänhet*. Det vore absurt. De menar helt enkelt Sverige. Men då uppkommer frågan: Vad händer om revolutionära kriser växer fram i andra länder i Europa (Italien, Spanien, Frankrike, England etc) innan kriget kommer? Påverkar inte det klasskampen i Sverige? Skulle inte det förbättra oddsen för revolutionens del även i Sverige? Eller har SU redan bestämt sig? Den svenska klasskampen är inte isolerad från den internationella. Och det är just de internationella, övergripande tendenserna vi måste ta fasta på när vi formulerar vår strategi och taktik.

c. Den försvunna klasskampen

Partiledningen håller också med om att vi måste utgå från den internationella klasskampen. I *princip* har den rätt. Som kamrat Christer Lundgren också hävdar måste vi ”avvisa den nationella inskränktheten” och ”att den svenska klasskampen inte kan bedömas isolerat”.

Problemet kvarstår dock, nämligen att de med klasskamp tycks mena något helt annat än vad marxister brukar anse. I programförslaget heter det:

”Tre huvudkrafter har utkristalliserats i den internationella klasskampen:

Den första världen (...)
Andra världen (...)
Tredje världen (...)

Det här är, som var och en ser, en uppdelning i *länder* och inte i klasser. Följaktligen kan vi inte tala om kampen mellan dem som klasskamp. Klasskamp äger i första hand rum mellan arbete och kapital, och det gäller de flesta länder i alla dessa ”världar”. I tredje världen ingår så vitt skilda stater som Pinochets Chile, Khomeinis Iran, FSLN:s Nicaragua och Folkrepubliken Kina. Ingen kan väl på fullt allvar hävda att de utgör en *klasskraft* gentemot t.ex. Sovjet och USA? Nej, det har inget annat gemensamt än att de i de flesta fall är underutvecklade. Dessutom verkar det som att öststaterna utom Sovjet har glömts bort, för så vitt de inte tillhör de ”socialistiska staterna”.

Programförslaget utgår således inte från den internationella klasskampen, utan från ytlig beskrivning av förhållandet mellan olika nationer, eller godtyckligt hopplockade ”block” av nationer. Överhuvudtaget analyseras inte den internationella arbetarklassens kamp i programförslaget! *Ingenting* finns nämnt om den tilltagande motoffensiven mot borgarna, som arbetarna i de imperialistiska staterna nu utvecklar.

Men inte nog med att programförslaget (och SU:s inlägg f.ö.) helt struntar i den internationella arbetarkampen. När det kommer till kritan släpper förslaget t.o.m. sin egen ”internationella utgångspunkt”, dvs ”klasskampen” mellan tredje världen och supermakterna. I slutet av programförslaget heter det att ”partiet måste i all sin verksamhet *utgå från den svenska arbetarklassen*” och ”partiet måste i all sin verksamhet *utgå från den svenska verkligheten*”. Notera ordet ”all”. Det avslöjar programförslagets och vår partilednings verkliga intressen: en inskränkt och småskuren nationell strävan. Den *svenska* arbetarklassen och den *svenska* verkligheten är den axel de tänker sig att *allt* vårt arbete skall rotera kring. Givetvis är den svenska arbetarklassen och den svenska verkligheten vårt främsta verksamhetsområde – det är där vi bor och lever! – men i det mesta av vårt arbete måste vi ändå utgå från den internationella arbetarklassen och den internationella verkligheten, av vilken Sverige är en integrerad del. Det förtjänar att understrykas om och om igen.

d. Vad är socialism?

Den nationella inskränktheten är överhuvudtaget ett genomgående tema i SU:s inlägg och i programförslaget. Det gäller utgångspunkten för vår strategi; det gäller kampen mot krigsfaran; det gäller den ekonomiska politiken; det gäller uppfattningen om socialismen etc. ”Socialismen i Sverige måste vara det svenska folkets verk” heter det i programförslaget. Naturligtvis kan ingen annan genomföra socialismen *åt oss*. Men det betyder å andra sidan inte att vi kan göra det själva, utan andra socialistiska krafters gemensamma ansträngningar. Socialismen är i högsta grad en internationell angelägenhet och inte en nationell, om vi skall hålla oss till den vetenskapliga socialismen.

Här måste jag också påpeka en missuppfattning och vantolkning av socialismen, som är vanlig i vårt parti. Socialismen framställs ofta som ett klassamhälle – där arbetarklassen har makten – och som en skild del från kommunismen, det klasslösa samhället. Om man med socialistiskt samhälle menar den proletära diktaturen är denna tuppfattning korrekt. Men med socialismen, som en ny samhällsform i historien, avsåg såväl Marx som Lenin ett *klasslöst* samhälle, det första stadiet i det klasslösa samhället. Så hette det t.ex. i Kommunistiska internationalens stadgar:

”Det nya internationella arbetarförbundet har skapats för att organisera gemensamma aktioner av proletärerna i de olika länderna, vilka sträva efter ett enda mål: kapitalismens störtande, införandet av proletär diktatur och grundandet av en internationell sovjetrepublik för klassernas fullständiga avskaffande och socialismens förverkligande, så som det första stadiet av det kommunistiska samhället.”

Det är bara att hoppas, att denna uppfattning fortfarande är auktoritativ inom vårt parti, och att vi gör upp med de nuvarande inskränkta nationella tolkningarna. Ett klasslöst samhälle kan endast förverkligas i internationell skala och inte inom ramen för ett enskilt land och dess ”traditioner, säregna historia, kulturella nivå och läge”. Dessa faktorer är förvisso betydelsefulla när det gäller *formerna* för den proletära diktaturen. Men socialismen måste i första hand byggas på vad som är gemensamt i världsskala på basis av en internationell planerad ekonomi.

Det nya programförslaget innebär en rad förändringar av vårt förra program. Tillsammans markerar dessa förändringar *en allt starkare anpassning till KKP:s teorier och politik*. Våra tidigare ståndpunkter om t.ex. NATO och EG – som i praktiken stod i motsättning till KKP:s önskan om t.ex. ett enat militärt Västeuropa – ändras nu för att passa in i den kinesiska ”logiken”. Därmed kommer vår politik att i ännu högre grad bli en försvarspolitik för den kinesiska parti- och statsledningens nationella särintressen, vilka enligt min mening inte längre gagnar revolutionens och klasskampens utveckling.

Den sovjetiska ledningens skändliga revisionistpolitik, och dess kriminella metoder för att tillskansa sig kontroll över progressiva rörelser, får inte tas som intäkt på att KKP:s politik i gengäld skulle vara korrekt. Utvecklingen i Kina – vilken jag haft möjlighet att se på nära håll – förskräcker. Den politik KKP idag förordar påminner alltför mycket om den chrusjtjovitiska sovjetpolitik jag själv var med om att opponera mot och bryta med 1967. Och den politiken har inte blivit bättre med åren. Tvärtom.

Lenin säger:

”Det är ingen idé att lära sig att lösa sina uppgifter med nya metoder idag, om gårdagens erfarenhet inte öppnat våra ögon för felaktigheterna i de gamla metoderna.”

Eller som också SU påpekade i sitt inlägg:

”ingenting är heligt, inga gamla ståndpunkter oangripbara och att det är möjligt att ompröva idéer och händelser.”

Jag har tagit SU på orden och börjat ta upp en kritik av vår teori och politik, både i dess gamla form och i den nya tappningen. Jag är övertygad att det finns flera kamrater som delar min kritik och mina farhågor i de frågor jag tagit upp. Diskussionen fortsätter.

e. För en demokratisk diskussion

Men diskussionen kan inte fortsätta hur som helst. Den måste ske i ordnade former och undvika partilivets två avarter: byråkratism och anarkism. Vari består då dessa avarter?

Byråkratism: Den kännetecknas av att en maktfullkomlig ledning begagnar sig av en rent formell demokrati, för att styra medlemmarna och kväsa all opposition. All opposition, alla minoriteter anklagas för fraktionsmakeri så fort det höjs kritiska röster som söker sprida sina åsikter inom partiet, medan partiledningen (som utgör majoriteten) samordnar sin kritik och sina utspel i ”partiets namn”. Ledningen (majoriteten) använder hela partiapparaten och förklarar att minoriteten är mot partiet, medan den så länge som det rör sig inom partiets ramar är *för* partiet men *mot* majoritetens politik. Minoriteten blir hänvisad till mullvadsarbete och hemlighetsmakeri, vilket skadar partiet och klavbinder medlemmarnas skolning. Följden blir intriger, kupper och slutligen uteslutningar eller sk. rensningar.

Anarkism: Det är egentligen ingenting annat än det slutgiltiga resultatet av en långvarig byråkratism. I stället för att använda sig av partiets egna kanaler (som man är utestängd ifrån) går man ut i annan press alternativt upprättar egna diskussionsforum. Medlemmarna upplever ingen inre samhörighet annat än i förhållande till ledningen. Följaktligen frodas individualismen i partidiskussionen. Efterhand börjar upplösningstendenserna göra sig gällande och partifolket demoraliseras.

Nej, det måste bli ett slut på ledningens (majoritetens) ensamrätt att samordna sina utspel inom partiet. Om inte detta ändras kvarstår majoritetens *fraktionsmonopol*, dvs deras rätt att samordna sig och oppositionens icke-rätt att göra detsamma. Och detta är den värsta form av fraktionsmakeri, nämligen byråkratism. All opposition eller enskild medlem måste garanteras rätten att sprida sina uppfattningar inom partiet, bygga upp plattformar runt vilken oppositionella kan gruppera sig, hålla möten med fullständig informationsplikt till partiet. Kort sagt: de oppositionellas rätt att organisera tendenser. Det är det enda sättet att undvika fraktionalism, anarkism och byråkratism i partilivet. Det är också det onda sättet att garantera partifolket en fullständig redogörelse för ledningens och oppositionens avsikter. Slutligen är det det enda sättet att underlätta och disciplinera debatten, dvs renodla motsättningar, skala bort detaljer och ovidkommande ting, neutralisera pratmakare etc.

Nu kommer kanske partiledningen eller någon enskild opponera mot min uppfattning om hur partidiskussionen skall gå till, och då med hänvisning till den sk. fraktionsstadgan från 1921

inom Rysslands kommunistiska parti (bolsjevikerna). Samma stadga som enligt Lenin var "en extrem åtgärd, som speciellt vidtas p.g.a den farliga situationen." (Collected Works vol. 32 sid 258). För det första instiftades fraktionsstadgan såsom en tillfällig åtgärd i ett mycket prekärt läge inom såväl partiet som inom sovjetstaten. För det andra finns det uttryckliga bevis för att det inte innebar ett förbud mot att organisera tendenser inom partiet. Under striden om fraktionsstadgan säger t.ex. Lenin till den sk. "arbetaroppositionen":

"Det är naturligtvis helt tillåtet (särskilt inför en kongress) för olika grupper att formera block (och likaså värva röster). Men detta bör göras inom kommunismens ramar (och inte syndikalismens) och på ett sådant sätt att det inte väcker åtlöje." (A. A. sid 52)

Lenin avvisade skarpt en vidare tolkning av resolutionen, som Rjazanov föreslog: "Samtidigt som den fördömer all fraktionsverksamhet, motsätter sig kongressen kraftfullt varje val till kongress utifrån plattform." (A.A. sid 550).

SKP:s 4:e kongress 1984

Inledande kommentar

Nedan ingår texter som togs fram som förberedelse för SKP-kongressen 1984. Dokumenten, som är hämtade från SKP:s publikation *PartiArbete* (1983-84) redovisas i logisk ordning, inte kronologisk.

Det första dokumentet är första delen av det ”Utkast till Politisk rapport 1980-84”, som publicerades i maj 1984. Det har rubriken ”Partiets arbete” och beskriver SKP:s politiska och organisatoriska utveckling under perioden. Det är ingen upplyftande läsning: Vi får en rapsodi över en politisk organisation i djup kris, med ideologiskt, politiskt och organisatoriskt sönderfall. Medlemsantalet och partipressen har mer än halverats under perioden, man rekryterar knappt några nya medlemmar alls osv. Listan med bakslag är så lång att man inte ens orkat redovisa sådant som nedläggningen av bokförlaget Oktober, Clartés brytning med SKP (1983) m m. Det enda egentliga ”framgången” som man kan peka på är ”Afghanistanarbetet”, för övrigt är det mesta mörker. Demoraliseringen sprider sig och ledande SKP:are (bl a Harald Holst) förespråkar att partiet borde läggas ned...

I denna situation försöker man ompröva sin politik, men i stället för att återknyta till det positiva i den marxistiska och leninistiska traditionen, så kastar man ut barnet med badvattnet och förespråkar en reformistisk pyttipanna med kraftiga inslag av nationalism och försvarsvänlighet av ett slag som man brukar förknippa med högerpartier, inte arbetarrörelsen..

En utomstående iakttagare kan av allt detta bara komma fram till en enda slutsats: SKP håller på att göra självmord.

Att det i detta läge fanns krafter som gjorde motstånd är inget att förvånas över, fast man blir inte särskilt imponerad över bredden i detta motstånd – förmodligen så har stora delar av de friska krafterna redan lämnat partiet vid denna tidpunkt – det mesta andas trötthet och resignation. Med det finns ett lysande undantag: Kjell Berglund från Gällivare, som åtminstone försöker ta upp en diskussion om de centrala frågeställningarna, fast det verkar vara ett rop i öknen, han får inget gensvar.

Efter den politiska rapporten följer ett antal dokument från kongressdebatten. Det börjar med ett inlägg av Kjell, ”...som fan läser Bibeln”, som bemöts av 2 kritiska kommentarer från Christer Lundgren och SKP:s ”Ständiga utskott” (publicerade i december 1983). Sedan följer omprövningsdokumentet ”Nio punkter för framtidens vänster” (publicerat i december 1983), som tar farväl av ”marxismen-leninismen”, och Kjells kritik av detta, ”Kejsarens nya kläder” (publicerad i maj 1984).

Martin F

Partiets arbete 1980-84 (ur ”Utkast till Politisk rapport 1980-84”)

[Ur SKP:s *PartiArbete* maj 1984]

Det internationella läget och förändringarna i den svenska klasskampen utgör den fond mot vilket partiets verksamhet ska bedömas. Partistyrelsen vill här fästa uppmärksamheten på några viktiga aspekter på partiarbetet under kongressperioden.

Ny tid kräver ny politik

SKPs 3:e kongress innebar en viktig ideologisk och politisk vändpunkt för partiet. Kongressen summerade upp en omfattande partidiskussion, som förts åren 1979-80 och som karakteriserades av inställningen ”Ny tid kräver en ny politik”.

Kongressen antog dokument som på väsentliga punkter gav partiet en ny identitet. De viktigaste dokumenten var partiprogrammet, och resolutionen ”Partiets läge, roll och arbetsmetoder”. Kongressen godkände också partistyrelsens Politiska Rapport, som innehöll en omfattande självkritisk granskning av linjestrider under sjuttioalet.

I partiprogrammet görs en analys av det svenska samhället och motsättningarna i världsmåttstock. Partiet tar ställning för teorin om tre världar. I programmet analyseras de olika politiska krafterna i Sverige, särskilt socialdemokratin och den Moskva-kommunistiska strömningen (vpk). I programmet pekas SKPs politiska mål ut: det klasslösa kommunistiska samhället. Här skisseras också det socialistiska övergångssamhället, med betoning på dess demokratiska sidor. Samtidigt understryker programmet att många frågor ännu är olösta:

”Den socialistiska rörelsen och de socialistiska samhällssystemen är historiskt sett en ung företeelse, vars erfarenheter visar på stora framgångar men också stora problem som är olösta både i praktiken och i teorin. Sverige är ett högt utvecklat industrisamhälle med en utvecklad och långvarig borgerlig demokrati. **Erfarenheter från socialistiska revolutioner i länder som Sverige saknas.** Detta gör det viktigt att ta allvarligt på lösandet av frågor som t ex borgerlig demokrati contra socialistisk demokrati, planhushållning contra marknadsekonomin och det kommunistiska partiets roll under socialismen. Det är en uppgift för alla revolutionärer att med en vetenskaplig metod sammanfatta historiska erfarenheter och analysera svenska särigheter för att komma närmare svaren på dessa frågor.”

Med utgångspunkt från detta gav kongressen partistyrelsen i uppdrag att under kongressperioden fullfölja en kritisk granskning av partiets idétraditioner.

Partiets 3:e kongress gav SKP en delvis ny identitet som revolutionärt parti. Den omprövningsdebatt som präglade kongressperioden har ytterligare fördjupat den omprövning som kännetecknade kongressdokumenten från 1980.

Maoismens kris

Det förändrade världsläget har för vår del bland annat tagit sig uttryck i maoismens internationella sammanbrott. Det maoistiska block som varit KFML/SKPs ideologiska hemvist sedan 1967 existerar inte längre som en internationell rörelse. Detta har väckt frågor kring partiets strategi och ideologiska grundval. Ytterst har det väckt frågan om SKPs förhållande till den kommunistiska traditionen som sådan. Detta har varit omprövningsdebattens kärnfråga.

SKPs debatt återspeglar här diskussionen i en vidare vänster, såväl här i Sverige som internationellt. Partistyrelsen sammanfattade sin syn på detta i den sk ”Augustirevolutionen” från 1982:

”Det råder i dag förvirring och delade meningar i socialismens strategiska frågor. Det pågår en omprövning av gamla visioner och schemata: hur ser socialismen ut och hur bör den se ut i vårt land? Hur ser vägen ut?”

SKP har inget monopol på denna diskussion. Tvärtom är detta ett gemensamt problem för alla som kallar sig socialister. Ja, i vidare mening är det ett problem för alla demokratiska krafter att analysera och diskutera samhällsutvecklingens och inte minst demokratins utveckling i såväl de kapitalistiska som socialistiska länderna.

I partiet pågår en ideologisk debatt. Vi har omprövat många gamla sanningar. Samtidigt är det inte avgjort i vilken idétradition vi är och vill förankra oss. Helt allmänt kan vi konstatera att vi idag

baserar vår politik på en marxistisk och leninistisk teori om klasskampen, statssynen, imperialismen etc.

Tjäna folket

Att vi är 'maoister' i betydelsen att vi tillämpar en partiteori som utgår från viljan att tjäna folket, masslinjen och är ett aktionsparti med aktiva medlemmar. I politiken söker vi oss tillbaka till den stora historiska vänsterlinjen i europeisk idétradition med dess tilltro till vetenskap, bildningsideal, materialistiska grundsyn och där demokrati och oberoende är honnörsord. Här finns också en medveten återkoppling till den tidiga arbetarrörelsens moral och normbildning.

Helt klart kan denna politik inte stoppas in i någon av de klassiska strömningarna inom arbetarrörelsen – varken i den socialdemokratiska eller i den kommunistiska Kominterntraditionen.

Den ideologiska debatten måste fortsätta. Partiets strategiska visioner konkretiseras. Här finns det idag säkert olika uppfattningar. Dock är det ett problem att få en konstruktiv diskussion som hjälper oss att lösa våra politiska uppgifter här och nu.

Partistyrelsen vill här bara understryka att det är viktigt att få en dialog med andra krafter i dessa frågor. Detta både för att dra nytta av andras kunskaper och för att dra nya krafter närmare partiet. Metoderna för detta måste diskuteras, men GNISTANs debattsidor, seminarier och informella kontakter är några vägar. Vi bör också närmare diskutera vilka målsättningar vi bör ha med denna dialog. Om vi säger att vi vill bidra till byggandet av en stark vänsterkraft i Sverige, vad innebär det i så fall konkret, organisatoriskt etc?"

"En tredje väg"

Partistyrelsen väcker här frågan om partiets förhållande till de båda historiska strömningarna inom arbetarrörelsen i Europa, socialdemokratin och den gamla kommunistiska traditionen.

Partistyrelsen återknyter till frågan om KFML/SKPs identitet, som ett alternativ till socialdemokratin och Moskvakommunismen. Partistyrelsen Ständiga Utskott konstaterar, i en inledning till PS' debattbulletin inför den representativa partikonferensen i november 1982, att läget i mycket påminner om det som rådde i mitten av sextiotalet.

Ständiga Utskottet konstaterar att huvudorsaken till vår rörelses framgång under 60-70-talen var att vi tog ställning i en strid som gällde synen på världsläget och anslöt oss till en linje för de förtryckta folkens befrielse och de progressiva krafternas framryckning som motsvarade det objektiva läget. "Men", skriver Ständiga utskottet, "därtill kommer att europeisk vänster i mitten av sextiotalet lika väl som idag sökte en tredje väg – ett alternativ."

"Socialdemokratin fortsatte som kapitalismens förvaltare och visade inga tecken på radikalisering och kominternpartierna hade där de erövat statsmakten skapat samhällen som inte kunde accepteras som 'socialistiska' av europeiska socialister. Det gamla SKP gjorde ett försök att samla upp denna radikala vänster... I dag kan vi konstatera att det totalt misslyckats."

Misslyckats

I en inledning till partidebatten i november 1982 konstaterar StU att också KFML/SKP misslyckats att formulera det hållbara alternativet.

"Det är viktigt att se att KFML bildades som en 'tredje kraft' i en brytning med såväl socialdemokratin som Moskvapartierna. Vi såg i maoismen den förnyelse av socialismens teori och praktik som återgav den socialistiska iden dess revolutionära, samhällsomdanande, karaktär. Gemensamt för KFML och andra grupperingar, som också tillhörde 'den tredje kraften' var ståndpunkten att varken socialdemokratin eller Moskvapartierna motsvarade kraven på framförallt en punkt: båda saknade en demokratisk grundton som kunde politiskt engagera inte bara 'pamparna', apparaten, utan vanliga enkla arbetare och tjänstemän". Det är viktigt att se att det var denna önskan att formulera en revolutionär, demokratisk socialistisk tredje väg som var utgångspunkten för KFML. Det är likaså viktigt att se att vi samtidigt som vi bröt med Moskvapartierna tog med oss mycket av Kominterntraditionen, på gott och ont".

konstaterade StU.

”Det är väsentligt att se både detta försök till en ‘tredje väg’ och kontinuiteten vid vår rörelses bildande, när vi nu på nytt ställer uppgiften att formulera detta ‘tredje alternativ’. Det som då åstadkoms var inte tillräckligt användbart. Kulturrevolutionen var inte lösningen på demokratins problem under socialismen. Maoismen som världsrörelse finns inte längre. Vår förståelse av urartningen i Sovjet är djupare. Respekten för de demokratiska erövringar som gjorts under kapitalismen är större. Det gäller nu att gå vidare och i nytt världsläge söka formulera ett ‘tredje alternativ’.”

Problemet

Ständiga Utskottet ställer också problemet:

”När vi idag diskuterar den tredje kraften är det därför knappast frågeställningen som är ny – vi bildades som en tredje kraft i en brytning med såväl socialdemokratien som Moskvapartierna – *utan i vilken mån detta går att skapa under nya omständigheter*”. (kurs PS).

Kring denna frågeställning har det förts en omfattande och ganska ostrukturerad debatt. Det har varit högt tak och debatten har fått stort utrymme. Viktiga dokument som återspeglar debatten har varit MFs nummer om ”Vänstern, Socialismen och Demokratien” som sammanfattade partiets stora seminarium i oktober 1981; partistyrelsens resolution från augusti 1982 (”Slå vakt om SKP – diskutera partiets framtida uppgifter”); Resolutionen, inledning och debattsammanfattningen från den representativa partikonferensen i november 1982; MFs nummer ”Omprovning – en kritisk granskning av Marxism, Kominterntradition och sextio-talsvänster” (maj 1983) och ”Lär av historien – en kritisk granskning av svensk upprors-tradition, folkrörelserna och arbetarklassens vaga dröm om socialismen” (augusti 1983) samt partistyrelsens förslag till kongressresolutionen ”Nio punkter för en framtida vänster”.

Till detta kommer också en omfattande debatt i GNISTAN och i Partiarbete.

Inför partiets 4:e kongress är det möjligt och nödvändigt att sammanfatta diskussionen.

Fördjupad insikt

Omprovningsdebatten har fördjupat våra insikter om att det behövs ett alternativ till socialdemokratien och till den gamla kommunistiska idétraditionen. Samtidigt som det står klart att partiet representerar en politik som är oförenlig med socialdemokratien, har debatten under kongressperioden gjort att vi klarare ser svagheter och felaktigheter i vår egen kommunistiska tradition.

På viktiga punkter står SKP idag för en hållning som skiljer sig från traditionellt kommunistiska ståndpunkter. Det gäller framförallt på tre områden:

- *demokrati*frågan, där partiet gjort upp med den underskattning av den formella demokratins principer och de demokratiska fri- och rättigheterna som präglat kommunisterna sedan Kominterns bildande.
- inställningen till frågan om *det nationella oberoendet*, där partiet gjort upp med den principiösa hållning som präglat den internationella kommunistiska rörelsen, och
- en uppgörelse med den *schematiska synen* på den socialistiska strategin, som gömmts i formeln om ”Oktoberrevolutionens allmängiltiga karaktär”.

Det bästa

På dessa tre områden har den kommunistiska traditionen kännetecknats av en felaktig linje, som burit fram den totalitära öststatsocialismen och i Västeuropa hindrat kommunisterna från att nå massförankring som konsekventa demokratiska och oberoende patrioter.

Men det är samtidigt viktigt att slå fast att SKP genom att göra upp med fel på dessa områden ingalunda vänder ryggen åt bra sidor i den kommunistiska traditionen. I Marx, Lenins, Mao Tse-tungs och andra marxisters praktik och teoretiska arbeten ryms det bästa i den breda folkliga rörelsen för demokrati, oberoende och socialism.

Det gäller såväl grundläggande vetenskapliga analyser av kapitalismen, klasskampen, staten och imperialismen, som klasskänsla, internationalism och revolutionärt patos.

Vägra addera

Partistyrelsen har i dokumentet "Nio punkter för framtidens vänster" försökt sammanfatta några viktiga punkter i omprövningsdebatten. Denna präglas av inställningen, att söka sanningen ur fakta, självkritiskt göra upp med det som varit dåligt och en vägran att addera nya ståndpunkter till gamla felaktiga.

I omprövningen ligger också en medveten strävan att bredda perspektivet och staka ut en ny och mer gedigen hållning till politiken. Partiets representativa konferens i november 1982 tog ett viktigt steg framåt när vi slog fast att SKP idag i sig försöker förena tre idétraditioner – den radikala europeiska traditionen från upplysningstid, den borgerliga demokratins genombrott och marxismen; erfarenheter från den kommunistiska rörelsen, främst sammanfattad i leninism och maoism; och den svenska upprors- och frihetstraditionen och arbetarrörelsens erfarenheter.

Partiets uppgörelse med fel i den kommunistiska traditionen och vår strävan att bredda den ideologiska basen innebär att partiet tagit viktiga steg för att utforma en självständig linje för kampen för ett Socialistiskt Sverige. Det innebär också att begreppet "marxismen-leninismen" inte längre kan anses vara en adekvat och heltäckande karakteristik av SKPs ideologiska och politiska grund.

Saknar strategi

Dokumentet "Nio punkter..." sammanfattar några viktiga hållpunkter för arbetet att utforma en socialistisk strategi. Det är nödvändigt att se nyktert på problemen. Vi har fördjupat vår förståelse för det faktum att det krävs ett alternativ till såväl socialdemokratien som den gamla kommunistiska traditionen. Men vi saknar ännu en heltäckande strategi som ger svar på frågorna om hur det alternativ ska formuleras och successivt skaffa sig en massbas i vårt land.

Det är nödvändigt att vi slår fast att det fortfarande råder meningsmotsättningar i viktiga frågor, partiet saknar kunskaper att lösa alla problem. Men det är samtidigt viktigt att slå fast att partiet efter omprövningsdebatten uppnått klarhet i principiella frågor av stor betydelse. Vi kan alltså konstatera att Sveriges Kommunistiska Parti representerar en politisk strömning som varken hör hemma inom socialdemokratien, i den gamla kommunistiska Komintern-traditionen eller i någon annan politisk rörelse idag.

- Vi har en politik med bestämda förtecken. Vår identitet präglas av att vi bekämpar de båda supermakterna, ser Sovjet som en expansiv imperialistisk supermakt och sätter det nationella oberoendet främst.
- Vi står för en demokratisk politik, som vänder sig mot såväl monopolkapitalets fåtalsvälde, som den korporativa statskapitalismen.
- Vi tar ställning för arbetarklassens intressen gentemot kapital och stat. Vi förenar en antiimperialistisk och demokratisk politik med en klasskampspolitik i den ekonomiska kampen.
- Vi har en vision av ett nytt möjligt samhälle, ett demokratiskt, oberoende och socialistiskt Sverige. Det är partistyrelsens uppfattning att det i Sverige behövs en sådan politisk kraft,

att det finns utrymme för en sådan politisk kraft och att Sveriges Kommunistiska Parti ska fortsätta att arbeta för en sådan politik också efter partiets 4:e kongress.

Fyra uppgifter

SKPs 3:e kongress slog fast att partiets arbete under kongressperioden skulle präglas av fyra centrala uppgifter – att slå vakt om freden och Sveriges nationella oberoende, att kämpa för arbetarklassens levnadsstandard, försvara demokratin och kämpa för en folklig ideologi och moral.

I partiprogrammet heter det att ”försvaret för freden – försvaret av det nationella oberoendet är den svenska arbetarklassens och nationens övergripande uppgift, i det perspektivet måste alla andra frågor resas...”. När vi slog fast att kampen för fred var vår övergripande uppgift var det helt i linje med vår historia och våra traditioner – synen på världsläget har alltid varit vägledande för vår politik.

Det vore naturligtvis orimligt att diskutera vår egen politik utan att vidgå vårt beroende av det kinesiska partiet och dess analyser. Men utifrån det konstaterandet är det en uppgift också för oss att granska huvudlinjerna och vändpunkterna i den maoistiska politiken.

Maos politik grundade sig på ett globalt perspektiv – på en styrkebedömning mellan folken och dess fiender och från den utgångspunkten bedömde han också frågan om krig och fred.

Om vi ser på den första perioden – så kännetecknas den av ett helhjärtat stöd till de förtryckta folkens befrielsekamp fokuserat kring Vietnam. Det var en viktig principstrid mot den chrusjtjovitiska linjen att hålla supermakternas intressesfärer intakta och låta folkens öden avgöras av en synnerligen osäker ”fredlig tävlan” mellan de båda systemen.

Men det var aldrig en fråga om enbart principer. Linjen byggde på en analys av världsläget som i den stora polemiken formulerades ”styrkebalansen i världen har förändrats till förmån för socialismen och de förtryckta folken och nationerna. Bedömningen var explicit att ”USA-imperialismens planer på ett världskrig har korsats” (bl a genom befrielsen av Kina och nederlaget i Koreakriget) och att det var just genom nationella befrielsekrig och kolonial frigörelse som USA-imperialismen ytterligare kunde försvagas.

Eller kortfattat – kinesernas uppfattning långt in på sextioalet var att hotet om ett världskrig var tillfälligt avvärt.

Endast i en fråga var hållningen principiell – ”imperialismen leder till krig” –det är en leninistisk utvecklingslag. Analysen av hur akut krigshotet var syftade till att utnyttja ett fördelaktigt läge till att flytta fram sina positioner och att vid ett ökat hot arbeta för att uppskjuta kriget, vinna nya bundsförvanter och mer tid för förberedelser.

Tre världar

Om vi då ser att Maos analys under hela den första perioden av sextioalet var att ett världskrig inte stod på dagordningen, kom bedömningen att ändras redan under slutet av decenniet.

Med invasionen av Tjeckoslovakien, motiverad med ”Brezjnevdoktrinen” och Kinas gränskonflikt med Sovjet 1969 kom den nya analysen – Sovjetunionens ändrade karaktär till ett socialimperialistiskt land slogs fast. Därmed hade världsbilden förändrats, det fanns nu två imperialistiska supermakter som rivaliserade om världsherravälde. Mao Tsetung reste parollen ‘Lagra spannmål, gräv djupa tunnlar och sök aldrig efter hegemoni’. Kina förberedde sig för krig och varnade världens folk. En aktiv diplomati strävade att bryta Kinas isolering. 1972 kom Nixon till Kina.

Från vad vi enkelt skulle ha kunnat kalla en ren klasskampslinje – stöd i alla lägen de förtryckta, betrakta alla förtryckare som jämställda, utvecklades med den nya synen på krigsfaran också en ny

*strategi. Den innebar att se klasskampen i världsmåttstock, att isolera supermakterna, särskilt Sovjetunionen, och att ena alla som inte hade något att tjäna på supermakternas slutliga seger. 1974 presenterades den färdiga teorin – **Teorin om tre världar**. Historiskt är den nya politiken jämförbar med den linjeändring som Komintern och Sovjetunionen genomförde inför det ökande krigshotet i mitten av trettioalet.*

För vår egen del var vi mot mitten av sjuttioalet beredda att slå fast att vi nu levde i en ny period – förkrigstid. Men därefter kastades vi in i den klassiska strategistriden, polariserad mellan de kinesiska och albanska partierna. De var eniga om krigshotet men medan kinesernas strategi var att kommunisterna måste förbereda sig för nationella försvarskrig var albanernas att de skulle förbereda sig för att gripa makten i ett imperialistiskt omfördelningskrig och genomföra världsrevolutionen.

Förödande

Under en period dominerade den albanska strömningen i partiet. Vi fick en linje som innebar att partiet slog in på frivillig illegalitet, partisanromantik och en syn på försvarsmakten som innebar att den alltigenom betraktades som ett klassredskap. Fredskamp fick inte nämnas som begrepp – det ansågs kunna skapa illusioner. Det var en sekteristisk politik som var förödande för vårt internationella arbete – den enda del som klarade sig undan var solidaritetsarbetet – framför allt med Tjeckoslovariens och Kampuchéas folk.

Det var därför ett stort framsteg att tredje kongressen så entydigt kunde slå fast partiets linje. Anslutningen till *teorin om tre världar* var ett erkännande av att supermakternas kamp om världsherravälde hotar alla andra folk och nationer att vi bör bidra till alla enhetssträvanden som kan försvaga deras hegemoni.

Teorin om tre världar är ingen kristallkula och heller inget facit. För partidiskussionerna låg dess betydelse främst i att den konstaterade den nationella frågans dominerande betydelse i världspolitik och att den drog klara skiljelinjer mellan fattiga och rika länder, mellan de mindre imperialistiska nationerna och supermakterna. För utformandet av vår konkreta politik var den avgörande i synen på vår egen försvarsmakt.

SKP blev en försvarsvänlig politisk kraft.

Viktiga framgångar

Om vi ställer 3:e kongressens uppgifter mot de insatser partiet gjort under kongressperioden kan vi först och främst konstatera att SKP gjort bra ifrån sig på några konkreta områden.

Partiet har gjort viktiga insatser i Afghanistan-arbetet. Partiet tog aktivt ansvar för bildandet av Afghanistantribunalen i Stockholm 1981. Runt om i landet har partimedlemmar utgjort ryggraden i det lokala solidaritetsarbetet och partiet kan glädja sig åt att Afghanistan-kommittén våren 1984 kan ta steget till förbund. Det är en stor seger att såväl de politiska partierna som kyrkan och delar av fredsrörelsen nu dragits in i Afghanistanarbetet.

Till framgångarna under kongressperioden hör också de fyra nya mandat partiet tog i kommunalvalen 1982. I Mariestad, Gällivare, Vallentuna, Laxå och Vadstena har partiet inlett ett mycket viktigt opinionsarbete.

Paritets kollektiva fackliga arbete har gått tillbaka, men runt om i landet har enskilda partimedlemmar gjort viktiga insatser i kampen för jobben och i lönekampen. I lokala fackföreningarna utgör partimedlemmar erfarna och väl förankrade ledare.

I opinionsbildningen har partiet gjort betydelsefulla punktinsatser. Det gäller framförallt i skolfrågor, drogfrågor och barnomsorgen, där partiet kunnat formulera program och där enskilda medlemmar spelat en viktig roll i opinionsbildningen.

Här bör också nämnas det arbete som fackligt aktiva kamrater inlett när det gäller kampen om inflytandet på arbetsplatserna. Partiet har hållit två centrala seminarier om medbestämmandet, självstyre och kampen om makten över arbetet.

Stor passivitet

Dessa framgångar är viktiga. Men de kan inte dölja de stora problemen. Partiets politiska vardagsarbete minskar kvantitativt och kvalitativt. Partistyrelsen räknar med att av 90 partiföreningar är det 30 som bedriver ett bra regelbundet arbete, 30 föreningar bedriver arbete i någon fråga och 30 partiföreningar är i stort sett passiva. Mycket få partiföreningar rekryterar nya medlemmar.

Ett tecken på passiviseringen är GNISTANS minskande upplaga. 1980 hade tidningen 4 000 prenumeranter och vi sålde 3 000 tidningar varje vecka. Idag pendlar prenumerantupplagan kring 2 000 och det säljs bara ca 1 000-1 400 lösnummer varje månad.

Partiets passivitet har varit särskilt anmärkningsvärd när det gäller kampen mot krispolitiken. Under kongressperioden har det centrala hyresarbetet lagts ner (även om det lokalt är kamrater som arbetar i HGF), det fackliga arbetet har också saknat en fast central ledning sedan 1982.

Slutomdömet av kongressperiodens verksamhet måste bli att partiet långt ifrån uppfyllt de krav som måste ställas på ett parti som ställer som mål att leda arbetarklassen i kampen om samhällsmakten.

Partiet har pressats tillbaka och orsakerna är flera. De objektiva faktorerna spelar naturligtvis en roll, det arbetande folket och de progressiva krafterna har som helhet pressats tillbaka av politikens högerkrafter. Partiets ideologiska problem är den viktigaste subjektiva orsaken till att vi idag uträttar mindre politiskt arbete än tidigare kongressperiod.

Men vi har också försvagats av oförmåga att lösa partiets organisatoriska problem.

Mer än halverats

Partiet har under kongressperioden fortsatt att minska medlemsmässigt. Det är en tillbakagång som varit märkbar ända sedan 1976-77, sedan dess har partiets medlemstal mer än halverats. Under kongressperioden var nedgången särskilt stor under 1981, då partiet förlorade 26,8 procent av medlemmarna. Sedan dess har medlemsminskningen stannat upp, under 1983 förlorade partiet ca 13 procent, ca 35 partiföreningar upplöstes efter kongressperioden, och 5 nya har tillkommit.

De stora medlemsförlusterna har skett i Stockholmsområdet, där antalet medlemmar minskat med mer än hälften under kongressperioden.

Organisationen

Organisations- och säkerhetsfrågor var en huvudfråga för partiet under hela den andra kongressperioden. Efter en period av experimenterande och en hel del överslag utmynnade den fortlöpande organisationsdebatten i tredje kongressens beslut om en omorganisering av hela partiet.

Besluten gällde samtliga nivåer. Partiföreningar ombildades, de gamla distriktsindelningarna bröts upp och nya regioner bildades, de gamla centrala utskotten och den fackliga organisationen upplöstes.

En utvärdering av erfarenheterna på organisationsområdet har inte gjorts än, men klart är att omorganiseringen skapade fler problem än den löste. Anledningarna är flera, dels är det tvivelaktigt om det överhuvudtaget var riktigt att börja upplösa fungerande enheter i ett läge

när partiet hade stora svårigheter, dels drabbades hela omorganiseringsarbetet av att den centrala partiapparaten föll ihop under 1981.

De små partiföreningarna klarade sig relativt helskinnade genom omorganiseringen eller rättare sagt många omorganiserades inte, men i storstadsområdena, framför allt Stockholm, innebar det medlemsförluster på så att det under långa perioder var medlemmar som inte fick någon ny grundorganisering.

För partiledningen har perioden präglats av svårigheterna med att försöka lösa alla uppgifter med en ständigt krympande partiapparat. Efter kongressen 1980 fanns på partiexpeditionen 4 heltid och 1 halvtid anställda, 2 på organisationen, 2 på internationella frågor och en halvtidsanställd facklig sekreterare. Ett år senare hade samtliga utom en lämnat antingen av politiska eller privata skäl.

Sluppit brandkår

I spillrorna efter det stora haveriet 1981 rekonstruerades ledningen så att vi sedan dess haft två heltidsanställningar, periodvis uppdelade på tre personer. Samtidigt gjordes försök att få ett nytt grepp om läget och att koncentrera arbetet till de viktigaste uppgifterna. Efter valrörelsen 1982 togs den resolution som lyfte fram strategifrågorna som partiets viktigaste uppgift och följaktligen har partiledningen ägnat mycket tid och arbete åt ”omprövningsperioden”. Partiets internationella sekreterare har fått utrymme att också ägna sig åt uppbygget av Afghanistanarbetet – en prioritering som med tanke på frågans vikt och genomslagskraft måste anses riktig.

För organisationen har det varit av stor betydelse att vi under hela kongressperioden haft ett fast grepp om ekonomin, partiet har sluppit att brandkårsutkallas i stora ekonomiska kampanjer.

Huvudproblemet när det gäller organisationen har varit att anpassa sig till de minskade resurserna medlemsmässigt och vad beträffar ekonomi och ledande kader. Det har funnits en eftersläpning i medvetenhet om detta som gjort att de nödvändiga, ganska drastiska prioriteringarna försenats eller uteblivit och att vi därför spridit ut våra begränsade krafter för mycket.

En hel del av organisationsproblemen måste sökas i oklarheter om partibygget.

3:e kongressen antog en resolution om ”Partiets roll och arbetsmetoder” som diskuterade förhållandet mellan front och parti, mellan självständigt arbete och enhetsfrontspolitik.

Resolutionen betonade det självständiga arbetet men la tyngdpunkten vid inställningen ”att sätta andra krafter i rörelse”. Bakom detta låg en korrekt värdering av enhetsfrontspolitikkens strategiska betydelse, men i efterhand kan vi se att det här också doldes en felaktig tendens som tonade ner partiets betydelse.

Kongressperioden har bekräftat att vi här måste gå på två ben och att frontarbetet urholkas om inte partiet hålls intakt, liksom partiet förblir en sekt om man lokalt inte förmår sätta andra krafter i rörelse.

Förhållandet mellan parti- och frontarbete handlar om avvägningar. Vår förmåga att fördela krafterna på rätt sätt avgör våra möjligheter att flytta fram positionerna under den kommande kongressperioden.

Valet 1982

SKP stödde socialdemokraterna i riksdagsvalet 1982. Samtidigt ställde vi upp själva i 32 kommunala val. Partiet tog ytterligare tre mandat. Beslutet att stödja socialdemokraterna skedde mot bakgrund av partiets läge, partistyrelsen gjorde bedömningen att vi gjorde den mest konstruktiva insatsen genom att uppmana till röstning på socialdemokraterna.

De borgerliga regeringarna hade visat upp stor inkompetens och att man drev en medveten politik för att lasta över alla krisbördorna på det arbetande folket. Vi ansåg det vara alla progressiva människors plikt att bidra till att rösta bort en så folkfientlig regering.

Valet 1982 skedde också mot bakgrund av en starkt moderat offensiv, en ny borgerlig regering skulle ha helt dominerats av högern. I detta läge ansåg en majoritet i partiet att SKP måste ta ställning och bidra till borgarnas fall. Vi anser fortfarande, inte minst med tanke på den privatiseringskampanj som drivits, att vårt beslut var riktigt.

Beslutet var omtvistat. Kamrater har kritiserat beslutet för att det suddade ut partiets självständiga profil. Andra har hävdats att det kommunistiska partiet aldrig kan ta ställning mellan "pest" och "kolera" och att socialdemokraterna inte var eller är ett bättre alternativ.

Det är partistyrelsens uppfattning att beslutet 1982 var riktigt. Vi valde att agera och ta ställning.

Ett självständigt valdeltagande i riksdagsvalet hade inte flyttat fram våra positioner. Valagerandet rörde taktiken, i ett annat läge agerar vi annorlunda.

De risker som finns för att partiets självständighet suddas ut är viktiga att uppmärksamma. I viss utsträckning visade dock resultatet av kommunalvalen att ett agerande på riksnivå mycket väl kunde kombineras med ett slagkraftigt agerande kommunalt. Det är vår bedömning att valagerandet vann uppskattning på arbetsplatser och inom arbetarklassen. Kritiken fanns i första hand bland intellektuella.

Vildvuxen debatt

I den Politiska Rapporten till kongressen 1980 gjorde den avgående partistyrelsen en mycket självkritisk genomgång av linjestrider 1968-80. Rapporten gör särskilt upp med stilen att förvandla partidebatt till antagonistiska fraktionsstrider och ovanan att klistra etiketter på meningsmotståndare.

Detta var en mycket viktig markering och innebär att en ny stil blev gällande i partiet. Sekterismen utpekades som ett huvudproblem. Under kongressperioden har vi fört en öppen och bred debatt. Inte minst i GNISTAN. Men här kan vi i efterhand se att debatten kan bli för "fri". GNISTAN har i princip publicerat alla inkomna inlägg. Det har varit högt till tak, vilket varit bra. Men det har skapat en vildvuxen debatt. Partiledningen har saknat grepp om debatten, enskilda har fått dominera och diskussionen har inte underordnats de konkreta politiska problemen. Diskussionen har därför skapat onödig förvirring om partiets linje och bidragit till att spä på en politisk upplösning.

Det är nödvändigt att göra dessa markeringar, samtidigt som vi håller fast vid att den öppna och frejdiga stilen är något vi måste slå vakt om.

GNISTAN är idag den vänstertidning som står för öppen debatt och som vågar ge utrymme för alla idéer.

En erfarenhet av kongressperioden är att partiet måste ha ett internt debattorgan vid sidan av GNISTAN.

Koncentration nödvändig

Vi får räkna med en ytterligare begränsning av våra resurser och därför måste vi ytterligare minska apparaten, bygga upp en delvis decentraliserad utskottsorganisation ej byggd på anställda, koncentrera oss på ett fåtal politiska frågor och vara medvetna om att för att få initiativ och slagkraft på huvudområdena, måste många sekundära uppgifter ställas åt sidan.

I och med augustirevolutionen och novemberkonferensen 1982 har partiet börjat gå i takt organisatoriskt igen. Partiet studerar och diskuterar organiserat. Partiarbete, vårt internorgan

har återupprättats, representativa partikonferenser sammankallas och bevakningen av parti-verksamheten i Gnistan har förbättrats. Men fortfarande har partiet stora organisatoriska problem. Vi har fortfarande svårigheter med planer och utgivningstider och vi brister i politiska initiativ och utspel. Men SKPs organisatoriska problem kan bara lösas genom prioritering och koncentration och genom att arbetsuppgifterna delegeras, så att fler medlemmar får och tar ansvar för utvecklandet av vår politik.

Den centrala partiledningen bör förstärkas, prioriteringar och koncentration bör diskuteras. Men vi måste göra det i medvetenhet om att partiexpeditionen har krympt från 13 anställda 1978 till 3 anställda i dag. Partiet har vant sig vid att ha en stor central apparat, det är inte längre möjligt och uppgifterna måste ställas från den organisatoriska nivå vi har idag.

Kjell Berglund: "...som fan läser Bibeln"

[Ur SKP:s PartiArbete december 1983]

Kjell Berglund skrev i somras ett inlägg avsett för GNISTAN med i princip det innehåll som han behandlar utförligt i nedanstående artikel. Ständiga utskottet beslöt att Kjells ståndpunkter först skulle diskuteras inom PS innan de fördes ut till hela partiet och än mer till offentligheten. Christer Lundgren skrev ett kort svar till Kjell. KB återkom sedan med en lång artikel formulerad som ett svar till CL. Partiledningen har beslutat att den ska publiceras i PartiArbete och den följer här med kommentarer från CL och STU. Den har förkortats något där den innehöll direkta hänvisningar till CLs förra svar. (Rubrikerna är red:s).

Kamrat Christer tror inte sina ögon när han läser mitt inlägg.

Men samma kamrat har, så vitt jag vet, läst följande ur VUs inledning till MF-numret *Omprövning*, utan att så mycket som höja på ögonbrynen: "Vi föredrar, liksom det absoluta flertalet människor i vårt land, att leva under kapitalismens osäkra stjärna hellre än att utsätta oss för risken att hamna under en regim som den i Kreml". (Sid 5 sista stycket).

Läs även detta gång på gång! Om detta är SKPs officiella ståndpunkt då kan vi lika gärna kasta in handduken med en gång. Då kan vi lika gärna sluta att kalla oss "revolutionärer" och "socialister".

"... leva under kapitalismens osäkra stjärna hellre än att utsätta oss för risken..." Vi föredrar alltså detta. Vi – är det SKP som föredrar att inte utsätta sig för risken? Lagg ägg! Det här resonemanget är (om det nu inte bara utgör en lapsus?) en programförklaring: "vårt" svenska, blandekonomiska samhällssystem är det bästa av alla! Låt oss bättra på det – det har ju sina brister – men låt oss inte utsätta det för några risker!

I denna enda mening inryms faktiskt hela SKPs kris. Den uppmanar oss att överge hela idéen om en socialistisk omdaning av samhället.

Anta att en socialistisk omvälvning ägt rum i Sverige. Och att det varit en äkta sådan, dvs en som inte kavlat ut av främmande makter eller letts av partier under främmande inflytande. Anta att den svenska arbetarklassen lyckats upprätta sin stat och tagit hand om produktionsmedlen och folket fått de mest vidsträckta demokratiska fri- och rättigheter. Kort sagt: en omvälvning har ägt rum som precis motsvarar vår idealbild. Anta också att den här omvälvningen tills vidare skett som en enstaka företeelse och att vi fortfarande är omgivna av kapitalistiska (imperialistiska) stater.

Anta att allt detta har skett i Sverige. Vi har brutit med det kapitalistiska världssystemet, vi har upprättat en stat där arbetarklassen och det arbetande folket har den avgörande makten. Skulle USA, England, Frankrike, Tyskland och alla andra imperialistiska makter (som ju ser

att vi är på väg att lämna kapitalismens ekonomiska världssystem) stillatigande låta oss göra det? Om de inte invaderar Sverige militärt, så skulle de åtminstone försöka isolera oss, införa embargo på olja, reservdelar osv, osv – tänk bara på hur beroende Sverige är av västkapitalismen och de multinationella storföretagens finmaskiga nätverk, ja hur vi också är beroende rent militärt av väst.

Låt oss säga att väst klipper till med en sådan isolering av Sverige i syfte att stoppa vårt socialistiska experiment. Vi skulle då hamna i en akut kris, därför att vårt tidigare beroende av väst varit så omfattande. Vem skulle räcka oss en hjälpande hand? Jo, naturligtvis Sovjet och övriga stalinistiska regimer. Inte oegennyttigt utan i helt själviska syften. Skulle vi då säga nej för att slippa risken att ”hamna under en regim som den i Kreml”? Skulle vi då ge upp och säga det svenska folket: ”Tyvärr, vi måste inställa uppbygget av socialismen – USA-imperialismen är emot oss, Sovjet vill vi inte ha hjälp från och ensamma klarar vi oss inte, så därför låt oss återge kapitalisterna vad dem tillkommer för vi vill inte riskera vårt oberoende”?

Av rädsla för döden uppmanar vi folk till självmord! Ty, ”Kapitalismen kommer för alltid att förbli en förskräckelse utan ände”, som Lenin sa en gång. Vi har vandrat ”på fast mark” i mer än femton år – inte för att skaffa oss erfarenheter och samla revolutionär energi för en socialistisk omdaning av samhället, utan för att skaffa oss motion! Vi tänker inte fullfölja och gå vägen till slutet för då utsätter vi oss för ”risken att hamna under en regim som den i Kreml”!

Nationellt oberoende

Jag är helt överens om uttalandet från internationella journalistkonferensen /en konferens som CL refererar till i sitt svar. Red:s anm./ och för ”...bortdragande av alla utländska aggressiva trupper och respekt för alla nationers självbestämmanderätt.”

Det är ju – som också framgår av konferensens sammansättning – en mening som alla kan skriva på. Frågan är ju bara när stormakter med expansionistiska ambitioner någonsin respekterat ett pappersdokument, som dessutom kan tolkas på de mest skilda sätt. Inte anser väl Sovjet att dess trupper i Tjeckoslovakien eller Afghanistan är ”utländska aggressiva trupper”. De är ju där, gubevars, för att hjälpa! Inte påstår väl USA-imperialisterna att de kränker nationernas självbestämmanderätt, när de gör allt för att krossa revolutionen i Nicaragua och El Salvador? De gör ju det för att ”försvara friheten” och sätta stopp för ”kommunismens flodvåg”. Ja, de gör det också för att ”försvara” sina ”nationella” intressen.

Respekt för alla nationers självbestämmanderätt kan det bli först den dag som folken med arbetarklassen i spetsen avskaffar imperialismen och folken med arbetarklassen i spetsen i de socialistiska länderna (inklusive Sovjet och Kina) störtar de härskande, kontrarevolutionära och arbetarfientliga byråkratierna och återtar makten i sina stater.

Detta är också det enda sätt på vilket Sveriges nationella oberoende kan få en verklig innebörd. Jag vill att Sverige ska försvaras, dvs jag vill försvara den svenska arbetarklassens alla landvinningar i kampen för ett bättre samhälle. Frågan är bara om SKPs reservationslösa uppslutning bakom det ”svenska försvaret” är det bästa sättet att göra det? Vi ställer ju inte längre frågan vem det är som har makten i den svenska krigsmakten, vems intressen den är satt att försvara osv. Hur mycket vi än slår ifrån oss, så tror jag att den linje vi har i dag förr eller senare kommer att leda till en total uppslutning också bakom den svenska borgarklassen, till klassfred och klassarbete, ty som första punkt har vi att vi ”Föredrar... att leva under kapitalismens osäkra stjärna hellre än att utsätta oss för risken att hamna under en regim som den i Kreml”. Därmed har vi också de facto sagt, att varje som helst åtgärd, varje som helst arbetarkamp som skulle kunna hota ”försvaret av den svenska nationen” måste fördömas.

Vad är imperialism?

Jag tror att kamrat Christer och andra SKP-are gör sig skyldiga till en mycket farlig avvikelse när de ska försöka definiera vad som är och inte är imperialism. De reducerar helt enkelt begreppet imperialism till att gälla den vanliga, klassiska borgerliga tolkningen, dvs att imperialism är liktydigt med kolonialism, militär aggression, ockupation och direkt förtryck av andra länder och folk. Vips, har man trollat bort Lenins definition av begreppet imperialism! Och det är ju i och för sig konsekvent: Åt helvete med leninismen! Men det är ju mer än så: Plötsligt har man fått möjligheter att särbehandla Sverige; vårt land är ju inte alls så imperialistiskt som vi tidigare hävdade, dvs innan vi hade trampat ur barnskorna. Sveriges plats i världen reduceras enligt kamrat Christer till att ”Sverige genom sin ekonomi och på många andra sätt är ett litet västeuropeiskt imperialistiskt land...”

Eftersom Sverige bara är ”ett litet västeuropeiskt imperialistiskt land” och ”inte deltar i någon militärallians och bedriver inte aggression mot något annat land eller folk” så har vi att göra med ett särfall, ett land som vi egentligen kan plocka bort från den imperialistiska gemenskapen, ett land höjt över all världens ondska och klassmotsättningar.

Kamrat Christer undrar varför jag undviker begreppet ”supermakter” och ”exempel på Sovjets imperialism”. Svaret är helt enkelt: Jag tror inte på ”tre-världar-teorin” och teorin om ”supermakterna”, ty båda dessa teorier har tillkommit som uttryck för Kinas nationella särintressen, suddar ut klassmotsättningarna i världen och utgör inget hållbart program i kampen för socialismen. Minnesgoda PS-ledamöter kommer ihåg att jag ifrågasatte ”trevärldar-teorin” i ett inlägg (som bara distribuerades inom PS) strax före tredje kongressen 1980. Hur kan man t ex som i vårt gällande program tala om tredje världen som en ”klasskraft”, när det är uppenbart att länderna i tredje världen styrs av de mest skilda klasskrafter, när det i tredje världen finns länder med allt från fascistiskt styre till deformerade arbetarstater? Symptomatiskt är ju också att Kina inte längre tillämpar den teorin – vare sig andligen eller bokstavligen.

Sovjet inte imperialistiskt

Vidare anser jag det är felaktigt att hävda att Sovjetunionen är ett imperialistiskt land, att sovjetledarna för en imperialistisk politik och att de konkreta uttrycken för sovjetledarnas politik skulle vara imperialism. Jag har själv i många år hävdat just detta och det handlar alltså för min del om en stor omprövning när jag nu hävdar att jag och SKP haft fel i frågan.

För mig började funderingar kring vår sovjetanalys växa fram i samma stund som det stod klart att kulturrevolutionen i Kina dödförklarats och de nya härskarna i Peking bytte kurs såväl i inrikes- som utrikespolitiken. Efter detta är det omöjligt för mig att bara knalla vidare som om ingenting hänt. Tvärtom är jag fullkomligt på det klara med att vi grundligt måste undersöka vår analys av Sovjet, Kina och övriga arbetarstater och i grunden göra upp med de ställningstaganden som tidigare behärskade vårt tänkande.

Vi har inte anammat teorin om Sovjet som kapitalistiskt och socialimperialistiskt utifrån en grundläggande analys enligt principen ”sök sanningen ur fakta”. Nej, vi har bara övertagit en ”teori” fabricerad i Peking vid en viss tidpunkt och avsedd att tillgodose vissa kinesiska syften inrikes- och utrikespolitiskt; en ”teori” som också var avsedd som slagträ i maktkampen inom den kinesiska byråkratin. Visserligen försökte vi under årens lopp bättra på den här ”teorin” med egna broschyrer, pamfletter och artiklar – men den blev inte sannare och bättre för det eftersom hela vår analys var ovetenskaplig.

Idag, när vi ser vart Kina är på väg, så framträder hela ”teorin” om Sovjet som ”kapitalistiskt” och ”socialimperialistiskt” i hela sin skröplighet.

Om inte hela denna ”teori” även i fortsättningen ska förbli en besvärjelse utan varje som helst vetenskaplig grund, så måste vi återigen ta upp och besvara en hel rad frågor, av vilka jag bara hinner beröra några här:

Hur ska vi på ett korrekt sätt karakterisera de samhällssystem som idag finns i Sovjet och Östeuropa, Kina, Vietnam, Nordkorea och Kuba? Enligt min mening har alla våra tidigare försök i den här riktningen lett oss fel. Ingen av dessa stater är socialistisk. Vare sig i den mening som Marx lade in i begreppet eller i den meningen att vi skulle vilja ha detta slags samhällssystem. Men de är heller inte kapitalistiska. Vad är det då för slags samhällen det handlar om? Vad är det för slags stater vi har att göra med?

Byråkratiserade arbetarstater

Ja, jag tror faktiskt att den av oss så bespottade, förhånade och föraktade Trotskij hela tiden haft rätt i sin analys: Det handlar om övergångssamhällen mellan kapitalism och socialism, samhällen där man visserligen brutit med det kapitalistiska produktionssättet och upprättat planekonomier, men där arbetarklassen (genom stalinismens förräderi) antingen fråntagits makten av en kontrarevolutionär byråkrati efter en kort tid (som i Ryssland) eller samma slags byråkrati haft makten från första början (som i Östeuropa, Kina, Vietnam, Nordkorea och Kuba). Trotskisterna kallar dessa stater arbetarstater – Sovjet för en degenererad arbetarstat (dvs, oktoberrevolutionerna ledde till en äkta arbetarstat som också levde en kort tid) och övriga stater för deformerade arbetarstater (dvs, de har aldrig varit äkta arbetarstater i den meningen att makterövringen antingen inte letts av proletariatet eller att den kavrats ut av Sovjetarmén). Dessa stater är enligt trotskismen arbetarstater i den meningen att där upprättats planekonomier (som dock har mycket litet gemensamt med äkta socialistiska planekonomier) som därmed brutit med kapitalismens ekonomiska system och därför utgör historiska framsteg. I så måtto vill också trotskisterna försvara dessa arbetarstater. De är inte arbetarstater så till vida att arbetarklassen skulle ha makten i dessa samhällen. Tvärtom handlar det om stater där arbetarklassen berövats makten av en kontrarevolutionär, avskyvärd och blodig byråkrati, en byråkrati som på det mest fruktansvärda sätt förtrycker arbetarklassen och som bara förtjänar att störtas.

Ja, just det – byråkratierna som behärskar och härskar och förtrycker och utsuger och parasiterar i arbetarstaterna måste störtas! Men är vi överens om ens detta i SKP? Ja, när det gäller Kina kanske en del fortfarande – trots vad som händer där på ekonomins, politikens, ideologins osv områden – tror att det finns väsentliga och *avgörande* skillnader mellan dem som styr i Kina och dem som styr i Sovjet. Vilka skulle i så fall dessa avgörande skillnader vara? Så avgörande att vi skulle kunna kalla Kina ”socialistiskt” och Sovjet ”kapitalistiskt” och ”socialimperialistiskt”? Är det inte så att det faktiskt bara handlar om gradskillnader och framför allt den skillnaden att Sovjet är så mycket starkare ekonomiskt och militärt jämfört med Kina och att sovjetbyråkratin därför har makt att bedriva en ”hegemonistisk” politik?

Men det verkar inte som om SKP ens skulle vilja se sovjetbyråkratin störtad... Eller hur ska man tolka följande godbit:

”Det finns inga tendenser som tyder på att Moskvakommunismen skulle ändra karaktär och slå in på en demokratisk socialistisk väg.”(MF-numret *Omprovning* sid 5)

Går vi verkligen och hoppas att de härskande i Sovjet med Jurij Andropov i spetsen plötsligt ska bli kommunister och revolutionärer? I så fall en from förhoppning utan förankring i verkligheten!

Nej, alldeles klart är det någonting som inte stämmer i vår från Kina importerade analys av Sovjet och övriga arbetarstater. Eftersom vi aldrig har haft en principiell och vetenskaplig analys så har vi hela tiden vacklat mellan den ena ståndpunkten värre än den andra. I dag vet

vi väl inte riktigt om det finns något ”socialistiskt” land. Vad är Kina idag? Vad är Albanien? Vad är Rumänien? Vad är Jugoslavien? Vad är Vietnam? Vad är staterna i Östeuropa? Vad är Kuba? Ja, det finns väl bara ett land som finner nåd i åtminstone kamrat Christer ögon, nämligen Demokratiska Folkrepubliken Korea där det t o m är ”...oändligt mycket bättre att leva än i den halva av landet som lever under USA-imperialismens ockupation, fascistiskt förtryck och kapitalistisk utsugning.” Och han tror t o m att ”vi har åtskilligt att lära här om socialismen”. Ska det måne bli SKPs nya mönsterland – Nordkorea? Undras bara varför kamrat Christer inte jämför med Sverige!?

De ovan uppräknade staterna har *en sak gemensam*, nämligen att de är byråkratiserade arbetarstater. De är stater som brutit sig loss från den kapitalistiska världsmarknaden genom förstatligandet av ekonomins nyckelsektorer, produktionsresursernas organisering och fördelning enligt centralstyrda planer samt det statliga monopolet på utrikeshandeln. Idag drabbas också dessa stater som en följd av den kapitalistiska världskrisen. De får det allt svårare att finna avsättning för sina produkter i väst. Samtidigt har de imperialistiska bankerna blivit alltmer ovilliga att lämna stora krediter till låga räntor åt dessa stater. Följden har blivit att regimerna fått det allt svårare att tillskansa sig hårdvaluta (dollar, D-mark osv) som utgör förutsättningen för att få tag på kunnande och avancerad teknologi från väst. Därmed avslöjas också trögheten och snedvridenheten i den *byråkratiserade* planekonomin. Frånvaron av ett folkligt massdeltagande i den ekonomiska och politiska beslutsprocessen samt den inkrökta nationalism som dominerar relationerna mellan arbetarstaterna leder till att det ekonomiska systemet *i sig själv* är oförmöget att tillräckligt utveckla produktivkrafterna. En sådan utveckling måste komma utifrån! När så produktiv-krafterna stagnerar också i väst och när inte längre det ekonomiska läget tillåter ett fortsatt utbyte stagnerar också den byråkratiserade planekonomin. Det härskande byråkratskiktets svar blir detsamma som i den övriga världen: åtstramning och ökad utsvettning av arbetskraften. Motsättningen mellan byråkratin och folket skärps.

Historiskt framsteg

Trots byråkratins misshushållning i Sovjet, Östeuropa, Kina, Indokina, Nordkorea och Kuba innebär alltså planekonomin ett historiskt framsteg för folken i dessa länder. Det stora flertalet av dessa stater har börjat från en mycket låg utvecklingsnivå, varför levnadsstandarderna naturligtvis inte kan jämföras med t ex det imperialistiska Sveriges!

Kamrat Christer tycker att jag väljer mina ”exempel selektivt” när jag jämförde levnadsförhållandena i vissa arbetarstater med levnadsförhållandena i vissa kapitalistiska länder. Må så vara! Men vad ska man då säga om de exempel kamrat Christer vill lyfta fram? Har han kanske glömt Marshall-hjälpen och USAs koncentrerade satsningar på Västtyskland som ledde fram till ”det tyska undret”? Har han kanske glömt att Polen förlorade sex miljoner människor i andra världskriget och var jämnat med marken? Eller att Sovjet förlorade mer än tjugo miljoner människor, tusentals städer, tiotusentals fabriker osv i samma krig? Samtidigt som både Sverige och USA skodde sig på detta krig och återuppbyggnaden efter kriget! Eller har kamrat Christer också glömt hur den ekonomiska välfärden i de imperialistiska staterna till mycket stor del bygger på kolonialism i det förflutna, nykolonialism och utsugning av den tredje världen idag? Nej. Jag tänker inte hänga med på den här demagogiska glorifieringen av imperialismens förträfflighet!

Jag kommer även framgent att hävda att levnadsförhållandena i gemen är bättre i den byråkratiserade arbetarstaten Kina än i det kapitalistiska Indien.

Krisen drabbar också arbetarstaterna. Men krisen i de högindustrialiserade regionerna i västra Sovjetunionen, Östtyskland, Ungern och Tjeckoslovakien är inte heller den av samma karaktär och djup som i den kapitalistiska världen. Det är inte frågan om minskad industriproduk-

tion, tiotals miljoner arbetslösa, oavbrutna prisstegringar, nedläggning av hundra- och tusentals företag, avfolkning av hela landsändar etc. Nej, den kännetecknas av slöseri, tröghet, oförmåga till förnyelse, förseningar och balansrubbingar, underproduktion och skev fördelning av konsumtionsvaror. Med andra ord: misshushållning och stagnation – men inte ekonomisk depression.

Till skillnad från kapitalistiska regeringar måste följaktligen regimerna ställas till *direkt* ansvar för situationen i dessa stater. De är inte underkastade några nedbrytande marknadslagar – systemet kräver inte profitmaximering – eller tvingade att ta hänsyn till någon oåtkomlig liga av monopolkapitalister. De byråkratiserade arbetarstaternas ekonomiska kris är i själva verket en renodlad politisk kris, som har sin grund i byråkratins parasitära förvaltande av planhushållningen. Socialdemokratiska regeringar förvaltar sjuka produktionsförhållanden – medan den stalinistiska byråkratin missbrukar och kväver *i grunden sunda* produktionsförhållanden. Det är skillnaden – men den visar också på graden av förräderi från socialdemokratins respektive stalinismens sida gentemot den arbetarklass som en gång förde dem till makten.

Politisk revolution

Det måste till en revolution i de byråkratiserade arbetarstaterna som störtar byråkraterna och upprättar arbetarmakt. Men den revolutionen blir politisk till sin karaktär – inte en social revolution som i kapitalistiska länder. Åtminstone måste det för oss – som socialister och revolutionärer – vara en förhoppning att planekonomin (hur eländig den än är under nuvarande förhållanden!) ska kunna bevaras och ges ett verkligt innehåll. Det kan aldrig vara i arbetarklassens intressen att kapitalistiska produktionsförhållanden återinförs i arbetarstaterna, något som bara skulle kunna ske genom imperialistisk intervention och under en fascistisk eller terroristisk militärdiktatur.

Att det *inte* är återinförande av kapitalistiska produktionsförhållanden och utförsäljning av statlig egendom till privatkapital som är målet för arbetarklassens strävanden i arbetarstaterna, bevisas kanske bäst av utvecklingen i Polen och framväxten av Solidaritet. När denna massrörelse växte fram så var det inte som en antisocialistisk (eller prokapitalistisk!) företeelse, utan just som en rörelse riktad mot den parasiterande byråkratin. Precis som i varje äkta proletär upprörelse var det arbetarmakt och arbetarråd som blev de bärande parollerna för Solidaritet. Fria fackföreningar, fri strejkrätt, slut på det stalinistiska partimonopolet bar fram rörelsen. Men i Solidaritets program fanns inga krav på en återgång till kapitalistiska produktionsförhållanden. De krav som Solidaritet förde fram skulle – om de hade kunnat förverkligas – lett till en revolutionär omdaning av det polska samhället, men dessa krav har inte lett till att kapitalismen återupprättas.

Det var just därför som Solidaritet blev så farlig – såväl för de inhemska makthavarna som deras herrar i Moskva och för västkapitalismen. Solidaritet visade vägen både för arbetarklassens kamp i de byråkratiserade arbetarstaterna och i de kapitalistiska länderna. Det är ju därför som de härskande i Kina intar en så kylig för att inte säga fiendlig hållning till Solidaritet – inte därför att det skulle vara diplomatiskt opassande att ”blanda sig i andra staters inre angelägenheter”. Det var ju därför som ledande politiker, kapitalister och militärer i väst började tala om att Solidaritet ”hade gått för långt” och nästan prisade militärkuppen som återställde ”lag och ordning”.

Men hur är det då med vår inställning till de byråkratiserade arbetarstaterna? Finns det något av dessa länder, vars byråkratiserade planekonomi vi tycker vore värd att försvara? Ja, kamrat Christer har gett argument för att åtminstone den i Demokratiska Folkrepubliken Korea vore värd att försvara mot imperialistisk intervention. Men övriga då? Kina? Ja, enligt den norske kamrat som var på Karlstads-lägre kunde han tänka sig att försvara Kina – men bara därför

att ”Kina är ett land i tredje världen”. Annars tyckte han att marknadskrafterna släppts loss i Kina på ett sätt som vi aldrig sett i Sovjet. Men Sovjet tyckte han var kapitalistiskt och inget att ha.

Hur det än är så måste SKP ge svar på frågan: Är de byråkratiserade planekonomierna i Sovjet, Kina, Östeuropa, Vietnam, Nordkorea och Kuba – trots alla perversa deformationer – historiska framsteg eller ej? Och vidare: Vad slags revolutioner skulle vi vilja se i dessa stater? Vill vi se en återgång till den kapitalistiska världsmarknaden för dessa stater? Vill vi se att dessa avskyvärda byråkratier störtas, men att det sker i politiska revolutioner som återger arbetarklassen statsmakten?

Villkorslöst

Jag skrev i mitt förra inlägg att arbetarkampen i de byråkratiserade arbetarstaterna måste ges ett villkorslöst stöd. Jag menar precis vad jag säger. Det gäller också kampen för dom östeuropeiska ländernas och sovjetiska delrepublikernas nationella oberoende. Enligt min mening ska vi ge folken i dessa länder ett villkorslöst stöd i deras kamp för rätten till självbestämmande och nationellt oberoende. Sålunda anser jag att Estland är ett ockuperat land och jag skulle ge det estniska folket allt stöd i ett nationellt uppror (även om detta uppror skulle hota den planekonomi som jag trots allt anser vara ett historiskt framsteg!) mot ockupanterna. Men samtidigt skulle jag inte gå och hoppas att detta uppror skulle leda fram till kapitalism och ett inlemmande av Estland i den kapitalistiska världsmarknaden. Den estniska arbetarklassen skulle *ha rätt att även ta det steget*. Men jag skulle hoppas (och även påverka mina estniska vänner att tänka och handla så!) att den estniska arbetarklassen och det estniska folket, som lidit så mycket under ockupanternas ok, ändå skulle ha den mognaden, att man i sin revolution visserligen krossar byråkratins välde, men behåller planekonomin och omvandlar den för att därmed lägga grunden för en äkta socialistisk arbetarstat.

Och det är just detta som de härskande byråkraterna i Kreml mest av allt fruktar, ja även byråkraterna i Peking fruktar: Att det skulle kunna uppstå en planekonomi utan parasiterande byråkrater, en planekonomi som kunde bli ett exempel för all världens folk och därmed också hota den egna makten. Det är därför som de härskande byråkratierna i arbetarstaterna ser ett hot i minsta lilla yttring av opposition, ett hot som därför måste krossas.

Det är därför som man i Kina driver Demokratiska Muren och går hårdhänt fram med varje demokratisk opposition och krossar den så fort den inte längre passerar in i utan blir ett hot mot den dominerande fraktionen i den interna maktkampen. Så fort som folk har börjat ta byråkraterna på orden och verkligen börjat uttrycka farliga tankar (som under kampanjen ”Låt hundra blommor blomma”, Kulturrevolutionen osv) så har rörelsen krossats.

Det är därför som byråkraterna i Sovjet skjutsar oppositionella till mentalsjukhus, fängelser, arbetsläger eller ger dem utrikes respass. Det är därför som man med hård hand förtrycker folken i de sovjetiska delrepublikerna. Det är därför man marscherar in i Östtyskland, Ungern, Tjeckoslovakien och Afghanistan. Det är för att återställa den enda ordning (eller förebygga ett reellt eller påhittat hot mot den ordningen) där byråkratin kan fortsätta att parasitera på det arbetande folket.

Kamrat Christer tror inte att det var fruktan för den ”islamiska smittan” som fick sovjetbyråkratin att invadera Afghanistan. Säkert fanns också det syftet som kamrat Christer påpekar, nämligen att utvidga och befästa sin intressesfär. Men även detta kan (om man så vill – och jag vill det) tolkas som en defensiv motåtgärd, en åtgärd som den parasiterande byråkratin tvingas ta till för att inte dess makt ska hotas.

Nog kan vi väl åtminstone vara överens om att det var fruktan för den ”polska smittan” som drev fram sovjetledarna till gränsen för militär invasion och som gjorde att de tvingade sina

hantlangare i Polen att införa militär diktatur? Men om sovjetledarnas politik är imperialistisk, vilket kamrat Christer och de flesta andra SKP-are anser, från när ska man då räkna Sovjets imperialism? Kanske redan från Oktoberrevolutionens allra första år då man med våld införlivade t ex de transkaukasiska republikerna? Och om vi nu ska jämföra Sovjets nuvarande politik med imperialism och kolonialpolitik, hur kommer det sig då att kolonierna kostar denna kolonialmakt mer än vad man lyckas suga ut ur dem, vilket är fallet med Sovjet vis-à-vis Östeuropa? Om t ex militärjuntan i Polen ska ha en chans att få någon ordning på Europas fattighus och för en tid uppskjuta sin egen undergång så blir det nog Sovjet som får stå för fiolerna. En märklig kolonialpolitik!

Trotsky

Kamrat Christer tycker att det naturligtvis ”är fullt möjligt att diskutera den historiska Trotsky”, men anser samtidigt att det ”är skattretande att komma dragande med det liket i en situation då den svenska vänstern kritiskt granskar sin tradition”. Jag tror att det var kamrat Bo G som en gång i tiden (på skämt förstås!) lanserade teorin om att ”man borde plocka fram liken ur garderoben då och då för att kolla om dom har mognat”.

En kamrat i min egen pf, som bad att få läsa mitt första inlägg reagerade som så att ”nu håller du på att plocka fram en ny gubbe för att sätta upp honom på piedestalen i stället för dom som trillat ner!”

Ja, jag anser ju förstås att Trotsky vare sig är ett ”lik” eller en ”ny gubbe”. Frågan är i stället om de teorier som bär Trotskys signatur har någonting att ge oss i den omprövning som vi är mitt uppe i, om Trotsky har någonting att säga oss för en marxistisk förståelse av världen omkring oss och i kampen för en socialistisk omdaning av samhället.

Jag anser det. För övrigt vet jag inte om ens kamrat Christer har rätt att betrakta Trotsky som mer ”lik” än vad t ex Mao är idag. Men Trotsky är tydligen som ett rött skynke. I partidebatten och i GNISTAN kan man komma dragandes med hur många ”lik” som helst – allt ifrån de grekiska gudasagorna och fram till våra dagar och höja dem till skyarna och göra dem till nya auktoriteter. Idag håller Gramsci på att bli SKPs nye profet och vägvisare. Igår var det Stalin. I morgon blir det någon tredje. Osv.

En av ”De Fem Stora”, alltså Stalin, kan väl numera av de flesta SKP-are betraktas som ett lik. Men hur gör vi då när vi nu ska ha honom tillbaka till den garderob ur vilken vi plockade ut honom för tjugo år sedan? Jo, vi pular in honom försiktigt, omärkligt och i skydd av mörkret. Vi drar inte fram Stalin i ljuset, vi studerar inte vad stalinismen är för ett fenomen. Vi bara avskaffar honom. Och det är väl lugnast så – för då kan ju SKP fortsätta att vara ett stalinistiskt parti, men utan Stalin. Stalinismen är ju långt mycket mer än Moskva-rättegångarna och GULAG. Vi vill inte längre bli identifierade med Stalin (ja knappast ens längre med Mao!) och folk ska veta att vi tar avstånd från Stalin (och kanske också Mao och hans arvtagare?), men SKP vill lugnt kunna fortsätta sin mao-stalinistiska politik! Givetvis med diverse nya auktoriteter som bara adderas ihop med den gamla teorin och praktiken. Just nu är det populärt att sätta Lenin i skamvrån (för att så småningom pular in också honom i garderoben). Och så kommer vi att fortsätta i evinnerliga tider om vi inte kan komma fram till det det gäller:

Vänsterns kris är inte marxismens och inte heller leninismens kris. Vänsterns kris har hela tiden – från andra internationalen och framåt – varit en fråga om ledarskapets kris.

Det är inte marxismen och inte heller leninismen det är fel på. Det har hela tiden handlat om att det är ledarskapen – i såväl socialdemokratisk som stalinistisk tappning – som svikit det förtroende de fått av massorna.

Det är också där som SKP sviker. I stället för att utarbeta ett marxistiskt krisprogram – ett socialistiskt övergångsprogram – som kan samla vänstern och bli ett program för arbetarklassen och det arbetande folket i kampen mot borgaroffensiven, imperialismen och för en socialistisk omdaning av samhället, söker vi dödförklara marxismen och leninismen. Med hjälp av någon sorts pseudo-radikal kompott av förment marxistiska idéer adderade med diverse nya modeidéer, försöker SKP hitta en modell som bevisar att egentligen ”sitter alla svenskar i samma båt”. Eftersom det ”nationella oberoendet” är den allt överskuggande frågan och ”hotet från Sovjet” det värsta vi vet, så kommer vi förr eller senare att hamna i den situationen att vi ger upp allt som har med socialismen att göra. Snart kommer vi att ställa oss frågan: Kanske vi politiskt borde alliera oss med moderaterna – de ”säkraste” förkämpar för ”nationellt oberoende” som finns i detta land. Men kanske ändå inte? Nåja, vi kan väl åtminstone alliera oss med socialdemokraterna. Måhända kommer vi att ha lite kritik att komma med – vare sig det nu gäller moderater eller socialdemokrater. Men ändå. Vad vi gjort och gör är att vi sluter upp bakom ”vår” imperialism och ”vår” borgarklass. Logiken i detta är klar: Den leder med järnhård nödvändighet till att vi ställer oss på borgarnas sida – oavsett om det är vår intention eller inte. Historien är entydig på denna punkt:

Allianser med borgarna (”försvar av den svenska nationen”) under förevändning av en gemensam yttre fiende, leder till avståndstagande från arbetarklassens självständiga kamp mot kapitalismen och borgarna. För hur ska ”nationen kunna enas mot det största hotet” om arbetarna utmanar kapitalet genom demonstrationer, strejker, fabriksockupationer och slutligen också genom kamp för ett övertagande av makten!?

Ja, sannerligen, nog finns det frågor att ställa med avseende på SKPs nuvarande politik och det som komma skall!

Bara en fråga till kamrat Christer, innan jag slutar för den här gången:

Hur tror du det kan komma sig att vi tappat tusentals och åter tusentals medlemmar och sympatisörer under de femton år vi tillsammans vandrat på den ”fasta mark” som du påstår att vi har gjort?

Hur kan det komma sig att mer än tusen medlemmar lämnat oss sedan den tredje kongressen 1980, ”de stora segrarnas kongress”, då vi enligt våra partidokument utarbetade och antog det bästa program som någonsin skrivits av vänstern i Sverige? Varför tror du att GNISTAN från att ha varit vänsterns största tidning för tio år sedan nu har reducerats till en ytterligt marginell företeelse på ruinens brant? Och att det inte hjälpt ett dyft att försöka lyfta GNISTAN i håret genom att förvandla den till en lekskola för den ”allmännare vänstern” och dess mer eller mindre introverta idéer och besvikelser?

Kjell Berglund

Christer Lundgren: Menar Kjell vad han skriver?

Kjells utförliga svar är avslöjande. Det är bra. Nu kan vi lämna skendebatten och koncentrera oss på huvudfrågorna. Med andra ord: låt oss lämna den historiske Trotskij åt sidan, låt oss undvika att diskutera ogenomtänkta formuleringar, låt oss slippa semantiska hårklyverier och marxistisk exegetik (tolkning av de heliga skrifterna). Här finns ju nu ett antal vetenskapliga och strategiska problem, som kan diskuteras seriöst:

1. Är Sovjetunionen ett imperialistiskt land?
2. Är Sovjetunionen en arbetarstat, ett kapitalistiskt land eller ett klassamhälle av ny typ?

3. Hur skall vi karaktärisera samhällssystemen i Östeuropa, Kina, Vietnam, Nordkorea och Kuba?

4. Har Sovjetunionen ”rätt” till militärt uppbygge för att försvara sig mot västimperialismen? Bör västvärldens socialister stödja detta militära rustningskomplex?

5. Finns det en nationell fråga (ett behov av säkerhetspolitik och försvarspolitik) för Sverige, eller endast för samerna i Sverige?

Jag skall inte här behandla dessa frågor utförligt, bara antyda hur problemen bör ställas och i vilken riktning man bör söka lösningarna.

1. Sovjetunionens imperialism

Här griper Kjell till den traditionella sovjetiska brännvinsadvokatyren: Imperialism är inte liktydigt med kolonialism, militär aggression, ockupation och direkt förtryck av andra länder och folk. Så tolkar bara borgarna det. Men enligt Lenins definitioner kan Sovjetunionen inte vara imperialistiskt – i motsats till t ex Sverige.

Alltså: Sovjetunionen kan kolonisera, begå aggression, ockupera och förtrycka hur mycket som helst, men kan per definition inte betecknas som imperialistiskt. Ett litet, alliansfritt europeiskt land som Sverige blir däremot per definition mer ondskefullt, eftersom det är kapitalistiskt och därmed imperialistiskt, och en del av den ”imperialistiska gemenskapen”.

Detta är naturligtvis inte leninism. Se här Lenins definition från november 1915:

Imperialismen är ett fåtal stormakters tilltagande förtryck över världens nationer, den är en epok av krig mellan dem om utvidgning och befästande av förtrycket över nationerna, en epok, då folkmassorna blir bedragna av de hycklande socialpatrioterna, dvs individer, som *under förevändning* av ‘nationernas frihet, ‘nationernas självbestämmanderätt’ och fosterlandsförsvar’ rättfärdigar och försvarar stormakternas förtryck över flertalet nationer i världen. Därför måste centralpunkten i socialdemokraternas program just vara den indelning av nationerna i förtryckande och förtryckta, vilken bildar imperialismens *väsen* och vilken socialchauvinisterna och Kautsky svekligt kringgår”.

Lenin analyserade sin tids verklighet, drivkrafterna bakom det imperialistiska första världskriget, hur kapitalismen vid den tidpunkten alstrat ett fåtal särskilt rika och mäktiga stater, vilka plundrade resten av världen. På grund av den tsaristiska censuren tvingades han inskränka sitt huvudverk om ämnet till ”uteslutande teoretisk – särskilt ekonomisk – analys” och att ”formulera de få nödvändiga anmärkningarna om politiken med den största försiktighet”.

Att av detta dra slutsatsen att Lenin reducerade imperialismen till de berömda fem kriterierna (koncentration av produktion och kapital, finanskapitalets uppkomst, kapitalexporten, internationella monopolistiska sammanslutningar och jordens territoriella uppdelning), vore naturligtvis ett hån mot Lenin och mot marxismen över huvud taget. Ändå är det såvitt jag förstår just detta som Kjell gör.

Sovjetunionen har idag återtagit Rysslands historiska plats bland de förtryckande nationerna, ja den har blivit en av de två främsta förtryckarna över världens nationer. Vi kan diskutera de bakomliggande orsakerna till detta – ekonomiska och andra – men detta faktum måste kvarstå som ”centralpunkten” i vårt politiska program.

2. Sovjetunionens klasskaraktär

Kjell argumenterar för trotskisternas syn, att Sovjetunionen är en ”degenererad arbetarstat”, vilket inte betyder att arbetarklassen har makten, men väl att systemet är ett ”övergångssamhälle mellan kapitalism och socialism” med ”i grunden sunda produktionsförhållanden”, fastän dessa ”missbrukas” av en ”kontrarevolutionär, avskyvärd och blodig byråkrati”, ”som på det mest fruktansvärda sätt förtrycker arbetarklassen”. I förhållande till kapitalismen skulle

detta system vara ett framsteg, ett steg mot socialismen – och inte en återvändsgränd, ett nytt system av utsugning och förtryck. Byråkratin skulle inte vara en utsugarklass.

Alltså är det logiskt att Kjell uppfattar den ”degenererade” arbetarstaten inte som en f d arbetarstat, utan som en byråkratiskt styrd arbetarstat – alltså fortfarande en arbetarstat, fastän arbetarklassen inte har makten. Begrip det den som kan!

Sovjetunionen styrs idag av en ny härskarklass som lever i överflöd på det mervärde som produceras av det arbetande folket. Denna klass är inte någon maktfullkomlig byråkrati i allmänhet, utan den tillägnar sig arbetarklassens och böndernas arbete till följd av sin plats i det samhällseliga produktionssystemet. Den är en utsugarklass. Detta faktum har utförligt belagts bl a av Michael Voslensky i boken Nomenklatura.

Vi kan diskutera när och varför det blev så, och vi kan diskutera likheter och skillnader gentemot den ”traditionella” kapitalismen – men detta förhållande måste vara utgångspunkten för varje analys av dagens sovjetsamhälle.

3. Samhällssystemen i övriga länder som betecknar sig som socialistiska

Kjell har drabbats av sin förvirring på grund av utvecklingen i Kina. Det är begripligt. Visst kan man hävda, att Kina i dag övergivit socialismens väg (dvs vägen mot ett klasslöst samhälle) och håller på att utvecklas till ett nytt klassamhälle (ett samhälle av sovjetisk typ). Man kan också hävda, att Kina aldrig varit socialistiskt eftersom den reella makten alltid varit förbehållen en ”elit” av partifunktionärer och aldrig i någon allmän mening innehafts av arbetarna och bönderna. Att så är fallet framgår klart t ex av Mao Tsetungs artikel ”Folkets demokratiska diktatur” 30 juni 1949:

”För att summera vår erfarenhet och koncentrera den i en enda punkt, så är den: folkets demokratiska diktatur under ledning av arbetarklassen (genom Kommunistiska partiet) och baserad på förbundet mellan arbetare och bönder”.

Partiet leder, och baserar sin makt på stödet från arbetare och bönder. Man kan alltså hävda, att detta inte är socialism.

Men sådana definitioner gör diskussionen om socialismen abstrakt och politiskt vilslen. Föreställningen att miljardlandet Kina skulle kunna ta steget till det klasslösa samhället direkt från halvfeodalism och halvkolonialism, analfabetism, kaos och krig, är givetvis ren idealism. Först måste folket göras kunnigt och medvetet, och detta kan bara ske genom ledning av den kommunistiska kadern, med stöd av arbetare och bönder.

Frågorna som måste ställas är då: När blir denna kader en härskande klass? När lämnar samhället vägen mot socialismen?

Dessa frågor kan bara besvaras genom en konkret analys av den förda politiken. Därvid måste två problem stå i centrum för undersökningen:

1. Tillhör landet i fråga de förtryckande eller de förtryckta länderna? Går utvecklingen mot ökat oberoende eller mot ny chauvinism eller underkastelse?

2. Hur utvecklas de inre sociala och klassmässiga förhållandena? Går folket mot ökad frigörelse eller mot ökad utsugning och förtryck?

Jag tror inte man kan ge enkla lösningar på problemen, det finns ”gråzoner”, men det finns också en klar, kvalitativ skillnad mellan Sovjetunionen och Kina, mellan Vietnam och Korea, mellan Kuba och Albanien.

4. Sovjetunionens defensiva militärmakt

Kjell menar, att trotskisterna har rätt, då de förespråkar försvar av ”arbetarstaterna” mot ”imperialismen och dess manövrer”.

Det betyder också att Sovjetunionen – såsom varande en icke-imperialistisk arbetarstat – har rätt att hålla sig med en ganska betydande krigsmakt. Kanske också med en kärnvapenarsenal i klass med USAs. I grunden är detta, om jag har förstått Kjell rätt, en fråga om försvar. Det var för att försvara sig, för att slå vakt om redan etablerade maktpositioner mot imperialismens manövrer, som Sovjetunionen invaderade Afghanistan. Och ingripandena i Tjeckoslovakien, Angola, Etiopien? Gränskriget med Kina?

Sovjetunionens krigsmakt har i grunden samma funktion som varje annan imperialistisk krigsmakt: defensiva och offensiva uppgifter som sammantaget syftar till att upprätta hegemoni, världsherravälde. Om Kjell är oenig, bör han belägga sina argument med sakskaäl.

5. Nationen Sveriges existensberättigande

Endast om främmande makter är det främsta hinder som massorna stöter på i sina omedelbara sociala och politiska strävanden, kan man – enligt Kjell – tala om nationella rättigheter för en nation.

I Sverige har samerna sådana rättigheter, men man kan inte förena ett villkorslöst stöd till samernas kamp med ett stöd för Sveriges nationella rättigheter. Det ena tar ut det andra. Vi får inte ”ge förtryckarna några som helst nationella rättigheter”. Eftersom Sverige styrs av en förtryckande bourgeoisie, bör Sverige inte ha rätt till nationellt försvar. Om vi inte fränkänner Sverige rätten till vapeninnehav, stödjer vi i praktiken det imperialistiska systemets fortbestånd.

Det är ju logiskt. Under förutsättning, förstås, att en sovjetisk ockupation av Sverige skulle betyda det imperialistiska systemets undergång, ett avskaffande av de kapitalistiska produktionsförhållandena och ett införande av i grunden sunda produktionsförhållanden – dvs ett övergångsstadium till socialismen.

Är detta vad Kjell menar? Jag kan inte förstå hans skrivelser annorlunda. Men jag hoppas givetvis att jag missförstått alltihop.

Christer Lundgren

Ständiga Utskottet: ...”kapitalismens osäkra stjärna”...

Då vi i STU är ansvariga för texten i Omprövningsdokumentet vill vi kommentera den kritik Kjell Berglund riktar i början av sin artikel mot en mening ur MF-numret Omprövning. I denna mening – hävdar KB – ryms hela SKPs kris.

”Vi föredrar, liksom det absoluta flertalet människor i vårt land, att leva under kapitalismens osäkra stjärna hellre än att utsätta oss för risken att hamna under en regim som den i Kreml”. (Sid 5 sista stycket)

Meningen är viktig. Den kunde formulerats utförligare för att undvika de demagogiska argument KB nu levererar så att vi kanske fått en diskussion i sakfrågan: synen på Sovjetunionen. För där finns den grundläggande skillnaden till KB.

1. Citatet rymmer inte, som KB skriver, någon programförklaring över att det ”svenska samhällssystemet är det bästa av alla!” Men där slås fast att det samhällssystem vi idag har i Sverige är bättre för det svenska folket att leva i än det i Sovjet och det framför allt av demokratiska skäl. Folket här har ojämförligt mycket större möjligheter att påverka politiken. Det

förtryck och den förstening av det politiska livet som råder i Sovjet måste få oss att kunna säga att Sovjet idag inte är ett historiskt framsteg jämfört med samhällskicket i Sverige. Det svenska folkets majoritet har inte fel när de föredrar att leva under kapitalism i Sverige än under en regim som den i Sovjet. Men, för att blockera stickspår, vi anser därmed inte att det svenska samhällssystemet är "det bästa av alla". Den socialism vi ska ha i vårt land måste dock bli något helt annat än den "reellt existerande socialismen" just på demokratins område. Den måste kunna garantera och öka folkmakten, vilket är den innersta betydelsen av socialismen.

Skilda synsätt i denna fråga får stora politiska konsekvenser exempelvis i uppfattningen om det finns ett "socialistiskt läger", om man ska acceptera "hjälp med revolutionen" och vilka man kan ena sig med i kampen för socialismen i Sverige. Det påverkar också ens inställning till nödvändigheten av "Omprövning" och att söka förstå varför Sovjet har urartat. Men denna ståndpunkt leder inte, som KB hävdar, till att vi "inte vågar ta några risker" och till att vi "övergivit hela idén om en socialistisk omdaning av samhället". För det är inte oundvikligt att utvecklingen leder till ett sovjetiskt system. Det går att förstå varför Sovjet urartat. Men det kräver studier. Och just för att vi inte gett upp idén om socialismen, genomför vi nu omprövningsstudierna. Vi har börjat förstå problemen i det socialistiska bygget: demokratins betydelse, partiets roll, decentralisering av makten m m.

En rörelse som inte kan lämna godtagbara svar på dessa frågor förtjänar inte och bör inte få stöd av det svenska folket i kampen för socialismen. Vi kan i denna mening "inte ta risken" att makten erövrats av "socialister" som inte lärt hur Sovjets urartning ska undvikas.

3. KB målar upp ett scenario där Sovjet skulle komma till Sveriges undsättning. Det låter bestickande. Men han ställer oss inför ett falskt val. Trotskister, APK-are och "r-are" går ett steg längre än KB och accepterar också en sovjetisk invasion som hjälp till en socialistisk revolution i Sverige. Det är logiskt utifrån deras uppfattning om Sovjet, Sverige och den nationella frågan. [Anmärkning: Här förvränger man grovt åtminstone den trotskistiska ståndpunkten, Se Stig Erikssons (under pseudonymen Bruno Waldin) artikel "Frågor och svar om nationella frågan och 'fosterlandsförsvaret'" i SKP:s egen teoretiska tidskrift *Marxistiskt Forum* nr 3-79. Se även Ernest Mandels teser i "Kapprustningen och den europeiska fredsrörelsens problem", publicerad i *Fjärde Internationalen* 2-86]

Visst kan det vara rimligt att ett socialistiskt Sverige i ett trängt läge söker spela ut de två imperialistiska stormakterna mot varandra. Men det skulle ske just utifrån en uppfattning att båda var imperialistiska och att Sovjet inte har något med socialism att göra. (För att vända på KBs exempel skulle vi i händelse av ett sovjetiskt anfall eller blockad undersöka hur USA och andra skulle kunna agera till vårt stöd. Eller...?)

Men detta är ett spel med vargar!! Därför ska det undvikas till varje pris. Vi ska inte kalkylera med det. Inte ställa oss inför det falska valet. I stället ska vi långsiktigt arbeta för en stark rörelse bland det svenska folket, för förbindelser med tredje världen och den alliansfria rörelsen liksom för stöd från neutrala stater i Europa och från socialistiska rörelser där. Vi ska inte försätta oss i en situation då vi måste förlita oss på Sovjet. Risken att då sväljas och komma under dess förtryck är, det visar all erfarenhet, minst sagt överhängande. För att undvika att hamna i denna situation måste också sådana idéer, som KB och än mer trotskister o a för fram, motarbetas. Och grunden för dessa idéer är att de anser att Sovjet är socialistiskt, är en "arbetarstat", om än med en farlig och byråkratisk regim. Den är mindre ond än USA och en allierad mot "världs-imperialismen". En uppfattning som ju även VPK har.

4. Vi är överens med KB att den citerade meningen är central. Men på ett helt annat sätt än KB anser.

Den rymmer de slutsatser som är både svåra och omvälvande för den kommunistiska rörelsen att dra:

- Sovjet är inte socialistiskt och är inte ett historiskt framsteg jämfört med Sverige idag.
- En socialistisk rörelse i Sverige måste kunna besvara frågan hur en ”sovjetisk utveckling” i Sverige ska kunna undvikas. Annars bör denna rörelse inte få något stöd av det svenska folket.
- Det finns inget ”socialistiskt läger” där Sovjet har en ledande roll och Sovjet är inte ett ”mindre ont” än USA.
- Vi måste stå på egna ben och söka oss fram på den ”tredje väg” som är den svåra med nödvändiga att beträda om socialismen ska bli verklighet i Sverige.

Ständiga Utskottet

Nio punkter för framtidens vänster

[Ur SKP:s PartiArbete december 1983]

1. Utgå från folket

Mänsklighetens historia är historien om klasskamp. Det arbetande folket är historiens drivande kraft. Utan den kollektiva kraft som ligger i dess organiserade styrka kan inga bestående progressiva samhällsförändringar uppnås.

Arbetarklassen är den klass i vårt samhälle som har störst intresse av frigörelse från utsugning och förtryck. Det finns en objektiv grund för dess solidaritet med tredje världens folk i befrielsekampen.

Kommentar: Dessa ståndpunkter är grundläggande. Klasståndpunkten är utgångspunkten och avgör vad som bör betecknas som vänster, radikalt och progressivt. Detta är särskilt viktigt att betona i en tid då det politiska livet domineras av ett skikt av funktionärer och yrkespolitiker, socialt avskilda från det arbetande folket.

Dessa ståndpunkter innebär vidare en avgränsning gentemot socialdemokratin. Denna förnekar klasskampen och ser ledningen för sitt eget parti som den som driver utvecklingen framåt – en återspeglning av att socialdemokratin idag inte leds av arbetarklassen utan av ett nytt byråkratiskt skikt inom stat och organisationer.

Ståndpunkterna knyter också an till ett problem, som vi sett de senaste åren; att steget kan vara kort för personer inom den progressiva rörelsen till den privata karriären, till föraktfullt tal om arbetarklassens kamp, eller till uppslutning bakom moderaterna. Radikala människor har föredragit att göra individuell karriär om de haft den möjligheten framför att fortsätta striden för kollektiva åtgärder mot kapitalismens kris.

Objektivt intresse

Vi avvisar teorier om att arbetarklassen ”spelat ut sin roll”, och att de intellektuella eller någon annan grupp blivit ”historiens subjekt”. Vi avvisar teorier om att breda skikt av arbetarklassen är ”parasitära” eller ”försörjda av staten” eller ”onödiga” på grund av produktivkrafternas utveckling.

Vi bekämpar föreställningen att arbetarklassen objektivt har intresse av att stödja imperialismen mot folken i tredje världen; teorin om den ”mutade” arbetarklassen. Objektivt har arbetarklassen intresse av att bekämpa imperialismen och kapitalismen. Detta står ännu kla-

rare i dag, då kapitalismen går mot allt djupare kris, än det gjorde på 60-talet då vi först avvisade mutteorin.

Trots att vi står fast vid dessa grundläggandeståndpunkter, är vi medvetna om betydelsen av att analysera förändringarna i det svenska samhället och arbetarklassens ställning. Vi är också medvetna om att mellanskikt och intellektuella spelar en viktig roll i folkets kamp – även i kampen för socialismen.

SKPs linje kan sammanfattas i den strategiska formeln ”ena det arbetande folket mot monopolkapitalet, klassamarbetspolitiken och imperialismen – för ett socialistiskt Sverige”.

2. Återerövra frihetsbegreppet!

Människan skapar sin egen historia. Den har inget facit, och inte heller något objektivt slutmål. Kapitalismen kan inte lösa mänskighetens problem. Socialismen är därför en nödvändig men inte en självklar efterföljare till kapitalismen. De givna förutsättningarna har sin betydelse, hur de utvecklas beror på människans medvetna handlande.

Ett oberoende, demokratiskt, socialistiskt Sverige är en möjlig framtid, men om den förverkligas beror på hur aktivt, kunnigt, medvetet och demokratiskt skolat folket är och hur dess kamp utvecklas. Det är detta folk som skall bygga ett samhälle där människornas gemensamma skaparkraft kan komma till fullt uttryck och där den enskilda människans materiella och kulturella frihet ständigt ökar.

Kommentar: Vår strävan efter socialism är en konsekvens av vår klasståndpunkt och vår människosyn – uppfattningen att den enskilde medborgaren förmår ta ansvar för sitt liv och för samhället. Det är möjligt att skapa ett samhälle där varje människa kan utvecklas till en fri, upplyst och medveten medborgare.

Att socialismen innebär frigörelse är egentligen självklart. Men frihetsbegreppet måste återerövas av den socialistiska rörelsen, sedan socialismen för många blivit liktydigt med en totalitär stat. Det som var kärnan i Marx' hela arbete – människan frigörelse – har genom de socialistiska exemplen vänts till sin motsats och blivit en akilleshäla för vänstern i Europa.

Här framhålls att socialismen är nödvändig men inte oundviklig utan resultatet av ett medvetet handlande. Det innebär en avgränsning mot determinismen, föreställningen att historien följer ett enkelt schema, där samhällsformationerna avlöser varandra på en allt högre nivå. Den uppfattningen leder vpk-are, trotskister och andra till att hävda att Sovjetunionen – om än med brister – är ett socialistiskt övergångssamhälle, historiskt mer framskridet än kapitalismen, och därmed en allierad i kampen mot imperialismen. Determinismen leder också till en underkattning av det medvetna handlandets betydelse som hos socialdemokratin tar sig uttryck i ovilja att mobilisera underifrån. Reformerna genomförs uppifrån av eliten i de politiska partierna. Inom den kommunistiska traditionen ligger samma inställning bakom att partiet uppträder som arbetarklassens ställföreträdare, vilket i sin förlängning betyder partiets diktatur över arbetarklassen.

3. En demokratisk svensk socialism

Socialismen skall avskaffa alla utsugarklasser och alla institutioner som kränker folkets intressen och strävanden. Den skall skapa de nödvändiga förutsättningarna för att folket kontrollerar statsmakten och produktionsmedlen och lever i frihet och oberoende, jämlikhet, välfärd, hög kulturell nivå och allsidig utveckling av varje individs resurser. Grundläggande är folkväldet, att de demokratiska fri- och rättigheterna utvidgas och fylls med ett reellt innehåll. Utan demokrati, ingen socialism. Ytterst måste socialismen bygga på den fria och självständiga medborgaren. Envars fria utveckling är förutsättningen för allas fria utveckling.

Den grundläggande förutsättningen för varje form av folkvälde är nationens oberoende. Socialism måste betyda politiskt oberoende, ekonomisk självständighet, självtillit i försvaret och en nationell ideologi och kultur.

* * *

Socialismen kommer att kraftigt utvidga de gemensamma angelägenheterna. De demokratiskt valda församlingarna kommer att få större makt än i dag över statsapparat och produktion. En starkt centraliserad statsapparat under socialismen (liksom under kapitalismen) utgör ett hot mot demokratin och medborgarnas frihet. För att förhindra maktkoncentration och urartning måste därför principer för maktindelning och decentralisering tillämpas.

De lagstiftande församlingarna måste vara förankrade i och kontrollerade av folket. Frihet skall råda att bilda politiska partier, vilka verkar på lika villkor. De verkställande organen underordnas de valda representanterna och varje tjänsteman fostras till uppgiften att stå i folkets tjänst. De dömande instanserna skall vara fristående och oväldiga.

* * *

På produktionens område finns under socialismen olika former av ägande – rent statligt, kommunalt, kooperativt, löntagarägt och privata småföretag. Inom ramen för en central plan praktiseras självstyre och en inom givna ramar fri marknad. De valda församlingarna beslutar också om en grundläggande och gemensam nivå på exempelvis utbildning och service som ska gälla i hela landet. På denna grundval eftersträvas decentralisering och medborgarnas medverkan.

För att förhindra uppkomsten av eliter och byråkrati är individens aktiva deltagande i gemensamma angelägenheter, liksom folkets frivilliga organisering, avgörande. Med stöd av de demokratiska fri- och rättigheterna kan folket, under ledning av arbetarklassen och dess idéer, garantera och vidareutveckla socialismen till ständigt ökad frihet för den enskilda människan.

Kommentar: De hittillsvarande försöken att bygga socialismen erbjuder många avskräckande exempel på hur strävan efter arbetarklassens och mänsklighetens befrielse förbytts i sin motsats. Under namn av socialism har utsugning och förtryck – och även imperialism – återupprättats i nya former.

Dessa erfarenheter visar hur avgörande demokratin och de demokratiska fri- och rättigheterna är. Med de djupa folkligt demokratiska traditioner som finns i Sverige bör vi ha gynnsamma förutsättningar för en demokratisk och oberoende socialism i vårt land. Den måste bygga vidare på och utveckla den demokrati som folket har tillkämpat sig.

Även under socialismen finns sociala motsättningar och klasskillnader. Den som mest rakyggat måste försvara de demokratiska fri- och rättigheterna är arbetarklassen. Den måste motsätta sig inskränkningar i dessa rättigheter, hur ”välmenande” dessa än framställas och även om de sägs genomföras ”i arbetarklassens intressen”. Tryckfrihet, fria fackföreningar och strejkrätt är viktiga delar av denna demokrati. Endast genom att demokratin upprätthålls och folkmajoritetens beslut respekteras, och genom en aktiv ideologisk kamp kan arbetarklassen förhindra att nya eller gamla eliter tar makten.

De partier som verkar på lika villkor skall vara oberoende av staten och på ett helt annat sätt än i dag förankrade bland folk. Partier kommer säkerligen under lång tid vara nödvändiga för demokratin. Att ha endast personval skulle lätt urarta till fraktionering och ”hemliga partier”.

Flera av de centrala myndigheterna måste göras om i grunden, uppbyggnaden ändras, det folkliga inflyandet öka och ideologin förändras. Andra myndigheter kommer säkert att försvinna eller reduceras väsentligt, t ex skatteverket.

Marknadsmekanismer

Socialismen innebär att produktionen sker för att tillfredsställa mänskliga behov, inte som nu för att maximera profiten. Därvid måste man utgå från miljöhänsyn, krav på regional balans och nationellt oberoende, rättvisa i handelsutbytet med tredje världen m m. Detta kräver planering. Erfarenheterna visar att inte heller planekonomin kan lösa alla ekonomiska problem. Inom ramen för centrala och regionala planer är det därför nödvändigt att i begränsad omfattning utnyttja marknadsmekanismen för prissättning och fördelning av varor och tjänster.

Att frigöra de arbetandes initiativ och få dem att ta ansvar har också visat sig svårt under en socialistisk planekonomi. Det är dels en ideologisk fråga, att man måste fostras i inställningen att arbeta för allas gemensamma välbefinnande. Men det gäller också att finna riktiga former för organisation, makt, inflytande och minskad arbetsdelning. Frigörelsen i arbetsprocessen måste bli verklighet under socialismen. Den nya tekniken öppnar både möjligheter och risker.

För att ge dagskampen visioner och visionerna verklighetsförankring bör dagskraven formuleras i perspektiv av den socialism vi vill uppnå och de problem den skall lösa.

4. Kampen om tänkandet

En anledning till kapitalismens stabilitet är dess väl utvecklade överbyggnad och särskilt den ideologiska hegemonin. För att arbetarklassen skall kunna bekämpa kapitalismen och så småningom erövra den politiska makten, måste den bli ideologiskt ledande. Dess idéer och värderingar måste omfattas av folkmajoriteten. Förutsättningen för detta är kunskaper och ideologisk kamp.

Kommentar: Kapitalismen formar människors medvetande. Den luckrar upp folkets moral och solidaritet, den sprider en individualistisk och cynisk människouppfattning, den hyllar den framgångsrike individen och föraktar det medelmåttiga folket. Den håller folket i okunnighet och framställer det som naturligt att härskarklassen styr i kraft av sitt kunnande. Den får folk att frivilligt acceptera klasskillnaderna och utsugningen – ty de motsvarar ”sunda förnuftet”.

För att denna situation skall ändras, måste det arbetande folket bli kunnigt och medvetet. Folket måste tillkämpa sig kunskap om samhället, om produktionsprocessen, om hur mervärdet skapas, om historien, om kulturarvet, om vetenskapen och omvärlden.

Folket måste också kämpa för en demokratisk och solidarisk människosyn och moral. Frihet, jämlikhet och solidaritet måste bli honnörsord för folkets ideologi. Insikten om kollektivets styrka liksom individens ansvar och förmåga ska prägla dess handlande. Folkförakt måste bekämpas, vare sig det riktas mot invandrare eller mot andra grupper och skikt inom det arbetande folket.

Kvinnornas kamp för jämlikhet och respekt, mot könsdiskriminering och olika former av kvinnoförakt och utnyttjande, är en viktig del av denna kamp för människans frihet.

Den folkliga och proletära kulturtraditionen i vårt land måste utvecklas.

I kampen om tänkandet bör arbetarklassen se inte bara till de egna klassintressena, utan även till hela folkets intressen.

5. Staten och demokratin

En socialistisk strategi är helt beroende av en riktig uppfattning om den moderna borgerliga staten. Vi ser allt tydligare statens klasskaraktär, de statliga organens sammanväxande med monopolkapitalet, samtidigt som myndigheterna utökar sina befogenheter gentemot den enskilde medborgaren. En modern, korporativ fogdestat håller på att ta form.

För att bekämpa denna utveckling är det nödvändigt att skilja mellan de statliga organens skilda funktioner och historia.

Statens centrala del är våldsapparaten och den slutna, svårpåverkbara byråkratin. En annan del av staten är det parlamentariska systemet, med riksdag, landsting, kommunal församlingar etc. Slutligen finns den offentliga sektorn, med vård, undervisning osv, samt de statliga företagen.

* * *

Statens yttersta funktion är att garantera det kapitalistiska samhällets fortbestånd. Det innebär dock inte att varje beslut och del tjänar monopolkapitalets intressen. En av dessa viktigaste uppgifter är att söka kompromisser i striden mellan arbete och kapital. Motsättningar finns också mellan kapitalisterna och de byråkratkapitalistiska skikten inom staten och de stora organisationerna. Delar av staten har tillkommit som resultat av folklig kamp. Den centrala statsapparatsens makt måste brytas och omvandlas för att möjliggöra ett demokratiskt folkligt maktutövande. Den representativa demokratin och det parlamentariska systemet är, trots sina brister, i huvudsak ett resultat av folkets strävanden. Det skall användas och demokratiseras ytterligare i kampen. Den offentliga sektorns reproduktions- och servicefunktioner måste försvaras mot nedrustning och privatisering, samtidigt som byråkratism, förmynderi och expertvälde bekämpas.

Avgörande för demokratin och för kampen för socialismen är folkets egen verksamhet, som självständiga och ansvarstagande individer och förenade i frivilliga, från staten fristående, organisationer. Därvid är de demokratiska fri- och rättigheterna grundläggande och måste försvaras och utvidgas. I denna frivilligt organiserade verksamhet strävar arbetarklassen efter att dess ideologi skall bli ledande.

Kommentar: Vår principiella inställning till staten står kvar. Men parollen ”krossa staten” räcker inte som vägledning. Den blockerar en mer allsidig och konkret syn på staten – dess skilda beståndsdelar, vad kampen skall riktas mot, hur staten kan förändras och omvandlas, vad som bör behållas och utvecklas under socialismen osv. En ensidig föreställning om staten som förtryckarapparat försvårar en djupgående insikt om hur kapitalets makt i hög grad vilar på folkets tänkande, de härskande idéerna och ideologierna.

Inom framför allt den centrala statsapparaten har byråkratin makt stärkts, på bekostnad av de valda organen. Byråkratin har blivit mer maktfullkomlig och ett växande hot mot medborgarnas personliga integritet. Dessa bägge tendenser måste bekämpas.

Det är också nödvändigt att studera vilka arbeten inom den offentliga sektorn som är nyttiga för folket och vilka som är förtryckande, parasitära eller passiviserande. Hävdandet av de demokratiska fri- och rättigheterna är en huvudfråga i kampen mot byråkratin.

Partierna befolkas, framför allt på nationell nivå, av eliten som socialt skiljer sig från de samhällsskikt de säger sig företräda. Konkreta krav måste ställas för att minska denna klyfta och för att värna demokratin mot korporativismen. Detta skikt av yrkespolitiker och funktionärer har åt sig skapat ett stort antal bidragsformer – partistöd, presstöd, organisationsstöd i olika former – som stärkt byråkratin. Denna typ av riktade bidrag, som konserverar de bestående strukturerna och gynnar byråkratin tillväxt, måste bekämpas och ersättas med generella bidragsformer som gynnar folkets möjligheter till föreningsaktivitet. Fler människor måste dras in i lokalt politiskt arbete. En tänkbar form för detta kan vara direktvalda kommunalnämnder.

Bryt korporativismen

I krisens tecken nedrustas nu den offentliga sektorns reproduktions- och servicefunktioner. Dessa har i stor utsträckning tillkommit som resultat av folkets kamp, och i demokratin och jämlikhetens namn måste vi värna om dem. Exempelvis ska en bra sjukvård inte bero på hur mycket man tjänar eller var man bor. Därför måste högerens privatiseringskampanj slå till-

baka. Socialdemokratin kan inte göra det, eftersom den leds av det byråkratiska skiktet och därmed inte förmår se de byråkratiska övergrepp och den ineffektivitet som högern hänsynslöst utnyttjar i angrepp mot den offentliga sektorn.

En framgångsrik kamp mot högerideologin förutsätter att korporativismen trängs tillbaka, att hopväxandet mellan stat och fria organisationer bryts. Utgångspunkten måste vara att fria och självständiga individer i organiserad samverkan försvarar sina intressen. De som arbetar på basplanet med utbildning, sjukvård osv måste försvara sina jobb, bekämpa cynism och byråkrati och stärka banden med dem de är satta att tjäna. Den moral måste stärkas, som skall prägla deras arbete – att göra ett bra jobb i folkets tjänst.

Bland folket måste solidariteten och det kollektiva ansvaret stärkas och individualismen slås tillbaka.

6. Antiimperialism

Möjligheterna till framgång i den svenska klasskampen, och möjligheterna att genomföra socialism i vårt land, är i hög grad avhängiga av världsutvecklingen i dess helhet och särskilt den politiska utvecklingen Europa.

En ouplöslig del av kampen för socialismen är kampen mot imperialismen, för fred, nationellt oberoende och folkens frigörelse. Huvudkraften i denna världsomfattande kraftmätning är tredje världens folk. Solidariteten med deras kamp och stödet till de folk som står i främsta ledet i den, är centrala för att utveckla den progressiva rörelsen också i vårt eget land. Kampen för en ny ekonomisk världsordning ligger också i vårt folks intresse.

* * *

De ledande imperialistiska makterna i vår tid är Sovjetunionen och USA. Deras rivalitet om världsherraväldet utgör ett hot mot alla världens folk. För Sverige och Västeuropa är Sovjetunionen den farligaste supermakten. Sovjetunionen är inte ett byråkratiserat socialistiskt land eller en mellanform mellan kapitalism och socialism, utan en imperialistisk supermakt av ny typ.

Sverige är en del av västvärldens kapitalism, alltmer integrerad i ett globalt utsugarsystem, allt mindre självständigt gentemot västvärldens ekonomiska centra.

För att stärka självständigheten mot väst, stå emot påtryckningarna från öst och bidra till solidaritet med tredje världen, måste vi bygga en progressiv europeisk samhörighet.

Kommentar: Socialismens möjligheter att förverkligas i Sverige är i första hand beroende av klasskampen här. Men det är rimligt att se utvecklingen i vårt land som en del i en större förskjutning av maktförhållandena i Europa. I såväl väst- som östeuropa finns socialistiska och progressiva strömningar som, liksom vi, söker en framgångsväg genom den imperialistiska krisen till en demokratisk och oberoende socialism.

Vår strategi måste därför innefatta kontakter med den progressiva rörelsen i Europa och försök att stärka denna. Men naturligtvis kan vi inte slå oss till ro i avvaktan på ett europeiskt uppsving. Vi har själva ansvar för rörelsens utveckling, och framför allt för att föra kampen till seger i vårt eget land.

Båda supermakterna utgör hot mot vårt folk. Att slå fast att Sovjetunionen inte är ett socialistiskt land, utan en imperialistisk supermakt av ny typ, är centralt. Dess geografiska läge och dess expansionism gör Sovjetunionen till ett strategiskt hot mot vår nations självständighet, och på längre sikt även mot själva dess existens. En förutsättning för enighet och framgång i kampen mot kapitalismens ekonomiska kris och för socialism är därför att man inte ser

Sovjetunionen som en socialistisk eller progressiv stat och en bundsförvant. En rörelse som intar den ståndpunkten kan inte kallas vänster och förtjänar inget stöd, tvärtom!

Starkt försvar

En strategi för socialism måste innefatta kamp för fred. Ett krig i Europa där Sverige är in-draget skulle med stor sannolikhet medföra fruktansvärd ödeläggelse. Därför måste vår strävan vara att nå socialismen med bibehållen fred. Det innebär att vi i dag är för ett starkt svenskt försvar och är beredda att slåss för vår frihet och mot anpassning och eftergifter till supermakterna. Det innebär också att vi stödjer andra länder och folk som kämpar för sin frihet och betonar den kollektiva säkerhetens avgörande betydelse.

Utvecklingen i världen, liksom möjligheterna för ett socialistiskt Sverige att skapas och existera, avgörs i hög grad av vad som händer i tredje världen. Tredje världens folk utgör huvudkraften i kampen mot de bägge supermakterna och mot imperialismen. Tredje världen är också en potentiell bundsförvant och en handelspartner för ett framtida socialistiskt Sverige, framför allt om en ny ekonomisk världsordning kommer till stånd. Solidariteten ligger i vårt eget intresse och därför skall vi ge allt stöd vi förmår till tredje världens folk och länder i kampen för oberoende och social rättvisa och en ny ekonomisk världsordning.

7. Makt över arbetet

Arbetarklassen och det arbetande folket måste ta strid mot kapitalet och statsbyråkratin om inflytandet över produktionen, om dess inriktning, om teknikens användning, organisation och arbetsdelning. Det kräver omfattande kunskaper och grundlig analys, särskilt i en tid av snabb teknisk utveckling och ekonomisk kris. Det kräver initiativ och nya kampformer.

Produktivkrafternas utveckling skapar förutsättningar för ökad välfärd och kortare arbetstid. Men under kapitalismen leder den i stället till arbetslöshet, resursslöseri, ojämlikhet och ökad utsugning. Därför måste arbetarklassen och folket med alla medel försvara jobben, levnadsstandarden och den sociala tryggheten.

Kommentar: Kapitalismen går nu in i en allt djupare kris, som gör miljontals människor arbetslösa och pressar ned levnadsstandarden för mycket stora skikt av det arbetande folket. Därmed framstår det som en central uppgift att försvara arbetarklassens och folkets ekonomiska intressen.

Men ekonomisk kamp är inte tillräcklig. Det är också nödvändigt att utveckla kampen om produktionsförhållandena. Ty det är inte givet att ny teknik skall betyda ökad arbetslöshet. Det är produktionsförhållandena som är efterblivna om tekniska framsteg inte kan utnyttjas på ett sätt som gagnar det arbetande folket – genom t ex arbetstidsförkortning, förbättrade arbetsvillkor, utbildning för mer kvalificerade uppgifter osv.

I perspektiv av kris, ny teknik och kamp för socialism måste de arbetande därför öppna nya kampfronter. De måste utmana de härskande om ledningen över produktionen. Det är också nödvändigt för att bevara Sveriges ställning som utvecklade industrination, ty den äventyras i dag av monopolkapitalet och byråkratikikten. De arbetande måste fördjupa och systematisera sin kunskap till krav på produktionens inriktning, den nya tekniken och på arbetsorganisationen. Detta bör vara utgångspunkten för diskussionen om självstyrande grupper, om att kommunerna skall få ägna sig åt produktiv verksamhet, om stöd till kooperativ och löntagaregda företag osv. Olika former för kollektivt ägande och arbetarstyre måste diskuteras och prövas.

8. Reform och revolution

Socialismen innebär att arbetarklassen och det arbetande folket har den politiska, militära och ekonomiska makten i samhället, och att produktionens inriktning bestäms av folkets behov,

inte av jakten på profit. Att erövra den makten är en lång och svår kamp – om den ideologiska hegemonin i samhället, om den politiska makten och demokratin, om mervärdet och herraväldet över produktionen. Denna kamp fortgår oupphörligen och arbetarklassen måste ständigt flytta fram sina positioner. Genom denna kamp, och i samverkan med yttre händelser, kan situationer skapas då avgörande steg i revolutionär riktning tas, då makten erövrar. Men folket kan också tvingas på reträtt, förlora mödosamt tillkämpade landvinningar. I sådana situationer måste folket vara berett på att försvara sina intressen med alla medel mot såväl den härskande klassens motstånd som mot invasion av främmande makter och att föra den kampen till seger.

Kommentar: SKPs omprövningsdiskussion har i mycket handlat om att den modell vi övertog från kominterntraditionen är otillräcklig och på viktiga punkter felaktig. Oktoberrevolutionens väg var inte allmängiltig. Kapitalismen i Europa har visat sig mer motståndskraftig än beräknat. Den socialistiska revolutionen måste föregås av en allsidig ideologisk och politisk kamp under relativt lång tid. Många av dagens demokratiska reformer kommer att vara omistliga beståndsdelar i den socialistiska demokratin.

Genom att vi inte sett kontinuiteten mellan kapitalism och socialism, har vi pendlat mellan dagskamp och socialistisk propaganda, mellan reform och revolution, mellan ekonomiskt och politiskt arbete, mellan front och parti. Det har alltför mycket blivit ”antingen – eller”; nu gäller det att skapa en syntes. Den dagliga kampen måste ges visioner, liksom visionerna måste ges verklighetsförankring.

En strävan måste vara att den folkliga rörelsen får sitt uttryck i de parlamentariska församlingarna lokalt och nationellt. I Sverige, med dess starka demokratiska traditioner, måste rörelsen sträva efter majoritet i dessa församlingar, utan att för den skull förfalla till ett inskränkt parlamentariskt arbetssätt.

Konsekvent demokratisk

Den härskande klassen kommer att försvara sina intressen både med och utan de ”demokratiska spelreglerna”. Den kommer säkert att inskränka de demokratiska fri- och rättigheterna, och även sabotera landets ekonomi genom t ex kapitlexport. Ytterst har den våldsapparaten till sitt förfogande.

Det är den härskande klassen som kommer att överge demokratin, inte det arbetande folket. Arbetarklassens och folkets rörelse för socialismen måste vara den mest konsekvent demokratiska kraften i samhället.

Avgörande för om folket skall segra är därför hur väl förankrade kraven är, och hur stor beredskapen är att försvara dem. Därför är det inte möjligt att uppifrån genomföra ”struktur-reformer” för att förändra samhället i socialistisk riktning. Folkets medvetna och aktiva medverkan krävs för varje större förändring.

Huvudproblemet för en socialistisk rörelse idag är inte ”själva revolutionen”, utan att skapa denna breda och medvetna rörelse. En fixering vid ”revolutionstillfället” får inte bli en ursäkt för att underlåta att ta itu med denna uppgift.

Ett revolutionärt parti – liksom dess enskilda medlemmar – måste i första hand värderas utifrån dess förmåga att utlösa och organisera politiska rörelser här och nu.

9. En stark vänsterkraft

För att genomföra den skisserade strategin och vägleda arbetarklassens och folkets rörelse krävs en ny typ av parti, varken socialdemokratiskt eller traditionellt kommunistiskt. Det måste vara ett parti med fast förankring i den svenska traditionen, men också baserat på de

positiva och negativa erfarenheterna från den revolutionära arbetarrörelsen. Det måste vara ett kämpande parti, som hängivet tjäna folket.

Ideologiskt måste det förena den svenska upprorstraditionen, den radikala europeiska traditionen och den revolutionärt marxistiska traditionen. Det kan inte vara knutet till ett internationellt centrum, kopiera analyser eller mekaniskt översätta förhållandena i andra länder.

* * *

Organisatoriskt måste det byggas av medvetna, kunniga och aktiva medlemmar. Partiet har ansvar för att skola, fostra och ena medlemmarna, så att de bättre kan kämpa för folkets intressen. På sikt måste det utvecklas till ett brett, folkligt vänsterparti med aktiva medlemmar. Det måste också bli den progressiva rörelsens parlamentariska uttryck, utan att urarta till blott en valapparat.

Kommentar: SAP är inte, och kan inte bli ett sådant parti. Det har inte som mål en verklig omvandling av det kapitalistiska samhället. Genom sitt långa regeringsinnehav och dess organisationers sammanväxande med staten, har det erhållit en ställning i samhället som gör det oförmöget att som parti försvara arbetarklassens grundläggande intressen, även om enskilda socialdemokrater och deras organisationer i varierande utsträckning kan göra det.

VPK kan inte heller bli ett sådant parti. Det präglas alltför mycket av mellanskiktsideologi och illusioner om staten. Dess allvarligaste fel är att det räknar sig som en del av det "socialistiska kraftfält" där Sovjetunionen är den dominerande kraften.

Konkret nytta

Socialismen i Sverige måste präglas av det svenska folkets erfarenheter till innehåll och form. Därför måste den socialistiska rörelsen erövra den svenska historien för att lära för framtiden.

Partiet måste ha aktiva, kunniga och ansvarsfulla medlemmar. Passiva medlemmar föder en maktfullkomlig ledning. Men en svag ledning föder också anarki och passivitet bland medlemmarna. Därför måste ledningarna på alla nivåer utveckla ett kollektivt ansvar för partiet, och medlemmarna måste skolas i partiets linje.

Partiet ska vara ett aktionsparti med omfattande utåtriktat och allsidigt politiskt arbete.

Partiets medlemmar ska också arbeta aktivt i fackföreningar, folkrörelser och andra organisationer, och partiet skall hjälpa och vägleda dem i detta arbete.

Ta ansvar

Partiet skall sträva efter att bli den progressiva rörelsens uttryck i de parlamentariska församlingarna, men får aldrig urarta till att bli en valapparat för de förtroendevalda. Huvudvikten i partiarbetet måste ligga i det utomparlamentariska arbetet.

I dag finns ingen vänsterkraft som motsvarar dessa krav trots att behovet är akut. Vi menar att SKP måste ta ett huvudansvar för att ett sådant parti växer fram.

Det är vår bestämda uppfattning att för att vi på sikt ska uppnå en sådan bredare vänsterkraft, måste SKP idag stärkas och gå framåt. Att sätta sin lit till snabba organisatoriska förändringar vore att spå på redan allvarliga upplösningstendenser inom vänstern.

Men det är också nödvändigt att se behovet av förändringar. Det räcker inte med att anta en ny strategisk formel, det handlar om en djupgående förändringar och om att skapa en ny identitet.

En sådan identitet måste innehålla:

- en klar och tydlig klasständpunkt.

- en trovärdig strategi, som klart skiljer oss från såväl socialdemokratin som VPK och de sovjet-orienterade grupperna. Vår väg till socialismen måste tydlig markeras i några få nyckelparoller.
- en förening av den svenska upprorstraditionen, den radikala europeiska traditionen och den revolutionärt marxistiska traditionen. Därvid måste vi klargöra att vi på avgörande punkter, vilket framgår av detta dokument, brutit med kominterntraditionen och att därför begreppet ”marxism-leninism” inte längre är adekvat för att beteckna vår ideologi.
- ett litet antal ”märkesfrågor” i dagspolitiken, som fungerar som vårt ”varumärke”. (Kamp för jobben, Sovjet ut ur Afghanistan, Kunskap i skolan, Återupprätta folkstyret, Stopp för den sociala nedrustningen).
- partiets tidning måste bli känd, läst och omdebatterad i vida kretsar.
- partiets symboler och namn måste göras kända och förknippas med medlemmarnas hängivenhet, oräddhet, ödmjukhet, tjäna-folket-anda och klasständpunkt.

Vi måste utveckla arbetsformer för nyrekrytering, kaderskolning och vägledning av partimedlemmarnas arbete och för att organisatoriskt samverka med folk utanför SKP med inriktningen att skapa ett bredare folkligt vänsterparti. Att bygga upp kontakter med den folkliga vänstern utanför SKP, särskilt med fackligt aktiva och stridbara arbetare, blir en central uppgift i samband med partiets fjärde kongress. Kongressen måste lägga grunden för detta arbete genom att anta ett strategidokument som bygger på de nu framlagda nio punkterna.

Partistyrelsen

Kjell Berglund: Kejsarens nya kläder

[Ur SKP:s PartiArbete maj 1984]

(Ett försök till kritisk granskning av ”Nio punkter för framtidens vänster” antagna vid SKP:s PS-möte 26-27 november 1983).

SKP:s fjärde kongress står inför ett vägval: Antingen att utifrån en omprövning av sin egen historia (vilket är detsamma som att i grunden göra upp med stalinismen i tanke, ord och handling) och sålunda staka ut en väg som kan leda till uppbygget av ett starkt revolutionärt arbetarparti och söka staka ut en väg till socialismen. Eller att i panik inför de egna misslyckandena, stalinismens bankrutt i Sovjet, Kina, Östeuropa, Vietnam, Nordkorea och Kuba och under trycket från imperialismen och den egna borgarklassen – kasta marxismen-leninismen och de sista resterna av sina revolutionära traditioner över bord och därmed sälla sig till raden av reformistiska partier.

De Nio punkter för framtidens vänster, som partistyrelsen lagt fram för diskussion i SKP, tyder på att en majoritet i PS redan gjort sitt val: *FRÅN STALINISM – TILL SOCIALDEMOKRATINS POLITISKA SAMVETE – tycks bli slutstationen i deras omprövning.*

O   O   O

– *De här Nio punkterna är en rätt så mysig läsning*, var en partikamrats första spontana kommentar.

Jag instämmer. Sedan är det ju en helt annan sak, att detta ”strategi”-dokument helt och hållet är en skrivbordsprodukt.

Det betyder inte att allt som står i de nio punkterna är fel. Tvärtom finns det mycket som är sant och riktigt i dem. Men – precis detsamma skulle ha kunnat sägas om VPK:s program från

1967. Ändå var det så, att vi som lämnade VPK och sedan gick till KFML, *förkastade detta program i sin helhet*. Varför gjorde vi det?

Jo, helt enkelt därför att ett program av den typen inte stod i samklang med den svenska arbetarklassens intressen och aldrig skulle kunna bli ett program i kampen för den socialistiska revolutionen.

Vi vägrade att låta oss bedras av fraser med socialistiska förtecken. Vi ville inte låta oss fångas av förtjusande men ack så bedräglig retorik om ”socialistisk förnyelse”. Vi tyckte inte att vi kunde handla lika sorglöst som den där flickan som sa ”Det luktar ändå karl!” när hon kysste tuppen. Vi hade ambitionen att skåda bortom dimridåerna och då kunde vi också klart slå fast: *Det här programmet duger inte!*

Precis på samma sätt förhåller det sig med Nio punkter för framtidens vänster. Sammantagna kommer de med järnhård logik att leda rätt ner i samma träskmarker – in i reformismen – som fallet blivit med VPK.

Därmed tror jag också att den sista spiken i SKP:s likkista har börjat hamras in. Ja, tror till och med att SKP:s dagar är ganska lätt räknade om dessa nio punkter ska bli vägledande för partiet.

Ty, till skillnad från SAP som har basen för sin reformistiska politik i stödet från arbetarklassens majoritet jämsides med en total uppslutning bakom imperialismen som system, och VPK som har ett relativt starkt stöd bland mellanskikt och intellektuella – så är basen för SKP som självständig politisk kraft ytterst liten och bräcklig.

Det kommer helt enkelt inte att finnas utrymme och svängrum för ett nytt reformistiskt parti i detta land.

Det kommer partiets återstående medlemmar ganska snart att inse: Många kommer med största sannolikhet att passiviseras. Andra kommer att gå till VPK eller SAP. Ja, en del säkert också till moderaterna – det mest ”försvarsvänliga” partiet i vårt land, den mest konsekventa förkämper för ”Sveriges nationella oberoende”. Och en del medlemmar kommer förhoppningsvis att dra de rätta slutsatserna av SKP:s urartning och fortsätta att slåss för ett revolutionärt arbetarparti och socialismen.

Men låt oss kritiskt granska de Nio punkterna – punkt för punkt:

1. Utgå från folket

Här finns ingenting att invända förrän framme vid sista meningen: ”Det finns en objektiv grund för dess (dvs arbetarklassens – min anm KB) solidaritet med tredje världens folk i befrielsekampen”.

Är det allt SKP numera har att säga om den proletära internationalismen? Till synes kanske meningen överensstämmer med vår gamla paroll: ”Arbetare och förtryckta folk förena er”.

Men vart försvann solidariteten med arbetarklassen i de kapitalistiska (imperialistiska) länderna? Eller solidariteten med arbetarklassen i ”den reellt existerande socialismens” länder?

Det är säkert riktigt att tredje världens folk är huvudkraften i kampen mot imperialismen, åtminstone i den meningen att det är i tredje världen som nya länder först kommer att bryta sig loss från den kapitalistiska världsmarknaden.

Men för att dessa segrar ska bli bestående krävs att imperialismen som system krossas och att arbetarklassen segrar i de viktigaste imperialistiska staterna.

Inte ens i så stora och starka länder i tredje världen som i Kina, är revolutionens landvinningar garanterade så länge som imperialismen fortsätter att utöva sitt tryck och så länge som den

kinesiska arbetarklassen tillåter sitt stalinistiska ledarskap att (i dess strävan att bevara sin maktställning) göra eftergifter under trycket från imperialismen.

I detta tryck som imperialismen utövar finns också en av huvudorsakerna (ja, om inte den allra viktigaste orsaken) till den degenerering och deformation som skett i de stater vilka brutit sig loss från den kapitalistiska världsmarknaden.

För övrigt vore det en utopi att tro att ett socialistiskt Sverige skulle kunna byggas som en ö i ett hav av imperialistiska stater och utan att socialistiska revolutioner äger rum i de viktigaste imperialistiska länderna. I alla de länder där man hittills försökt sig på detta experiment har det *antingen tagit en ände med förskräckelse eller blivit en förskräckelse utan ände*, som Bo G sa i en tidningsintervju. (Mer om ”bygget av socialismen i ett land” i min kritik av punkten En demokratisk svensk socialism).

I kommentaren till den första punkten finns många oklarheter, bl.a vem man riktar sig till med kritiken av

”...teorin om den ‘mutade’ arbetarklassen”.

Men mest konfunderad blir man av följande:

”Objektivt har arbetarklassen intresse av att bekämpa imperialismen och kapitalismen. Detta står ännu klarare i dag, då kapitalismen går mot allt djupare kris, än det gjorde på 60-talet då vi först avvisade mutteorin.

Trots att vi står fast vid dessa grundläggande ståndpunkter, är vi medvetna om betydelsen av att analysera förändringarna i det svenska samhället och arbetarklassens ställning...”

Vad menas egentligen med detta? Vad är det för förändringar ”i det svenska samhället” som avses, när de tas upp i detta sammanhang?

Kan det möjligen vara så att man här vill få SKP att acceptera socialdemokraten Bo G:s nuvarande ståndpunkt att Sverige ”inte ens tendentiellt” är imperialistiskt?

Avslutningsvis heter det i kommentaren:

”SKP:s linje kan sammanfattas i den strategiska formeln ‘ena det arbetande folket mot monopolkapitalet, klassamarbetspolitiken och imperialismen – för ett socialistiskt Sverige.’”

Gott! Det känns tryggt att veta att partiet fortfarande håller fast vid KFML/SKPs grundsatser. Det är bara det att det inte stämmer: Åtminstone på ett område har SKP övergivit kampen mot klassamarbetspolitiken, nämligen i frågan om Sveriges försvar.

SKP:s försvarspolitiska linje kan i dag sammanfattas i parollen: *För ett starkt svenskt försvar!*

SKP sluter till hundra procent upp bakom det ”svenska försvaret” och ställer inte längre den tidigare självklara frågan:

Vems intressen är det svenska försvaret satt att tjäna?

SKP frågar inte längre:

Vem ärenden kommer den borgerliga officerskåren att gå – imperialismens eller arbetarklassens?

SKP ställer heller inte frågan om att ersätta den borgerliga krigsmakten med ett klassförsvar.

SKP anbefaller i stället den svenska arbetarklassen att helt och hållet lita på den borgerliga krigsmakten och den borgerliga officerskåren. SKP säger i stället med Rosa Luxemburgs ironiska ord:

Proletärer i alla länder – förena er i fredstid och skär halsen av varandra i krigstid!

Nog är det en ”omprövning” som heter duga! Hur var det Mao sa? Var det inte att *politisk makt växer fram ur en gevärspipa*.

Men den politiska makt som växer fram ur SKP:s gevärspipor är inte arbetarklassens makt. Men det är kanske heller inte meningen – ty, som den kände författaren tillåts säga i *Gnistan*:

Vi vet vad vi han, men inte vad vi får.

Och dessutom:

”Vi föredrar, liksom det absoluta flertalet människor i vårt land, att leva unders kapitalismens osäkra stjärna hellre än att utsätta oss för risken att hamna under en regim som den i Kreml.”

(MF:s Omprövnings-nummer, sid 5 – min kursiv, KB)

Om detta ska vara SKP:s ledstjärna – så är det helt i sin ordning att SKP skaffar sig ett program och en strategi och en försvarsvänlig politik helt anpassad till kapitalismens fortbestånd!

2. Återerövra frihetsbegreppet

Här undrar jag till vilken nytta följande satts på pränt:

”Människan skapar sin egen historia. Den har ingen facit, och inte heller något objektivt slutmål. Kapitalismen kan inte lösa mänsklighetens problem. Socialismen är därför en nödvändig *men inte en självklar efterföljare till kapitalismen.*” (Min kursiv – KB)

Må vara att det stämmer. Men vem är det som ska hämta inspiration i dessa snusföruftiga ord? Mig förefaller det i stället vara ett instämmande i reformismens grundtes att *Rörelsen är allt – målet intet!*

Man kan också undra vad som egentligen menas med följande:

”Det som var kärnan i Marx’ hela arbete – människans frigörelse – har genom de socialistiska exemplen vänts till sin motsats och blivit en akilleshäl för vänstern i Europa.”

”Socialistiska exempel”? Är det för att misskreditera socialismen som textförfattarna anför Sovjet, Kina, Östeuropa, Vietnam, Nordkorea och Kuba (för det är väl dessa länder som avses?) som ”socialistiska exempel”? Varför upphör SKP plötsligt med att hävda, att dessa samhällssystem inte har det bittersta att göra med socialismen eller med det nya och bättre samhälle som alltid varit vårt mål? Varför faller SKP undan för borgarnas tryck och framhåller dem som ”socialistiska exempel”?

Det blir inte bättre av det efterföljande orerandet om ”determinismen”, där man medvetet eller omedvetet helt lyckas virra till begreppen.

Först tar man tillfället i akt att betvivla att det verkligen ska bli någon socialism efter kapitalismen. Parentetiskt kan man säga: Om vi inte själva är säkra på saken och inte ens vet om vi själva vill ha socialismen eller om den ens är önskvärd (vi skulle ju då kunna tänkas utsätta oss för ”risken att hamna under en regim som den i Kreml”) – hur ska vi då kunna övertyga folk om att slåss för ett socialistiskt samhälle?

Sen buntar man ihop ”vpk-are, trotskister och andra” och påstår att de hävdar att

”Sovjetunionen – om än med brister – är ett socialistiskt övergångssamhälle, historiskt mer framskridet än kapitalismen, och därmed en allierad i kampen mot imperialismen.”

Den här beskrivningen stämmer väl på VPK:s officiella ställningstaganden vad beträffar Sovjet och övriga ”socialistiska” länder. Men den stämmer inte som beskrivning av vad trotskisterna står för (även om det bland dessa som kallar sig trotskister finns många underliga ståndpunkter). De trotskister som utgår från vad Trotskij verkligen sagt i sin karakteristik av den sovjetiska arbetarstaten, hävdar inte att Sovjetunionen är ett ”socialistiskt övergångssamhälle” – men väl ett samhälle som varken är socialistiskt eller kapitalistiskt. Ett samhälle

som har *det enda gemensamt med socialismen att där finns en planekonomi som de också är beredda att försvara mot imperialismens manövrer och angrepp.*

Men den trotskistiska karakteristiken gäller även övriga Östeuropa, Kina, Vietnam, Nordkorea och Kuba.

Vad vill då SKP när det gäller dessa länder? Tycker SKP att de byråkratiserade planekonomierna ska försvaras? Eller ska vi hjälpa till (eller åtminstone heja på) när imperialisterna startar sitt korståg mot kommunismen och för att återupprätta privategendomen i dessa länder? Var det fel av kommunisterna att försvara Sovjet mot Hitler? Nordkorea mot Eisenhower? Kuba mot Kennedy? Vietnam mot Johnson och Nixon?

Dessa – och liknande imperialistiska hot och angreppskrig – är nämligen de enda tillfällen då trotskister anser att planekonomierna ska försvaras. Aldrig annars!

Ska det vara så svårt att inse detta? Det borde inte vara det om vår strategi genomsyrades av en klasständpunkt i stället för rysskräck!

Trotskisterna betraktar heller inte Sovjetunionen som ”en allierad i kampen mot imperialismen”. Snarare tvärtom: Den stalinistiska byråkratin i Sovjet (men också i övriga planekonomier) för en kontrarevolutionär politik av anpassning till imperialismen och utgör jämsides med själva imperialismen det viktigaste hindret för en socialistisk revolution.

Textmakarna blir närmast patetiska när de så slutligen, i denna passage om determinismen, klämmer till med följande:

”Determinismen leder också till en underskattning av det medvetna handlandets betydelse som hos socialdemokratin tar sig uttryck i ovilja att mobilisera underifrån.”

Är verkligen socialdemokratin ”deterministisk”? Så som det beskrivs i början av samma stycke, där determinismen karakteriseras som

”...föreställningen att historien följer ett enkelt schema, där samhällsformationerna avlöser varandra på en allt högre nivå”?

Och tänk jag som trodde det var för att ett folk på benen, arbetare som är beredda att kämpa för sina intressen och för socialismen, är nätt upp det värsta som såväl borgerliga ”arbetarledare” som borgare vet?

Jag som trodde att socialdemokratin för länge sen hade övergivit alla tankar på ett socialistiskt samhälle – *ty vi vet vad vi har, men inte vad vi får*. Nu får vi veta att så nog inte är fallet och SKP:s enda invändning blir därför att socialismen i Sverige lär komma som

”Reformer (som) genomförs uppifrån av eliten i de politiska partierna.”

Sen är det ju riktigt att socialdemokratin verkligen är ovillig att mobilisera underifrån. Men den frågan kan vi ju komma åt genom att t.ex. ställa oss bakom och slåss för det krav på *storrådslag inom arbetarrörelsen* som kommit från bl.a. fackligt håll. Storrådslag för att diskutera den kapitalistiska krisen och regeringens ”krispolitik”. Dessa krav är ju framsprungna ur en allt häftigare kritik mot regeringens politik och en stark oro framför allt bland fackligt aktiva socialdemokrater. I dessa diskussioner skulle vi kunna gripa in och kanske skingra dimmorna bland hundratusentals socialdemokrater och fackligt aktiva, som är besvikna på ”sin” regering och inte ser några vägar ut ur eländet.

Detta givetvis under förutsättning att SKP förmår utarbeta ett *Marxistiskt krisprogram värt namnet*. Jag har ju starka tvivel på att SKP förmår att göra det med detta ”strategi”-dokument som utgångspunkt!

3. En demokratisk svensk socialism

Frågan om demokratin under socialismen är en stor och viktig fråga, och samtidigt en fråga som innehåller inte så få olika aspekter.

Jag tycker det är helt klart att frånvaron av demokrati i samhället (ex.vis yttrande- och tryckfrihet, föreningsrätt, fria fackföreningar, strejkrätt, demokratiska val osv) och frånvaron av demokrati i partiet (ex.vis tendens- och fraktionsförbud i det enda tillåtna partiet, strävan efter ”monolitisk” enhet i partiet, som till slut förkvävde all debatt och diskussion) var en av huvudorsakerna att Sovjet urartade blott några få år efter Oktoberrevolutionen och att Lenins bolsjevikparti förvandlades till en samling karriärister och förtryckare.

”Utan demokrati ingen socialism”, utropar textförfattarna. Och det är helt riktigt. Men vi skulle också kunna säga: *Utan socialism – ingen demokrati!*

Ty, det val som mänskligheten i dag står inför är faktiskt att *antingen i en socialistisk revolution avskaffa imperialismen eller att uppleva en återgång till barbariet* (om vi nu inte allesammans utplånas i en kärnvapenkatastrof).

Men det huvudfel som görs i punkten om ”en demokratisk svensk socialism” är att textförfattarna utgår ifrån att *det ska bli möjligt att bygga ett socialistiskt samhälle i Sverige såsom på en ö omgiven av imperialistiska länder och Under med stalinistiska regimer.*

Huvudfelet är att SKP vill hålla fast vid stalinismens huvudtes – ”bygget av socialismen i ett land”. SKP vägrar ihärdigt att inse, att *någon socialism kan det inte bli tal om vare sig i Sverige eller något annat land förrän den dag då imperialismen krossats som system* och revolutionen segrat i de viktigaste imperialistiska länderna och det arbetande folket med arbetarklassen i spetsen gjort uppror och återtagit makten i de stalinistiska länderna (Sovjet, Kina, Östeuropa, Vietnam, Nordkorea och Kuba).

Därmed inte sagt att vi ska kasta in handduken och sluta slåss för socialismen eller lägga oss på sofflocket och vänta på att dessa förutsättningar finns för handen!

Precis tvärtom! Det finns förutsättningar för oss att börja lägga grundstenarna till ett revolutionärt arbetarparti, helt väsensskilt från stalinismen och socialdemokratin. Det finns möjligheter för oss att arbeta för att skapa förutsättningar för uppkomsten av *en äkta arbetarstat väsensskild från de skräckexempel vi har i Sovjet, Kina, Östeuropa, Vietnam, Nordkorea och Kuba.*

Men inte ens då – när alla pusselbitar i vår idealbild av en arbetarstat faller in – har vi nått socialismen. Socialismen (som skiljer sig från kommunismen främst däri att överflödssamhället ännu inte skapats) *blir möjlig först som resultat av revolutionens seger i världsmåttstock.*

Den kommunistiska världsrörelsens bankrutt ska enligt min mening räknas från den dag ”bygget av socialismen i ett land” genomdrevs i Sovjet och trumfades igenom i Komintern i kraft av bolsjevikpartiets auktoritet. I samma stund övergav Komintern världsrevolutionen och förvandlades till den stalinistiska diplomatins förlängda arm. Detta borde vara den viktigaste punkten i vår kritik av ”Komintern-traditionen”.

Ty, det som sedan hände i sovjetsamhället, i bolsjevikpartiet, i Komintern, i de enskilda kommunistiska partierna världen över är en direkt följd av att Sovjet och Komintern *lade om rodret från revolution till stalinism.* Det är nu som demokratin i sovjetsamhället och demokratin i partiet lider nederlag. Den byråkrati som vuxit upp i sovjetsamhället och i partiet – och som Lenin ägnade sina sista år åt att uppmärksamma och bekämpa – såg här sin möjlighet, såg i teorin om ”socialism i ett land” sin nisch, sitt livsrum.

I Sovjet, som låg i ruiner efter inbördes- och interventionskrigen, med dess oerhörda fattigdom, analfabetism, brist på förnödenheter och en relativt liten arbetarklass (vars bästa kader bland såväl partimedlemmar som partilösa hade stupat i försvaret av sovjetrepubliken) passade denna ”handfasta” teori byråkratin som hand i handske.

Med byråkratin klassiska metoder – piskan och moroten – sattes folket i arbete för att förverkliga ”socialismen i ett land”. Detta kunde bara ske till priset av att sovjetdemokratien krossades (ungefär som i Jan Guillous pjäs ”Vargen”, där mamman till den stalinistiske inrikesministern sarkastiskt konstaterar: – Så, för att ge oss demokrati avskaffar ni demokratin!). Det stalinistiska partimonopolet blir permanent, partiet knyts upp till staten, de fria fackföreningarna avskaffas, kritik blir jämställd med antisovjetism och landsförräderi osv.

Det är stalinismen, denna bastard i ”kominterntraditionen”, som vi måste bryta med! Det är stalinismen som är vår arvssynd!

Hela denna teori om ”socialism i ett land” *tillkom under trycket från imperialismen och som resultat av byråkratin självbevaringsdrift*. Stalinismen kan fortsätta att vegetera endast så länge imperialismen består som system, *ty den är i sig själv en förvriden produkt av imperialismen*.

Det är också därför som vi måste rikta kampen mot imperialismen för att försöka bringa den på fall. *Den dag imperialismen faller som system kommer också byråkratin makt att falla sönder som ett korthus*. Den stalinistiska byråkratin skulle inte kunna bestå för någon längre tid i en värld där revolutioner gett upphov till en mängd äkta arbetarstater. Den stalinistiska byråkratin parasiterar på imperialismens fortbestånd.

Det vet också byråkratin i vilket stalinistiskt land det än vara må. Det är därför Solidaritet i Polen hatas som pesten av byråkratierna i såväl Moskva som Beijing.

När teorin om ”socialism i ett land” blev vägledande för Sovjet och för den kommunistiska världsrörelsen, så blev den också samtidigt en signal till all världens imperialister: *Av Sovjet och Komintern har ni ingenting att frukta!*

Denna stalinistiska politik ledde så småningom till alla välkända förräderier mot världsrevolutionen, till en kontrarevolutionär politik som torde vara så välkänd att jag inte här behöver räkna upp dem. Stalinismen, och framför allt det som är kärnan i den, nämligen ”bygget av socialismen i ett land”, kopierades ju sedermera i Kina, i Östeuropa (där det skedde som resultat av att Sovjetarmén kavlade ut den nya ordningen), i Vietnam, Nordkorea och Kuba.

Teorin om ”fredlig samexistens” är bara en variant på samma kontrarevolutionära och arbetarfientliga politik.

Jag skulle vilja sammanfatta så här: *Den kommunistiska internationalen och den proletära internationalismen gjorde bankrutt därför att revolutionens internationella perspektiv övergavs som följd av stalinismens seger i Sovjet och Komintern*. Det var inte för att Komintern var ett världsparti, inte på grund av för mycket internationalism, som den kommunistiska världsrörelsen och idén om socialismen temporärt förlorade slaget – utan precis tvärtom: Det var när det internationella perspektivet förkastades till förmån för ”socialism i ett land”, som man bäddade för den tragiska utvecklingen i de länder som lämnat den kapitalistiska världsmarknaden och upprättat planekonomier, liksom för den urartning till reformism som skett och sker i de kommunistiska partierna.

Den byråkrati som seglar upp till makten i kölvattnet på teorin om ”socialism i ett land”, kräver för sin självbevaringsdrift en kontrarevolutionär inrikespolitik (ex.vis demokratins avskaffande) och en lika kontrarevolutionär utrikespolitik (ex.vis att man för att inte utmana imperialismen gör avkall på stödet till revolutioner och befrielseströrelser).

Typiskt för stalinistisk ”internationalism” är att den kommer i bruk först och endast när man vet – eller tror sig veta – att den gagnar ens egna, nationella särintressen och först när de egna gränserna hotas.

Jag vill påstå, att i den mån SKP kommer att hålla fast vid detta snävt nationella perspektiv på socialismen (och allt som sägs under denna och övriga punkter tyder på detta) – så blir hela vårt tal om socialismen blott och bart en besvärjelse, en from förhoppning.

Sedan spelar det ingen roll alls att textförfattarna plötsligt blir så ”internationalistiska” så man slukar den kinesiska modellen med hull och hår och påstår att

”På produktionens område finns under socialismen olika former av ägande – rent statligt, kommunalt, kooperativt, löntagarägt och privata småföretag” och att

”Inom ramen för en central plan praktiseras självstyre och inom givna ramar fri marknad.”

Ja, man kan undra vilken slags ”socialism” det skulle bli! Det är ju möjligt och rimligt att en arbetarstat (även en på alla sätt och vis bra sådan) *under övergångsstadiet till socialismen* (och speciellt i nöd- och bristsituationer) skulle tvingas experimentera både med det ena och det andra. Men det skulle i så fall bara bevisa att man ännu inte nått socialismen. Att statligt ägande och centrala planer blivit vad de blivit i Sovjet, Kina, Östeuropa, Vietnam, Nordkorea och Kuba, beror för övrigt i väldigt liten grad på planekonomins tungroddhet i sig, men desto mer på det faktum, *att det inte än arbetarklassen utan en från det arbetande folket avspjälkad byråkrati som har makten.*

Men så ska det väl inte bli i Sverige efter revolutionens seger! Eller hur, kamrater?! SKP som t.o.m. hyllar den borgerliga demokratin så här:

”Med de djupa folkligt demokratiska traditioner som finns i Sverige bör vi ha gynnsamma förutsättningar för en demokratisk och oberoende socialism i vårt land. Den måste bygga vidare på och utveckla den demokrati som folket har tillkämpat sig.”

Med undantag för den sista meningen, skulle man – om man vill vara elak – med hänvisning till ovanstående och textförfattarnas uppslutning bakom nödvändigheten av att

”...i begränsad omfattning utnyttja marknadsmekanismer för prissättning och fördelning av varor och tjänster.”

kunna påstå att de kommit fram till slutsatsen att någon annan ”socialism” än den odemokratiska, byråkratiska och arbetarfientliga ”socialism” som finns i stalinistländerna inte kommer att bli aktuell heller i Sverige.

4. Kampen om tänkandet

Här orkar jag bara kommentera ett par saker. I kommentaren heter det:

”Den (dvs kapitalismen – min anm KB) får folk att frivilligt acceptera klasskillnaderna och utsugningen – ty de motsvarar ’sunda förnuftet’.”

Bara en stilla undran: Är det detta slags ”sunda förnuft” som kamrat Peter Forss m.fl. (*Gnistan* 51/83) tycker vi ska ersätta marxismen-leninismen med och som folk behöver?

I sista meningen samma stycke står det så här:

”I kampen om tänkandet bör arbetarklassen se inte bara till de egna klassintressena, utan även till hela folkets intressen.”

Vad menas egentligen med detta? Att ”inte bara se till de egna klassintressena”? En positiv tolkning skulle ju kunna vara att arbetarna inte ska skita i t.ex. bönder, lägre tjänstemän osv. Men för mig klingar ändå denna mening som ett eko av Nikita Chrusjtjovs ”hela folkets stat”, dvs täckmanteln för byråkratins makt över arbetarklassen. Kan det vara så, att textförfattarna

fruktar att arbetarna kan komma att sätta dem själva på undantag, därest de skulle strunta i ”hela folkets intressen”?

5. Staten och demokratin

I det här stycket finns både vin och vatten i en salig blandning, eller rättare sagt i en ovanligt fadd grogg.

Det börjar med ett par riktiga konstateranden om den borgerliga staten. Men sedan konstateras plötsligt att

”En modern, korporativ fogdestat håller på att ta form.”

Ingenting om vad som karakteriserar denna ”fogdestat” och än mindre på vilket sätt den skulle skilja sig från den moderna borgerliga staten.

Kan det vara så att här avses den borgerliga statens fascistiska variant och att Sverige skulle vara på väg in i fascismen?

Några stycken ner i texten konstateras helt riktigt att

”Statens yttersta funktion är att garantera det kapitalistiska samhällets fortbestånd”

för att sedan göra en fullkomlig kullerbytta i nästa mening:

”Det innebär dock inte att varje beslut och del tjänar monopolkapitalets intressen.”

Det vore kul om textförfattarna hade kunnat redovisa ett enda avgörande beslut från den borgerliga staten – som inte på ett eller annat sätt skulle ha tjänat monopolkapitalet!

T.o.m. när det som en av sina viktigaste uppgifter har

”...att söka kompromisser i striden mellan arbete och kapital”

så tjänar ju den borgerliga staten monopolkapitalets intressen och kapitalismens fortbestånd!

Bara för att belysa det hela:

Monopolkapitalet hade ingenting emot utbyggnaden av den offentliga sektorn, inklusive sjukvårdsexplosionen, så länge som denna utbyggnad gav kapitalet hart när obegränsade profiter. Tvärtom, så uppmuntrade man den ”offentliga sektorns” utbyggnad på alla sätt och vis. Samtidigt var denna utbyggnad i många stycken bra också för det arbetande folket.

När nu högerkrafterna – med SAF och moderaterna i spetsen – vill slå till bromsarna och kräver social nedrustning, privatisering och avgiftsfinansiering, så är det inte för att de vill vara taskiga och blivit jävligare mot folk de senaste åren. Nej, orsaken till borgaroffensiven är, att det nu inte är lika lönsamt för kapitalet att sko sig på den offentliga sektorn. *Profitkvoten – dvs lönsamheten – har sjunkit så starkt sedan slutet av 60-talet, så att profiterna inte längre är i stånd att försörja det samlade kapitalets reproduktion.* Samtidigt har stat, landsting och kommuner, dels som följd av själva utbyggnaden av den offentliga sektorn, dels på grund av allt högre driftkostnader – tvingats till mycket kraftiga skattehöjningar. De höga skatterna tvingar upp arbetarnas lönekrav i kronor och ören, vilket i sin tur ytterligare späder på kapitalets lönsamhetskris.

”Folkhemmet”, ”det starka samhället”, ”välfärdsstaten” – kommer allt tydligare att framstå som en episod i imperialismens nedgångs- och förruttnelseprocess. Och staten – inklusive regering och riksdag – kommer, oavsett om det är borgare eller socialdemokrater som förvaltar den, att tvingas ge efter för kraven om social nedrustning. Deras mål är nämligen kapitalismens fortbestånd och sitt mål kan den borgerliga staten och dess regeringar *bara uppnå om de lyckas återupprätta lönsamheten.*

Det går faktiskt att tydligt se att varje avgörande beslut som staten tar, till syvende och sidst gagnar monopolkapitalet och det kapitalistiska samhällets fortbestånd.

Skulle för övrigt den borgerliga staten – utan att förlora klasskaraktären – kunna fatta några beslut som allvarligt hotar dess existens?

I kommentaren till denna punkt heter det inledningsvis:

”Vår principiella inställning till staten står kvar”

varpå man dock skyndsamt tillfogar:

”Men parollen ‘krossa staten’ räcker inte som vägledning. Den blockerar en mer allsidig och konkret syn på staten – dess skilda beståndsdelar, vad kampen ska riktas mot, *hur staten kan förändras och omvandlas*, vad som bör behållas och utvecklas under socialismen osv.” (Min kursiv – KB)

Dels finns här en uppenbar lögn, nämligen att KFML/SKP skulle haft parollen ”Krossa staten!” på sitt program. Mig veterligt har detta aldrig varit fallet. Dels finns här VPK:s gamla dröm om ”strukture reformer” som skulle kunna förändra den borgerliga statens klasskaraktär och steg för steg omvandla den i socialistisk riktning – ”den fredliga vägen till socialismen”.

Ska nu också SKP fastna i samma fälla och börja ägna sig åt fromma fantasier? Hur var det Bo G sa den gång då det begav sig:

Man kan skala en vitlök klyfta för klyfta – men man kan inte döda en tiger klo för klo!

På vilket sätt skulle det nu ha blivit lättare att ”förändra och omvandla” den borgerliga staten än det var på 60-talet då vi på det bestämdaste avvisade just denna småborgerliga syn på staten? Nu, när vi t.o.m. håller på att få ”en modern, korporativ fogdestat”?

Synen på staten är och kommer alltid att förbli en vattendelare mellan revolutionärer och småborgare.

6. Antiimperialism

På den här punkten finns mycket att invända. Vad betyder ex.vis den här frasen:

”Kampen för en ny ekonomisk världsordning ligger också i vårt folks intresse.”

Vad betyder ”ny ekonomisk världsordning” rent definitionsmässigt? För tredje världens länder – med allt från fascistiska regimer till byråkratiserade planekonomier? För imperialismen och imperialisterna? För oss själva – för revolutionära socialister?

Handlar denna ”kamp för en ny ekonomisk världsordning” om reformistiska s.a.s. ”fördelningspolitiska” åtgärder? Eller betyder den – åtminstone för oss – att vi är medvetna om att tredje världens problem först kan lösas i en världsrevolution och med socialismens seger i internationell skala? Om jag förstått saken rätt så handlar ”ny ekonomisk världsordning” om att tredje världens länder ska få rättvist betalt för sina råvaror och att industriländernas utsugning av dem ska upphöra. Men att detta skulle kunna ske utan att imperialismen som system krossas – det är rena fantasier.

Vare sig man vill det eller inte så utgör imperialismen och halv/nykolonierna i tredje världen en enhet (ungefär som kapitalisterna och arbetarna gör det). Om tredje världens länder skulle börja få rättvist betalt för sina råvaror skulle det leda till minskad efterfrågan från de imperialistiska länderna. Tredje världen är på ett ensidigt sätt beroende av denna efterfrågan, som i sin tur hänger samman med profitkvoten.

När imperialismen minskar sin efterfrågan på råvaror från tredje världen ökar följaktligen misären ytterligare i halv/nykolonierna.

Tredje världens problem förblir olösliga så länge imperialismen består som system. Dessa problem skulle inte ens efter världsrevolutionens seger kunna lösas i en handvändning. Förmodligen skulle det då bli helt nödvändigt att drastiskt sänka levnadsstandarden i de utvecklade industriländerna under en övergångsperiod, för att snabbt och radikalt lyfta upp tredje världen ur dess misär. Skillnaden är bara att detta då blir möjligt och planmässigt genomförbart.

(Parentetiskt – som bevis för den ”nya ekonomiska världsordningens” omöjlighet så länge imperialismen består – kan ju anföras ”oljekrisen”, den effekt OPEC-ländernas prishöjningar på olja fick för de imperialistiska industriländerna – även om denna effekt inte ska överdrivas som förklaring på krisens uppkoms vilket borgerliga ekonomer gärna gör. Men de länder som drabbats värst som biverkning av oljeprishöjningarna är utan tvekan just de fattigaste länderna i tredje världen).

I den här punkten om antiimperialism slås också fast att

”De ledande imperialistmakterna i vår tid är Sovjetunionen och USA.”

Det är en felaktig ståndpunkt och jag menar att SKP en gång för alla måste lämna denna ”analys” som jämför Sovjet och USA.

USA är imperialistiskt och tillika imperialismens ledande land. Sovjet är däremot inte imperialistiskt – hur avskyvärd, blodsbesudlad och kontrarevolutionär sovjetbyråkratin än är. Vill vi förhålla oss vetenskapligt till frågan om hur Sovjet ska karakteriseras, så kan vi inte fortsätta med att slarvigt handskas med viktiga begrepp. Genom att betrakta Sovjet som imperialistiskt gör vi oss skyldiga till borgerlig begreppsförvirring.

Imperialismen är kapitalismens högsta och sista stadium. I Sovjet finns inga kapitalister, Sovjet är inte kapitalistiskt och den sovjetiska ekonomins och sovjetbyråkratins drivkrafter är inte profitmaximering. Snarare är det ju så att sovjetekonomin är en bristekonomi.

Sovjet (liksom övriga Östeuropa, Kina, Vietnam, Nordkorea och Kuba) är byråkratiserade planekonomier som inte ingår i kapitalismens världsmarknad, men har heller ingenting med socialismens att göra. I dessa länder är det mycket konservativa byråkratskikt som styr och de driver en på alla sätt och vis förkastlig politik.

Men bakom den stalinistiska byråkratins såväl inrikes- som utrikespolitik (inklusive de expansionistiska inslagen i densamma) finns inte imperialistiska drivkrafter – åtminstone måste man klart slå fast det om man vill hålla sig till Lenins definitioner. Det finns ju nu ekonomer (bland dem Bo G) som driver tesen att Sovjets bristekonomi skulle vara drivkraften bakom dess ”imperialistiska” politik. Till det är bara att genmäla att vi i så fall har ett stort antal presumtiva imperialiststater just i tredje världen – ja, ju fattigare desto mer imperialistiska.

Sovjet har en bristekonomi – det är sant. Men samtidigt är Sovjet ett av världens absolut resursstarkaste länder, där snart sagt alla råvarutillgångar finns i ett överflöd. (En del påstår att Sovjet skulle behöva expandera på grund av oljebrist – men det måste vara feltänkt, eftersom det är Sovjet som toppar världens oljeproduktion – 1981 producerade Sovjet 609 miljoner ton, följt av Saudiarabien med 490 och USA med 472 miljoner ton). Att Sovjet ändå är en bristekonomi beror i hög grad på den förstelnade byråkratin, vars enda drivkraft är självbevarelse-driften.

Det hjälper inte ett dugg att textförfattarna slår fast att

”Sovjetunionen är inte ett byråkratiserat socialistiskt land eller en mellanform mellan kapitalism och socialism, utan en imperialistisk supermakt av ny typ.” (Min kursiv – KB)

Faktiskt borde man kunna kräva av textförfattarna att de förklarar vad det är som är karaktäristiskt just för denna ”nya typ” av imperialism.

Men dessutom återstår för dem att även förklara vad det finns för avgörande skillnader mellan den stalinistiska byråkratins politik i Sovjet respektive i Kina. Så avgörande så att de kan beteckna Sovjet som imperialistiskt och Kina som socialistiskt (eller kanske som en ”grå zon” enligt kamrat Christer Lundgrens definition).

Om det är så, att det är imperialistiska drivkrafter bakom Sovjets politik, så kan vi nämligen förvänta oss att det inom en snar framtid dyker upp en ny ”imperialistisk stormakt” (eller kanske ”imperialistisk supermakt av ny typ”) på världsarenan. Nämligen Kina. Ty enligt min mening är det samma drivkrafter bakom byråkratin såväl i Sovjet som i Kina. Och dessa byråkratins drivkrafter är att med alla till buds stående medel (inklusive de värsta förräderier, de värsta övergrepp mot såväl det egna som andra folk) bevara byråkratins odelbara maktställning.

Vidare kommer textförfattarna in på en analys av Sverige:

”Sverige är en del av västvärldens kapitalism, alltmer integrerad i ett globalt utsugarsystem, allt mindre självständigt gentemot västvärldens ekonomiska centra.

För att stärka självständigheten mot väst, stå emot påtryckningarna från öst och bidra till solidaritet med tredje världen, måste vi bygga en progressiv europeisk samhörighet.”

Även här finns tveksamheter och glidningar i analysen. Varför kan man inte tillstå att Sverige är en integrerad del i ett imperialistiskt utsugarsystem? För det är ju det som det handlar om. Är det inte helt enkelt så att SKP:s programmakare numera vill förneka att Sverige överhuvud taget skulle vara imperialistiskt?

Det är sant att Sverige är och blir allt mindre självständigt gentemot framför allt USA-imperialismen. Men inte kan man ta det till intäkt för att låta klassanalysen förläckas och lösas upp i tom gråhet. Det är ju nästan så man får intrycket att Sverige är ett land i tredje världen i stället för ett land som bygger på imperialistisk utsugning.

Vidare måste det närmare förklaras vad som menas med den ”progressiva europeiska samhörighet” det talas om i texten. Om därmed menas Europas förenade socialistiska stater – ja, då hänger jag med.

7. Makt över arbetet

Det här är en av de punkter i detta ”strategi”-dokument där idealismen verkligen får blomma ut. Här finns en hel del sant och riktigt – men grundtonen är önsketänkande.

Textförfattarna slår ex.vis fast att

”Det är också nödvändigt att utveckla kampen om produktionsförhållandena. Ty det är inte givet att ny teknik skall betyda ökad arbetslöshet. Det är produktionsförhållandena som är efterblivna om tekniska framsteg inte kan utnyttjas på ett sätt som gagnar det arbetande folket...”

Javisst – det är sant, allt detta. Men på vilket slags samhälle applicerar man dessa sanningar? Och vilka slutsatser drar man?

Jo, man säger att de arbetande måste

...utmana de härskande om ledningen över produktionen”

”...bevara Sverige som utvecklad industrination”

”...systematisera sin kunskap till krav på produktionens inriktning, den nya tekniken och på arbetsorganisationen.”

Det låter hemskt tjugigt, det här. Men slutklämmen blir rent bedräglig när man säger att

”Detta bör vara utgångspunkten för diskussionen om *självstyrande grupper, om att kommunerna ska få ägna sig åt produktiv verksamhet, om stöd till kooperativ och löntagarägda företag osv.*” (Min kursiv – KB)

Det fel textförfattarna begår är att de helt tappar verklighetsförankringen och varje som helst klassanalys.

De slår kategoriskt fast att ”det inte är givet att ny teknik skall betyda ökad arbetslöshet”. Det är i och för sig sant – men inte i vilket samhälle som helst. Under kapitalismen i allmänhet och senimperialismen i synnerhet är just införandet av ny teknik en av grundförutsättningarna för *profittkvotens, dvs lönsamhetens fall och orsak till att profitterna inte längre räcker till för att försörja det samlade kapitalets reproduktion.* Detta leder i sin tur till att de svagare kapitalisterna slås ut och därmed byggs en industriell reservarmé av arbetslösa upp. Under den imperialistiska epoken är det ju faktiskt så att arbetslösheten inte bara ökar utan också får massomfattning både genom rationaliseringar (som oftast innebär införandet av ny teknik) som företagsnedläggelser.

Visst är det produktionsförhållandena som är efterblivna – men varför inte tala om att det handlar om kapitalistiska produktionsförhållanden som överlevt sig själva och måste ersättas med socialistiska.

Det är också sant att de arbetande måste utmana de härskande om ledningen över produktionen – men inte på det sätt man här beskriver. Jag skulle vara helt överens om de hade menat, att vi borde arbeta för att söka skapa en motmakt, genom att t.ex. kräva att produktionens inriktning och storföretagens räkenskaper ska ställas under fackföreningarnas kontroll. Liksom att vi måste formulera ett system av övergångskrav som kan bli hävstänger i den revolutionära kampen. Krav som inte bara nöjer sig med att lappa och laga kapitalismen, utan som ställer frågan om nedbrytandet av det borgerliga samhället på dagordningen.

Som om inte kommuner, kooperativ och löntagarägda företag under kapitalismen vore underställda kapitalistiska marknadslagar!

8. Reform och revolution

Vid det här laget torde varje vetgirig läsare av ”strategi”dokumentet ha insett att syftet med detsamma knappast kan vara att staka ut en väg till socialismen. Och om nu målet ändå skulle vara ”socialism”, så skiljer sig denna ”socialism” och vägen dit i SKP-tappning knappast från reformismens.

Men slutgiltigt övertygad torde den vetgirige bli av följande:

”Att erövra makten är en lång och svår kamp – om den ideologiska hegemonin i samhället, om den politiska makten och demokratin, om mervärdet och herraväldet över produktionen. Denna kamp fortgår oupphörligen och *arbetarklassen måste ständigt flytta fram sina positioner.*” (Min kursiv – KB)

Vad är detta om inte ren och skär reformism? Sakta framåt och bit för bit växa in i socialismen...

I en tidningsintervju (DN – pingsthelgen -81, Peter Bratt intervjuare) berättade Bo G om ett samtal han hade haft med en arbetare. Den här arbetaren hade sagt ungefär som så att ”Visserligen är det sant att en enda gnista kan tända en präriebrand, men då krävs det att gräset är torrt – det var det i Kina men det är det inte i Sverige.”

Med det ville Bo G visa att bemälda arbetare insett att en revolution är otänkbar i Sverige och att det därför är rätt att välja reformismens väg. Jag kan nu avslöja att den arbetare han refererade till är jag själv. Det var ett samtal vi hade på lunchen under ett PS-möte -77 (möjligen det möte där ni uteslöt ”partihögern”). Det är bara det att Bo G på välkänt manér (folk gör ju

så när de hoppar av från gamla positioner) inte återgav vårt samtal så där alldeles perfekt. Efter det där med att det krävs torrt gräs så sa jag ungefär så här: ”Men det är det inte i Sverige – här är gräset fullkomligt nerpissat av reformism och revisionism och det kan man inte få torrt på en kafferast”. (Det sista i polemik mot den vänstersväng PS-majoriteten med PÅL i spetsen tvingade ut partiet i).

Man kan knappast säga att den vänsteropportunistiska period som sedan följde, på något som helst sätt bidrog till att få det svenska präriegräset torrt igen. Men det som händer nu, det är att SKP-arna ska ställa sig sida vid sida med reformister och revisionister och tävla med dem om att pissa ner det här gräset...

Det där snacket om att ”flytta fram sina positioner” är ren och skär idealism och därtill eurokommunismens varumärke. I de länder där man sökt tillämpa denna ”strategi” (Italien, Frankrike osv) har man inte kommit ett tuffjäta närmare socialismen – men däremot har de kommunistiska partierna genomgått en ordentlig socialdemokratisering.

I kommentaren sägs lika kategoriskt som enfaldigt:

”Oktoberrevolutionens väg var inte allmängiltig. Kapitalismen i Europa har visat sig mer motståndskraftig än beräknat. Den socialistiska revolutionen måste föregås av en allsidig ideologisk kamp under lång tid...”

Genom att vi inte sett kontinuiteten mellan kapitalism och socialism, har vi pendlat mellan dagskamp och socialistisk propaganda, mellan reform och revolution...”

Är det verkligen alla dessa påståenden som är huvudorsaken till den kommunistiska rörelsens misslyckanden och också till att SKP misslyckats i sina försök att bygga ett revolutionär arbetarparti värt namnet?

Är det inte i stället så – vilket jag hävdar – att krisen i den kommunistiska rörelsen, ja, hela vänsterns och arbetarrörelsens kris – kan reduceras till en fråga om ledarskapets kris?

Det är arbetarklassens ledarskap i dess socialdemokratiska och stalinistiska varianter som svikit det mandat de en gång fick. För den kommunistiska rörelsens del är övergivandet av marxismen-leninismen som en vägledning till handling och rörelsens stalinistiska deformation det stora sveket.

När KFML/SKP bildades (som resultat av den stora polemiken mellan SUKP och KKP; inspirerat av KKP, kulturrevolutionen och studentuppsvinget i väst) så fick vi med oss grundbultarna i den stalinistiska barlast, vars yttersta konsekvens är klassarbete och reformism. Vi bröt aldrig med stalinismen, vi bara iklädde oss dess kinesiska variant, dvs vi hittade ett nytt mönsterland vars inrikes- och utrikespolitik vi underordnade oss. Det är möjligt att SKP nu brutit med stalinismen i så måtto, att vi inte längre har något mönsterland (eller ... ?!). Men i SKP-ledningens paniska flykt från gamla positioner och ståndpunkter (som åtminstone baserade sig på en hygglig klassanalys) så rusar partiet rätt in i reformismen.

Textförfattarna påstår att

”Oktoberrevolutionens väg var inte allmängiltig.”

Det är naturligtvis riktigt om man därmed menar att *själva maktövertagandet kan ske på annat sätt än i Ryssland 1917*. Man kan ju mycket väl tänka sig att arbetarstater uppstår genom t.ex. befrielsekrig – och så har ju redan skett vid flera tillfällen. Men oktoberrevolutionens väg är visst allmängiltig om man därmed menar att maktövertagandet *ska ledas av arbetarklassen och skapa en äkta arbetarstat*.

Att Sovjet urartade och arbetarstaten degenererade och i dess spår en rad deformerade arbetarstater uppstod (Östeuropa, Kina, Vietnam, Nordkorea och Kuba) kan inte tas till intäkt för att

odugligförklara oktoberrevolutionens väg. Det viktigaste i oktoberrevolutionen var upprättandet av arbetarstaten, som baserade sig på det arbetande folkets sovjeter (fabriksråd, soldatråd, fattigbonderåd osv). Orsaken till att det sen gick åt helvete var ju att den stalinistiska byråkratin svek oktoberrevolutionens väg. Och ska det bli en äkta arbetarstat i Sverige – och inte en som efter kort tid degenererar eller redan från början är deformerad – då går det inte att komma ifrån en liknande maktstruktur i form av arbetarråd.

Allt annat snack om ”demokratiska traditioner” och att den ”folkliga rörelsen” ska vinna majoritet i de parlamentariska församlingarna – blir bara ett eländigt småborgerligt orerande.

Sista raden i kommentaren kan bara förtjäna ett instämmande:

”Ett revolutionärt parti – liksom dess enskilda medlemmar – måste i första hand värderas *utifrån dess förmåga att utlösa och organisera politiska rörelser här och nu.*” (Min kursiv – KB)

Så sant som det är sagt! Men försöker man använda detta konstaterande på SKP, så måste man säga att partiet i dag är fullkomligt värdelöst. SKP står inte i spetsen för en endaste politisk rörelse värd namnet – ”här och nu”. (Möjligen med undantag för Afghanistankommittén).

Men vi kanske kommer att göra det? I moral- och etikfrågor, skol- och drogfrågor osv... Ja, jag tror faktiskt det finns SKP-are som tror de kan bygga revolutionära massrörelser utifrån dessa frågor.

9. En stark vänsterkraft

Här finns en hel del som är riktigt, men minst lika mycket som är tvivelaktigt och felaktigt.

Här sägs t.ex. att det för ”strategi”-dokumentets genomförande krävs

”...en ny typ av parti, varken socialdemokratiskt eller traditionellt kommunistiskt.”

Att det krävs en ny typ av parti är ju riktigt. Ett som varken är reformistiskt eller stalinistiskt. Men eftersom ”strategi”-dokumentet måste betraktas som en reformistisk programförklaring, så lär detta parti av ”ny typ” knappast bli speciellt nytt – snarare nygammalt reformistiskt med en lite radikalare framtoning än SAP och VPK.

Men i Sverige i allmänhet, och nu i kristider i synnerhet, så krävs det faktiskt ett revolutionärt, socialistiskt arbetarparti, ett parti väsensskilt från socialdemokratin och stalinismen.

Detta parti ska givetvis ha en

”...fast förankring i den svenska traditionen, men också baserat på de positiva och negativa erfarenheterna från den revolutionära arbetarrörelsen.”

Och det måste vara

”...ett kämpande parti som hängivet tjänar folket.”

Men framför allt måste detta parti vara fast förankrat i arbetarklassen, rekrytera huvudparten av sina medlemmar bland arbetare – och i synnerhet bland industriarbetare – i sitt arbete tjäna arbetarklassen och vara dess språkrör i alla sammanhang.

Detta parti får gärna

”... förena den svenska upprorstraditionen, den radikala europeiska traditionen och den revolutionära marxistiska traditionen.”

Och gör partiet det – ja, då finns det heller ingen anledning att förneka behovet av en revolutionär International för att samordna den revolutionära kampen inte bara i Europa utan över hela världen.

Däremot ska vi givetvis akta oss för att

”...kopiera analyser eller mekaniskt översätta förhållanden i andra länder.”

Detta revolutionära, socialistiska arbetarparti

”...måste ha aktiva, kunniga och ansvarsfulla medlemmar” och det ska vara

”...ett aktionsparti med omfattande utåtriktat och allsidigt politiskt arbete”

och partiets medlemmar

”ska också arbeta aktivt i fackföreningar, folkrörelser och andra organisationer, och partiet skall hjälpa och vägleda dem i detta arbete”

och partiet ska arbeta även inomparlamentariskt, men

”Huvudvikten i partiarbetet måste ligga i det utomparlamentariska arbetet”

och det måste vara en central uppgift för partiet att

”...bygga upp kontakter med den folkliga vänstern utanför SKP, särskilt med fackligt aktiva och stridbara arbetare.”

Ja, allt detta är utomordentligt bra! Det är just så här som jag skulle vilja se det revolutionära, socialistiska arbetarparti som allt mer blir en livsnödvändighet även i Sverige.

Men den här bilden stämmer idag inte alls på SKP och med de här Nio punkterna kommer vi att förflytta oss ännu längre bort från idealbilden.

”Nio punkter för framtidens vänster” liknar mest av allt Kejsarens nya kläder. Är det inte dags för medlemmarna att slå upp ögonen och upptäcka att bakom guldomspunna fraser, som t.ex. denna:

”Det räcker inte med att anta en ny strategisk formel, det handlar om djupgående förändringar och om att skapa en ny identitet”

så döljer sig en gammal, spattig och impotent reformism – om än i ny förklädnad.

Kjell Berglund

1984-03-24

Kjell Berglund: Marxistiskt krisprogram: "Mot imperialismen – för socialismen"

ställt till SKP:s 4:e ordinarie partkongress 1984²⁶

Förord

Det är nu ganska precis ett år sedan jag kom fram till slutsatsen att vi inom SKP måste få till stånd ett krisprogram, som utifrån en marxistisk metod förklarar såväl som besvarar den internationella krisen. Eftersom jag lever och verkar i en mycket utsatt landsända, där effekterna av krisen dagligen gör sig påmind, kände jag en stark motivation att själv ta itu med uppgiften. Jag började därför samla faktamaterial redan under hösten 1982, samtidigt som jag började läsa in mig på en hel del ekonomisk litteratur – ett område som jag aldrig återkommit till efter vistelsen i Sovjet på 60-talet. Jag ställdes därför omedelbart inför stora svårigheter att över huvud taget kunna få ett grepp om krisens mångfald.

Till min stora förvåning upptäckte jag snart att SKP inte var ensam om avsaknaden av ett genomarbetat svar på krisen. Förutom SAP:s kvinnoförbund, som åtminstone gjorde ett rejält försök 1981, har mig veterligt inte någon organisation inom vänstern utarbetat ett marxistiskt krisprogram. Jag hade alltså inget att jämföra med, för hur det än var med det socialdemokratiska kvinnoförbundet hade de inte utgått från en marxistisk metod. Mitt projekt blev alltså ofrivilligt ganska pionjärmässigt.

Redan innan jag hade fått ett grepp om materialet reste jag idén om ett marxistiskt krisprogram i PS. Jag försökte också knyta mig till den industripolitiska gruppen och närvarade på en av dess sammandragningar i Stockholm (mars 1983), för att kunna ta del av deras synpunkter. Vid den tidpunkten hade jag kommit så långt att jag kunde lägga fram en disposition, som av muntliga och skriftliga reaktioner att döma fick ett positivt mottagande. Det stimulerade mig än mer att gå vidare.

Under loppet av mitt arbete med krisprogrammet har vår partikris fördjupats avsevärt. Rättare sagt har vår långvariga politiska kris nu också avsatt sig i en kris för partiapparaten, med fortsatta medlemsutträden och ständig nedgång i Gnistanförsäljningen som viktigaste symtom. Och det utifrån ett läge som redan vid 3:e kongressen 1980 var allt annat än lysande. Enligt min mening finns det inget bättre botemedel för SKP än just ett marxistiskt krisprogram. Genom det kan vi klargöra perspektivet. Det finns naturligtvis inga garantier, men det är vår enda möjlighet att ta oss ur kräftgången. Ty, krisen är det verkligt konkreta, det är samhällets nuvarande existensform, varifrån vi måste utgå om vi ska kunna göra en verklig omprövning av vår politik. Krisen blottlägger alla väsentliga motsättningar och talar klartext om deras klasskaraktär. Jag är alltså motståndare till en isolerad diskussion om ideologin och strategin. Även den måste ta sin utgångspunkt i krisen (jag är för övrigt i färd med att skriva en strategitext som bygger vidare på det som sägs i krisprogrammet, vilken lär bli klar en bit in på 1984).

När jag nu lämnar över texten bör det ses som ett utkast. Min uppfattning har alltid varit, precis som Gnistan en gång uttryckte det i en tidningskampanj, att "Ju fler kockar, desto bättre soppa". Ett marxistiskt krisprogram kan inte sluta med min penna. Det finns erfarenheter och kunskaper som måste tillfogas. Det är jag övertygad om. Men det betyder inte att jag är be-

---

²⁶ Programmet hänvisar till en omfattande faktabilaga som här inte medtagits.

redd till principiella eftergifter. De ståndpunkter som redovisas i frågor som krisens orsaker och perspektiv, reformismens roll, Sovjet och Kinas samhällskaraktär, förhållandet till den svenska imperialismen och dess krigs förberedelser etc., står jag fast vid.

Det finns säkert kamrater som tycker att textmassan är för stor. Det har dock inte varit något mål. Jag har tvärtom skurit i materialet så långt jag ansåg möjligt. Trots omfånget uppmanar jag alla kamrater att läsa allt, sida för sida. Om man av tidsmässiga eller sociala skäl ändå tycker texten är ogenomtränglig lämnar jag här förslag på några alternativa tillvägagångssätt.

- Läs allt: inledning, krisprogram, notförteckning och manifestet.
- Läs programmet och manifestet
- Läs bara kravdelen av programmet (avdelning D) och manifestet.

Manifestet ”Mot åtstramning och storfinans” ser jag som en nödvändig konjunkturell tillämpning av programmet. Det pekar ut en inriktning för den allra närmaste perioden (finns det anledning får vi komplettera den under vintern)

Jag har nu tvingats avrunda arbetet med texten utan att den egentligen var färdig. Annars hade PS-ledamöterna inte getts en rimlig chans att tränga igenom textmassan innan mötet i november. Det har lett till att de båda avslutande avdelningarna, D och E, lämnar mycket övrigt att önska i fråga om noter och illustrationer. Jag har alltså en hel del mer att säga i dessa frågor, men det får vänta till ett senare tillfälle.

Arbetet med texten har som alla förstår skett på ledig tid eller då jag varit sjukskriven, dvs på tid då jag inte varit upptagen med partiarbete, kommunfullmäktige eller Metallfacket. Mina arbetsförhållanden kan med andra ord vare sig liknas med Janne Myrdals eller Bosse Gustafssons. Därför finns det också tekniska brister, stilistiska grodor och t.o.m. stavfel, som kamraterna måste ha överseende med. Jag vill speciellt uppmärksamma Er på en sak och det är initialerna HEN, som återkommer då och då i notförteckningen. Det betyder att jag Har Förlorat Noteringen. Jag har kvar en anteckning, men inte den exakta källan. I vissa fall har jag kunnat ge en ungefärlig hänvisning, medan det i andra varit helt omöjligt. Förkortningar som förekommer är DN (Dagens Nyheter), SvD (Svenska Dagbladet), EP (Ekonomiskt Perspektiv), DI (Dagens Industri) och H/H/S, som åsyftar författarna till boken ”Svensk kapitalism – en studie i svensk ekonomisk historia” (Röda Bokförlaget).

Även om krisens på min egen arbetsplats, Gällivare Mekaniska, och ansvaret för väljarna i fullmäktige trycker på, kommer jag ända fram till kongressen ägna alla krafter åt att bidra till en progressiv omprövning av SKP:s politik. Jag uppmanar alla kamrater att göra detsamma och inte lämna partiet i förtid. Hör av er med synpunkter.

Kamratligen

Malmberget 831006

Kjell Berglund

Drottninggatan 13

971 00 Malmberget

Tel: 0970/ 222 27

Inledning

Det imperialistiska systemet befinner sig i dödlig kris, en kris som inte kan lösas på dess villkor med mindre än att befrielsekampen i den halv/nykoloniala världen krossas och att arbetarrörelsens organisationer bryts ned både i de stater som inte längre är kapitalistiska och i de som fortfarande är en del av den kapitalistiska världsmarknaden. Det handlar om en lösning som fullständigt kastar tillbaka de landvinningar arbetarrörelsen tillkämpat sig under decenniernas kamp – kort sagt, en lösning vars logiska slut utgörs av civilisationens undergång i ett kärnvapenkrig.

USA:s nederlag i Vietnam och den allmänna ekonomiska nedgången 1974-75, markerade att krisen kommit för att stanna. 1979 störtades shahen av Iran av den kanske största massmobiliseringen i historien, Somoza störtades i Nicaragua och 1980 skapades för första gången i Östeuropa en fackförening med masstöd. Att det hände just då var ingen slump. Trots relativa bakslag för massorna under den senaste perioden (Khomeiny i Iran, Jaruzelskij i Polen, den israeliska massakern i Sabra och Shatila, Englands seger i Malvinaskriget) är den akuta krisen inte överstånden. Den har tvärtom fördjupats:

För det första har imperialismen inte lyckats ta sig ur den överproduktionskris som inleddes 1979-80. Symtomen på denna kris visar sig i de ständigt stigande arbetslöshetssiffrorna och konkurserna.

För det andra har överproduktionskrisen framkallat en överlagring i form av den internationella finanskrisen, inom vilken oförmågan att återbetala gigantiska skulder hotar grundvalarna för hela creditsystemet, och ett ständigt överhängande hot om ett handelskrig.

För det tredje har massuppsvinget spridit sig till hela Latinamerika, där flera länder befinner sig i revolutionära eller förrevolutionära situationer.

För det fjärde har klasskampen i Europa och USA tagit ny fart efter en period av relativt stiltje mellan 1975, då den portugisiska revolutionen omvandlades till en demokratisk konturrevolution genom Socialistpartiets försorg, och framväxten av Solidaritet 1980.

För det femte har imperialismen, trots relativa segrar, inte lyckats stabilisera situationen till sin förmån. Händelserna i Latinamerika, Tchad och Indonesien såväl som krisen inom den israeliska statsbildningen talar sitt tydliga språk.

Allt detta gör att vi med säkerhet kan säga att vi står inför en period av avgörande klasstrider i internationell skala, där vår centrala uppgift är att utveckla och sammanlänka kampen mot det imperialistiska systemet i sin helhet med kampen mot de byråkratiska diktaturena i arbetarstaterna.

Det är den sanning som alla som åberopar sig på marxismen eller Luther står inför. Samtidigt vet vi att varken imperialismens politiker eller den parasitära byråkratin vilar på lagarna under det att de försöker blända undersåtarna med fjuttiga ljus. Vi kunde se detta i Libanon, på Malvinas, i Polen och i Centralamerika. Och i Västeuropa kan vi se det: attackerna mot arbetare och förtryckta varhelst de befinner sig.

De traditionella ledarskapen

Men vi står inte endast inför imperialismens kris. Den har också blottlagt det verkliga innehållet i den politik som förs av arbetarrörelsens traditionella ledningar – socialdemokratien och stalinismen.

Stalinismen har sin grund i de byråkratiska och parasitära skikten i arbetarstaterna. Under trycket från världsrevolutionens framfart har den allt mer luckrats upp, från 40-talets monolit till dagens mosaik. De byråkratiska ledningarna i Moskva och Beijing har inte lyckats upp-

rätthålla sin hegemoni inom den sk. "världskommunistiska rörelsen". Genom att deras politik gått ut på att bevara sina egna intressen, sin makt och sina privilegier, kommer de också ständigt på kollisionskurs med världsproletariatets intressen, samtidigt som förtrycket av folkmassorna inom deras "egna" länder väckt avsky bland förtryckta världen över. Detta ledde först till splittringen av den Kremlbaserade delen av den stalinistiska rörelsen, mellan Moskvatrogna å ena sidan och "eurokommunister" å den andra. Eurokommunisterna valde att direkt liera sig med sin egen borgarklass, för att kunna komma åt smulorna under imperialismens bord. De började omvandla sina partier till rent socialdemokratiska – en process som var enklare ju svagare socialdemokratien var. I länder som Sverige har processen varit svårare och mer segdragen av det enkla faktum att det inte finns plats för två socialdemokratiska partier. Därför har Vpk tvingats hitta nischer där man kunde profilera sig "utan risk". En sådan var kärnkraften. I länder som Spanien rasar kampen vidare, av just samma anledning.

Kremlmonoliten är dock försatt i upplösning utan återvänder. Och det är sannerligen inte någonting att beklaga sig över. Förråderiet mot arbetare och förtryckta kantar dess väg. Från byråkratins kontrarevolutionära förtryck av arbetarklassen i Sovjetunionen med början på 20-talet och politiken under "tredje perioden" (1928-34) över folkfronterna i Frankrike och Spanien till efterkrigspolitiken i Frankrike, Italien och Grekland samt Unidad Popular i Chile och Jaruzelskijs kupp i Polen, för att här bara nämna några exempel på dess internationella excesser.

Detsamma måste om vår, den maoistiska varianten av stalinismen, även om processen utvecklats något annorlunda. Det dröjde ungefär tio år innan skaror av hängivna maoister såväl som lyriska journalister och tillika Kinaturister, som en följd av maktkampen i Beijing började inse att kulturrevolutionen inte hade varit det himlastormande massrus som sminkade aktörer i de tillåtna folkoperorna lät påskina, utan att den i grunden var en uppgörelse mellan två fraktioner inom byråkratin, där maoisterna skickligt och med hjälp av diktatoriskt organiserade "massmobiliseringar" lyckades – eller nästan lyckades – krossa motparten utan att massorna för den skull fick det en smula bättre eller ett uns mer att säga till om.

Samtidigt kunde vi se att den kinesiska utrikespolitiken, som omsattes av m-l:rörelsen världen över, ledde käpprätt åt pipan. De maoistiska partierna i Västeuropa skulle försvara den europeiska imperialismens upprustning (den "andra världen") trots att arbetarna i samma länder samtidigt ansattes allt hårdare av samma imperialism. Det vill säga: de maoistiska partierna skulle i praktiken bidra till kontrarevolutionen i samma utsträckning som socialdemokratien hade gjort 1914 eller som Kominternpartierna gjorde under Stalin-Laval pakten 1935.

Det måste stå klart för oss idag att det varken finns eller har funnits någon kvalitativ skillnad mellan de olika nationella stalinistbyråkratierna. Den ena är inte mer "kapitalistisk" eller "Hitler-fascistisk" än den andra. Samtliga byråkratier för en politik som går ut på att bevara just deras egna intressen. En socialistisk utveckling kräver att arbetarna med stöd av sina allierade bland småbönder och tjänstemän måste ta makten i egna händer genom demokratiskt valda organisationer, oavsett om det är sovjeter (rådsorgan) eller en fackförening (en möjlighet som stod för dörren i Bolivia 1952 och i Polen 1980-81). Det är just en sådan utveckling byråkratierna till varje pris vill undvika, eftersom den skulle ifrågasätta deras makt och privilegier. Därför reagerar de med våld eller hot om våld, så fort massorna försöker organisera sig i enlighet med sina intressen. Det har vi sett i Sovjetunionen, Polen, Nordkorea, Tjeckoslovakien, Ungern, Jugoslavien, Kina, Vietnam, Kuba etc. När de värnar om sina intressen är de också beredda att ingå vilka allianser som helst med imperialismen eller delar av imperialismen, för att en annan gång militärt angripa andra stater som inte är imperialistiska (där går gränsen för deras angrepp). Sovjetunionen, Kina och Vietnam har gjort sig skyldiga till sådana angrepp, vilka skadar arbetarnas och socialismens sak genom att splittra och avleda kampen mot det imperialistiska rövarsystemet. Det är också grunden till den hatpropaganda

som byråkratierna riktar mot varandra. Med allsköns omarxistiska epitet och ovetenskapliga tillhyggen svartmålas motståndaren. Dessa ledarskap har för länge sedan lämnat allt vad marxism är bakom sig och i stället utvecklat en småborgerlig ideologi som uppstått ur och anpassats till deras sociala sammansättning och intressen. Det är hemligheten bakom ”den fredliga samexistensens politik”, teorin om ”tre världar” liksom teorin om ”socialismen i ett land”.

Det är just dessa teories omsättning i praktiken som utgör det värsta hotet mot arbetarrörelsens strävanden världen över p.g.a. att de leder dom in i en fälla som passar borgarklassen som hand i handske när dess system befinner sig i dödlig kris och därför behöver all hjälp den kan få. Vid varje tillfälle stalinismen lyckats uppnå ”hjälp till självhjälp” har massorna offerats på samarbetets altare.

I grunden gäller samma sak för socialdemokratin. Dess politik grundas också på ett avgränsat skikt som har byråkratiska särintressen. Arbetarklassen hade ingenting att vinna på att skickas ut på slagfälten för att slaktas i rövarkriget 1914-19. Den hade inget att vinna på ”försvaret av fosterlandet”, som det så tjuvigt heter när borgarklassen är tvingad att erövra nya marknadsandelar. Dagens socialdemokrati för ingen annorlunda politik än den gjorde då. Dess politik är sant realistisk i den bemärkelsen att den försöker förvalta den imperialistiska krisen genom att demobilisera en arbetarrörelse som tar de första stegen i kampen för att försvara sig mot krisens vedermödor. Det socialdemokratiska krisprogrammet är detsamma i land efter land. Det är ett uttalat åtstramningsprogram. Det är naturligtvis ett realistiskt program i den meningen att krisen kräver att arbetarna ska ta de hårda smällarna om systemet ska kunna räddas eller åtminstone få en frist, men det är orealistiskt i den bemärkelsen att systemet kräver en mycket större tribut än vad socialdemokratin ens vågar tänka sig.

Den grundläggande frågan kvarstår dock: varför ska arbetarklassen över huvud taget finns sig i och t.o.m. spela med i ett spel som rör sig inom ramarna för ett i grunden arbetarfientligt system? Hittills har det bara givits ett övergripande svar på den frågan – ett svar som på ett nästan kusligt sätt sammanlänkar den imperialistiska bourgeoisin med stalinismen och socialdemokratin: socialismen är det som råder i de byråkratiserade arbetarstaterna!

Det är ett dåligt svar. Inte därför att det är omoraliskt, utan därför att det saknar all vetenskaplig grund. Det är ren och skär ideologi. Tyvärr har det också varit den ideologi som dominerat vänstern. Det är också en av huvudförklaringarna till att den vänster som till alldeles nyligen fungerat som den ena eller andra stalinistiska byråkratins papegoja i skenet av den kris som drabbat deras ledstjärnor parallellt med imperialismens kris, plötsligt börjar ifrågasätta själva marxismen i samma andetag som de börjar kritisera eller ifrågasätta stalinismen. Detta blir desto naturligare som stora delar av denna vänster byggts upp av vänsterintellektuella som på grund av sitt sociala ursprung inte på samma sätt som de stora arbetarmassorna är dömda till en speciell plats i produktionen alternativt massarbetslöshet. Därför är det inte heller konstigt att den europeiska nyvänstern (fr.a. maoistpartierna och grupper som sympatiserade med KKP, även om de inte erkändes någon plats i m-l-rörelsen) under trycket från 180-graderssvängningen i Beijing, i kombination med oförmågan att utgöra ett politiskt alternativ till Moskvapartierna och socialdemokratin, började leta efter ersättningar, nya friska världsbilder och ledstjärnor eller helt enkelt smet in bakvägen in i de traditionella masspartierna och gjorde avbön för sina tidigare synder.

Exemplen från vårt eget land är tillräckliga. Vi har Klas Eklund som under loppet av några år färdades genom KPml(r) och SP, för att slutligen göra en blixtkarriär inom SAP, där han idag räknas till åtstramningsarkitekten Feldts närmaste rådgivare. Vi har ”vår egen” Bo Gustafsson, vars öde jag förmodar alla har följt. Vi har Förbundet Kommunist, vars småborgerliga impotens i och för sig alltid varit iögonfallande, vars ledare numera återfinns lite överallt.

Anders Carlberg är vanlig socialdemokratisk medlem och en rad andra har hamnat i Stockholmspartiet eller tillsammans med Gharton i Miljöpartiet. Vi har akademikerna kring Zenit, som lägger ned hela sin energi på att komma på allehanda vänsterreformistiska ”modeller”. I Verkligheten bryr dom sig mindre. Eller var det någon som såg någon utvärdering av kampen i Malmfälten 1982-83 eller några bidrag i anslutning till Storkonflikten? Och så har vi miljöteoretikerna, som anklagade arbetarrörelsen för lyxstrejk under Storkonflikten. Den gemensamma nämnaren för alla dessa är att de funnit en nisch, omkring vilken de kan orera om något som de kallar ”marxismens kris”.

Sveriges Kommunistiska Parti

SKP har inte upplösts såsom Förbundet Kommunist, men det är ett faktum att vi står inför en inre upplösningsprocess. SKP är mindre än någonsin värdig sitt namn. Vi befinner oss i krisens smältdegel på samma sätt som hela den europeiska nyvänstern och maoismen. I en tid då alla måste använda sin energi på att delta i och vägleda kampen mot den imperialistiska offensivens centrala och avgörande delfronter, ägnar vi oss åt allehanda moraliska och sociala bismyntom, precis som det anstår en grupp av småborgerliga idealister. Kanske kan det tillfredsställa någon eller några att vi ägnar spaltmetrar i Gnistan åt diskussioner om hur vi ska rädda familjen eller hur alkoholmissbruket ska kunna stävjas eller hur en alternativ och samtidigt realistisk budget ska se ut. Och ännu några fler känner väl tillfredställelse, frågan är bara vilka, över att höra hur förträfflig den borgerliga demokratin är och hur vi ska försvara oss mot ryssen.

Frågan är om det är dessa frågor som ska ställas i centrum. Jag förnekar inte att flera av dessa frågor är viktiga, men jag upprepar: är de centrala? Kommer familjerådgivning att föra kampen mot imperialismen ett enda steg vidare? Kommer kampen för motbok att göra det? Nej, det som för kampen vidare är att verka för en aktionsenhet i kampen mot rustningarna, arbetslösheten, reallönesänkningar, attackerna mot fackföreningarna, sociala nedskärningar etc. Det är någonting annat än Franciskanerordens missionspredikningar och moralism.

För vi kampen mot kapitalismen vidare om vi ställer frågan om Sveriges nationella oberoende i centrum? Svar: nej! I stället hjälper vi borgarna att upprätthålla skenet av att ”vi alla sitter i samma båt”, att ”vi är ett enat folk som med flaggan i topp ror krisen i hamn genom konkurrensfördelar på världsmarknaden”. Och har vi en gång accepterat det, ja, då är inte steget långt till att ta ansvar för den imperialistiska krisen och ”fördela eländet rättvist”.

Stalinismens och socialdemokratins historia (och deras vänsterreformistiska avkommor) säger mer om detta än tonvis med akademiska avhandlingar om alternativa budgetar eller spaltkilometrar av journalistik som går ut på att visa hur folkliga och sympatiska vi är, när vi bryr oss om en viss lokalbefolknings när- och särintressen.

Vi kan inte lösa vår kris om vi inte gör upp med två fenomen som allt mer börjar utgöra grunden för hela vår verksamhet och det är nationalismen och moralismen. Dessa två komponenter har blivit de enkla ersättningar som vi ställer i förgrunden p.g.a. oförmågan att gå till botten med vårt ursprung ur den stalinistiska världsrörelsen i allmänhet och KKP i synnerhet, vilket öppnat dörren för vårt deltagande och opportunistiska förhållningssätt till diverse avhoppares utläggningar om ”marxismens kris”. Men ”marxismens kris” har i själva verket sin grund i arbetarorganisationernas byråkratisering och kapitulation för imperialismen. Marxismens kris, det är när socialdemokratin 1914 slöt upp bakom sin egen borgarklass, den tyska revolutionens nederlag på 20- och 30-talet, byråkratiseringen av Sovjetunionen och utkristalliseringen av stalinismen; nederlaget i Chile 1973 osv. Det är alltså inte en teoretisk kris, utan en ledarskapskris som har sociala rötter.

I den mån man begränsar sig till 70- och 80-talet, så är det egentligen en kris som måste lokaliseras till de vänstergrupper som växte fram ur student och ungdomsradikaliseringen på 60-talet och inte en kris för den marxistiska teorin.

Både vår nationalism och moralism är faktiskt en effekt av att vi p.g.a. vår egen svaghet i samband med kulturrevolutionens bländande kaskader, som vid ett ytligt betraktande föreföll vara en brott med det förstelnade Sovjetsystemet, kastade oss i armarna på en byråkrati som omfattade både nationalismen och moralismen. Och vi har fortfarande inte frigjort oss från dessa mao-stalinismens ideologiska hörnstenar. Tvärtom!

Den ursprungliga dogmen om de heliga ledarna i Beijing, som vi idag ifrågasätter, har ersatts av den heliga dogmen om det nationella oberoendet – en dogm som överordnas alla andra principer och framför allt principen om vårt strategiska mål: socialismen. Rättare sagt har denna sistnämnda dogm befriats från ett främmande hölje, så att den nu kan blomma ut i all sin prakt. Detta har naturligtvis inget besläktat med den klassiska marxismen, så som den tog form inom Första Internationalen, inom Andra Internationalen och inom Komintern innan Lenins död(därmed har jag inte sagt att det var Lenins död som gav upphov till den påföljande urartningen). Där sökte man formulera ett program för arbetarnas erövring av makten, som utgick från motsättningen mellan arbeten och kapital, revolution och kontrarevolution.

Samma sak med moralismen. Den kinesiska ledningens brist på marxistisk analys överhuvudtaget och ett socialt betingat ointresse av att göra en marxistisk analys för att formulera en revolutionär kamplinje, visade sig inte minst i karakteriseringen av Sovjetunionen. Faktum är att "Hitler-fascistisk diktatur" eller "alla folks värsta fiende" är raka motsatsen till en materialistisk analys och karakteristik av ett socialt och historiskt fenomen som sovjetbyråkratin. Till sin struktur påminner de om ett oförrättat barns indignerade känsloutbrott. Men eftersom man återopade sig på marxismen tvingades man åtminstone ge skenet av att ha tillämpat en marxistisk metod. Vi gjorde samma sak. Till slut trodde många av oss själva att vi lyckats klä vårt moraliska avståndstagande i en passande teoretisk dräkt som var vattentät, dvs den spelade på alla moraliska fördomar som imperialismen grundlagt och underhållit i årtionden. Vad värre är att många fortfarande tror att det är så, vilket gör att vi idag står rustade med två centrala och övergripande riktlinjer (bortsett från moralismen, som dock ger färd åt båda), nämligen nationalismen och anti-sovjetismen. Utifrån det bör vi inte bara, utan ska vi alliera oss med Moderaterna. Det är vår plikt! Alternativet är att sluta oss till högern inom SAP, som åtminstone driver på i rätt riktning. Vi måste i konsekvensens namn vara absoluta motståndare till strejker, såvida de hotar eller skadar enheten inom "fosterlandet". En generalstrejk i ett förkrigsåge måste bekämpas som en sovjetisk femte kolonn.

Nej kamrater – vi måste gå en annan väg. Vi måste återvända till det som en gång gjorde att vi beslutade oss för att bygga ett nytt ledarskap, som ju grundade sig på insikten att det imperialistiska systemet måste störtas genom oförsonlig kamp mot borgarna och deras agenter inom arbetarrörelsen. I Sverige fr.a. socialdemokratien. Samtidigt måste vi göra upp med vårt stalinistiska förflutna utifrån marxistiska utgångspunkter. Vi börjar lämpligtvis med ett svar på den allmänna krisen runt om oss.

A1. Krisen

Mänskligheten står inför sitt avgörande. Den världsomspännande krisen har framkallat en situation som saknar motstycke i historien. I takt med samhällets förfall gör barbariet²⁷ ett triumfartat återtåg på den historiska scenen:

---

²⁷ Barbari = icke civiliserat samhälle

- I de västliga industriländerna närmar sig arbetslösheten 40 miljoner officiellt registrerade.[1.1]
- Över 400 miljoner människor lider av undernäring. Ytterligare hundratals miljoner står på randen till en svältkatastrof.[1.2]
- Sedan 2:a världskriget har 145 lokala krig utspelats till följd av olösta sociala och nationella motsättningar. Under 80-talet avsätts värden motsvarande 5850 miljarder svenska kronor per år till krigsförberedelserna och bara under 1982 var 45 länder indragna i krigshandlingar.[1.3]
- I den internationella konkurrensens kölvatten drar rovdriften fram, med skövling av skogar, förstörelse av viktiga ekologiska system, uttunning av ozontäcket, de stora havens utnyttjande som soptippar, landsbygdens förvildning och städernas förslumning etc. [1.4]
- Det politiska förtrycket överträffar alla tidigare nivåer. Miljarder människor tvingas till tystnad och underkastelse genom polisiärt och militärt våld.[1.5]
- Levnadsstandarden för breda folklager pressas drastiskt tillbaka, i form av både urholkade reallöner och försämrad social service.[1.6]

Det här uttrycker inte något naturvuxet eller oundvikligt steg i samhällets utveckling. Det är tvärtom resultatet av det imperialistiska systemets sönderfall. Grunden har ryckts undan för det borgerliga klassherraväldet och försatt alla dess förvaltare respektive anhängare i en mer eller mindre akut dödskamp. Det är den grundläggande orsaken till krisen.

Den internationella lågkonjunkturen 1975 inledde en ny fas av imperialismens kräftgång. Efterkrigstidens ekonomiska expansion övergick i en allmän depressiv utveckling. Därmed avväpnades det imperialistiska borgerskapet sitt viktigaste kampmedel mot de upproriska massorna – den ekonomiska tillväxten och dess utrymme för sociala reformer. Systemets inneboende motsättningar blottlades. Det visade sig

att den imperialistiska ”välfärdsstaten” blott var en episod²⁸ inom ramen för systemets historiska nedgång.

att halv/nykoloniernas begynnande industrialisering aldrig kunde få ett verkligt genombrott inom ramen för den kapitalistiska världsmarknaden och det fortsatta beroendet till imperialismen.

att de stalinistiska regimerna i Sovjet, Östeuropa, Kina, Indokina, Nordkorea och på Kuba inte kunde övervinna planekonomiernas byråkratiska deformation²⁹ genom utbyte med imperialismen (handel, koncessioner, krediter, teknologi etc).

Det är den bakomliggande förklaringen till det skärpta världsläget efter USA:s nederlag i Vietnam 1975. Det imperialistiska borgerskapet och dess medlöpare i arbetarstaterna och de halv/nykoloniala staterna står inför väsentligt ökade svårigheter att hålla tillbaka de revolutionära och framåtsträvande massorna. De enda återstående medlen de har att tillgå i kampen om makten är bomben, splittringsmanövrer och politiskt förtryck, riktat mot arbetarklassen och förtyckta folk.

* * *

Varför blev det kris? Till grund för det imperialistiska systemet ligger den *kapitalistiska varuproduktionen*. Det betyder produktion av profit genom lönarbetet. Varan produceras med det enda och bestämda syftet att förmedla ett överskott åt kapitalägaren, varför produkterna bara

²⁸ Episod = tillfällighet

²⁹ Deformation = missbildad, vanställd etc.

är av betydelse såvitt de som bruksvärde också är bärare av profit. Berikandet av kapitalistklassen genom utvidgandet av kapitalet är produktionens drivkraft. Den allmänna krisen uppstår när denna värdeförmering avstannar, dvs när profiterna blir otillräckliga för att försörja en fortsatt utvidgning av produktionen på samhällslig nivå.

Profiten uppstår ur arbetarnas obetalda arbete. Genom att ständigt minska den delen av arbetsdagen som ersätter arbetskraften kan kapitalisten göra sin produktion billigare och följaktligen få ut en större profit på marknaden. På så sätt kan han dessutom erövra större marknadsandelar på bekostnad av andra kapitalister och därmed ändå större profit nästa period. Varje kapitalist är också medveten om, att hans egen överlevnad beror på om och hur han lyckas med detta, även i förhållande till andra grupper av kapitalister som gör anspråk på profiten (banker, handelskapital etc). [1.7]

Kapitalismen kännetecknas därför av en oavbruten strävan att öka arbetarnas obetalda arbete. Den viktigaste metoden är att öka arbetsproduktiviteten, vilket fr.a. görs genom att mekanisera produktionen. Det leder till att antalet produktiva arbetare – de som producerar varor – tenderar minska. *Ju längre denna utveckling gått, dvs ju högre arbetsproduktiviteten redan är, desto mer måste det obetalda arbetet öka av varje nyinvestering för att den överhuvudtaget ska vara meningsfull.* Det här leder förr eller senare till att summan av profiterna inte längre är tillräcklig för att livnära alla de konkurrerande kapitalen. Därmed har kapitalismen drabbats av en absolut överproduktionskris, som framträder i form av det enskilda kapitalets överkapacitet eller överfyllda varulager, men bakom vilket döljer sig en överackumulation av kapital i förhållande till utsugningsgraden av de produktiva arbetarna. [1.8]

I och med att kapitalismen är produktion av profit, där mänskliga behov bara kan tillfredsställas så länge det är förenligt med kapitalets expansion, utlöser den sjunkande lönsamheten en kedjereaktion på samhällets alla områden. Marknaden krymper till följd av industrins minskade efterfrågan på råvaror, maskiner, insatsvaror och arbetskraft, vilket också reducerar den köpstarka efterfrågan på konsumtionsvaror. Med början i industrin sprider sig ekonomins förlamning till handeln, transportnäringen och servicesektorn. Utveckling vänds i avveckling.

A2. Senimperialismens upp- och nedgång

Under sin utveckling har kapitalismen skapat sinnrika former för att motverka produktionsanarkin och profitskranken. Med början i aktiekapitalet, följt av karteller och kapitalexport, därefter industri- och bankkapitalets sammansmältning, har borgarklassen slutligen tvingats utveckla den statliga interventionspolitiken³⁰ och de övernationella organen i sin kamp för att motverka sjunkande lönsamhet, marknadens otillräcklighet och nationalstatens tvångströja. Bakom det döljer sig den sammanbrottstendens som framkallats av monopolen och som gestaltat sig i det imperialistiska systemet. Trots sin enastående uppfinningsrikedom och bitvis framgångsrika lösningar har dock det grundläggande draget av krig och revolutioner oavbrutet förstärkts under hela den innevarande epoken.

Efter utgången av 2:a världskriget var det bara USA som hade kraft att omgestalta det imperialistiska systemet i den riktning som krävdes. Överenskommelsen i Bretton Woods³¹ 1944 och Marshallplanen³² 1947 markerar en vändpunkt. Bildandet av EEC/EG tio år senare hör till

³⁰ Intervention = ingripande

³¹ Bretton Woods = En överenskommelse som slöts mellan 45 allierade stater i Bretton Woods, New Hampshire (USA) i juli 1944. Den innebar att man övergav guldmynntfoten till förmån för ett internationellt valuta system där endast dollarn behöll sitt värde i guld, medan övriga valutor förhöll sig till dollarn. USA-dollarn blir sålunda internationell valutaenhet.

³² Marshallplanen . Ekonomiskt återuppbyggnadsprogram för Västeuropa under perioden 1948-52, lanserat av den amerikanske utrikesministern George Marshall. Hjälpen omfattade 12 miljarder dollar, av vilka de största

samma bild, även om samordningen också återspeglar återupprättandet av den europeiska profilen. Bakom dessa åtgärder döljer sig den statliga interventionspolitiken på basis av de multinationella storbolagens behov. Den tredje teknologiska revolutionen gavs utrymme för sitt definitiva genombrott i varuproduktionen (atomenergi, elektronik, transistorer, jetmotorn, cybernetik etc).

Lönsamheten hade visserligen återupprättats redan genom fascismen respektive världskriget och krigsindustrin hade fungerat som experimentverkstad för den teknologiska omvälvningen, men för att blomma ut krävdes ett internationellt system som sträckte sig utöver 30-talets protektionistiska³³ nationalstater, guldmynstfoten och därmed förknippade uppstyckning av världsmarknaden. 30-tals systemet hade kväst den tredje teknologiska revolutionen. Bretton Woods och Marshallplanen förhindrade en sådan katastrof. Det enda som återstod för en snabb återuppbyggnad av det imperialistiska systemets moderländer var ett stopp på den revolutionära massuppsving som skakade hela den europeiska kontinenten. Där inte imperialismen själv lyckades rikta dödsstöten mot massornas mobiliseringar bistod de socialdemokratiska och stalinistiska ledarskapen genom avledningsmanövrer och klassarbete[2.1]. Grunden hade lagts för ytterligare en etapp av imperialistiskt världsherravälde.

Detta system, där de multinationella storbolagen framkallat statlig intervention och övernationella organ, bildar inte bara ramen för efterkrigsexpansionen utan också den efterföljande depressionen. Skillnaden är att det vänds i sin motsats. Samma former och metoder som utvecklades för att möjliggöra uppgången visar nu en påtaglig tendens att på det ena eller andra sättet förvärra krisen:

FÖRÄNDRINGEN AV ARBETSPROCESSEN: Efter de första årens intensiva återuppbyggnad kännetecknades senimperialismen av en expansion på bredden genom uppkomsten av nya branscher och varugrenar, som härstammade ur den tredje teknologiska revolutionen. Det innebär att kapitalackumuleringen ännu så länge sker på basis av att ständigt fler arbetare dras in i varuproduktionen[2.2]. Men i likhet med föregående teknologiska revolutioner medförde den tredje även en omvälvning av arbetsprocessen. Den redan höga mekaniseringen utvecklades *i riktning mot* fullständig automation. Expansionen byggde således på ett växande antal industriarbetare, samtidigt med en ändå snabbare tillväxt av maskinparken och mekaniseringen[2.3]. Resultatet blev till en början ett kolossalt uppsving i lönsamheten.

Under andra halvan av 60-talet började den tredje teknologiska revolutionen tömmas på sina lukrativa³⁴ tillgångar [2.4]. Samtidigt minskar tillgången på obunden arbetskraft – något som inte ens kunde hävas av den stora folkinvandringen från halv/nykolonierna och imperialismens randstater. Den extensiva³⁵ marknadsexpansionen avlöses av den intensiva, med dess förfining av tekniken, intensifiering av arbetet, förbilligandet av varorna genom stordrift, korta modetrender etc. Tonvikten förskjuts från kapitaltillväxt ”på bredden” till kapitaltillväxt ”på djupet”[2.5]. Mekaniseringen och jakten efter produktivitetshöjande åtgärder ökar språngartat. Likaså kapitalkoncentrationen[2.6]. Till en början motverkas därigenom den avtagande lönsamheten, men efterhand blir effekten den motsatta. Dels därför att prestationslönesystemet (tidsstudier, MTM, ackordsarbete m.m.) redan drivits så långt att produktionen börjar störas av personalomsättning, sjukfrånvaro, maskning och t.o.m. aktiva protestaktioner[2.7]. Men fr.a. för att produktiviteten inte ökat i en takt som kompenserade den kapitaltillväxt och minskade arbetarstäm som åtföljde mekaniseringen.

---

beloppen gick till Storbritannien, Västtyskland, Frankrike, Italien och Nederländerna. Sverige fick 107 miljoner för att övervinna bristen på dollar.

³³ Protektionism = skydda, avstänga.

³⁴ Lukrativ = inkomstbringande, fruktbar

³⁵ Extensiv = vitt utbredd, utsträckt

Resultatet blev en energisk kamp för att övergå från mekanisering till automatisering av arbetsprocessen. Mikrodatorns födelse 1971 fungerar härvidlag som en extra sporre. Ty, det gäller att rationalisera alla led från varans framställning till dess försäljning. Följdriktigt är det industri-, transport- och handelsföretagen som bildar den stora kundkretsen på datormarknaden, efter det att kontoren och administrationerna redan rationaliserats under stordatorgenerationen[2.8].

För industrins del handlar denna övergång om att undanröja maskinbetjäningens manuella huvud- och sidoverksamheter, som kännetecknar mekaniseringens sista fas. Detta kräver både maskinens självstyrning efter ett förutbestämt program och de enskilda verktygsmaskinernas sammanfogning till ett system av automatiskt löpande produktion. Det var inte nödvändigt med vare sig elektromekanisk databehandling (hålremсор, hålkort etc) eller elektroniken (datorn). I princip erfordrades bara verktygsmaskinens utveckling och löpande bandet, såsom förbindelselänken mellan de enskilda maskinerna. Men i och med att den framrusande överproduktionskrisen hotade alla sektorer måste automationen även anpassas till komplicerade produktionsprocesser. Därmed bryter elektromekanisk och elektronisk databehandling igenom för styrning och reglering av enskilda maskiner.

Med de numeriskt styrda verktygsmaskinerna och digitaltekniken i den elektroniska datorn får det ”automatiska produktionssättet” sin verkliga formbestämning. För det första blir därmed informationsframställningen och -bearbetningen samt deras översättning till direkta styrpulser avsevärt automatiserat. För det andra kan maskinerna själva överta förberedelse- och sidoverksamheterna.

Kapitalets ojämna jakt efter metoder för att rationalisera arbetsprocessen och produktionen överhuvudtaget är tvångsmässig. När de många kapitalen var och en för sig, tillgriper ökad mekanisering och automation för att motverka avtagande lönsamhet – en rationell åtgärd sett utifrån det enskilda kapitalet – är de ovetande om vilken effekt det får på kapitalet överlag. Tillfälligt ökad lönsamhet för det ifrågavarande kapitalet övergår i en skärpt lönsamhetskris så snart försprånget hämtats in av konkurrenterna i den fortlöpande rationaliseringsprocessen inom kapitalet överhuvudtaget. Ty, ju större del av totalarbetsdagen som redan åtgår för att reproducera³⁶ värdet av maskiner, byggnader, råvaror och andra insatsvaror, desto mindre del återstår för att, utöver ersättningen för arbetskraften (lönen), utvinna ett obetalt arbete (profit). [2.9]

STATLIG INTERVENTION: Under efterkrigstiden har den statliga sektorn genomgått en språngartad tillväxt[2.10]. Vid sidan av den borgerliga statsmakten – polis-, militär- och rättsväsende – har det uppstått en mångfald institutioner och organ, vilka sammantaget bildar den *ingripande socialstaten*. Under senimperialismen måste staten, utöver sin roll som borger-skapets vålds- och ordningsmakt, ständigt utvidga sin verksamhet för att säkerställa kapitalets fortlevnad. Endast staten, som står utanför konkurrensen och kravet på maximal lönsamhet, kan ta på sig en rad kostnadskrävande och stora uppgifter som är nödvändiga för kapitalets expansion.

Så vitt saker och ting måste utvecklas för att säkra produktionen på en ständigt högre nivå, men detta inte kan ske *genom* kapitalackumuleringen, måste någon annan genomföra det. Staten är totalkapitalisten, som växer på basen av de medel som överförs från kapitalackumuleringen via skatter och andra avgifter och måste därför använda dessa medel för att grundlägga en stegrad kapitalackumulering:

- **Infrastrukturen** (järnvägar, vägar, vatten, avlopp, tele etc) kan endast undantagsvis *upprätthållas* och utvecklas genom kapitalackumuleringen. Men de är å andra sidan nöd-

---

³⁶ Reproducera = återskapa, återge

vändiga materiella betingelser för dess fortskridande. Endast staten är i stånd att organisera dessa verksamheter på vinst och förlust.[2.11]

- **Arbetskraften** måste omstöpas och anpassas till nya krav. Den tilltagande arbetsdelningen och specialiseringen kräver ett växande utbildningssystem
Den monopolistiska konkurrensen nödvändiggör obrutna produktionsflöden, vilket förutsätter skifts- och ackordsarbete. Arbetskraftens fysiska och psykiska förslitning tilltar och med det ökar riskerna för produktionsstörningar. Mot den bakgrunden uppstår den stora hälso- och sjukvårdsapparaten
Dessutom måste arbetskraften vara tillgänglig och därför frigöras från hemmets improduktiva band. Barndaghem, åldringsvård och behandlingshem organiseras.[2.12]
- **Rustningssektorn** utgör inte bara den pulserande ådern i den imperialistiska statens krigsförberedelser. Den är också det klassiska exemplet på hur den ingripande socialstaten mobiliserar vilande eller outnyttjat kapital. Genom beställningar från staten kan lönsam produktion organiseras. Arbetskraften avger obetalt arbete till rustningsproducenten och han i sin tur beväpnar den imperialistiska staten. I den grad varorna exporteras berikas nationalhushållet[2.13].

Men rustningsindustrin reproducerar inte kapitalet. Inget kan produceras med vapen och vinstalstrande arbetskraft lever inte på vapen. Rustningarna konsumeras tvärtom improduktivt. Deras värde ingår inte i en fortsatt produktionsprocess. Det förintas. Vapenexporten ändrar inte på detta, utan gör bara att verkan flyttas upp på internationell nivå.[2.14]

- **Forskningen** i företagens laboratorier och produktutvecklingsavdelningar syftar till att förverkliga en utvidgad kapitalackumulation. Deras uppgifter kan indelas i två huvudområden: dels utveckla teknik för att rationalisera arbetsprocessen, dels framställa varutyper för erövring av nya marknader. Företagens ”forskning” kommer således in på ett relativt sent stadium[2.15]. Dessförinnan måste grundforskningen upptäckt de rön som ska realiseras³⁷ i företagen. Den kan sällan förbindas med kapitalackumulationens omedelbara behov – skapandet av profiter. Därför organiseras den i statens regi. Universitet och statliga forskningsanstalter bildar företagens vetenskapliga råvarukällor[2.16].
- **Statligt företagande** sker huvudsakligen i två former. Antingen för att igångsätta kostnadskrävande projekt (t.ex. vattenkraft, kärnkraft) eller för att nationalisera kapitalets skulderövertagande av förlustbringande och skuldsatta bolag). I regel privatiseras de så fort de uppvisar långsiktig lönsamhet[2.17]. Undantaget är vissa typer av råvarutvinning, vars vinster antingen realiseras i senare privatägda förädlingsled eller används för att subventionera³⁸ det privata kapitalet på andra områden[2.18].

Under efterkrigstidens två första decennier finansieras den statliga expansionen både via lönarbetarnas inkomster och företagens stigande vinster – även om lönarbetarna står för den absoluta merparten[2.19]. Från 60-talets andra hälft tvingas dock lönarbetarna bära en allt större börda. Hädanefter döljer den statliga expansionen en målmedveten omfördelningspolitik från arbete till kapital. Å ena sidan sänks bolagsskatterna samtidigt som inkomstskatterna ökar lavinartat (statlig, kommunal och landstingskommunal) och indirekta skatter införs (oms, moms)[2.20]. Å andra sidan börjar en utveckling inom vilken de statliga utgifterna anpassas till en kapitalism i kris. I stagnationsekonomin kölvatten ökar kraven på att statens medel ska användas mer direkt för att stimulera den inhemska marknaden. Genom ATP ökas bostadsbyggandet och därmed efterfrågan mot fr.a. metall-, byggnads-, och trävaruindustrin; rustningsbeställningar ökar efterfrågan också mot maskin- och transport-

³⁷ Realisera = förverkliga, verkställa

³⁸ Subventionera = stöd, understöd

medelsindustrin; uppbygget av sjukvården drar med sig instrumentindustrin och läkemedelsindustrin; datoriseringen av de statliga verken riktar sig mot elektronisk industri etc. Ämnesomsättningen mellan kapital och stat intensifieras.

I ljuset av nedgången 1975 uppstår för första gången starka krafter för en direkt nedrustning av socialstaten. Depressionsekonomin har blottlagt att den statliga expansionen i verkligheten dragit undan en stor del av samhällets resurser från kapitalbildningen. Det enorma skattetrycket trissar upp arbetarnas lönekrav räknat i kronor och ören, vilket späder på den sjunkande lönsamheten. Skattetrycket äter upp utrymmet mellan lön och profit och hotar på så sätt kapitalackumuleringen. Staten – totalkapitalisten – måste anpassa sig till de nya villkoren för kapitalets vidmakthållande[2.21].

INFLATIONENS POLITISKA EKONOMI: Till skillnad från mellankrigstiden, då t.ex. Sverige hade 11 år med prissänkningar och bara nio år med prishöjningar, kännetecknas efterkrigstiden av permanent inflation, med regelbundna pristopp i anslutning till konjunkturbottarna. Den huvudsakliga källan till inflationen är industrikrediter som saknar täckning i producerade värden.[2.22]. De användes till lageruppbyggnad, tidigareläggande av investeringar och realiserandet av monopolprofiter. Senare har regeringarnas skuldsättning för offentliga åtaganden gentemot kapitalet spätt på denna inflationsspiral[2.23]. Dessa krediter och bidrag utgör ett stort tillskott till vinsterna. Denna typ av omfördelningspolitik verkar genom priset på konsumtionsvaror som arbetarna måste köpa för sitt uppehälle[2.24].

Sålunda betalar arbetarna krediter såväl som subventioner och inflationen visar sig i själva verket vara en omfördelning av verkliga värden[2.25].

Inflationspolitiken var ett tämligen effektivt medel att häva konjunkturedgångarna så länge lönsamheten var stigande. Marknadens överhettning, och därmed förknippade orealiserade vinster, kunde besegras genom penningduschar. På så sätt utlöstes en ny fas i expansionsspiralen. Lönsamheten utjämnades på en ny och högre nivå.

Fr.o.m. andra halvan av 60-talet, då lönsamheten börjar avta och kapitaltillväxten inte längre kan försörja sig själv, *börjar* inflationen få en motsatt effekt. Kapital som passerat den magiska gränsen för lönsamheten kan genom krediter och statliga subventioner undvika konkurs och nedläggning. För andra fungerar statliga beställningar som ett skydd p.g.a. att de därigenom delvis avskärmar sig från konkurrensens tryck. Därmed bibehålls samtidigt den höga sysselsättningsnivån. Tillsammans med de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, som i sig uttrycker en omfördelning av värden *inom* det arbetande folket oavsett om det betalas via skatten eller försämrade köpkraft, leder detta till att kapitalet får avsevärt svårare att genomföra den nödvändiga omställningen av kapitalackumuleringen. Inflationen medför dessutom konstlade pålagor på exportpriserna och insatsvaror från andra länder fördrivas i takt med valutans värdeförsämring, vars skadeverkningar kan mätas i fr.a. den *real*³⁹ lönsamheten och utlandsskuldens ökningstakt[2.26].

Sammanfattningsvis åstadkommer således inflationen både en omfördelning av vinsterna inom kapitalet, till förmån för stora efterblivna kapital, och en omfördelning av resurser inom det arbetande folket, till förmån för utslagna arbetarskikt – utöver sin allmänna funktion att överföra medel från arbete till kapital. Detta ger upphov till en inhemsk marknadsexpansion, vilket för en tid förskjuter krisen genom att fylla ut tomrummet mellan kapitalets verkliga produktionskapacitet och dess avsättning på exportmarknaden. Krisens funktion som regulator eller reningskur för den överproducerade kapitalismen kan inte göra sig gällande.

³⁹ Real = verklig i motsats till inbillad eller fiktiv.

MULTINATIONELLT FÖRETAGANDE: Under senimperialismen utgör kapitalexporten ett av storfinansens viktigaste kampmedel för att stärka sig i den internationella konkurrensen. De multinationella företagen är det typiska uttrycket för att kapitalexporten under efterkrigstiden fr.a. går mellan imperialistiska stater, medan den under mellankrigstiden huvudsakligen gick till de koloniala besittningarna och halvkoloniala staterna. Bakom denna förändring döljer sig sammanbrottet för det klassiska kolonialsystemet, men också det faktum att allt fler branscher övergår till ”kapitalintensiv” produktion. Tillgången till billig arbetskraft blir inte lika avgörande och minskar i takt med produktionens mekanisering. Undantaget är vissa branscher inom råvarusektorn och andra arbetsintensiva näringar, som fortfarande med fördel exploateras⁴⁰ i halv/nykolonierna[2.27].

Varje framgångsrikt imperialistiskt bolag tvingas förr eller senare till utlandsetableringar, emedan expansion genom ”flykt” är dess enda utväg. De multinationella företagen kan därför betecknas som en ren formalisering av imperialismens fortskridande arbetsdelning och monopolisering.

Så länge det multinationella företaget motsvaras av en kraftfull inhemsk marknads-expansion, där tillväxten av kapitalet ökar snabbare än avflödet, är detta enbart stimulerande. Men från den stund storfinanserna använder det medlet för att undkomma sjunkande lönsamhet blir resultatet en åderlåtning av hemmamarknaden[2.28]

ÖVERNATIONELLA ORGAN: I enlighet med styrkeförhållandena efter kriget var det USA som dikterade och präglade villkoren för det framtida umgänget på världsmarknaden. Världens valutor skulle förhålla sig till dollarn enligt fasta kurser och den övriga imperialismen förband sig att underordna sig USA:s självskrivna hegemoni⁴¹ på världsmarknaden[2.29].

När omslaget kom under andra halvan av 60-talet förmådde emellertid Västeuropa respektive Japan snabbare och smidigare omstrukturera sig mot kapitalackumulation ”på djupet”, beroende på dels deras jämförelsevis moderna produktionsstruktur efter återuppbyggnaden, dels USA:s ökade engagemang i Indokina, som band upp stora resurser i världsmetropolen. Följden blev att Bretton-Woods systemet havererade mot slutet av decenniet och en övergång mot flytande kurser inleddes 1971. Därmed börjar på allvar en uppstramning av det internationella frihandelssystemet. Valutapolitiken blir fortsättningsvis ett medel i konkurrensen om en stagnerande världsmarknad mellan de imperialistiska blocken (SDR, valutaormen, EMS). EG övergår från att vara en ren frihandelszon till att även fungera som en försvarsmur för den västeuropeiska ekonomin mot såväl Japan som USA[2.30].

KAPITAL- OCH ÄGARKONCENTRATION: Hela ovannämnda utveckling är djupt förankrad i monopolerna och storfinanserna. De monopolistiska finansgrupperna söker i det längsta förhindra mångmiljon eller miljardförluster genom karteller, exklusivavtal, nyetableringskontroll, prisavtal, lageruppbyggnad och underutnyttjande av produktionskapaciteten. Ömsesidigt sammanflätade genom gemensamt ägande och personalunioner driver de en oförtrutlig kamp för att rädda sina tillgångar[2.31].

Detta upphäver inte konkurrensen, utan flyttar upp den på en högre nivå. I Sverige är storfinanserna förgrenad i å ena sidan Skandinaviska Enskilda banken och å den andra Handelsbanken. Enligt var och en av dessa sammanslutningar är det den andra som ska stå för kalaset. Krisens renande effekt, med dess mångmiljardnota, söker man lägga över på motpartens konto.

⁴⁰ Exploatering, här i betydelsen *utvinna*.

⁴¹ Hegemoni = överhöghet, dominans

Staten griper in som kapitalets eget samvete genom miljardrullning till krisbolagen. Regeringarna medverkar aktivt i regleringen av styrkeförhållandena. Obotliga företag köps upp mot god ersättning i den ena eller andra formen, medan livsdugligt och framåtsträvande kapital stimuleras genom investeringsfonder och frikostiga krediter.

* * *

Sälunda utvecklar den expansiva senimperialismen ett system som redan vid slutet av 60-talet ärt utlevat och omvandlas antingen till en bromskloss för en kapitalistisk lösning på krisen (socialstatens sammansättning, inflationen, dollarn som internationell valuta, ägarkoncentrationen etc) eller rent utav förstärker krisen (automatisering, rustningsindustrin, multinationellt företagande m.m.).

Konjunktur nedgången 1975 blottlägger detta. När regeringarna efter chocken tillgrep de sedvanliga medlen fick de ett oväntat resultat: en inflationstakt på mellan 10 och 20%, förstärkt stagnationstendens på marknaden, 'sjunkande industriproduktion, ömsesidig skuldsättning, massarbetslöshet och – vilket var det avgörande – fördjupad lönsamhetskris[2.32]. Under tiden de traditionella metoderna utnyttjades till bristningsgränsen uppstod följdriktigt en håll debatt bland företrädare hört det imperialistiska borgerskapet. En genomgripande omvandling av systemet ställdes på dagordningen[2.33].

A3. De mest utsatta sektorerna

Precis som fallet är med människokroppen avslöjar den sjuka samhällskroppen de olika organens och vävnadernas tillstånd och funktion. Den visar allmäntillståndet liksom de olika delarnas betydelse – vitala eller beroende. Samhällskroppen är dock en rent social företeelse, varför ödet för de olika delarna avgörs av deras historiskt bestämda plats i systemet. Det betyder, att om än krisen hela tiden har sitt centrum i motsättningen mellan arbete och kapital i de stora bolagen polariseras hela klassamhället, med å ena sidan de grupper som är direkt knutna till den imperialistiska storfinansen; å andra sidan de svagaste sektorerna som drabbas först och hårdast.

FÖRTRYCKTA GRUPPER: Kvinnor, ungdomar och invandrare är de grupper som sist dras in i expansionens malström. De får sin givna plats i okvalificerade yrken med jämförelsevis otrygga anställningsvillkor och låga löner. De blir också först improduktiva, dvs varken lönsamma eller livsnödvändiga för kapitalets reproduktion. P.g.a. av sin oftast svaga fackliga organisering blir de ett lättåtkomligt byte för kapitalets rationaliseringar[3.1].

UNDERUTVECKLADE REGIONER: Alla imperialistiska stater rymmer en underutvecklad region eller flera(USA/ New England, Italien/Sicilien, Spanien/Andalusien, Frankrike/Bretagne, England/Wales respektive Skottland etc). I Sverige representeras detta fenomen av Norrbotten.[3.2]

Regional underutveckling kan vare sig jämföras med tredje världens kolonier eller rätt och slätt förklaras som ett resultat av kapitalismens marknadslagar[3.3]. Den har istället sin grund i bristande tillgång på arbetskraft i *expansionens inledning* p.g.a. en försenad proletarisering av bönderna och andra småborgerliga skikt. Detta medför att kapitalet endast undantagsvis (utvinning av rika råvarutillgångar) söker sig till dessa regioner. De stora kapitalströmmarna går mot andra centra, där arbetskraftstillgången, infrastrukturen och marknadens närbelägenhet samtidigt är både orsak och verkan. Följden blir att de underutvecklade regionerna efterhand avfolkas och töms på sina samhälleliga resurser.

HALV/NYKOLONIALA STATER: Ända sedan det klassiska kolonialsystemets sammanbrott har länderna i ”tredje världen” utlovats en framtid inom ramen för den kapitalistiska världsmarknaden. Alltifrån FN:s pampiga biståndsprogram och ”gröna revolutioner” till planerna på en ny ekonomisk världsordning lanseras som vägen till de gamla koloniernas

frigörelse från underutveckling. Tonen i debatten reflekterar hur beroendet till imperialismen förstärkts och underutvecklingen fördjupats under tiden som avtalen undertecknats i FN-skrapan[3.4].

Utsugningen fortsätter genom imperialismens direktinvesteringar och det ojämna utbyte som blir resultatet av handeln. Till följd av den ensidiga råvarutvinningen och ständiga eftersläpningen på teknologins område, tvingas de f.d. kolonierna byta mer arbete mot mindre arbete på världsmarknaden. Resultatet blir en värdeöverföring till imperialismens förmån[3.5].

De statsbildningar som avlöst de koloniala administrationerna är halv/nykoloniala. P.g.a. den otillräckliga inhemska kapitalackumuleringen tvingas dessa regimer knyta sig till olika imperialistiska intressegrupper för att kunna hävda sig mot upproriska folklager och hungriga grannstater. Detta beroende är antingen direkt(t.ex. El Salvador, Argentina, Egypten, Sydkorea) eller indirekt(t.ex. Algeriet, Libyen, Angola, Iran, Nicaragua). De senare förenar en nationell självständighet med fortsatt beroende till imperialismen via handeln, penningssystemet och koncessioner⁴². Den gemensamma nämnaren för halv/nykoloniala regimer är dock att deras framgångar respektive bakslag, både ifråga om att kuva massorna och hävda sig i nykoloniala motsättningar och omfördelningskrig(t.ex. Peru-Ecuador, Iran-Irak, Etiopien-Somalia), är avhängigt graden av utbyte med imperialismen.[3.6]

Mot slutet av 60-talet och början av 70-talet tyckte man sig kunna skönja en begynnande ekonomisk och social utveckling i delar av denna sektor. Speciellt gällde det länder som exporterade olja (Saudiarabien, Iran, Irak, Mexiko etc) eller som av andra skäl tycktes genomgå en industrialisering(Sydkorea, Brasilien, ASEAN-staterna etc) [3.7]. Den var emellertid ensidigt beroende av efterfrågan från de imperialistiska staterna, vare sig det gällde industrins på olja och andra insatsämnen eller de köpstarka konsumenternas på grönsaker, frukt, kaffe etc. Krisen satte definitivt stopp för alla dessa förhoppningar. Efterfrågan sjönk och de imperialistiska regeringarnas och bankernas åtstramning medförde minskad biståndsverksamhet samt restriktivare och mer selektiv⁴³ kreditpolitik[3.81]. Råvarukartellerna börjar skakas av inre motsättningar och en rad stater hamnar i akuta betalningskriser, som imperialismen inte drar sig för att utnyttja, utan påtvingar de underutvecklade staterna hårdföra åtstramningsprogram[3.9].

När ekonomisk och social utveckling – trots alla lovord – inte längre visat sig vara förenligt med det rådande systemet, har regimerna i dessa länder återgått till hänsynslöst politiskt förtryck och obarmhärtig utsugning som enda återstående metoder för att bevara sin makt (Turkiet, Indien, El Salvador etc).

DE BYRÅKRATISERADE ARBETARSTATERNA: Krisen drabbar också de stater som brutit sig loss från den kapitalistiska världsmarknaden genom förstatligandet av ekonomins nyckelsektorer, produktionsresursernas organisering och fördelning enligt central-styrda planer samt det statliga monopolet på utrikes handeln – kort sagt, de byråkratiserade arbetarstaterna. De får det allt svårare att finnas avsättning för sina produkter i väst. Samtidigt har de imperialistiska bankerna blivit alltmer ovilliga att lämna stora krediter även åt dessa stater. Följden har blivit, att regimerna fått det allt svårare att tillskansa sig hårdvaluta (Dollar, D-mark, Schweizerfranc etc), som utgör förutsättningen för att få tag på kunnande och avancerad teknologi från väst. Därmed avslöjas trögheten och snedvridenheten i den byråkratiserade planekonomin. Frånvaron av ett folkligt massdeltagande i den ekonomiska och politiska beslutsprocessen samt den inkrökta nationalism som dominerar relationerna mellan arbetarstaterna[3.10] leder till att det ekonomiska systemet i sig självt är oförmöget att till-

⁴² Koncession = här menas tillstånd till utländskt kapital att exploatera inom det egna landet.

⁴³ Selektiv = I urval

räckligt utveckla produktivkrafterna. En sådan utveckling måste komma utifrån! När så produktivkrafterna stagnerar också i väst och inte längre det ekonomiska läget tillåter fortsatt utbyte stagnerar också den byråkratiserade planekonomin. Det härskande byråkratskiktets svar blir detsamma som i den övriga världen: åtstramning och ökad utsvettning av arbetskraften. Motsättningen mellan byråkratin och folket skärps.

Trots byråkratins misshushållning i Sovjet, Östeuropa, Kina, Indokina, Nordkorea och på Kuba innebär alltjämt planekonomin ett historiskt framsteg för folken i dessa länder. Det stora flertalet av dessa stater har börjat från en mycket låg utvecklingsnivå, varför levnadsstandarderna naturligtvis inte kan jämföras med t.ex. det imperialistiska Sverige. En riktigare måttstock är att jämföra situationen i grannstater som fortfarande verkar under kapitalistiska produktionsförhållanden: Rumänien eller Sovjetukraina med Turkiet eller Grekland, Kina med Indien, Kuba med El Salvador eller Mexiko osv.

Krisen i de högindustrialiserade regionerna i västra Sovjetunionen, Östtyskland, Ungern och Tjeckoslovakien är inte heller den av samma karaktär och djup som i den kapitalistiska världen[3.11]. Polen är undantaget som bekräftar regeln, eftersom den speciella skärpan i dess kris till mycket stor del åsamkats av skulderna till banker i väst. Det är inte fråga om minskad industriproduktion, tiotals miljoner arbetslösa, oavbrutna prisstegringar, nedläggning av tusentals företag, avfolkning av hela landsändar etc. Nej, den kännetecknas av slöseri, tröghet, oförmåga till förnyelse, förseningar och balansrubbingar, underproduktion och skev fördelning av konsumtionsvaror. Med andra ord: misshushållning och stagnation, men inte ekonomisk depression.

Till skillnad från kapitalistiska regeringar måste följaktligen regimerna ställas till direkt ansvar för situationen i dessa stater. De är inte underkastade några nedbrytande marknadslagar – systemet kräver inte profitmaximering – eller tvingade ta hänsyn till någon oåtkomlig liga av monopolkapitalister. De byråkratiserade arbetarstaternas kris är i själva verket en renodlad sådan, som har sin grund i byråkratins parasitära förvaltande av planhushållningen. Socialdemokratiska regeringar förvaltar sjuka produktionsförhållanden, medan den stalinistiska byråkratin missbrukar och kväver i grunden sunda produktionsförhållanden – det är skillnaden mellan förräderiet båda dessa ledarskap begår mot de mandat massorna en gång givit dom.

A4. Krisens renande effekt

Normalt innebär krisen en lösning på kapitalismens överproduktion. De inneboende motsättningarna bryter ut i öppen dager och förkroppsligas i å ena sidan konkurser och å andra sidan en omstrukturering av det livsdugliga kapitalet. Därmed utlöses ett förlopp som i princip ska återställa betingelserna för en ny uppgång

- Värdeförminskning och förintande av delar av totalkapitalet genom sjunkande marknadspriser.
- Utslagning av olönsamma företag med produktivitet under genomsnittet.
- Driftinställelser av produktionsanläggningar (fr.a. råvaruutvinning).
- Uppköp av bankrutta företag under värdet.
- Intensifiering av arbetet.
- Arbetsproduktivitetens stegring genom rationalisering.
- Sänkning av lönen under arbetskraftens värde.[4.1]

Förloppet äger strängt taget rum i industrin och drabbar övriga sektorer (handel, marknads- och penningväsende, staten etc). Omvänt återverkar de drabbade sektorerna på krisens för-

lopp. De kan försvåra eller underlätta, beroende på hur och i vilken utsträckning de anpassar sig.

Den ekonomiska politiken efter omslaget i slutet av 60-talet, och speciellt omkring nedgången 1975, förhindrade krisens renande effekt från att bryta igenom. Till följd av den inflationära omfördelningen av medel från arbete till kapital kunde industrin motverka den sjunkande lönsamheten trots underutnyttjande av produktionskapaciteten. Investeringar som förnyade det fasta kapitalet (maskiner, ny teknik etc) sköts på framtiden, dels därför att kapitalet inte längre eftersträvade någon generell höjning av produktionskapaciteten eftersom fullt utnyttjande redan vid rådande teknik skulle innebära försämrade lönsamhet, det därför att klyftan mellan avskrivningar och kostnaden för nyinvesteringar ökade till följd av både prisökningar på insatsvaror och de stigande räntorna, som bankerna tvingades upprätta för att hävda sig mot inflationen och i konkurrensen om en sjunkande lönsamhet[4.2]. Resultatet blev investeringsstrejk och stora rubbningar av konjunkturcykeln[4.3].

Det fasta kapitalets periodiska förnyelse bildar axeln i konjunkturörelsens upp- och nedgångar. Förnyelsen föregås av marknadens överhettning, varefter en ny uppgång inleds. Denna s k. konjunkturcykel har krympt från 1800-talets 10-12 år till efterkrigstidens 5-6 år. Förnyelsen äger först rum när det finns oskördade vinster att realisera genom en produktionsvolym som överstiger den som är möjlig vid fullt utnyttjande av produktionskapaciteten med gällande teknik. Det kräver en långsiktig expansion av världsmarknaden. Perioden 1975-79 kännetecknas dock av en i grunden stagnerande världsmarknad, överlagrad av en rekordinflation på mellan 10-20 % i de dominerande imperialistiska staterna. Följden blev att den ekonomiska aktiviteten inte längre bestäms av denna inre rörelse, utan av politisk-ekonomiska faktorer. Den inflationära återhämtningen 1976-79 avbryts av kriget mellan Iran-Irak och den därmed förknippade ”andra oljeshocken”[4.4] samt USA:s och Storbritanniens åtstramningsoffensiv. 1980-82:års ekonomiska förlamning visar tecken på att upplösas, åtminstone i vissa sektorer, som en effekt av OPEC:s prissänkningar och den protektionistiskt betingade återhämtningen i USA[4.5]. Det innebär inte att konjunkturcykeln helt slås ut. Det innebär oregelbundenhet och att den ekonomiska aktiviteten får en starkare anknytning till de omedelbara uttrycken för klasstriderna och den inomimperialistiska rivaliteten. Samtidigt måste det göras klart att den ”inre” konjunkturcykeln inte kan återuppstå förrän krisen fullgjort sin uppgift som reningskur för den överproducerade kapitalismen.

Inte heller under konjunktur nedgången 1980-82 renades marknaden från sitt bråte. Resultatet lät begränsa sig till en omfördelning av krisens bördor och en radikal förändring av styrkeförhållandena på den kapitalistiska världsmarknaden. De höga realräntorna i allmänhet och i USA i synnerhet har förskjutit tonvikten i den imperialistiska krisen. Dels har därigenom det parasitära draget förstärkts genom att finanskapitalet nu tilltvingar sig en större del av vinsterna[4.6]. Dels har därmed belastningen på de Halv/nykoloniala staterna väsentligt ökat i form av såväl mindre inkomster från råvaruexporten p.g.a. både lägre efterfrågan och sjunkande priser som den makalösa skuldbördan till imperialistiska banker[4.7]. Dessutom har avsevärda mängder kapital strömmat från Västeuropa till USA, både för att komma in på den amerikanska marknaden och för att få del av de höga räntorna. Det har gett upphov till en kolossal förstärkning av dollarkursen[4.8]. Sammantaget har sålunda konjunktur nedgången omfördelat krisens bördor från USA till övriga stater på den kapitalistiska världsmarknaden. Det är Västeuropa och ”tredje världen” som tvingas betala överskjutande delar av den amerikanska industrins krediter och det statliga budgetunderskottet. Ty, räntenivån och dollarkursen slukar överskottskapital och valutor från andra länder. Det var det och endast det som hindrade proppen från att gå ur den imperialistiska ekonomin hösten 1982. Först när USA skönjde resultatet av sina ansträngningar kunde hotet om handelskrig och en internationell finanskrasch tillfälligt avvärjas[4.9]. Den återhämtning som inleder 1983 snärjs dock av den

snara som amerikanska storfinansen hängt om halsen på övriga världsmarknaden för att klara sig själv, vilket undergräver fristen för det internationella frihandels- och kreditsystemet.

* * *

Krisen verkar samtidigt och ojämnt på ekonomins olika branscher och företag. Kapital som har ett försprång framför sina konkurrenter kan stärka sig på deras bekostnad.

Om denna lag översätts på internationell nivå står det klart att utgångsläget för varje stat bestäms av nationalkapitalets sammansättning. I stora drag gäller det att utveckla vinnarna och avveckla förlorarna. I annat fall flyr det livsdugliga kapitalet den skuldsatta och söndervittrande hemmamarknaden[4.10]. I Sverige representerar LKAB och AB Volvo typexemplen på sådana vinnare och förlorare. Med hänsyn taget till alla skillnader mellan råvaruproducent och färdig-varuproducent kan alltså följande skillnader konstateras i fråga om de båda bolagens överlevnadsstrategi i krisen:

- (1) LKAB fortsatte satsa på produktivitetsförbättringar genom arbetets intensifiering, medan Volvo tidigt hade en klar inriktning mot att åstadkomma samma sak genom robotisering och automation.
- (2) LKAB behöll sin branschmässiga ensidighet, medan Volvo redan tidigt drev en aktiv kampanj för att mångfaldiga sin rörelse genom att tränga in i nya näringsgrenar.
- (3) LKAB satsade på kvantitet enligt en uttalad prisstrategi, medan Volvo sökte anpassa sig till tidens förändringar. Volvos nya modeller hade mycket väl kunnat motsvarats av en förädling av järnmalm anpassad till energipriserna efter 1973, nya stålprodukter och förädlingssugnar etc.
- (4) LKAB stod fast vid sin inriktning att behålla och erövra marknadsandelar från betydligt starkare konkurrenter (Brasilien, Liberia, Kanada, Australien). Det fanns ingen motsvarighet till Volvos riktade expansion mot köpstarka grupper (lastvagnar till OPEC-länder och personbilar till medelklassen). Hade Volvo valt samma väg som LKAB skulle man slagit in på småbilsproduktion i konkurrens med japanerna.[4.11]

För varje stat gäller det att innesluta så många Volvo och så få LKAB som möjligt. Kapital-sammansättningen bildar på så sätt utgångspunkten för de imperialistiska staternas inbördes kamp. Den bestämmer också sprängkraften i krisens renande effekt. Storbritannien drabbas hårdare än Västtyskland av dess fjärrstyrande krafter – Sverige hårdare än Japan. Det innebär ett starkare behov av en radikal omstrukturering av kapitalet i länder med fler LKAB än länder med fler Volvo, vilket samtidigt betyder ett minskat utrymme för rent livsuppehållande krispolitik av Keynesiansk typ (subventioner, frikostiga krediter, statliga beställningar och uppköp, offentliga arbetstillfällen m.m.). Det gemensamma för alla regeringar är dock deras enträgna försök att stävja krisförloppet, för att gradvist anpassa sig till marknadens krav. Att helt släppa lös ”det naturliga urvalet” vore lika med självförintelse i den mellanstatliga konkurrensen.

Men även om krisens renande kraft bröt ut hämningsslöst och tilläts uträtta sitt smutsiga värv i alla imperialistiska stater samtidigt, talar ändå det mest mot ett nytt uppsving för det imperialistiska systemet liknande det efter 2:a världskriget. Det återstår inte längre några medel som kan bemästra systemets grundläggande motsättningar.

A5. Den senimperialistiska krisen utmanar kapitalismens historiska sammanbrott.

Redan första världskriget och ryska Oktoberrevolutionen klargjorde att mänskligheten trätt in i kapitalismens nedgångsperiod. Det borgerliga samhällets överlevnad krävde hädanefter inget

mindre än mänsklighetens gradvisa utplåning. Endast kriser och krig har kunnat återge det ruttnande produktionssättet nytt liv. Imperialismen har blivit kapitalismens existensform.

Men inte heller imperialismen kan hålla tillbaka de historiska utvecklingslagarna. Basen för systemet är på väg att vittra sönder och källorna till dess seglivade dödskamp sinar. Den nuvarande krisen äger rum inom ramen för slutstadiet av det kapitalistiska produktionssättets historiska nedgång:

- Omvälvningen av arbetsprocessen har lett till att basen för den kapitalistiska varuproduktionen hotas – det vinstalstrande merarbetet. Den absoluta minskningen av de produktiva industri- och transportarbetarna under de senaste femton åren kan inte förklaras som ett konjunkturfenomen rätt och slätt – även om den faktorn tillkommer efter 1975. Det är snarare resultatet av kapitalismens desperata kamp för att övervinna en starkt sjunkande lönsamhet på en redan mycket hög utvecklingsnivå av produktivkrafterna. Från det finns ingen återvändo. Det vore t.ex. omöjligt att försörja kapitalackumuleringen genom att skrota produktivitetshöjande maskiner och återgå till arbetsintensiv produktion.

Lönsamheten ska återupprättas och sedan livnäras från en källa som är på väg att tömmas! Det är senimperialismens första grundläggande dilemma.[5.1]

- Under den imperialistiska epoken har tekniska och sociala framsteg varit en förvriden framträdelseform för det globala⁴⁴ eländet. Den imperialistiska ”välfärdsstaten” har haft sin motsvarighet i slummens halv/nykolonier. I en aldrig sinande ström har värden överförts till imperialismen från de förtryckta folken. Det formella⁴⁵ självbestämmandet har besuttits av imperialismens marionetter med den påföljden att nedbrytning av jordbruk, boskapsskötsel, hantverk och småhandel gått i en snabbare takt än den inhemska industrialiseringen.

Kampen för frigörelse och återuppbyggnad har därför fått ett internationellt uppsving. Imperialismens manöverutrymme kringskärs. De småborgerligt nationella regimerna (Libyen, Algeriet, Angola, Iran, Nicaragua etc) utgör ett relativt hinder genom att försvåra kapitalets rörelsefrihet, medan de byråkratiserade arbetarstaterna direkt avskär stora områden från imperialismens intrång. Däribland Sovjetunionen och delar av Östeuropa, som innesluter en oerhörd industriell kapacitet och rika råvarutillgångar utanför imperialismens kontroll.

I samma veva som världsmarknadens geografiska stympning utplånas de sista 'resterna av den enkla varuproduktionen. Småjordbruk och hemarbete har omvandlats i industriella banor.

Arenan för kapitalbildningen och konkurrensen är mindre än någonsin. Det är senimperialismens andra grundläggande dilemma.[5.2]

- Skapandet av profiter är inte på en och samma gång utvidgning av produktionen – kapitalackumulering. För det krävs stigande lönsamhet till fullt eller nästa fullt kapacitetsutnyttjande. Från den stund lönsamheten avtar söker kapitalisterna berika sig på annat håll. Vinsterna används i spekulation. Värdepapper(obligationer, aktier etc), utlåning, ädelmetaller, fastigheter, närbelägen mark m.m. blir de nya investeringsobjekten. Kapitalet läggs i träda.

Därmed uppstår *möjligheten* att förbinda vilande eller potentiellt kapital med nya revolutionerande upptäckter, som för sin kapitalisering kräver stora och obundna penningkapital. Det gäller fusionsenergin och andra alternativa energikällor, metoder för utvinningen av havs-

⁴⁴ Global = här detsamma som världsomspännande

⁴⁵ Formell = här åsyftas alla de regimer som blott kontrollerar den inhemska stats- och våldsapparaten, men för övrigt är utelämnade åt imperialismens investeringar och ”bidrag”. Övriga inkomstkällor *kan inte* exploateras så länge man är underordnad den kapitalistiska världsmarknaden.

botten och rymden, system- och programutveckling inom datateknologin etc. Problemet är dock att förena all slags innovationer⁴⁶ med lönsamhet. När redan företagens produktutveckling visar en tendens att stanna av, så är det desto svårare att genomföra stora och djärva satsningar annat än i militärpolitiskt syfte (rymdfärjor och -laboratorier, laserteknik, underjordisk arkitektur, ballistik etc). Det kan förvisso förmedla teknologiska rön till industrin, men inte av sig självt vända lönsamheten uppåt. Därför uppstår den situationen att det vid sidan av det outnyttjade kapitalet reser sig en vildflora av outnyttjade vetenskapliga rön, vars användningsområden alltmer begränsar sig till rustningsindustrin.

Produktivkrafterna stagnerar. Det är senimperialismens tredje grundläggande dilemma.[5.3]

- Under senimperialismen genomgår kapitalet en internationell sammanflätning som kvalitativt överstiger mellankrigstiden och perioden innan första världskriget. Det internationella valutasystemet och samordningsorganen (EG, OECD, GATT, UNCTAD, IMF, BIL) uppstår och förstärks ur de multinationella bolagens behov och staternas ömsesidiga handelsberoende. Gränsen för denna internationalisering utgörs av nationalstaterna själva. En fullständig upplösning av dessa till förmån för en världsstat och -regering, som systemets drivkrafter faktiskt kräver, är omöjligt *så länge de svagare borgerskapen har kraft att hävda sig själva*. Världsstaten skulle betyda deras definitiva underordnande vis-à-vis sina mäktigare konkurrenter, oavsett om regeringen hade sitt högsäte i Washington eller Bonn. På ett omvänt sätt finns det ett utbrett motstånd från de starka staterna att tillmötesgå de svagas krav på en stor hemgift för att säkra deras respektive monopolfamiljers position inför giftermålet. Ingen erövrar för att förlora fördelar!

Därför är de imperialistiska nationalstaternas upplösning otänkbar annat än i skenet av en klyvning av världsmarknaden mellan Nordamerika och Västeuropa där den kontinentala enheten blir en ren självförsvarsåtgärd i motsättning till produktionens internationalisering. Detta sammantaget är senimperialismens fjärde grundläggande dilemma. [5.4]

B1. Imperialistisk offensiv

Krisen framkallar dels en skärpt konkurrens mellan kapitalisterna, dels en gemensam offensiv mot arbetarna och de förtryckta massorna. De imperialistiska staternas politik är därför ett motsatsernas spel mellan inbördes rivalitet å ena sidan och ömsesidig solidaritet gentemot gemensamma fiender och faror å den andra. Dessa båda sidor förlöper parallellt och syftar till att återupprätta lönsamheten. Att det är två företeelser med samma mål förklaras av att kapitalisternas inbördes strider – när allt kommer omkring – avgörs av var och ens förmåga att tvinga lönarbetarna bära krisens bördor. Det är ett brödraskap som strider i konkurrensen – en klass med gemensamma intressen.[1.1]

B2. Åtstramning och kontrarevolution.

Fördjupningen av krisen 1980-82 avgjorde borgerskapets inre stridigheter om strategin för kapitalismens överlevnad[2.1]. Den keynesianska medicinen hade visat sig vara värre än själva sjukdomen[2.2]. Det stod nu klart att en borgerlig anti-krisoffensiv värt namnet inte kunde lämna hemmamarknaden och levnadsstandarden orörd[2.3]. Det blev Thatchers och Reagans historiska mission⁴⁷ att släppa fram de nya profeterna i regeringstaburetterna, så att dom kunde göra allvar av sina uttalat arbetarfientliga program. De tämligen lyckosamma experimenten i Chile och Portugal hade ägt rum i ekonomiska avskrädeshögar. Vad skulle

⁴⁶ Innovation = Införandet av nya moment(uppfinningar, produktionskombinationer etc) i ekonomisk verksamhet.

⁴⁷ Mission = uppdrag, kallelse

inte samma program kunna uträtta i hjärtat av högborgen? Åtstrammingspolitiken får sitt definitiva genombrott[2.4].

Tonvikten förskjuts från att övervinna krisen ”i efterhand”(skattepolitik, inflationsframkallande stödåtgärder etc) till att åtgärda den ”på förhand”. Produktionsprocessen måste saneras och industriarbetarna är den centrala måltavlan. Åtgärder mot andra arbetargrupper och omkringliggande sektorer syftar till att grundlägga slutoffensiven mot industriarbetarna.

Eftersom borgerskapet på sin höjd anar de sammanbrottstendenser som verkar bakom ridån följer man invanda mönster och agerar för övrigt instinktivt. Lönsamheten måste återupprättas, världsmarknaden utvidgas och produktivkrafterna utvecklas. Men det kräver först av allt en drastisk ökning av det obetalda arbetet.

Det är innebörden i Hitlers politiska testamente till våra dagars befälhavare för det imperialistiska systemet. Att sedan programmet inte kan genomföras av en Hitler i motsättning till övriga imperialismen eller få lika stark effekt som i Tredje riket ändrar inte den inslagna kursen. Keynes lära är död och begravet. Imperialismen lämnar inte någonstans utrymme för en ny Roseveltsk giv⁴⁸ och även om ingen vill vidkännas namnet är det Hitlers politiska program, minus antisemitismen, som fått en renässans⁴⁹. I vart fall är det detta program som avverkas för varje nytt steg av borgaroffensiven.

(I) Drastiskt öka merarbetet:

- Intensifiera arbetsprocessen genom ackord och produktivitetsbundna avtal[2.5].
- Utvidga arbetsdagen med början i övertidsarbete, följt av minskade raster och semestrar samt införandet av ”frivilligt” lördagsarbete.[2.6]
- Förhindra produktionsstörningar och -avbrott genom restriktioner i sjukförsäkrings-systemet och ökad övergång till kontinuerligt skiftarbete.[2.7]
- Mekanisera och automatisera moment i produktionsprocessen där detta medför högre produktivitet än genom arbetets intensifiering.[2.8]
- Minska arbetskostnaderna genom att förmå arbetarna acceptera försämrad arbetsmiljö och sänkta löner räknat i kronor och ören.[2.9]
- Sänka de totala utläggerna för arbetskraften genom meritvärdering och differentiering av lönesystemet.[2.10]

(II) Drastisk sänkning av levnadsstandarden:

- Ökat relativt skattetryck och mindre ”återbäring” p.g.a. omfördelningen av de statliga utgifterna från social service till rustningar och åtgärder som befrämjar omställningen av kapitalackumuleringen. Övergång till avgiftsfinansiering och t.o.m. privatisering av vissa delar av offentliga sektorn.[2.11]

Den stora statliga sektorn är således det senimperialistiska systemets väsentliga tillskott till den borgerliga arsenalen i jämförelse med mellankrigstiden. Men spelet runt ”offentliga sektorn” är trots allt en kringledningsmanöver. Den statliga omfördelningen av värden från arbete till kapital kan inte ersätta saneringen av produktionsprocessen. *För att bli en verklig tillgång måste staten lämna avgörande bidrag till kampen för att bryta ned de arbetandes kollektiva styrka.* Det handlar om

⁴⁸ Roseveltsk giv = syftar på New Deal i USA under 30-talet, då statlig interventionism för första gång provades i stor skala. Det var bl.a. utifrån det exemplet som Keynes formulerade sin banbrytande anti-kris teori.

⁴⁹ Renässans = pånyttfödelse.

SÖNDRING: I takt med krisens utbredning och fördjupning samt genomförandet av åtstramningspolitiken på subventionernas och krediternas områden slungas allt fler företag in i den förlustbringande strömvirveln[2.12]. Med nedläggningar av efterblivna och rationaliseringar av livsdugliga kapital följer ökad arbetslöshet. Detta uppbygge av en *industriell reservarmé* spås på av nedskärningarna i den statliga sektorn. Besparingar inom vård-, omsorgs- och utbildningssektorn fyller på leden[2.13].

Den industriella reservarmén skiktar och söndrar det arbetande folket. I och med den arbetslöse förlorat sin inkomstkälla (lön, arbetslöshetsunderstöd o. dyl) återstår bara två vägar. *Antingen* ökar han sina ansträngningar att få arbete, även om det innebär usla anställningsvillkor. Då är han en ”god soldat”, eftersom summan av dessa arbetssökande fungerar som borgarnas stöttrupp mot de arbetande. Godtar inte den eller den arbetaren nästa försämring återstår tusen andra! *Eller* så ansluter han sig till trasproletariatet – de arbetsskygga, alkoholiserade, utslagna och uppgivna[2.14]. Grupper som ställer upp på den svarta arbetsmarknadens gärningar och undermåliga villkor, om de inte bara förruttnar med eller utan socialbidragens hjälp[2.15].

Så småningom utvecklas också en avgränsad grupp jämförelsevis välbeställda arbetare – den sk. arbetararistokratin. Den är resultatet av ”vinnarnas” intensiva kampanj för att binda upp kvalificerade yrkesarbetare till företagets framgångar. Genom att slita ut kropp och själ kan dessa arbetare tillskansas sig en bättre materiell standard än sina klassbröder[2.16].

Å ena sidan trasproletariat; å andra sidan arbetararistokrati – det är de två polerna i den krisdrabbade arbetarklassen.

Trasproletärer och arbetararistokrater lever inte under samma villkor som de breda arbetargrupperna och slutar därför identifiera sig med deras kamp. Grunden läggs för en politisk och organisatorisk splittring av arbetarna. De mäktiga fackliga organisationerna stärker sin genom att avsvära sig solidariteten med de svagare. Egenintresset ställs i första rummet[2.17]. Samtidigt frodas reaktionära värderingar bland de trasproletära skikten och yttersta högern såväl som den terroristiska fascismen finner där en viktig rekryteringsbas för arbetarfientliga och anti-fackliga framstötter. Invandrarhets och rasism breder ut sig[2.18].

FÖRTRYCK: Arbetarnas handlingskraft är i mångt och mycket bunden till deras organisationer. Därför måste de kontrolleras eller undermineras[2.19]. MBL – ”århundradets mest demokratiska reform”[2.20] – var ett svar på det uppflammande motståndet mot den gamla arbetsköparvänliga paragraf 32. MBL kom i slutskedet av ”folkhemmet” [2.21] och gick ut på att öka kontrollen genom att binda upp de fackliga förtroendemännen i utbyte mot ”informationsplikten”. I själva verket kunde dock kapitalisterna alltjämt dölja alla väsentligheter bakom affärshemligheten, medan de fackliga representanterna tvingades lägga papperen på bordet[2.22].

Till de mera uppseendeväckande uttrycken för den anti-fackliga offensiven inom Sveriges gränser hör polisiära ingripanden till stöd för kapitalisterna i arbetsmarknadskonflikter[2.23]. långtgående planer på total inskränkning av de offentliganställdas konflikträtt[2.24], avsked för fackligt aktiv och skärpt bestraffning av sk. ”vilda strejker”[2.25]. Allt detta sker inom ramen för en uppskruvad repression⁵⁰ från den borgerliga staten, som har till slutmål att krossa eller förlama arbetarnas organisationer.

* * *

Den parlamentariska demokratins överlevnad är avhängig de folkvalda regeringarnas förmåga att samla kapitalet och verkställa dess övergripande intressen. Det är uppgiften, vare sig det är

⁵⁰ Repression = förtrycka, undertrycka

ett obeslöjat högerparti eller reformistiskt arbetarparti som bär upp regeringsmakten. De senare fungerar som en sista tillgång, när de öppet borgerliga regeringarna möter folkligt motstånd[2.26].

Misslyckas den folkvalda regeringen uppstår en borgerlighetens ledarskapskris, som leder till omgruppering i det kapitalistiska lägret och ökad utomparlamentarisk aktivitet[2.27]. Borgerlighetens utomparlamentariska liga (byråkratiska apparater, SAF och storfinansens övriga organ) agerar bortanför regeringens kontroll och tar egenmäktigt över allt fler uppgifter. Deras framfart på "marknaden"(sänkta löner, permitteringar och avsked, nedläggningar och uppköp, spekulation och snabba klipp, kapitalflykt etc) kompletteras med kommunernas och "verkens" huggsexa om en krympande budget. Resultatet blir ökad borgerlig anarki, som möjliggör ett planerat och kraftfullt regeringsarbete. Sedermera utkristalliseras därför krafter som förbereder ett maktövertagande, för att i ett enda slag genomföra kapitalets program över arbetarnas ryggar[2.28]. Ty, borgaroffensiven förblir en halvmesyr om inte regeringen agerar murbräcka för åtstramningspolitiken. Det krävs en homogen och centraliserad kraft för att leda den genomgripande omvandlingen av skattepolitiken och de statliga medlens fördelning. Det krävs en stark regering för att mobilisera våldsapparaten mot kämpande arbetare. Någon måste ta på sig ansvaret att rädda kapitalets herravälde, även om det kräver ett undertryckande av t.o.m. borgarnas egna rättigheter (parlamentarismens urholkning och den politiska pluralismens⁵¹ avskaffande).

Målet kräver kampmedel som bara kan utövas av en maktfullkomlig och terroristisk regim, som bygger sin styrka på stödet från de militära och polisiära apparaterna. Borgaroffensivens ände än kontrarevolutionen!

B3. Omfördelning och återerövring

Protektionismen är den kapitalistiska konkurrensen översatt på mellanstatlig nivå. Upp- och nedskrivningar av valutan, exportsubventioner och -krediter, räntepolitik, skattelättnader, kapitalexport respektive -import i från varandra skilda sektorer, fixerade utländska produktionskvoter och skyddstullar sammanfattar dess viktigaste beståndsdelar[3.1]. I den mån detta leder till större andelar av den, kapitalistiska varu- och kapitalmarknaden överförs profiter från andra stater.

Än så länge dominerar frihandeln. Men varje ny fas i krisförloppet trissar upp den mellanstatliga rivaliteten och för varje ny våg av smygprotektionistiska åtgärder närmar sig imperialismen gränsen för ett veritabelt⁵² handelskrig. I grund och botten uttrycker detta obalansen mellan svaga och starka på världsmarknaden samt strävandena till omfördelning.

Fortsatt frihandel förutsätter USA:s orubbade hegemoni. Från den stund USA förlorar mer på dess bevarande än på dess upplösning brakar världsmarknaden samman[3.2]. Fram till dess återstår dock avgörande händelser och övriga imperialismen underordnar sig alltjämt, om än motvilligt[3.3], USA:s dikterade frihandel. Det betyder också en uppslutning bakom huvudlinjen i USA:s strategi för imperialismens överlevnad gentemot gemensamma faror. Det betyder inte att imperialismen idag är en sluten enhet av 50-tals typ. Den skärpta rivaliteten har redan satt starka spår på den politiska nivån. En protektionistisk tendens är på uppsegling i Västeuropa:

- P.g.a. det starka beroendet av oljan i Mellersta östern har Västeuropa intagit en annan position i förhållande till Israel och PLO än USA.[3.4]

⁵¹ Pluralism = flerpartisystem och demokratiska rättigheter såsom tryckfrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet etc. Dessa rättigheter kan också kringskärmas för fraktioner inom borgerligheten.

⁵² Veritabelt = verkligt

- Till följd av sitt mindre beroende av direkt kontroll över Latinamerika, därför att Västeuropa mer förhåller sig genom det ojämna utbytet på världsmarknaden medan USA har jämförelsevis stora placeringar i denna region, har västeuropeiska regeringar kunnat kosta på sig en annan attityd till utvecklingen i Centralamerika. Genom fredsplaner, bistånd, krediter och t.o.m. vapenleveranser söker man förena de nya regimerna med världsmarknaden och imperialismen, medan USA bedriver en oförtruten kamp för att störta sandinist-regeringen, isolera regimen på Grenada och krossa den salvadoranska gerillan.[3.5]
- I tvisten om krigsförberedelserna eftersträvar USA ett kvalitativt övertag gentemot Sovjetunionen genom imperialistisk upprustning, medan det i Västeuropa finns starka krafter som inriktar sig på att pressa fram en sovjetisk nedrustning för att åstadkomma en förändring av den internationella balansen till sin egen förmån och komma undan de faror som är förknippade med ökat beroende till USA[3.6].

De främsta uttolkarna av dessa protektionistiska tongångar är än så länge Socialistinternationalens partier, även om inte heller de förmått ta steget ut till en övergripande europeisk avgränsning p.g.a. nationella olikheter och det alltjämt stora beroendet till USA[3.7].

Den utdragna krisen samt revolutionerna i Iran och Centralamerika 1979 satte definitivt stopp för den sk. avspänningspolitiken[3.8]. Imperialismen inledde en offensiv på den internationella arenan, med upptrappning i persiska viken och Centralamerika, konventionell upprustning och upprättandet av rörliga kommandostyrkor för massiva ingripanden i andra länder samt nya strategiska system av kärnvapen[3.9]. Kronan på verket var NATO:s beslut i november 1979 att införskaffa en ny generation taktiska kärnvapen i Västeuropa. 572 medeldistansrobotar av den typen ska utplaceras i Västeuropa 1983 om inte Sovjet förbinder sig till *ensidig nedrustning av den föregående generationen taktiska kärnvapen*[3.10].

Malvinaskriget 1982 talade klarspråk om den internationella solidariteten i försvaret mot inskränkningar av herraväldet. Den gången var det Storbritannien som spelade första fiolen – 1983 är det Frankrike i Tchad[3.11]. I dessa exempel gömmer sig också en gemensam syn på den långsiktiga strategin: slå tillbaka den internationella befrielseprocessen, för att sedan ta itu med uppgiften att återförena de nuvarande arbetarstaterna med den kapitalistiska världsmarknaden.

Motivet bakom NATO:s strävanden till förstaslagsförmåga är *för det första* att avskräcka KREML-byråkratin från aktiva motåtgärder när imperialismen likviderar dess internationella stödpunkter och *för det andra* förvärpa krisen i de byråkratiserade arbetarstaterna genom att tvinga regimerna avsätta enorma resurser på upprustning. Hela detta rustningsscenario motsvarar den innevarande fasen av den imperialistiska offensiven, under vilken hindren ska undanröjas för det avgörande slaget mot arbetarna och de stater som brutit sig loss från beroendet till imperialismen.

Inför detta gigantiska steg har dock imperialismen ännu mycket outrättat. Först måste massornas motstånd krossas och omvandlas till ett stöd för kontrarevolutionen, krisen avsevärt fördjupas i de byråkratiserade arbetarstaterna överlag och flera avgörande segrar uppnås i kampen mot den koloniala revolutionen(Centralamerika, södra Afrikas ”frontstater”, Nordafrikas ”vägrarfront” etc). Innan dess är det endast kriser av Kuba- eller Polentyp – händelser som över en natt radikalt förändrar de internationella styrkeförhållandena mellan klasserna – som har en sådan sprängkraft att imperialismen tidigarelägger sina planer utan tillräckliga förberedelser.

* * *

Ju mer tillbakapressad arbetarmassorna blivit, desto effektivare utkämpar vederbörande stat striden om världsmarknaden. Segra eller besegras är paragraf ett i imperialismens grundlag –

allt från den stund man kastat av sig den keynesianska fåraklädseln. Det pågår en kapitalistisk klappjakt efter slutmålet: arbetarrörelsens krossande. Det sista steget i denna process kan bara ske genom en fysisk konfrontation mellan klasserna. Den stat eller sammanslutning av stater som hinner först, vilket helt beror av styrkeförhållandena mellan klasserna, får ett ointagligt försprång framför sina rivaler.

Efter detta kvalitativa steg yppar sig ett helt nytt perspektiv. Är kontrarevolutionen väl genomförd kan folkmassorna mobiliseras för öppet expansionistiska projekt[3.12]. Det inhemska motståndet är brutet och de imperialistiska strävandena till omfördelning och återerövring kan göra sig gällande som "en man" – som en enad miljonhövdad kraft. Det tredje imperialistiska rövarkriget blir nästa punkt på den historiska dagordningen.

C1. Massornas motoffensiv

Motståndet mot krisen och den imperialistiska offensiven växer fram ur djupet av arbetar-massorna och de förtryckta folken. När de elementära livsbehoven inte kan tillfredsställas – vare sig det gäller den högkvalificerade lönarbetarens krav på meningsfullt arbete och hög levnadsstandard eller de fattiga befolkningsmiljardernas begär efter mat och hälsovård – tvingas massorna skrida till kollektiv handling. Med början i små och från varandra avskilda aktioner sprids efterhand erfarenheterna från motståndskampen. En medveten och avancerad motoffensiv tar form, som strävar efter en socialistisk lösning på krisen.

Det får inte förväxlas med de politiska uttrycken för de halv/nykoloniala, stalinistiska och reformistiska ledarskapens självbevaringsdrift. De har i skenet av klassamhällets polarisering, mot sin egen vilja, blivit ett hinder för imperialismens överlevnad. Motståndet de bjuder imperialismen sträcker sig inte längre än till gränsen för deras egen överlevnad som parasitärt skikt[1.1].

Även om de bromsar imperialismens framfart på enstaka punkter, vilket i och för sig förtjänar allt stöd[1.2], förändras inte deras i grunden reaktionära politik. De underordnar sig alltjämt imperialismens överhöghet. Det betyder ständiga eftergifter och en skrupulös vilja att verkställa åtstramningsprogrammet i sina egna stater och medverka i allsköns komplotter mot masskampen i andra stater[1.3]. Det enda villkoret de ställer till imperialismen är garantier för deras egen överlevnad. Därmed vänder dom massornas avsky och hat mot sig själva. De besvarar massornas socialistiska strävanden med byråkratiskt förtryck. I stället för en antiimperialistisk kraft fungerar de som imperialismens mest värdefulla agenter fram till dess de undergrävt sina egna ställningar och kan ersättas.

C2. Motoffensivens sociala bas

Senimperialismen medför en genomgripande förändring av klasstrukturen i de imperialistiska staterna. Småborgerskapet, fr.a. de självägande bönderna, drabbas hårt av industrins frammarsch och tiotusentals familjer proletariseras. Allt fler människor tvingas klara sitt uppehälle genom lönarbete[2.1].

Arbetarklassens tillväxt avbryts i slutet av 60-talet[2.2]. Tomrummet fylls ut av de lönarbetande mellanskikten, som sugits upp i servicesektorn och marknadsväsendet (banker, snabbköp, reklamfirmor etc). Till mellanskikten hör också den vetenskapliga intelligentsian såväl som den växande förvaltningspersonalen i industrin[2.3].

Det gemensamma för dessa skikt är deras motsägelsefulla ställning i den omedelbara mot-sättningen mellan arbete och kapital. Medan vissa graviterar⁵³ runt storfinansen (byråkrater, ingenjörer, höga tjänstemän, läkare, vissa lärargrupper etc), visar andra en stark dragning till arbetarklassen (sjukvårdsarbetare, kontorister, affärsbiträden, barnskötare, städare, restaurang-

⁵³ Gravitera = dras mot, luta sig.

anställda etc). De senare bildar arbetarklassens naturligt allierade[2.4]. Krisen avslöjar deras historiska plats i klassamhället. Stora grupper blir arbetslösa och fyller ut leden i industrins reservarmé, medan andra drabbas av försämrade arbetsvillkor och sänkt levnadsstandard.

Sammantaget innebär det att basen för den socialistiska motoffensiven är bredare än någonsin. Aldrig tidigare har en så stor del av befolkningen utsatts för den imperialistiska offensivens vedermödor, samtidigt som utrymmet för privata flyktvägar krympt ihop till små återvändsgränder[2.5].

C3. Uppbrott

I slutet av 60-talet omsätter sig klassamhällets polarisering på den politiska nivån. Den förrevolutionära krisen i Frankrike och Tjeckoslovakien, strejkvågen i Italien, massmobili-seringarna i Kina och Tetoffensiven i Vietnam uttrycker en internationell klasskampsvåg, som för första gången sedan Koreakriget omfattar de imperialistiska, halv/nykoloniala och byråkratiserade arbetarstaterna samtidigt.[3.1] Första vågen kulminerar med USA:s nederlag i Indokina, militärdiktaturens sammanbrott i södra Europa och den koloniala revolutionens uppsving i södra Afrika. Även om de närmaste åren 1976-78 kännetecknas av relativ stabilisering, markerar redan första vågen en vändpunkt i de internationella klasstriderna. Den fortsatta utvecklingen präglas av ökad massaktivitet.

En andra våg inleds med revolutionerna i Iran och Centralamerika 1979 och åtföljs av den revolutionära krisen i Polen. Den har redan avsatt sig i nederlagen för de borgerliga regeringarna i Grekland, Spanien, Portugal, Frankrike och Sverige; de stora manifestationerna mot NATO:s planerade kärnvapenupprustning i Västeuropa och USA; den förrevolutionära processen i Argentina, Brasilien, Chile och Bolivia; inbördeskriget i Zimbabwe och de skärpta motsättningarna inom den sionistiska staten Israel etc.

Det internationella kampuppsvinget är dock inte rätlinjigt. Varje stat rymmer sina sär-egenheter, som präglar och formar den inhemska klasskampen. I Sverige kan tre etapper urskiljas sedan slutet av 60-talet -

FÖRSTA VALEN: 1969-76. Uppbrottet med det förstelnade klassarbetet kännetecknades i Sverige av dels de "vilda strejkerna", dels de utomparlamentariska "rörelserna". Denna centrifugala⁵⁴ uppbrotsprocess är typiskt för stater med ett institutionaliserat⁵⁵ klassarbete (fr.a. Sverige, Norge och Västtyskland).

Kampuppsvinget kanaliseras inte genom den etablerade arbetarrörelsen. Den reformistiska byråkratin bekämpar alla initiativ till klasskamp och avspjälkar sålunda kämpande arbetargrupper från deras egna organisationer[3.2]. Från regeringsställning och sin orubbade makt i den fackliga apparaten kuperar⁵⁶ och splittrar byråkratin den första vågen. Rörelseaktivister och strejkande arbetare har skridit till handling mot förtryck och fåtalsvälde och möter som första hinder ledningen för arbetarrörelsen! Det gäller de "vilda strejkerna" ända från den stora gruvstrejken 1969-70 till skogsarbetarstrejken 1975 och det gäller "rörelserna" alltifrån DFFG till miljörörelsen. De sporadiska kamputbrotten återspeglar det allmänna missnöje som växer fram bland massorna mot den annalkande krisen och dess förvaltare. Den reformistiska byråkratin upplevs som huvudfiende. [Det är förklaringen till varför den ökade kampaktiviteten får ett förvridet uttryck på den parlamentariska nivån i form av den borgerliga

⁵⁴ Centrifugal = Något som inte strävar mot centrum, utan tvärtom avskänkar sig.

⁵⁵ Institutionaliserat = Syftar på det förhållandet att den reformistiska byråkratin, genom kontrollen över den starkt centraliserade fackliga apparaten, klavbinder arbetarrörelsen till årliga avtalsförhandlingar och nationens "reformutrymme". Initiativ utanför denna ram bekämpas utan pardon.

⁵⁶ Kuperar = hålla tillbaka, stympta

valsegern 1976[3.3]. Den första vågen slutar i ett relativt nederlag, orsakat av ledningen för arbetarrörelsen. Baibangprojektet och MBL blev dess historiska inteckningar.

ANDRA VÅGEN: 1979-82. Andra vågen uppstår som ett svar på inledningen av den imperialistiska offensiven, men präglas av att massorna förväxlar tillkomsten av den borgerliga regeringen med utbrottet av den imperialistiska krisen, som anländer till Sverige med ett års eftersläpning – bakom ryggen på valmanskåren.

Under borgarnas första mandatperiod lider fortfarande massorna av nederlaget, samtidigt som regeringen tömmer hela förrådet av keynesiansk anti-krismedicin[3.4]. De vilda strejkerna avtar och de lättroliga mellanskikten passiviseras i sin mellanställning i den ännu expanderande offentliga sektorn[3.5]. Undantaget är strejkvågen i mars 1979, då 15 000 industriarbetare går ut i kamp mot SAF:s urholkning av reallönerna på ”marknaden”. För övrigt råder en väntande attityd bland massorna.

Den andra mandatperioden ger ett sken av bekräftelse till illusionen att SAP bygger och borgarna river. Krisen fördjupas och borgarna inleder en övergång till regelrätt åtstramningspolitik på flera områden[3.6]. Den imperialistiska offensiven i Sverige börjar ta form. Valsegern har ingjutit nytt mod och borgarna kalkylerar med en utbredd ”krismedvetenhet” bland massorna. SAF lägger fram sitt nollbud inför 1980 års avtalsrörelse och regeringen aviserar besparingar inom den sociala servicen.

Andra vågen bryter igenom med den stora kampanjen för avtalsomröstning inom LO-förbunden vintern 1979-80. Över femtio fackliga organisationer sluter upp och gör LO-byråkratin påmind om det föregående årets strejkrörelse. SAF låter sig dock inte skrämmas. De har tagit initiativet i offensiven från den svaga regeringen t.o.m. i energifrågan (folkomröstningen om kärnkraft) och fortsätter omutligt driva sin noll-linje. Med en LO-ledning pressad underifrån och en arbetsgivarförening i bräschen för den samlade borgerligheten, kan avtalsstriden bara få ett slut – Storkonflikt. Sverige drabbas av den största arbetsmarknadskonflikten sedan Storstrejken 1909.

SAF tvingas retirera och nollbudet blir 7 procent i generellt lönepåslag. Regeringen söker återta kommandot genom olika utspel om offentliga nedskärningar av levnadsstandarden. Allt med argumentet att industrin måste kompenseras för det upprissade kostnadsläget.[3.7]

Även om den reformistiska byråkratin använde alla medel för att göra konflikten så harmlös som möjligt, genom att passivisera både lockoutade och strejkande arbetare, materialiserades därmed rörelsen mot den borgerliga regeringen. LO/SAP-ledningen reste förvisso aldrig frågan om nyval, men redan det faktum att den av ren självbevaringsdrift tog strid mot den borgerliga framstötten var tillräckligt för att legalisera massornas kamp mot den imperialistiska offensiven överhuvudtaget. Framgent skulle massorna ta ett flertal egna initiativ utanför byråkratins kontroll.

- Storkonflikten bröt de svenska mellanskiktens urgamla tveghägenhet att använda sitt elementära kampmedel – strejken. Byråkratin hade själv befriat dom och i Storkonfliktens kölvatten strejkar banktjänstemän, läkare och försäkringsanställda.
- Eisersömmerskorna i Sollefteå ockuperar sin fabrik och fick stöd från självaste kommunalrådet (s).
- En generalstrejksrörelse uppstår i LO-förbunden som ett direkt svar på Fälldins aviserade försämring av sjukförsäkringen.

Det enda som kunde hålla tillbaka en svallvåg av masskamp var opinionsmätningarna, SAP:s vallöften och Palmes skrävlande om generalstryk i valet. Den andra vågen återspeglade sig i den socialdemokratiska valsegern.

Det var ett lika nödvändigt som förödande steg. Nödvändigt därför att den aktiva generationen inte kände innebörden av socialdemokratisk krispolitik. Den förknippade SAP med välstånd och framåtskridande. Endast den motsatta erfarenheten kunde skapa en klassmedvetenhet som skiljer sig från både den första och andra vågens. Men just denna erfarenhet satte samtidigt stopp för andra vågen.

Under tiden som Palme, Feldt och Nilsson i valrörelsen basunerade ut sin demagogi om expansion och samarbete blev storfinansen alltmer oförsonligt. Den svenska imperialismen befann sig på efterkälken i jämförelse med sina konkurrenter och hade mycket outrättat. Löntagarfonderna förutsatte fortsatta Hagaöverenskommelser, torsdagsklubbar och centrala avtal. Felet med löntagarfonderna var alltså inte idén att överföra medel från lönerna till kapitalbildningen. Borgarna önskar inget hellre. Nej, det var att fondsystemet band upp borgarklassen till fortsatt klassarbete i en situation som krävde en konfrontationslinje för total sanering av produktionsprocessen. Den ”svenska modellen” kunde inte återupprättas. [3.8]

Väl i regeringsställning tvingades den reformistiska byråkratin till en hastig omställning och de förut så ratade ”sexlingarna” kom till nåder och bildade generalstab inför utarbetandet av regeringens ekonomiska politik. Devalveringen, statsverks-, Norrbottens- och Varvspropositionen samt momsutbyggnaden åstadkommer tillsammans med avtalsrörelsen mer på sex månader än vad borgarna gjort på sex år!

TREDJE VÅGEN – EN KLASSKAMPSOPPOSITION. Massorna befinner sig alltså i ett svårt chocktillstånd. Efter den bittra erfarenheten av socialdemokratisk krispolitik förestår en process av smärtsamt uppvaknande, under vilket klassmedvetandet kommer renodlas. Så länge arbetarna saknar en ledning för kampen och inte upplever något politiskt alternativ till regeringen kommer massaktiviteten begränsas till sporadiska aktioner. Bortsett från de mirakel som internationella klasskampsimpulser kan uträtta dröjer sannolikt den tredje vågen fram till dess jäsningen i de breda leden framkallat en aktiv omgruppering inom SAP och arbetarrörelsen överhuvudtaget. Framväxten av en klasskampsupposition, som utifrån massornas radikaliseringskanaliserar både vänsterreformistiska och revolutionära strömningar, bildar upptakten till den tredje vågen. [3.9]

Både den första vågens decentralistiska⁵⁷ och defaitistiska⁵⁸ avvikelser, som innebar en total oförmåga att utmana den reformistiska byråkratin, och den andra vågens upprinnelse ur nymornade illusioner om SAP, som innebar en inre begränsning till valet och det efterlängtnade regeringsskiftet, speglar den stora klyftan mellan massornas behov och medvetande. De söker en lösning på arbetslösheten, levnadsstandarden, krigshotet, rovdriften, maktlösheten, utslagningen, ovissheten och den sociala tryggheten, men tillgriper felaktiga medel. Det är också drivkraften bakom den förestående omgrupperingen inom arbetarrörelsen, som kommer ge upphov till en klasskampsupposition, såsom det typiska för den tredje vågen. Det är ett ofrånkomligt resultat av (s)-regeringens åtstramningspolitik.

Tredje vågen kräver en socialistisk pol, omkring vilken kämpande arbetare kan samla sig. *Sveriges kommunistiska parti* ställer uppgiften att lämna sitt bidrag genom att söka knyta banden över partigränserna. En målmedveten klasskampsupposition, som skiljer sig från vänsterreformisternas undfallenhet inför byråkratiska apparater och manövrer, kräver att

⁵⁷ Decentralistisk = här åsyftas att den första vågens politiska uttolkare, däribland KFML/SKP, sällan eller aldrig utmanade den centrala LO-ledningen och (s)-regeringen på deras ansvar inför Sveriges arbetare. Vår insikt om reformismens karaktär leder oss till drivhusmässighet, med uppbyggnad av rena och obebläckade ”rörelser” trots att massorna stannar kvar i sina traditionella organisationer.

⁵⁸ Defaitistisk = oförmåga att ta ställning, neutralitet. Medan (r):arna talade om SAP-byråkratin som socialfascister och trotskisterna i RMF/KAF/SP talade om borgare och socialdemokrater som ”pest eller kolera” talade vi om ”femlingspartierna”.

murarna mellan kämpande arbetare rivs ned. Det faktum att massorna prövar otaliga vägar av kamp och opposition *innan de bryter med sina traditionella ledarskap*, får inte leda till otålighet och sekteristiskt utanförstående.

Uppgiften för alla medvetna och kampberedda arbetare, oavsett partitillhörighet och ideologisk hemvist inom arbetarrörelsen, är att förbinda massornas strävanden med kampen om makten. Det gäller att mobilisera den kraft som finns samlad bland massorna bakom krav som löser vår tids brännande behov, utan att stanna upp inför det absoluta villkoret för deras genomförande: nedbrytningen av det imperialistiska systemet och borgerliga klassherraväldet. Arbetarrörelsen måste vinnas för en socialistisk lösning på krisen – för ett socialistiskt övergångsprogram.

D1. Mot imperialismen – för socialismen

Den närmaste uppgiften består i att genom agitation och propaganda förankra och levandegöra det socialistiska programmets realism och aktualitet. Vi talar om ett program som

- uttrycker massornas gemensamma behov och redan från början söker övervinna olika sår-
intressen som står i vägen för en centraliserad rörelse för erövringen av den politiska
makten.
- visar vägen till en lösning av krisen just därför att det inte klavbinder sig till imperia-
lismens behov, utan tvärtom tar sin utgångspunkt i vad som är möjligt att förverkliga
under förhållanden som är befriade från kapitalets tvångslagar.
- i sig självt är en uppmaning till alla förtryckta att bryta ned alla hinder som står i vägen för
en konstruktiv lösning av krisen.

Arbete åt alla!

Förr eller senare leder arbetslösheten arbetaren in i fattigdom, elände och värdelöshet. Det är samtidigt ett oerhört slöseri med samhällets produktivkrafter. Kunskaper och erfarenheter utestängs från det organiserade samhällsarbetet och den framväxande generationen förruttnar i sysslo- och hopplöshet. För att avskaffa arbetslösheten krävs:

- Förbud mot avsked och permitteringar. Arbetaren ska inte tvingas lämna sin arbetsplats utan reella alternativ till utkomst och meningsfullt arbete.[1.1]
- Fördelning av tillgängliga arbeten genom förkortning av arbetstiden till 6-timmar med bibehållen lön. Därigenom kan hundratusentals arbetstillfällen frigöras och produktiv-
krafternas utveckling befrämjas[1.2].
- Skapandet av offentliga arbeten genom en planerlig utbyggnad av utbildningssystemet, social service, kulturell och vetenskaplig verksamhet samt till deras behov knutna tillverk-
ningsindustrier, som antingen nyetableras eller återuppväcks från sin förtidiga död i
kapitalets regi[1.3]

Slå vakt om levnadsstandarden!

Varje nytt steg i den imperialistiska offensiven innebär vidare urholkning av levnads-
standarden och överföring av medel till kapitalets omedelbara förfogande. Genom pris-
stegringar, ackordshets, ökat relativt skattetryck med mindre återbäring och t.o.m. nominella⁵⁹
lönesänkningar tvingas arbetarna bära bördorna för den kris som förorsakats av borgarskapets
utdragna dödskamp. Den utvecklingen kan bara brytas genom:

- Indexreglerade månadslöner enligt ettåriga avtal, inom vilka lönerna justeras efter
prisökningarna under kontroll av de fackliga organisationerna[1.4].

⁵⁹ Nominell = till namnet. Här lika med löner räknat i kronor och ören.

- Produktionsskatt. Arbetarna måste helt befrias från alla typer av skatter, indirekta såväl som inkomstskatter. Det nuvarande skattesystemet är både arbetarfientligt och irrationellt. Finansieringen av offentlig service ska ske genom en socialisering av de inkomster som uppstår ur produktionen, utöver ersättningen för nedlagt arbete och nödvändiga investeringar.[1.5]
- Offentlig service på kapitalets bekostnad. Hela fördelningen av de offentliga inkomsterna måste styras om så att de kommer arbetarna till godo. Inga subventioner till kapitalet – bara till arbetarna! [1.6]
- Lagstadgad minimilön. Den är nödvändig för att bekämpa kapitalets utpressningspolitik för att få krisutsatta och utslagna arbetargrupper acceptera låga löner, med argumentet att dom annars förlorar möjligheten till sysselsättning. Kostnaderna för boendet och det dagliga uppehållet får inte överstiga 75 procent av industri- och tjänstearbetarens lön.[1.7]

Stoppa miljöförstöringen – För arbetarnas vetorätt mot rovdriften!

Under den imperialistiska epoken har produktivkrafternas periodiska och sektorvisa utveckling varit behäftad med en oerhörd rovdrift och miljöförstöring. Själva grundbetingelserna för allt mänskligt liv hotas. Regnskogarna skövlas, ozontäcket hotas av gradvis upplösning, haven nedsmutsas, djurarter utrotas, krigen och krigsexperimenten utplånar, cancersjukdomar och allergier ökar lavinartat, kärnkraftverken sprider radioaktivt avfall som inte kan hanteras, storstäderna förgiftas, arbetarna utsätts alltjämt för faror p.g.a. stressiga arbetsmoment och nya syntetiska ämnen etc.

Kampen mot rovdriften måste ta sin utgångspunkt i berörda och insatta arbetargrupperas veto- rätt mot varje verksamhet som hotar miljön. Hyresgästernas vetorätt mot stadsplaner och utformningen av nya bostadsområden, arbetarnas mot ämnen eller arbetsmoment som kan vara hälsofarliga, närbefolkningens vetorätt mot skövling, krigsexperiment och projekt som löper risken att skapa allvarliga ekologiska rubbningar, vetenskapsmännens vetorätt mot varje ogripbar företeelse som i en obestämd framtid hotar rubba förhållandet människa-natur – är exempel på områden där vetorätten är nödvändig.

Konfiskera storföretagen, försäkringsbolagen och bankerna under de anställdas kontroll!

Det borgerliga samhällets maktcentra är inhyst i storföretagen, försäkringsbolagen och bankerna. Härifrån kontrolleras merparten av samhällets fasta och likvida tillgångar[1.8]. Härifrån dras riktlinjerna upp för varje nytt steg i den imperialistiska offensiven. Kort sagt, härifrån utgår storfinansens komplott mot samhällets övriga aktörer. Kontrollen över dessa nyckelsektorer är en grundförutsättning för att kunna reorganisera samhället på grundval av lönarbetarnas behov. Endast därigenom kan

- Affärshemligheten avskaffas, så att samhället kan överblicka och fördela sina verkliga tillgångar.
- Spekulationsmiljarderna och de övertvinster som inte förbrukas i nyinvesteringar och annan produktiv verksamhet överförs i samhällsnyttig produktion.[1.9]
- Kreditsystemet förenas under en och samma offentliga huvudman, så att en riktig avstämning kan göras mellan storföretagens låneprivilegier och ocker mot skattebetalarna å ena sidan och de orättfärdiga räntepålagorna mot småfolket å den andra. [1.10]
- Industrialiseringen av underutvecklade regioner blir möjlig genom styrning av nyetableringar, sk tvångsetableringar.[1.11]

Med det har grunden lagts för övergången till ett planerat samhälle, befriat från produktionsanarkin och storfinansens kortsiktiga berikningstväng. Samhällets tillgångar och produktivkrafter kan fördelas i olika sektorer i enlighet med samhällets behov och utveckling.

Under loppet av denna slutoffensiv mot det borgerliga samhällets hörnpelare, där planer och tillgångar förborgas, måste arbetarsjälvstyret ersätta kapitalisternas diktatur. Med början i offentliga sektorn måste driftsråd spridas över hela samhället, där de anställda utövar den faktiska kontrollen över verksamhetens inriktning och uppläggning. Det är inte bara en skola i planhushållning, utan samtidigt det effektivaste sättet att förhindra ekonomiskt sabotage.

Allmän folkbeväpning – för ett arbetarförsvaret!

Vålds- och ordningsmakten är den yttersta garanten för det imperialistiska systemets fortbestånd. När borgaroffensiven stöter på alltför hårt motstånd ställs politikernas, massmedias och domstolarnas lätta artilleri åt sidan för att släppa fram polis- och militärmaktens tunga artilleri.[1.12]

Inför varje kraftmätning mellan arbete och kapital ställs den sedvanliga kvarterspolisen undantagslöst inför ordern att byta uniformen mot kravallutrustning, för att hålla ställningarna fram till dess arméns skarpladdade specialtrupper(jägarförband, reservofficerare, officersaspiranter etc) kommer till undsättning. I ett historiskt perspektiv är således alla dessa polisiära aktioner mot terroristernas och banditernas övergrepp mot ordningen och äganderätten, som dagligen bejublas av sensationsjournalistikens apostlar, en enda lång serie repetitionsövningar inför ertappandet och infångandet av den borgerliga ordningens värsta fiende – arbetar-massorna och dess kamp om makten.

I krig omvandlar den demokratiska staten sin dom över det arbetande folket från frigång inom murarna till militärt straffarbete i den imperialistiska värnpliktsarmén[1.13]. Produktivkrafter ska användas rätt och när situationen så kräver måste den arbetande produktivkraften ställa om sig till destruktivkraft. Det blir deras uppgift att till priset av masslakt rädda kapitalets expansion genom militär erövring.

Det gäller alla imperialistiska stater och förändras inte av att den ena eller andra utropar sig som neutral eller kamouflerar sina rövarintressen bakom ordet "försvar". I ett land som Sverige kommer alla försök att frikoppla det "nationella försvaret" och värnpliktsarmén från den imperialistiska statens rövarkaraktär sluta i samma slags framgång som de sekellånga ansträngningarna från den reformistiska byråkratin att "planera marknaden" och "minska maktkoncentrationen genom att stärka parlamentet". Det är ett faktum som inte ändras av att Sverige är ett "litet land". Sverige hör till västvärldens mest militariserade stater ifråga om konventionella stridsmedel och dessutom organiskt förbunden med den övriga imperialismen. Med tusentals trådar på ekonomins, diplomatins och militärstrategins respektive -teknologins område står Sverige i förbund med EG, IMF och NATO.

Svaret på den svenska imperialismens upprustning av ordningsmakten[1.14] och militära krigsförberedelser[1.15] kan bara bli avvapning. Den imperialistiska våldsmakten måste förvägras varje skattekrona den tillägnas från regering och riksdag. Arbetarna är inte betjänta av att avlöna förtryckarapparaten och dess officerskast. Den är varken förmögen att bekämpa den organiserade brottsligheten – som driver arbetarungdomen till missbruk, arbetarkvinnor till förnedrande prostitution och bestjäl samhället på astronomiska belopp varje år – eller inställd på att försvara de arbetandes rättigheter och landvinningar i händelse av krig. Endast det beväpnade kollektivet kan slå vakt om arbetarnas säkerhet och intressen. Försvaret mot utländska inkräktare organiseras utifrån fackliga och andra massorganisationer, under överinseende från militära experter som tillkallats och valts av de arbetande. Det innebär

- avskaffandet av den hemliga diplomatin

- avskaffandet av officerskastet
- fullständiga politiska rättigheter på de militära förbanden
- de fackliga organisationernas kontroll över rustningsindustrin
- avskaffandet av SÄPO och polisens halvmilitära och militära grenar

Arbetsförsvaret: inte nationellt försvar – det är det enda svaret på imperialismens offensiv och krigsförberedelser.

Bryt med imperialismen – internationell solidaritet!

Imperialismens offensiv har redan drivit mänskligheten till randen av sin egen förintelse. Inte därför att vapenexporten ökar och fler stater på så sätt förvärvar vapen. Inte heller därför att USA tagit ytterligare steg i kapprustningen genom den nya generationen medeldistansrobotar och MX-systemet – USA har faktiskt legat att steg före ända sedan Hiroshima[1.16]. Skälet är att systemets grundvalar skakas. Den inre sammanbrottstendensen har ånyo aktiverats i samband med den ekonomiska depressionen. Det yttre sönderfallet sprider som en gräsbrand i alla sektorer som är beroende av imperialismens välmående. Och ovanpå det reser sig det allvarligaste hotet mot den rådande ordningen – uppsvinget i masskampen. Det är mot den bakgrunden *gamla nåväl som nya vapen i imperialismens händer blir ett fruktansvärt hot mot mänskligheten i allmänhet och de förtryckta massorna i synnerhet.*

Imperialismen liknar alltmer en desperado som vill tvinga hela mänskligheten betala priset för dess dödskamp. Formerna för denna utpressnings- och terroroffensiv varierar alltifrån ultimativa kreditavtal från regeringarna, IMF och Världsbankens sida, upprustning av marionettregimer, blockader och handelsembargon tal statskupper, direkta militära ingripanden mot frihetskämpande folk och kärnvapenupprustning i syfte att uppnå förstaslagsförmåga. Desperadon måste avväpnas! Det går inte förena en kamp för befrielsen och mot den hotande katastrofen med stöd till något enda imperialistiskt projekt. Det ena tar ut det andra:

- Det går inte att bevilja imperialismen rätt till militär upprustning respektive militärpakter och samtidigt verka för de förtryckta folkens befrielse från beroende till imperialismen och därmed förbundna underutveckling. *Inte ett öre till imperialismens krigsförberedelser – Ned med NATO!*
- Det går inte att ena stunden bekämpa imperialismens utsugning av f.d. kolonier, för att i nästa rättfärdiga existensen av organ för samordning av imperialismens fortsatta kontroll över halv/nykolonierna och utpressning mot arbetarstaterna. *Sverige måste lämna IMF, Världsbanken, GATT och BIS[1.17].*
- Det går inte att hävda de svenska arbetarnas rättigheter och samtidigt acceptera de multinationella företagens godtyckliga förflyttningar av produktion och därmed förbundna utnyttjande av nedtryckta arbetare i halv/nykolonierna. *Internationell aktionsenhet för fackliga och politiska rättigheter[1.18]*
- Det går inte stoppa borgarna om de tillåts spela ut infödda arbetare mot invandrararbetare. Utländska arbetare har drivits hit av antingen politiska eller sociala skäl och måste förbehållslöst förenas med den svenska arbetarrörelsens kamp. *Fri asylrätt – fullständiga medborgerliga rättigheter för invandrarna.*
- Det går inte jämställa de sovjetiska de sovjetiska motdragen med de NATO-beslut som en gång framkallat dom. *Stoppa utplaceringarna av medeldistansrobotorna i Europa – Stoppa MX-systemet.*

Imperialismen har sina viktigaste bundsförvanter i den reformistiska byråkratin och i de halvkoloniala respektive stalinistiska regimerna. De frodas på imperialismens överlevnad och

söker därför bevara den. De fullföljer offensiven i sina egna apparater och stater genom att undertrycka massornas kamp mot anpassningen till det imperialistiska åtstramningsprogrammet. Någon annan metod känner de inte för att rädda sitt eget skinn. Utanför de imperialistiska staterna har därför kampen för demokratiska fri- och rättigheter samt nationellt självbestämmande fått en naturlig plats i befrielsekampen mot underutveckling, utsugning och sociala orättvisor. När massorna möter marionettregimer eller ockupationsarméer och deras brutala förtryck som främsta hinder för sina strävanden blir deras undanröjande en absolut förutsättning för den sociala frigörelsen.

- Mot all imperialistisk aggression och deras marionetters förtryckarpolitik!
- Mot stalinistisk diktatur och ockupation!

* * *

Under loppet av motoffensiven reser massorna ett otal krav som faller utanför det socialistiska övergångsprogrammet. I den mån de riktar sig mot den imperialistiska offensiven, utan inslag av protektionism mot andra arbetargrupper, förtjänar de allt stöd. *Alla minimikrav som behåller sin livskraft i klasskampen befrämjar den socialistiska motoffensiven.* Det gäller särskilt krav som uppstår bland förtryckta grupper, såsom kvinnor, ungdomar, invandrare och befolkningen i underutvecklade regioner. Men det gäller också krav riktade mot nya och ännu okända framstötter från borgarna.

Kampen för minimikrav kan dock inte leda till bestående segrar. Borgarklassen kan göra både den ena och andra eftergiften, om de riskerar förlora mer på en utdragen strid med en stark arbetargrupp. Men det dröjer inte länge förrän de återtagit vad de förlorat på något annat område. Kampen för minimikraven kan inte slå tillbaka den imperialistiska offensiven.

D2. För en arbetarregering – för Europas förenade socialistiska stater

I varje utbrott av arbetarkamp ger sig arbetarmakten tillkänna. Redan strejkkommittén fränkänner kapitalisten rätten att leda, fördela och fritt köpa arbetskraften. Massdemonstrationen talar i sin tur om att arbetarna kontrollerar gator och torg. Och ockupationsstrejken ställer i praktiken, oavsett vilka krav som står i förgrunden, frågan om vem som är herre över arbetsplatsen: kapitalisten eller arbetaren.[2.1]

Borgarna är väl medvetna om innebörden i detta. De är varningssignaler, som talar om att arbetarna bildat en motmakt till den rådande ordningen. I den mån de sprider sig kan de när som helst utvecklas från sin groddform och sammansmälter i en ”mot-stat”. Ty, i det polariserade klassamhället är inte vägen lång från den enkla arbetaraktionen till dess fördjupning i fabrikskommittéer som övertar produktionsmedlen och spridning till andra arbetargrupper som tillsammans organiserar kampen. Infinner sig denna situation har samhällets polarisering formaliserats i en dubbelmakt som inte kan samexistera för någon längre tid, då den uttrycker oförenliga klassintressen. Allting reduceras till frågan om revolution eller kontrarevolution. Arbetarmakten kan bara överleva genom att undanröja den imperialistiska vålds- och ordningsmakten innan den, assisterad av övriga imperialismen, går till anfall för att söndermala arbetarnas maktorgan och organisationer.

På ett motsvarande sätt bildar strejkvakterna kärnan i arbetarnas försvarsmakt. I kampen mot strejkbrytare och borgerliga legoknektar uppstår nödvändigheten av självförsvarsgrupper bland arbetarna. Systemet med strejkvakter ombildas till miliser, såsom den enda garantin för arbetarorganisationernas, -mötenas och -pressens okränkbarhet. Deras beväpning och organisering kvarters-, stads- och regionsvis får inte stoppas av den reformistiska byråkratins fagra löften om att allt får en fredlig lösning så länge borgarna är beväpnade till tänderna och arbetarna förblir obehäpnade. Bara beväpnade arbetargrupper, som upplever stödet från

hundratusentals eller t.o.m. miljoner arbetare, kan framgångsrikt bekämpa attackerna mot deras organisationer och strävanden.

Kampen för att utveckla motoffensiven handlar om att förbinda denna *historiska tendens*, som upprepats vid otaliga tillfällen under detta århundrade (Ryssland 1905 och 1917; Tyskland, Ungern och Finland 1918; Tyskland 1923, England 1926, Spanien och Frankrike 1936; Bolivia 1952, Chile 1973, Portugal 1975, Iran och Nicaragua 1979; Polen 1980-81 etc), med det socialistiska övergångsprogrammet. Dess övergångskrav måste spridas och förankras i varje stadium av den uppåtspirande arbetarmakten.

Dagens Sverige innesluter redan en väldig motmakt i form av LO, TCO och Hyresgästföreningarna. Inget annat land uppvisar en så stark facklig organisering[2.2]. Men inget annat land kan heller uppvisa en så stor passivisering av denna kraft, vilket uteslutande förklaras av den reformistiska byråkratins belägring och kontroll av dess styrande organ. Endast tack vare extrem centralstyrning, ombudsmannavälde, domar, förtryck och förföljelse mot kämpande arbetare har medlemmarna kunnat avhållas från att mobilisera dess inneboende kraft. Byråkratin upprätthåller sin makt genom metoder som med ett enda undantag är desamma som utövas av de stalinistiska regimerna – till LO/SAP-ledningens förtret kan inte oppositionella spärras in och pansarvagnar användas mot strejkande arbetare av det enkla skälet att byråkratin inte besitter någon egen statsmakt. Men inget parasitärt skikt är orubbligt. Det lever och frodas på klassarbetet. Därför undergrävs deras ställningar i takt med imperialismens förfall, borgaroffensivens avancemang och den ökade massaktiviteten. Därmed uppkommer möjligheten att överflygla byråkratin inom viktiga sektorer och utveckla fackföreningar och hyresgäströrelser till verkliga kamporganisationer.

Men denna möjlighet innebär inte nödvändigtvis, att arbetarmakten utvecklas genom den etablerade arbetarrörelsens organisationer. Motoffensiven är inte beroende av att arbetarna använder den ena eller andra *formen* för att organisera sina aktioner. Medan ett arbetarkollektiv spontant bildar organ inom sin fackförening kan det vara lika naturligt för *ett annat* att organisera en utomfacklig kommitté vid utövandet av strejk-, bojkott- eller ockupationsvapnet. Allt beror på styrkeförhållandena mellan klasserna, förmedlat genom den reformistiska byråkratin. Huvudsaken är insikten om att arbetarmakten stärks och utvecklas genom organ som är helt självständiga från borgerskapet och dess stat. Den ryska revolutionen segrade genom att sovjeterna tog makten, medan polackerna var på väg att ta makten via sin fria fackförening, för att här bara nämna två exempel.

* * *

Arbetarmakten segrar och förverkligar sitt program genom att den ”motstat” som uppstår i kampen bryter ned den borgerliga staten och dess byråkratiska apparater. Revolutionen uttrycker i själva verket massornas sista försök att få till stånd en *arbetarregering*. Massorna säkrar arbetarmaktens seger så att säga i förbifarten under loppet av sin kamp för en arbetarregering.

Det förklaras av dels deras ingrodda illusioner om vad som kan uträttas genom att erövra det borgerliga samhällets regeringsmaskineri, dels deras sunda insikt om att genomgripande samhällsförändringar kräver en stark centralmakt. Varje grundläggande omvälvning eller förändring av styrkeförhållandena som stannar på lokal nivå går samma öde till mötes som en dagslända. Det vet massorna av erfarenhet. Därför hägrar arbetarregeringen som det avgörande medlet för att tillfredsställa brännande behov – vare sig det gäller bröd, arbete eller fred.

Parollen om arbetarregeringen bildar axeln i det socialistiska övergångsprogrammet. Inte därför att parlamentet på något sätt skulle utgöra *huvudarenan* eller det parlamentariska regeringsmaskineriet *huvudmedlet* i motoffensiven, utan helt enkelt därför att kampen för en

arbetarregering blir en hävstång för den socialistiska revolutionen. Parollen måste ges en konkret innebörd i varje givet ögonblick av klasskampen. I perioder av reformistisk dominans inom arbetarrörelsen kan det gälla störtandet av borgerliga regeringar, kampanjer för borgerliga ministrars avgång i samlingsregeringar mellan borgar- och arbetarpartier, mobiliseringar för att reformistiska regeringar ska bryta klassarbetet och entlediga ministrar som utmärkt sig för arbetarfientliga beslut och åtgärder etc. Men i perioder då reformisterna börjar förlora greppet om massorna och ett tomrum eller en öppning skapas i arbetarrörelsen blir det nödvändigt att ställa upp en alternativ arbetarkandidatur för en regering utan kapitalister och byråkrater.

Arbetarregeringen är möjlig först som ett resultat av arbetarmaktens seger över borgarna och deras stat. I den mån programmets företrädare redan tillskansat sig det parlamentariska regeringsmaskineriet blir deras uppgift att upplösa parlamentet inifrån, göra allt för att lamslå den borgerliga statens apparater, riva upp den arbetarfientliga grundlagen och frysa kapitalets alla tillgångar samt överhuvudtaget legalisera alla rättmätiga åtgärder som vidtagits av den framstormande arbetarmakten.

Arbetarstaten organiseras utifrån de organ som bildats i kampen (fabrikskommittéer, arbetarråd, miliser, kvartersråd etc), inom vilka massorna väljer och vrakar sina representanter. De olika organen sammanstrålar i en nationalförsamling, som bildar arbetarstatens högsta beslutande organ, utifrån vilken också regeringen bildas. Alla politiska strömningar och partier som erkänner revolutionens grundvalar och medverkar i samhällets reorganisering ges fullständiga fri- och rättigheter i det politiska livet. **Ingen regering kan utan stöd från majoriteten av arbetarna kringskära den politiska demokratin.**

Arbetarregeringen ställs omedelbart inför uppgiften att befästa revolutionen. I Europa är det i praktiken omöjligt på nationell nivå. Inte ens det "stalinistiska alternativet", där revolutionens internationella isolering ger upphov till en byråkratisk kontrarevolution som fråntar arbetarna den politiska makten över sin egen stat, är möjligt i Europa. Kapitalets internationella sammanflätning, med multinationella företag, ömsesidigt marknadsberoende, kreditsystemet och militärapparaternas sammansmältning tillsammans med de europeiska staternas geografiska, kulturella och språkliga närbelägenhet, talar mot den enstaka revolutionens överlevnad under några som helst former. En europeisk revolution bär dessutom på en sådan internationell sprängkraft att det bara kan sluta med seger eller nederlag över hela kontinenten. Ingen nationell gren av arbetarklassen är mäktig att ensam hålla ut mot den kontrarevolutionära framstormningen från kontinentens alla hörn.

Arbetarregeringen är därför tvingad att söka sitt stöd hos arbetarna i övriga världen i allmänhet och Europa i synnerhet. Revolutionens befästande och den nationella återuppbyggnaden kan bara ske i perspektivet av Europas förenade socialistiska stater, som ett första led i världrevolutionen. I det innefattas också Östeuropa och Sovjetunionen, då en segerrik revolution i Västeuropa skulle ge oemotståndliga impulser till massorna att kasta av sig det byråkratiska oket i arbetarstaterna.

Europas förenade socialistiska stater innebär de europeiska staternas möjlighet att frivilligt ingå ett förbund på grundval av den arbetarstyrda planekonomin. Det innebär inte någon tvångsmässig anslutning mot något folks uttryckliga vilja.

D3. Socialismen upplöser krisen

Ingen kan längre fly undan den historiska väckarklockan. Allt det som mänskligheten nu bevittnar av samhällets inre sammanbrott och yttre sönderfall uttrycker det imperialistiska systemets kris. Sedan första världskriget har denna epok kantats av krig och revolutioner.

Några andra botemedel har inte systemet haft att uppbringa inför sin egen sjukdom. Det behövs inget tredje världskrig för att ställa den rätta diagnosen.

Socialismen som *alternativ och historisk möjlighet* var en fråga för den unga arbetarrörelsen. Under 1900-talet har det hela tiden handlat om en *nödvändighet*. Socialismen är grundförut-sättningen för en verklig lösning av varje centralt problem. Det är vår tids omedelbara krav. Ty, utan socialismen kan vare sig systemets explosiva motsättningar övervinnas eller samhället befrias från de krafter som håller tillbaka utveckling och socialt framåtskridande.

När allt kommer omkring bottnar det imperialistiska systemets kris i dess oförmåga att dels skapa ett tillräckligt överskott, dels använda det i enlighet med samhällets samlade behov. Så länge produktivkrafterna fjättras av berikningstvangen och den privata tillägnelsen – med ett ord: profiten –, som uppstår på grundval av ägandet av produktionsmedel, är också samhället dömd till knapphet. Det samhälleliga överskottet förblir otillräckligt för att försörja mänsklig-hetens utveckling på internationell nivå, samtidigt som dess användning uteslutande bestäms av den härskande klassens kortsiktiga behov. Därav följer nödvändigheten av såväl klassförtryck som internationellt förtryck. Borgarklassen kan endast överleva genom att skapa och underhålla de kampmedel som är nödvändiga för att upprätthålla sitt envælde över ett otillräckligt överskott. Depressionen (30-talet eller 80-talet) ställer detta på sin spets genom att överskottet nu t.o.m. krymper[3.1] och därför blir otillräckligt för att ens försörja borgarnas snäva klassintressen. Kampen om överskottet omsluter fr.o.m. nu alla klasser respektive skikt – inte bara de mest förtryckta – och sprider sig ända in i det borgerliga lägret självt. Nu återstår bara frågan om vem som först förmår samla kraft för att fullborda den kontrarevolutionära offensiven. **Detta förhållande måste avskaffas.**

Den socialistiska samhällsomvandlingen grundlägger lösningen på detta problem. Efter äganderätten till produktionsmedlen avskaffats och ställts under samhällelig kontroll kan arbetet organiseras planenligt. Rådande överskott fördelas på områden, eftersatta såväl som utvecklade, i överensstämmelse med hela samhällets behov. Mänskligheten kan direkt och hämningslöst, utan att först fråga marknadslagarna, utvinna och förädla naturens frukter i överensstämmelse med dess inre jämvikt och harmoni. Forskning och utveckling satsas i för hela samhället väsentliga sektorer. Krigsförberedelser, byråkratiska apparater och marknads-väsande (kreditinstitut, reklamfirmor, investmentbolag, spekulation, ocker etc) tär inte längre på samhällets resurser.

Samtidigt med denna reorganisering av samhället öppnar sig möjligheten till en ofantlig utveckling av produktivkrafterna och med det en oerhörd tillväxt av överskottet. Förklaringen är att socialismen, under loppet av sin utveckling, upplöser ekonomins bytesformer och nationella skrankor i en alltmer renodlad tidsekonomi, där den effektiva hushållningen med arbetet inte längre ställs inför konstlade hinder och bromsklossar. När den samhälleliga produktionsakten väl befriats från kapitalägarnas berikningstvang, nationalkorsetten och den ”främmande marknaden” blir begrepp som överproduktion, underutnyttjande av produktionskapaciteten, inflation, obalanser och arbetslöshet ett minne blott. Allt överskott kan avsättas i väl valda proportioner mellan konsumtion och investeringar och sålunda ge upphov till ett ännu större överskott:

- All teknologi som förmår påskynda överskottets tillväxt och *förbättra* dess kvalitativa sammansättning införlivas med produktionen. T.ex. automationens och datorteknologins oerhörda möjligheter kan inte utvecklas och än mindre fullbordas i förening med det imperialistiska systemet. Endast socialismen är i stånd att generalisera dess tillämpning och använda det därur framskapade överskottet till att omfördela och försörja det samhälleliga arbetet i sociala, vetenskapliga och kulturella sektorer.

- Vidare är det endast socialismen som *gör det nödvändigt* att avsätta merparten av det växande överskottet – oavsett om det tar formen av råämnen och konsumtionsartiklar eller teknologi och insatsprodukter – till de underutvecklade länderna. Ty, socialismen kan bara fullbordas genom att mobilisera hela den mänskliga produktivkraften och utplåna underutvecklingens oerhörda slöseri. Förutan en mobilisering av de underutvecklade befolkningsmiljarderna förblir överskottets källor sinande.

Socialismen är med andra ord tidsekonominns högsta form – den epok då mänskligheten planenligt och utan klassmotsättningar utvecklar medlen för att övervinna knappheten. Därefter inträder kommunismen – det klasslösa samhällets högre stadium, där överflödet präglar samhället och envar lever efter sina behov. Men innan dess återstår en lång och mödosam väg, där arbetarklassen spelar den ledande rollen.

* * *

I de länder kapitalismen avskaffats har byråkratin exproprierat arbetarna på deras ledande roll och inrättat förhållanden som är en karikatyr på socialismen. Detta innebär inte ett förnekande av de oerhörda framsteg som uppnåtts i Sovjet, Kina, på Kuba etc. De är inte resultatet av byråkratins förtryck. I sådana fall vore Indien, Turkiet, Etiopien, Argentina m.fl. långt mycket framgångsrikare. Framgångarna är tvärtom levande exempel på planekonomins kraft och överlägsenhet – trots byråkratisk deformation.

Byråkratin har befäst sina ställningar som ett socialt avgränsat skikt genom att i skenet av världsrevolutionens försening monopolisera den politiska makten och fördela förhållandevis små resurser med *borgerliga distributionsmetoder*. Knapphetens politiska ekonomi är roten till den byråkratiska svulsten. Det är när planekonomin underordnats byråkratin som dess möjligheter inte kunnat infrias.

Därför har alla experiment att frånga Stalins stelbenta 30- eller 40-tals modell varit förgäves. Alla efterföljande former av planekonomi uttrycker byråkratins fruktlösa kamp att övervinna sig själv som ett absolut hinder för planekonomins blomstring och produktivkrafternas utveckling. För att göra en lång historia kort: vare sig man talar om Stachanovitrörelsen i 30-talets Sovjet, Kinas ”Stora språng” på 50-talet och Libermansystemet (som idag praktiseras i Sovjet, Östeuropa och på Kuba) eller Jugoslaviens atomiserade planekonomi[3.2] (som nu också Kina efterapar) och andra mindre experiment är de allihop byråkratiska foster som endast lyckats hetsa fram en grädda av överdängare – en arbetararistokrati –, vilka snabbt smälter samman med det byråkratiska maskineriet. I de fall tillväxten ökat har resultatet stannat vid en förstärkning av byråkratins maktställningar.

Utan att för den skull reducera frågan dithän visar hela den historiska utvecklingen att graden av produktivkrafternas utvecklingsnivå och överskott bestämmer graden av frihet – inte tvärtom. Denna insikt blir så mycket viktigare inför det socialistiska uppbygget. Knappheten kan inte sopas bort över en natt. Därför måste arbetarklassen från första början utveckla metoder för att kväsa hotet från byråkratin – knapphetens avkomma – under tiden som formerna utvecklas för att produktiv-krafternas tillväxt ska avsätta sig i ett allmänt överflöd.

Byråkratin ackumulerar inte – den parasiterar. Därför är kontrollen över politiska och väpnade apparater ett oeftergivligt villkor för dess makt och privilegier. Följaktligen kan massorna endast försäkra sig mot byråkratismen genom att redan från början utveckla en politik som går ut på att avskaffa sin egen stat. Arbetarstaten är inte bara ett nödvändigt verktyg för att besegra kontrarevolutionen och reorganisera samhället, utan också byråkratins födobas och sålunda en hävstång till dess makterövring. Lösningen på denna motsättning är den revolutionära diktaturen. Genom att stärka och fördjupa de maktorgan som uppstått bland massorna i revolutionens ögonblick och inom dessa organ tillämpa de mest vittomfattande fri- och

rättigheter, dör också staten successivt bort. **Från den stund det inte existerar några apparater och kårer vid sidan av massorna eller utanför deras kontroll kan man inte längre tala om en stat.**

Den uppgiften kan inte uträttas åt massorna. Inget ledarskap eller parti kan ersätta massornas maktorgan och deras suveräna maktutövning. Minsta tecken på en sådan utveckling är liktydigt med en byråkratisk urartning som förr eller senare banar väg för en stalinistisk regim.

* * *

Massorna kan bara erövra och behålla makten på grundval av ett uttalat program. Det programmet bärs vare sig upp av reformistiska och stalinistiska partier eller syndikalister. Endast det revolutionära partiet, som kollektivt tillägnat sig historiens viktigaste erfarenheter och är rotad i klasskampens mitt, står inför möjligheten att resa ett vägledande program som pekar ut de nödvändiga åtgärderna för att bryta ned det imperialistiska systemet.

Denna vägledande roll upphör inte med revolutionen. Den måste tvärtom förstärkas och effektiviseras. Kampen mot kontrarevolutionära hot och byråkratiska manövrer, som undantagslöst förkroppsligas av från arbetarklassen främmande ledarskap, kan inte bedrivas framgångsrikt utan existensen av en motvikt – ett revolutionärt ledarskap. På samma sätt som knappheten inte kan utplånas på tjugofyra timmar, kan inte heller arbetarnas sociala och politiska skiktning önskas bort. Ur denna brokiga massa uppstår olika politiska intresseströmningar och schatteringar, som speciellt i avgörande brytningsskeden ger upphov till skarpa konflikter, vilka kontrarevolutionära och byråkratiska ledarskap inte är sena att utnyttja. Genom att spela ut olika grupper mot varandra och utnyttja de starkare för sina egna intressen kan de flytta fram sina positioner mot den revolutionära diktaturen.

Det revolutionära partiet kan bara bära vidare sin vägledande roll genom att även fortsättningsvis bygga sin politik på de mest avancerade sektorerna av industri- och tjänstearbetarna. I dessa sektorer (Industrin, kommunikationer, kontor, lasarett, skolor etc) mognar insikten snabbast om det socialistiska uppbyggets principer och tillämpning p.g.a. deras starka beroende av utveckling, övergripande planering och inre balans. Skadeverkningarna av splittring och avvikelser träffar dessa sektorer omedelbart. *Endast de* besitter den naturliga förmågan att i konfliktfyllda situationer hävda revolutionens allmänna intressen i motsättning till särskilda grupper utan att underblåsa hotet från de kapitalistiska kvarlevorna eller upphöja sig själv till ett maktfullkomligt skikt. *Endast de* lever och verkar i en situation som gör det nödvändigt att identifiera och sammanknyta sina egna åtgärder med revolutionens internationella utvecklingstakt och behov. Följaktligen bildar de utgångspunkten och huvudfåran för det revolutionära partiets fortsatta ansträngningar.

Det revolutionära partiet utövar sin pådrivande och framåtsträvande roll genom att söka erövra massornas sympatier i konkurrens med andra partier och strömningar. Vilket program och vilka åtgärder, det avgör massorna själva genom demokratiska beslut i sina egna maktorgan. Axeln i övergångssamhället är annorlunda uttryckt att utveckla massorna till ett enda stort ledarskap. Där massorna för tillfället mobiliserat sig, och det kan vara i milisen mot sabotage och terrorism eller i arbetarråden för att diskutera planens utformning och tillämpning, där utövas också den revolutionära diktaturen. I de organ massorna för tillfället hävdar sina intressen vidareförädlas också deras egna ledaregenskaper ända fram till dess demokratin (den representativa) och partier (separata ledarskap) blir överflödigt och dör bort. Fram till dess måste massorna beväpnas med alla medel som är nödvändiga för att säkra arbetarmaktens okränkbarhet. Maktorganen måste när som helst – genom majoritetsbeslut – kunna återkalla sina representanter och förtroendevalda, avskeda administratörer, utlysa strejker eller kalla till demonstrationer och t.o.m. omvandla sig till ett militärt skyddsvärn och förband om det är nödvändigt i försvaret av revolutionens vitala intressen.

För övrigt uttrycker massorna sin vilja genom sina egna representanter, som sammanstrålar i lokala, regionala och centrala rådsförsamlingar. Mot ersättning av en genomsnittlig arbetarlön och förpliktigade att avlägga regelbundna rapporter inför sitt basorgan skapas de bästa möjligheter för att den förtroendevalde bär vidare revolutionens intressen. I annat fall återkallas han/hon med tjugofyrtimmars varsel utifrån basorganets suveräna beslutanderätt.

E1. Ledarskapets kris

Borgarnas alla försök att återge imperialismen dess livskraft är förgäves. Det finns inte ens några tillfälliga lösningar på dess grundläggande motsättningar – om man med det menar former under vilka det imperialistiska systemet på nytt kan ge utrymme för en utveckling av produktivkrafterna. Bollen ligger hos arbetarklassen.

Under hela den imperialistiska epoken har massorna gång efter annan stegrat sin kamp till förrevolutionära och revolutionära situationer, men lika många gånger har resningarna frysts för att sedan kastas tillbaka av kontrarevolutionen. Dessa nederlag har utan undantag orsakats av ledningarna för de kämpande massorna. Det är således varken produktivkrafterna eller massorna som ska belastas för världsrevolutionens försening[1.1]. Männsklighetens nuvarande kris är tvärtom reducerad till ledningarna för arbetarklassen. Utan en snar lösning på detta överskuggande problem blir katastrofen ett faktum.

E2. Socialdemokratin

Den internationella socialdemokratin är idag det i särklass starkaste ledarskapet inom arbetarrörelsen, även om den aldrig fått något egentligt fotfäste utanför de imperialistiska staterna. Socialistinternationalens partier behärskar arbetarrörelsen i ett flertal imperialistiska nyckelstater (Storbritannien, Irland, Kanada, Australien, Västtyskland, Israel, Be-ne-lux-länderna och Norden) och spelar en avgörande roll i andra (Grekland, Spanien, Frankrike och Portugal). Det finns inget annat ledarskap som bär upp ett sådant masstöd i centrum av den imperialistiska krisen. Socialdemokratin innehar de ojämförligt största möjligheterna att bryta den imperialistiska offensiven och bana väg för arbetarmaktens seger.

De socialdemokratiska ledarskapen har dock enkom använt detta förtroendekapital för att hålla tillbaka massrörelsen. På så sätt har man kunnat förena sitt regeringsinnehav med storfinansens fortsatta herravälde. Med klassarbetet som ledstjärna har socialdemokratiska regeringar utvecklat en reformpolitik som förmått arbetarna att för varje nytt korn på köksbordet leverera ytterligare ett ton merarbete till storfinansens.

I utbyte mot att socialdemokratin utvecklade formerna för det institutionaliserade klassarbetet, utan vilken expansionen inte hade kunnat motverka imperialismens historiska kris i den grad som blev fallet under 50- och 60-talet, kunde borgarna kosta på sig lyxen att acceptera dess utrikespolitik under de perioder de förfogat över regeringsmakten. – En utrikespolitik som gått ut på att binda upp de stalinistiska och halv/nykoloniala regimerna till internationellt status quo. Stödet till olika befrielseströrelser, som aldrig varit aktuellt förrän det imperialistiska nederlaget varit ett faktum, ges i perspektivet att förmå de nya regimerna frysa och isolera den revolutionära processen.

Det kvalitativa steget till denna utpräglade roll som imperialismens agent i arbetarrörelsen tog den internationella socialdemokratin redan 1914, då ledningarna för de olika partierna manade sina medlemsmassor att sluta upp bakom de inhemska borgarna i det första imperialistiska omfördelningskriget. Därefter kan två etapper urskiljas. Den första, under vilken byråkratin befäste sina ställningar genom att krossa motståndet inom arbetarrörelsens led, förstärka sin egen apparat och avspjälka massorna från deras egna organisationer (mellankrigstiden). Den andra, under vilken byråkratin växte in i den borgerliga statens organ och därmed slutgiltigt utkristalliserade sig som ett skikt för sig (efterkrigstiden).

Dessa etapper markerar ingen väsentlig skillnad i den politiska inriktningen, bara att reformismen förbenats och genererat⁶⁰ en växande byråkrati, som verkar alltmer avskärmat från arbetarklassen och den närstående skikt.

Byråkratins seger omvandlade socialdemokratin till ett borgerligt arbetarparti. Det bärs upp av stödet från arbetarna och deras organisationer, men kontrolleras av en ledning som driver en borgerlig politik. Därför är byråkratin beroende av både borgarnas och arbetarnas medgörlighet. I samma stund klasserna ställer in sig på konfrontation försätts byråkratin i en allvarlig kris. Med hjälp av olika manövrer söker den avleda massornas protester, under tiden som borgarna otacksamt skärper sina attacker mot allt som står i vägen för deras program – inklusive den regering och de organisationer som kontrolleras av byråkratin. Med början i England har detta mönster upprepats i land efter land[2.1]. SAP är det sista i raden av partier som står inför en inre upplösningsprocess, med splittring av byråkratin i höger- och vänsterreformister, under trycket från en ökad medlemsaktivitet i basen.

Vänsterreformismen är inget alternativ. Dess företrädare skiljer sig endast på den punkten, att de hyser större illusioner vad man kan uträtta genom skatte- och fördelningspolitiken i det borgerliga samhället. De förblir svurna fiender till arbetarnas mobiliseringar så fort de överstiger gränsen för deras kontroll. De förblir parlamentarismen och den borgerliga staten trogen.

E3. Stalinismen

Det internationella stalinistiska blocket är ett minne blott. Fortfarande ett drygt årtionde efter sin absoluta storhetstid vid segern mot Hitlerfascismen kunde den stalinistiska världsrörelsen återropa 89 medlemspartier, officiellt förenade bakom Moskvas linje. Titokrisen 1948 var bara en påminnelse om den bräckliga grund Stalin prackat på världsrörelsen när den med början i 20-talets andra hälft tvingades underordna sig sovjetbyråkratins behov och intressen. Världsrevolutionens utbredning till Östeuropa, Kina, Indokina, Nordkorea och Kuba samt den fortsatta socialdemokratiseringen av de partier som formats efter mönster från Stalins Komintern har dock oemotståndligt drivit upplösningsprocessen till ytan:

- Stalinismens ökade svårigheter att hålla tillbaka den revolutionära kampen i såväl den kapitalistiska världen (Mellersta östern, Centralamerika och Latinamerika överhuvudtaget etc) som inom sina egna stater(t.ex. Polen och demokratirörelsen i Kina).
- Motsättningarna mellan arbetarstater, alltifrån det alltjämt behöriga avståndet mellan Moskva och Beijing efter ett decennium av ”kallt krig”, kriget i Indokina och gränskonflikten mellan Jugoslavien och Albanien till det allmänna ideologiska kriget, som flammar upp med jämna mellanrum såsom en förebådelse till nya faktiska förändringar.
- Framväxten av eurokommunismen, såsom det avgörande uttrycket för de stalinistiska partiernas slutgiltiga socialdemokratisering i de imperialistiska staterna.

Den nya etappen i stalinismens kris och sönderfall kommer inte leda fram till någon automatisk lösning. För det första därför att stalinismen inte innesluter några självläkande krafter. För det andra därför att det inte är ett fenomen begränsat till politisk terror, stalinismen eller ens ledningen för SUKP.

Stalinismen beskriver den politik som har sitt ursprung i självbevarelsedriften hos kontra-revolutionära byråkratiska skikt som utkristalliserats i arbetarstater. Genom att krossa eller

---

⁶⁰ Generera = frambringa, alstra

avleda massornas revolutionära mobiliseringar och institutionalisera⁶¹ de organ som uppstått i kampen kan byråkratin tillskans sig den politiska makten och använda arbetarstaten som skyddsvärn för sina egna parasitära intressen. Stalinismen får därför sin egen upplaga i varje arbetarstat, där byråkratin har kraft att själv erövra och behålla den politiska makten, oberoende av något annat stalinistiskt centra.

Fram till nu har Belgrad-, Beijing- och Tiranastalinismen såväl som Pyongyang-, Havanna- och Hanoistalinismen uppstått som de – vid sidan av Moskvastalinismen – självständiga uttrycken för de kontrarevolutionära byråkratierna i respektive stater. Skillnaden består i att de förstnämnda var tvingade till ett uppbrott på alla nivåer för att frigöra sig från de starka geopolitiska⁶² banden till Moskva, medan de senare både utnyttjat sovjets internationella diplomati och brutit med den när det varit nödvändigt för den egna överlevnaden[3.1]. Warszavapaksregimerna är ännu segment⁶³ av Moskvastalinismen, vilket huvudsakligen förklaras av att de är en ren produkt av Röda armén. Till skillnad från övriga regimer har de inte burits fram av massorna och därför saknat en egen bas, tillräcklig för att frigöra sig från Moskva.

Den stalinistiska byråkratin överlever genom att brutalt undertrycka massorna. Den politiska diktaturen är nödvändig så länge den inte är förankrad i produktionsförhållandena, dvs är ett skikt och inte en klass. Den måste ha en ständig och omedelbar kontroll över alla beslutande organ, speciellt regeringsmaskineriet, för att säkra reproduktionen av makt och privilegier. Byråkratin kan inte heller – som kapitalistklassen – dela upp sig i olika grupperingar eller släppa ifrån sig någon som helst politisk sektor utan att hamna i en urakut kris. I sådana lägen känner byråkratin bara en enda metod: systematiska utrensningsskampanjer. De byråkratiserade arbetarstaterna är följaktligen mycket sköra samhällen, där minsta lilla motsättning eller arbetarkamp snabbt leder till revolutionära eller förrevolutionära kriser (Östtyskland 1953, Polen och Ungern 1956, Tjeckoslovakien 1968, den kinesiska ”kulturrevolutionen” och ”himmelska fridens torg” 1976, Polen 1971, -76 och 1980-)

Var än arbetarna erövrar den politiska makten och upprättar sin egen stat återstår ännu hela den imperialistiska omvärld som omöjliggör det socialistiska produktionsättets blomstring och tvångsapparatusens avskaffande. Det betyder att arbetarklassens befrielse inte kan förverkligas förrän imperialismen besegrats och omintetgjorts. Varje revolution är ett jättekliv i den processen, men inte lika med frigörelsen eller segern!

För den stalinistiska byråkratin däremot, är bevarandet av arbetarstaten det absoluta målet. Dess byråkratiserade apparater är de enda medel den förfogar över för att överleva i den världsomspännande kampen mellan arbete och kapital. Byråkratins utrikespolitik kännetecknas därför av konservatism och nationalism. Den fruktar världsrevolutionen lika mycket som det imperialistiska borgerskapet.

Så länge byråkratin är upptagen med att bekämpa borgarnas försök att återupprätta kapitalismen och imperialismen fortfarande söker underblåsa uppror från missgynnade grupper eller ingripa militärt, kännetecknas utrikespolitiken av desperat motstånd. Man blandar vädjanden och principiösa eftergifter med gränslösa politiska äventyrsprojekt[3.2].

Så fort byråkratin tryggat sin makt och förskjuter tonvikten till att tvinga massorna bära bördorna för uppbygget blir den emellertid renodlat konservativ på det utrikespolitiska planet.

⁶¹ Institutionalisera = Här i betydelsen att maktorganen urholkas, förstelnar och gradvist sammanfogas med byråkratins övriga apparater.

⁶² Geopolitiska = Hur geografiska och historiska faktorer driver in svagare stater under stormakternas intressesfärer i enlighet med internationella styrkeförhållanden och därmed förbundna avtal (t.ex. Jaltaöverenskommelsen)

⁶³ Segment = del, bit

Hädanefter vill byråkratin lämnas ifred. Genom samarbete med imperialismen tror den sig kunna undkomma världsrevolutionen och en orolig omvärld. Byråkratin är beredd att sälja ut vilken arbetargrupp som helst och tillsammans med imperialismen bedra massorna med allsköns ”folkfronter”, ”fredsplaner” och ”förhandlingslösningar”[3.3]. Stödet till den imperialistiska kontrarevolutionen är villkorslöst ända fram till gränspålarna eller utloppen till den egna staten. Där börjar och slutar den stalinistiska byråkratins motstånd mot imperialismen – även om historien vid mer än ett tillfälle intygat att den är opålitlig också på den punkten[3.4].

De stalinistiska regimerna är sammanfattningsvis ett absolut hinder för arbetarklassens befrielse. De har omvandlat världsrevolutionens största landvinningar till sin egen motsats. Byråkratin måste drivas ut ur arbetarstaterna om de inte ska förbli ett verktyg mot arbetarna in- och utrikes. Endast genom att använda samma medel som i kampen mot borgaroffensiven blir det möjligt att störta byråkratin. Det handlar om en politisk revolution för en genomgripande omvandling av hela staten, så att arbetardemokratien kan upprättas och planekonomin befrias från den byråkratiska utväxten. Inför det måste alla krafter stödjas som bekämpar byråkratins kontrarevolutionära manövrer, vare sig det gäller *Solidarnosc* i Polen och demokratirörelsen i Kina eller motståndet mot ockupationen av Östeuropa, Afghanistan, Kampuchea och Tibet såväl som de sovjetiska delrepublikerna[3.5].

Imperialismen tillhör inte de krafter som bekämpar stalinismens kontrarevolutionära politik. I de fall de inte själva medverkar – och de hör till undantagen – söker imperialismen enbart utnyttja den av byråkratin skapade situationen för sina egna intressen. Imperialismen kan aldrig bli en bundsförvant i kampen för den politiska revolutionen. Dess alternativ till den nuvarande ordningen är kapitalismens återupprättande, utkavlad av en militärbyråkratisk diktatur. Därför måste försvaret av arbetarstaterna mot imperialismen vara lika självklart som försvaret av fackföreningarna – trots att de kontrolleras av en maktfullkomlig byråkrati. En imperialistisk seger över Sovjet, Kina, Kuba etc., vore ojämförliga nederlag. Betydligt större än Hitlers seger över den tyska arbetarrörelsen.

De arbetarpartier som underordnar sig en stalinistisk byråkrati och *omsätter dess utrikespolitik i sina egna länder* är stalinistiska (moskvastalinistiska, maostalinistiska, castrostalinistiska etc). De är borgerliga arbetarpartier som skiljer sig från socialdemokratien på en enda punkt: medan socialdemokratien har sin politiska bas i det imperialistiska borgerskapet direkt och utan omsvep, tvingas stalinistiska partier gå omvägen via det statsbärande byråkratskiktet. Dom kan därför verka störande på vissa borgerskap, beroende på vilken gren av imperialismen den stalinistiska regimen för tillfället knutit sig till, men aldrig bryta sin karaktär som borgerligt arbetarparti.

E4. Eurokommunismen

De partier som går under beteckningen ”eurokommunismen” är avkommor från Moskvastalinismen. Även om de rymmer kvarlevor på det ideologiska planet är de idag socialdemokratiska till sin karaktär – inte stalinistiska.

Under 70-talet genomgick de traditionella kommunistpartierna i Japan, Grekland (inrikes), Italien, Spanien, England och Sverige den sista fasen i den urartningsprocess som utlöstes med Kominterns 7:e kongress 1935[4.1]. Det tog alltså 40 år innan den inre partibyråkratin växt sig tillräckligt stark för att flytta hemifrån. Det var ingen mindre än sovjetbyråkratin själv som drivit kommunistpartierna i armarna på imperialismen och vad som nu inträffade var helt enkelt att partibyråkratin blivit vuxen. Det utomparlamentariska arbetet var sedan länge nedrustat och arbetarna avspjälkade från partilivet. Partibyråkratin hade slutgiltigt integrerats i det borgerliga samhället. När så världsrörelsen splittrades och kommunistpartierna genomströmdes av radikaliserade mellanskikt var situationen mogen för ett uppbrott med Moskva. Framöver kunde kommunistpartierna fullständigt anpassa sig till det inhemska borgerskapet

utan att behöva fråga Kreml eller bli ställd inför ett nytt kast i dess manövrerande mellan olika imperialistiska strömningar[4.2].

Sovjetbyråkratin försökte stoppa processen genom att utnyttja de kvarvarande arbetargruppernas instinktiva misstänksamhet mot tillströmmande småborgerliga skikt. I en del fall lyckades man (franska, västtyska och finska kommunistpartiet). I partier som definitivt förlorats gav man sitt stöd åt prosovjetiska utbrytningar.

Ledarskapets kris förkroppsligas av i första hand de socialdemokratiska, stalinistiska och eurokommunistiska partierna; i andra hand av alla de organisationer och schatteringar som anpassar sig efter dessa partier[4.3]. Arbetarmakten kan inte segra så länge dessa ledarskap omfattar majoriteten av det arbetande folket. De står och faller med imperialismens upp- och nedgång.

Deras svek och eftergifter till imperialismen lämnar efter sig en ledarlös arbetarklass. Den centrala uppgiften under motoffensivens alla faser är därför att tålmodigt verka för en ny kraft som blir mäktig uppgiften att slå tillbaka borgarnas attacker – för ett arbetarnas revolutionära parti. [4.4]

Mot åtstramning och storfinans!

[förslag till krismanifest, ställt av Kjell Berglund/mbgt]

Den socialdemokratiska regeringen står i centrum för hela den nuvarande politiska situationen i Sverige. Redan under sina sex första månader vid regeringsmaskineriets spakar, genomfördes mer åtstramning på sysselsättningens och levnadsstandardens områden än under sex borgerliga regeringsår. Devalveringen på sexton procent, skatteomläggningen och den ”återhållsamma avtalsrörelsen” gjorde sitt på levnadsstandardens område, samtidigt som Norrbottens-, Varvs- och Statsverkspropositionen talade klartext om sysselsättningspolitiken. (s)-regeringen har fått sina hundra dagar och mer där till.

Det kan inte längre råda några tvivel om att den helt enkelt tagit vid där borgarna slutade. Palme, Feldt och Co är i färd med att genomdriva den mest arbetarfientliga åtstramningsoffensiv som någonsin bevitnats i Sverige. (s)-regeringen anpassar hela sin politik till den svenska imperialismens behov. De föregående sex årens tvehågsenhet och sick-sack politik från borgarregeringarna har drivit den svenska imperialismen på efterkälken i förhållande till sina konkurrenter. Försprånget ska hämtas in – det är (s)regeringens absoluta mål, även om det måste ske till priset av stora umbäranden för det arbetande folket.

Borgarklassen

Borgarklassen och dess oomtvistade ledare i SAF och storfinanserna trycker på från höger. Efter rivstarten får inte regeringen tappa fart. Borgarna låter sig inte nöjas med någon influensakur. Offensiven måste fortgå och forceras. Det är den bakomliggande förklaringen till motståndet mot fonderna. Borgarna är inte beredda att klavbinda sig till förlegade former av klassarbete mot en ersättning som inte ens når upp till en tiondel av de årliga bidragen från staten. Borgarna har ställt in sig på oförsonlig konfrontation mot arbetarna och deras organisationer. Det är den springande punkten i kampanjen mot fonderna. De 75 000 anti-fonddemonstranterna marscherar i själva verket mot fackföreningarna. När El-ettan svarar med ett bojkottinitiativ, riktat mot kampanjgeneralens företag Eldon, blir de ställda inför arbetsdomstolen. Efter det svidande nederlaget i den förra kampanjen, som ledde till Storkonflikten 1980 och socialdemokratins valseger två år senare, har borgarna nu samlat nya krafter till följd av regeringens arbetarfientliga politik.

Ingenting talar för att trycket från höger kommer avta. Tvärtom markerar anti-fondkampanjen inledningen till en ökad utomparlamentarisk aktivitet från allsköns reaktionära krafter.

Borgarpartierna ger det hela en officiell tolkning genom förslag på drastiska nedskärningar inom den offentliga sektorn.

Anpassning och självbevarelsedrift

Arbetarklassen och den närstående skikt befinner sig i chocktillstånd. Förväntningarna på socialdemokratin har allt annat än infriats. Handlingsförlamningen har slagit sitt grepp om arbetarmassorna. Men samtidigt pågår en process av smärtsamt uppvaknande. Delar av den reformistiska byråkratin inom fr.a. fackföreningsrörelsen, men även inom SAP/SSU, söker därför förebygga en uppseglande massrörelse mot regeringen genom olika vänsterreformistiska förslag och utspel. Av ren självbevarelsedrift har de tvingats till protester och grymtanden mot regeringens politik. LO-tidningen framstår allt mer som det enda återstående uttrycket för en självständig röst inom arbetarrörelsen, även om heller aldrig den passerar gränserna för fördelningens politikens förlovade land, trots att den imperialistiska krisen redan i sig oavbrutet minskar överskottet och därmed det som över huvud taget kan fördelas. Längst i denna vänsterreformistiska yra har Kommunal och andra mindre industriförbund gått.

Att vänsterreformismen ännu är en liten och fr.a. svag minoritet framgår av LO-ledningens anpassning till regeringen och därmed storfinansen. Med Leif Blomberg och Metall i spetsen har de centrala avtalsförhandlingarna upplösts. Det som LO-ordförande Malm kallar en brytning med SAF är när allt kommer omkring en ren anpassning till idén om att exportindustrin måste vara löneledande. Detta har inte minst bekräftats av LO:s egen sju gradiga löneskala, som är tänkt att spjälka upp LO-kollektivet i en mängd lönegrupper, med stor spännvidd mellan anställda i lönsamma exportföretag å ena sidan och offentliganställda å den andra.

Vänsterns platta fall

I skenet av denna situation har ett vakuum uppstått inom arbetarrörelsen, som i sin tur skapat en öppning för alternativa lösningar och kampmetoder. Vpk är dock alltjämt oförmöget att utnyttja detta. När Lars Werner inte rätt och slätt kapitulerar för regeringen, vilket är regel, är det bara för att lämna plats för kvarlevorna från ett stalinistiskt förflutet eller sporadiska impulser från småborgerliga skikt och grupper i och runt partiet.

Inte heller Apk, SP och KPml(r) ställer upp giften konkret att ersätta det socialdemokratiska ledarskapet. De ville inte på ett entydigt sätt utmana den reformistiska byråkratin att ta regeringsmakten från borgarna valet 1982 och nu drar de sig för att utmana dess åtstramningspolitik. När de väl ingriper i klasskampen tar det undantagslöst formen av sekteristiska utspel som inte på något sätt knyter an till den uppflammande motsättningen inom socialdemokratin och fackföreningsrörelsen.

SKP:s uppgifter

SKP bär ett tungt ansvar för att bryta det nuvarande läget. Vi ställer upp giften att tillsammans med andra kämpande krafter inom arbetarrörelsen bekämpa varje delfront av den imperialistiska offensiven, vare sig den tar formen av åtstramningspolitiken mot de förtryckta massorna eller upprustning och krigsförberedelser. För oss står just nu följande frågor i centrum:

- Ett slut på alla permitteringar och avsked – För allas rätt till ett meningsfullt arbete.
- Ett stopp för inflationens och det orättvisa skattesystemets urholkning av levnadsstandarden.
- Ett slut på omfördelningen av resurser inom den offentliga sektorn från arbetarna till Storfinansen – Inga sociala nedskärningar.

- Mot splittring och passivitet inom arbetarrörelsen – För enhetliga löneavtal över hela LO-kollektivet.
- För ungdomens och invandrarnas rätt till arbete, målinriktad utbildning samt bra och billig bostad.
- Stoppa upprustningen – Stoppa JAS
- Internationell solidaritet med kampen mot imperialismens världsomspännande offensiv – Stoppa utplaceringen av medeldistansrobotar i Västeuropa och de militära ingripandena i Libanon, Tchad och Centralamerika.
- Stöd kampen mot stalinistisk förtryckarpolitik och ockupation.

Kampen mot den imperialistiska offensiven handlar både om att utveckla kampmetoder och formera en ledning inom varje delfront.

Den första uppgiften handlar om att mobilisera de stora massorna till kamp för sina rättigheter. Ingen kampform som flyttar de förtrycktas positioner framåt är oss främmande. Allt ifrån alla de elementära kampmedlen (demonstrationer, strejker, blockader, ockupation etc) till budkavlar och tanken på ett storrådsslag inom arbetarrörelsen pekar i den riktningen.

Den andra uppgiften består i att sammanbinda de mest aktiva och kampberedda individerna respektive strömningarna till en alternativ ledning. Den är inte underordnad den första, utan snarare överordnad, så länge de breda massorna fortsätter passiviseras och demoraliseras. Det gäller att bryta ned de konstlade murar – partigränser och fackföreningsstängsel – som i dag skiljer kämpande socialister.

Vetskapen om att avsaknaden av en principiell enhet eller oklarheten om detta definitivt försvårat alla ansatser till aktionsenhet, gör att SKP ställer uppgiften om en omgruppering inom arbetarrörelsen i centrum. Vår tids huvudfrågor måste utredas i perspektivet att få till stånd en socialistisk strömning inom arbetarrörelsen. Därför koncentrerar vi oss ännu en tid på de strategiska och programmatiska frågorna.

Oavsett om det gäller ungdomskämpar, fackföreningsmilitanter eller solidaritetsaktivister uppmanar vi till principiella diskussioner i organiserade former. Varje tänkbart forum som inte är upptagen med att i handling bekämpa den imperialistiska offensiven måste ägna alla krafter åt att grundlägga en framtida aktionsenhet genom att söka dra gemensamma lärdomar från de hittillsvarande erfarenheterna.